

Upravništvo Ljubljana Knafljeva 6
- Telefon številke 3122, 3123, 3124, 3125, 3126
Inseratni odelček: Ljubljana, Seienburgova ul. - Tel 3492 in 3392
Poročnica Maribor: Grajski trg št. 7 - Telefon 2455.
Poročnica Celje: Kocenova ulica 2. Telefon št. 190.
Računi pri post. ček. zavodih: Ljubljana št. 17 749

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno 30 din.
Za inozemstvo 50 din.
Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ulica 6, telefon 3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor, Grajski trg št. 7, telefon št. 2455, Celje, Strossmayerjeva ulica številka 1, telefon št. 65
Rokopisi se ne vračajo

JUTRO

Vsem naročnikom in čitateljem, inserentom in sotrudnikom želi prav srečne praznike

„JUTRO“

Današnja, božična številka »Jutra« ima 32 strani. Prihodnja redna številka bo izšla v petek zjutraj.

Božič miru in svobode

Pred starodavnim simbolom božičnega drevesca in betlehemskih jaslic, teh spominov na največjega Učenika miru in ljubezni, kar se jih je pojavilo na zemlji, se srečuje in križa na tisoče želj. Samo malo prostora je še ostalo v tisti Evropi, ki se naslanja na krščanske tradicije, kjer bi letos v miru praznovali največji praznik krščanskega leta. Ali so ozemlja neposredno izločena vojni ali pa imajo za seboj vojno z njenimi razvalinami, ki niso samo materialne, marveč morda še huje in še žalostnejše v razdejanju idealne domovine, v zlozumu sistemov in načina življenja, ki je postavil cele narode pred nova, njihovu občutju mirza dejstva in pred ogromne socialne, gospodarske in politične težkote. V zatemnjenih mestih, ob premognih nepravilih vsakdanjega življenja, ne bo letos ostalo mnogo razpoloženja za pozicijo Božiča in za njegove tradicionalne navade.

Pri nas bodo gorele luči po mestih in na kmetih; blagoslov miru se bo pokojno razlival po vsej naši širni domovini od Triglava do Kaimakčalanu, od Jadrana do Dunava. Že drugo leto praznujemo Božič v vojnem času. Praznujemo ga v miru in v svobodi na trdnih tleh tiste narodne države, ki je niso ustvarili konjunkturni sistemi in minljive pogodbe, marveč čvrsta volja ljudstva, njegovo vekovito trpljenje in njegova neugnana potreba svobodnega življenja v lastnem življenjskem prostoru. Že lani ob tem času smo označili za največjo božično željo, ki jo izrekajo milijoni ljudi svoji domovini: mir v svobodi in časti! Letos, ko je nova evropska, že na druge kontinente prehajajoča vojna pokazala mnogo huje posledice in daljnosežne rezultate — letos ne moremo storiti nič lepšega, nego ponoviti to željo.

Vsi pa čutimo, da je letošnji Božič tudi za našo domovino težji in temnejši, kakor je bil lanski. Medtem ko je z ene strani močno narasel moralni potencial, s katerim varujemo svojo svobodo in smo znatno povečali organizacijske in druge pogoje naše splošne pripravljenosti in bodre čuječnosti, so nas z druge strani zadelo splošne posledice evropske vojne. Draginja je v zadnjih mesecih skokoma naraščala in še ne vemo, ali je že na višku; pojavilo se je tudi pomanjkanje nekaterih surovin in potrebščin in problem prisilnega reguliranja in načrtnega racioniranja življenjskih potrebščin postaja tudi pri nas čedalje bolj pereč. Doživljamo z vso hladno prepričevalnostjo dejstvo, da je evropska usoda v svojih gospodarskih osnovah mnogo bolj povezana kakor hočemo verjeti pristaši samovšečnih narodnih egoizmov. Zato se moramo že sedaj zavedati, da bo današnja vojna imela tudi za države, ki jim bo uspelo ohraniti nevtralnost, težke gospodarske posledice, da niti ne omenjamo političnih, moralnih in socialnih izprememb, ki utegnejo postati neizogibne za vse zapadno človeštvo.

Med tem ko je torej letošnji Božič tudi pri nas idilo nedavne sorazmerne neskrbnosti in božičnega veselja nadomestil z mnogimi skrbmi in negotovimi vprašanji, je vendar dejstvo miru in varnosti v svobodni domovini najdragocenejši božični darilo, ki si ga moramo želiti. Ne le za celoto, tudi za vsakega posameznega med nami. Če si bomo letos vzajemno voščili vesele božične praznike, ne pozabimo, da dolgujemo hvalo za njihov, v tej zamačeni, izmučeni Evropi še vedno vedri in prijetni značaj, strmični sili vse Jugoslavije, nie modremu in previdnemu vodstvu in srečnim okolščinam našega položaja v sedanjem konfliktu interesov in ekspanziji.

Naše božično geslo je tudi letos mir. Toda kdor hoče miru, mora hoteti močno strmično, z enotno voljo prežeto Jugoslavijo. Države je treba vedno znova izraževati; one niso toge, zgolj mehanske tvorbe, marveč življenjski tokovi, ki zahtevajo neprestane regulacije in usmerjanja. V sedanjem našem položaju sta utrditev državne skupnosti in solidarnosti naše družbe dva prevážna eksistenčna pogoja našega narodnega obstoja, našega miru in naše svobode.

Zato se ne smemo naveličati ponavljanja zahtev, da naj v teh izjemno usodnih časih vse javno delo služi ustvarjanju čim večje duhovne povezanosti vsega naroda v naši državi. Vsi moramo biti na sleherni točki jugoslovanske zemlje enako zainteresirani in vsi moramo enako odločno varovati najvišje interese skupnosti. Praznični znaki kažejo, da še vedno nismo prišli

Grško prodiranje proti Valoni

Grško poveljstvo javlja zavzetje pristanišča Himara ob Jonskem morju — Pri Tepele-niju, Klisuri in Podgradcu se nadaljujejo srditi napadi in protinapadi

Atene, 23. dec. j. (AR.) V svoji ofenzivi na albanski fronti so grške čete dosegle zpet zelo velik vojaški uspeh. Zasedle so važno obalno mesto Himaro na cesti proti Valoni. Po izredno ogorčenih borbah, v katerih so se večerj ves dan menjavali grški napadi z italijanskimi protinapadi, je Grkom uspelo osvojiti nekaj strateško tako važnih višinskih postojank okrog mesta, da je italijansko poveljstvo videlo nemožnost nadaljnje obrambe Himare in je mesto izpraznilo. Danes so grške čete vkrakale v Himaro.

V Himari so zasegle grške čete precejšen vojni plen in ujele večje število italijanskega vojaštva. Grške čete pa se niso zadovoljele s samo zasedbo mesta temveč neumorno prodirajo vzdolž jadranske obale, kjer se sovražnik naglo umika. Trenutno so grške čete morda le še kakih 36 kilometrov oddaljene od Valone, ene izmed življenjsko važnih točk v italijanskem obrambnem sistemu ne samo na tem frontnem odseku, marveč vohbe v vsej njihovi vojaški organizaciji v Albaniji. Grško nehoti so v veliki meri podpirale tudi grške letalske sile, ki so večerj neprestano bombardirale italijanske čete in zaledje italijanske bojne črte. Tudi Italijani so v veliki meri vrgli v boj svoje letalstvo, ki je skušalo motiti grško napredovanje in transporte ter zbranje čet v frontnem zaledju.

Na frontnem odseku pred Tepele-njem so se večerj prav tako hile ogorčene borbe. Navzlic temu, da leži tam globok snež so grške čete neumorno naskakovale italijanske postojanke in nekateri slednjé tudi osvojele desj za ceno velikih žrtev. Italijanske obramba je bila zelo žilava, toda po uplenitvi italijanskih topniških baterij, ki so Grke nabližje ovirale v napadih, se je tudi pri Tepele-nju položaj nepopojno obrnil v grško korist. Položaj mesta je nevezdržen in je v najkrajšem času treba računati z njegovim padcem.

Na severnem frontnem odseku je bilo prav tako večerj več grških napadov na italijanske postojanke, ki kontrolirajo prehod skozi dolino reke Skumbé. Tudi Italijani so izvršili več protinapadov. Položaj na tem frontnem odseku je ostal bistveno neizpremenjen.

Za sedaj je najvažnejša za nadaljnji razplet položaja na albanski fronti usoda Tepele-nja, ker kontrolira to mesto celinsko cesto proti Valoni. Ker prodirajo grške čete po zavzetju Himare proti Valoni zdaj tud po obalni cesti, bi jim čimna zveza preko Tepele-nja zelo povečala izgledé za uspešno ofenzivo proti Valoni, ki je v glavnem možna le vzdolž teh dveh cest.

Službeno poročilo o zavzetju Himare

Atene, 23. dec. j. (Atenska ag.) Vojni ministristvo objavlja danes v posebnem službenem poročilu, da so grške čete zasedle mesto Himara ob jadranski obali. Mesto leži ob cesti, ki vodi v Valono. Pri tej priliki so grške čete zalele tudi cel 153. bataljon italijanske fašistične milice, sestojé iz 30 čestnikov in 890 volakov z vso vojaško opremo. Zaleti batalion je fe 6. decembra prispel v Albanijo. V gršlavu velike grške zmage bodo v vsej Grčiji za tri dni razohčene zastave.

Atene, 23. dec. j. (Ass. Press.) Uradni zastopnik grške vlade je večerj izjavil, da so grške čete silno utrdele svoj položaj pri Himari. Italijanske čete, ki se umikajo, so pustile na terenu mnogo vojnega materiala. Italijanski umih gre v glavnem vzdolž jadranske obale.

Glede vojaškega položaja na centralnem frontnem odseku pri strateško važnih mestih Tepele-nju in Klisuri je vladni zastopnik naglasil, da je italijansko vojno poveljstvo uvrstilo tam v obrambo svoje elite čete, ki se neverjetno trdovratno branijo. Navzlic temu pa niti tem četam doslej ni uspelo zadržati Grkov v njihovem napredovanju. Italijani so imeli na tem frontnem odseku hude izgube ne samo v moštvo, marveč tudi v vojnem materialu. Na severnem delu bojišča branijo italijanske postojanke čete alpinov Italijanski odpor je tudi tam silno močan, toda Grkom se je navzlic temu posrečilo nadalje napredovati in zasedati več zaselkov in višinskih postojank.

ven iz bojev za interese posameznih delov. Naj bi bile posebne zahteve teh delov še tako upravičene, moramo doseči v vsakem delu toliko državljanske morale in preudarnosti, da bo imel v vsem svojem dejanju in nehanju neugnano pred očmi ne samo svoj del, marveč tudi celoto, s katero njegov del stoji in pade.

Enaka potreba obstoji tudi v socialnem življenju. Sebičnost posameznikov je socialno škodljiva, tudi nobeden stan ne sme živeti na stroške drugega. Ni treba oznanjati sentimentalnega socialnega slogaštva, če menimo, da je naši družbi nujno potrebna zavest medsebojne povezanosti in medsebojne odvisnosti vseh stanov. V nemirnem valovanju gospodarskih prilik in nepravil se utegnejo nekemu sloju odpirati ugodne konjunkturne možnosti, medtem ko se drugemu v istem hipu zmanjšajo življenjski pogoji in povečuje gnotna stiska. Vse državne uredbe, ki skušajo urediti to socialno valovanje in prepre-

Grška letala so se večerj uspešno borila z italijanskim letalstvom, ki so mu tudi na tleh prizadejala hude izgube s tem, da so njihova letališča obstreljevala s strojnimi. Končno je ugotovljeno, je naglasil zastopnik grške vlade, da je bilo dodatno sestreljenih še 18 italijanskih letal, verjetno pa je, da sta bili uničeni še dve nadaljnji letali.

Italijansko poročilo

Rim, 23. dec. br. (Stefani.) V svojem današnjem 199. službenem vojnem poročilu pravi vrhovno poveljstvo italijanske vojske o položaju na albansko-grški fronti:

Na grški fronti so bili napadi sovražnika odbiti z našimi protinapadi. Sovražnik u so bile prizadejane precejšnje izgube. Zaplenjeno je bilo nekaj avtomatičnega orožja. Naša lovka letala so se spopadla s formacijo 9 sovražnih letal tipa Elenheim. Tri sovražna letala so bila sestreljena.

Pri letalskem napadu na ozemlje Italije, ki je bil izvršen v noči od 22. na 23. december, je bilo odvrženih nekaj bomb tudi

na Beneško plitvino. Pri tem ni bilo niti škode niti človeških žrtev.

Tirana, 23. dec. j. (Stefani.) Danes je bila na grobu albanskega justičnega ministra Ahaferja Yplja, ki je padel v izvrševanju svoje dolžnosti, svečana komemoracija. Ob tej priliki so bili na njegov grob položeni tudi veni italijanskega kralja in cesarja, duceja, zunanjega ministra grofa Ciana in podtajnika v zunanjem ministristvu za Albanijo Benitija.

Letalska bitka nad Argirokastrom

Atene, 23. dec. a. (Reuter.) Poveljstvo angleškega letalstva v Grčiji javlja:

V soboto se je skupina 9 angleških lovskih letal spopadla nad Argirokastrom s skupino sovražnih bombnikov. Kakšne izgube je pretrpel sovražnik, ni bilo mogoče točno ugotoviti. Pozneje je isto skupino angleških lovcev napadlo 50 italijanskih lovskih letal. Čeravno je bil sovražnik v petkratni premoči, se je posrečilo angleškim lovcom sestreliti 8 sovražnih aparatov, trije pa so bili verjetno prav tako uničeni. Dve angleški letali iz te bitke pogrešajo.

Včeraj so angleški bombniki napadli petrolejske vrelce v Srednji Albaniji. Vse bombe so padle med odrejene cilje. Italijanska lovka letala in protiletalsko topništvo so stopili v akcijo. Eno sovražno letalo je bilo menda sestreljeno.

Rim, 23. dec. AA. (Stefani.) Posebni dopisnik agencije Stefani poroča z grško-albanske meje, da je bilo v letalski bitki, ki je bila omenjena v večerjšnjem italijanskem poročilu sestreljenih 11 angleških letal tipa »Gloucester«, ki so jih sestrelila italijanska lovka letala dopoldne nad Argirokastrom. Prva eskadrila letal tipa »Gloucester« ki so jo preganjali trije italijanski bombniki ob povratku v svoja oporišča po izvršeni akciji je bila napadena od letal tipa Focoms. Poveljnik italijanskega oddelka je prvi začel streljati na enega izmed letal ter ga sestrelil, nato pa je sestrelil še drugega. Neko letalo tipa »Gloucester«, ki je napadlo letalo italijanskega poveljnika, je bilo tudi sestreljeno. Po 25 minutni borbi je bilo sestreljenih 11 sovražnikovih letal, 9 pa se je posrečilo pobegniti štiri italijanska letala se niso vrnila. Ranjeni poveljnik je bil odlikovan s srebrno vojaško kolajno.

ANTHONY EDEN — ZUNANJI MINISTER HALIFAX — POSLANIK V AMERIKI

Novi angleški vojni minister je postal David Margeson, državni podtajnik v justičnem ministristvu — Pomen zelo važnih sprememb v Churchillovi vladi

London, 23. dec. j. (Reuter.) Predsedstvo vlade sporoča v posebnem obvestilu, da je bil za novega angleškega veleposlanika v Washingtonu imenovan doseđanji zunanji minister lord Halifax. Za novega zunanjega ministra je bil imenovan doseđanji vojni minister Anthony Eden, za novega vojnega ministra pa David Margeson, doseđanji državni podtajnik v ministristvu pravde. Vlado bo v lordski zbornici zastopal baron Cramborn.

V angleških vladnih krogih pripominjajo k Edenovemu imenovanju za zunanjega ministra Velike Britanije, da je s tem vlada izrazila tudi svoje stremeljenje po čim boljših odnosih med Veliko Britanijo in Sovjetsko unijo. Razen svoječasnega ministrskega predsednika Lloyda Georgea, ki uživa v Moskvi simpatije, je Anthony Eden najmočnejša britanska politična osebnost, ki si je že mnogo prizadevala, da bi se dosegel sporazum med Veliko Britanijo in Sovjetsko unijo, in uživa zaradi tega v Moskvi velik ugled.

Imenovanje lorda Halifaxa za britanskega poslanika v Washingtonu odobrava brez izjeme vse današnje angleško časnopisje, ne glede na politično smer. Tudi tiste skupine, ki so bile nasprotne njegovemu delovanju v resoru zunanjega ministristva in ki so ga včasih ostro kritizirale, odobravajo njegovo izbiro za veleposlanika v Washingtonu. V tej zvezi navajajo časopisji njegovo naravnost rekordno obsežno in dolgotrajno službovanje v službi angleškega imperija, zlasti še njegovo uspešno delovanje kot podkralja Indije.

»Times« piše, da delovanju bivšega poslanika lorda Lothiana pač ni bilo mogoče izkazati večjega priznanja, kakor je to, da je bil na njegovo izpraznjeno mesto imenovan sam zunanji minister. Hkrati pomeni to imenovanje naločitejšé priznanje dejstva, da so angleško-ameriški odnosi trenutno mnogo važnejši kakor katera koli druga stvar v angleški zunanji politiki, in to nič bolj za trenutne potrebe Anglije kakor za bodoče potrebe vsega sveta. Imenovanje Halifaxa za washingtonskega poslanika je jamstvo, da se bo duh, ki ga je prinesel bivši poslanik lord Lothian v svoji važni misliji v Washingtonu, tudi v bodoče ohranil in nadaljeval.

»Daily Telegraph« piše med drugim, da je lord Lothian ponovno dokazal svoje

izredne odlike v značaju in mišljenju. Javno mnenje v Ameriki bo nedvomno znalo oceniti globoko korektnost in široki liberalni duh novega angleškega veleposlanika.

»News Chronicle« ugotavlja med drugim: Anglija ima popolno zaupanje v lorda Halifaxa kot svojega novega poslanika v Washingtonu. Po zadnjem govoru nemškega kancelarja Hitlerja se pač lahko reče, da nihče ni bolj poklican zastopati stvar svobode in demokracije, kakor lord Halifax s svojimi širokimi sposobnostmi. Anglija lahko mirne vesti priporoči tega moža svojim ameriškim prijateljem.

»Daily Herald« piše med drugim: Z odločitvijo, da imenuje lorda Halifaxa za angleškega poslanika v Washingtonu, je predsednik vlade Churchill zelo jasno označil, kako nezmerne važnosti je prijateljstvo Zedinjenih držav za Veliko Britanijo. Osebo ima lord Halifax tudi vse tiste odlike, s katerimi bo lahko postal kos izredni odgovornosti, ki mu je bila s tem imenovanjem naložena.

Veliko zadovoljstvo v Zedinjenih državah

Washington, 23. dec. j. (Ass. Press.) V tujakšjih vladnih krogih izražajo svoje globoko zadovoljstvo nad tem, da je bil prav lord Halifax izbran za novega veleposlanika Velike Britanije pri vladi Zedinjenih držav.

Tudi izbira Anthonyja Edena za Hal-

faxovega naslednika v zunanjem ministristvu je naletela pri tujakšjih vladnih osebnostih na popolno odobravanje.

Ameriški listi se objavljajo prve komentarje k tem izpremembam v angleški diplomaciji in zunanjem ministristvu, v katerih odobravajo imenovanja vlade v Londonu. »New York Times« posveča imenovanju lorda Halifaxa za veleposlanika v Zedinjenih državah uvodnik, v katerem hvall visoke odlike mišljenja, srca in zmaganja, s katerimi se lahko ponaša novi angleški poslanik. List pravi, da je vlada Velike Britanije napravila Ameriki prav poseben poklon, ko ji pošilja za svojega poslanika moža kvalitét, kakršne ima lord Halifax. List sodi, da je lord Halifax eden najisteljših zastopnikov demokratskega sveta in kot tak v najostrejšem nasprotju z načell nacizma.

... in v Kanadi

Ottawa, 23. dec. j. Kanadski ministristvi predsednik Mackenzie King je izrazil svoje globoko veselje nad imenovanjem lorda Halifaxa za novega veleposlanika Velike Britanije v Washingtonu. Narčasil je, da bo novi poslanik na svojem službenem mestu pripomogel k temu, da bo pričela Amerika stvarno gledati na resnične potrebe, ki jih zahteva današnji usodni čas. Izredno bogate izkušnje, ki dičijo tega angleškega državnika, bodo nedvomno prišle na

Nadaljevanje na 2. str.

Pred vstopom v kraljevo leto

Ko praznujemo letošnji božič, se naše misli mudijo pri mladem kralju, ki preživlja poslednje leto pred svojo polnoletnostjo. Stopili bomo z njim na čelu v veliko in pomembno leto 1941., v katerem mladi kralj po dovršenih vseučiliških in vojaških študijah na svoj rojstni dan, 6. septembra, zasedel prestol Karadjordjevičev. V veliko veselje vsemu narodu je sredi današnjih zmedenih časov, da nam dozoreva pogumen krmar, ki se z idealno vneto od zgodnje mladosti posveča zadanim nalogam, vse to pod plemenitim žarom materinske ljubezni Nj. Vel. kraljice Marije in pod preizkušnim vodstvom svojega strica Nj. Vis. kneza namestnika Pavla. Kolikokrat doslej smo se imeli priliko spoznati, kako se je z njegovim čvrstim telesnim razvojem razvijata tudi njegova duševna moč. Vemo, da bo v poslednjem šolskem letu zaključni uspeh krona njegove obširne izobrazbe.

V poslednjem letu svojega šolanja izpopolnjuje naš kralj zlasti jezikovno znanje, študira zasebno pravo, na-

dalje ustavno in upravno pravo, teorijo narodnega gospodarstva in gospodarsko politiko, v vojaškem pogledu pa zlasti taktiko, fortifikacijo in vojno geografijo. Izpopolnjuje svoje znanje iz splošnega zdravstva. Vse to so obsežni in važni predmeti, za katere je treba obilo volje in truda. Čisto novi predmeti so: mednarodno javno pravo, kazensko pravo, finančna znanost, strategija in zgodovina vojne spretnosti. Ker pa je mladi kralj deležen izrednih prirojenih sposobnosti, je študij pač v veliki meri olajšan z bistrično njegovega talenta.

Ob letošnjem odkritju spomenika Viteškemu kralju v Ljubljani so tisoči imeli priliko od blizu videti mladega kralja. Vsi so se prepričali, da je čvrst in zdrav mladenič. To je poleg prirojene čistosti posledica redne sokolske telovadbe in mnogih sportnih panog, za katere je mladi kralj venomer navdušen in pridejo pri njegovem smotrnem sporedu vse lepo na vrsto. Tako: ježa, plavanje, veslanje, smučanje, avtomobilizem, planinarski izleti

in lov, za katerega se zlasti zadnji čas močno navdušuje. Zaradi vsega tega je naš mladi kralj okreten, živahen, svobodno razgiban in mladostno podjeten. Vedno je rad v družbi svojih tovarišev iz srednjih šol, kakor tudi v družbi gojencev vojne akademije.

S potovanji si je naš mladi kralj zlasti v letošnjem letu močno razširil obzorje, saj je na lastne oči spoznal velike, krasne predele domovine. Vsakoletno letovanje v Sloveniji in na Jadransko morje je v teh pokrajinah popolnoma udomačilo. V septembru in oktobru pa je na uspeh letnih spoznal staroslavno pokrajino Raško, nadalje Niš in okolico, potem spet Slavonijo s svojimi krajevnimi in zgodovinskimi zanimivostmi. Sledil je izlet preko Kolubare, Pocerine, Mačve in Posavine, kjer je ogledal nekdanja slavna bojišča. Obiskal je nadalje samostan v Žižici, ogledal si je Mataruško in Vrtnjaško banjo kakor tudi letalski zavod v Kraljevu in vojno-tehnični zavod v Kragujevcu. To se vé, da je mladi kralj vedno navdušen za potovanje in so mu že sami popotni načrti v posebno razvedrilo. Nikjer ni vnaprej napovedan njegov prihod, saj so to vendarle šolski izleti, toda novica o njegovem prihodu gre povsod po bliskovni naokrog in narod hti od vseh krajev, da pozdravi v svoji sredi mladega kralja. Ne dvomimo, da bo mladi kralj po svoji popolnosti čim pogosteje izkoriščal prilike, da pride v stik s svojim narodom. Vtisi so povsod kar najprijetnejši: mladi kralj vzbuja pozornost s svojo lepo pojavno, še prav posebno na s svojimi ljubeznivim nastopom. Koderkoli je vojska, jo kralj obišče in je navdušeno pozdravljen. Saj ga zanima vsaka malenkost: kasarne, taborišča, kuhinja, še prav posebno pa vojaške vežbe. Vsak vojak mu je drag tovariš, naj bo oficir ali redov. Mladi kralj prihaja med svojo vojsko vedno v primerni uniformi. Zdaj je že poročnik, njegovo znanje pa ga v polni meri vzposablja za naglo napredovanje.

Mladi kralj nam je poročstvo našega edinstva in srečnega obstanka. Zato z njim radostni božičujemo ter mu pošiljamo prisrčne božične pozdrave!

Alli ste storili vse, da obvarujete v bodoče Vašega otroka zobobola? Navadite ga pravočasno na redno čiščenje zob, zjutraj in zvečer, s Sargovim Kalodontom.

Sargov Kalodont prizanesljivo polira zobno sklenino in temeljito čisti zoba. Prepreči tvorbo zobne nasilage, ki v poznejših letih navadno povzroča zobni kamen.

SARG
KALODONT proti zobnemu kamnu
Velika tuba je posebno ekonomična!

Svobodni smo, svobodni hočemo ostati!

Jasne in odločne besede v znanstvenem glasilu slovenske duhovščine

Revija Leonove družbe »Cas«, ki velja za znanstveno glasillo slovenske duhovščine, objavlja izpod peresa profesorja teologije dr. Janeza Janžekoviča uvodnik »Ob odločilni uri«. V njem prihaja pisatelj do naslednjih zaključkov:

»Stara pravda je izvojevana. Svobodni smo. Kraljuje nam kralj slovenskega jezika in krvi. Naše je vojaštvo od najnižjega do najvišjega. Naši so uradniki, naši učitelji, naša duhovščina. Tisočletni sen slovenskega naroda je postal sladka resnica. Toda svetovne vojne, ki nam je prinesla svobodo, ni konec. Zopet smo v vojni. Njene odločitve bodo še mnogo bolj važne, kakor so bile pred dvajsetimi leti. Živimo ob res odločilni uri. Danes je za sive res hud. Ne vedo, kam bi se skrili, kam bi pobegnili, kako bi govorili, kam se usmerili, da bi bilo za vse primere prav. Vse jim pride na misel, vse nevarnosti naštevajo, vsa skrivališča poznajo, vse možnosti za beg so preudarili, na vsako hlapčevstvo so se pripravili. Vse jim pride na misel, samo eno ne: kako bi se branili. Zajci!«

Nato razpravlja dr. Janžekovič o vlogi pravih mož v sedanjih težkih časih in pravi, da mora biti danes za nas vse ena skrb nad vsemi drugimi skrbmi: da rodu, ki prihaja, ne zapravimo svobode, ki so nam jo predniki priborili s svojo krvjo. Prehitro smo se navadili svobode. V delu, skrbih in preprih med gradnjo naše države je izobraženi naš sloj skoraj čisto pozabil, da je bila njegova prva naloga slehernemu slovenskemu človeku pomagati, da se zave, kaj nam je svoboda in kaj nam je domovina. Tako doživlja marsikdo po dvajsetih letih samostojnega življenja sedanje odločilne dni manj pripravljen kakor ob prevratu. Res je še mnogo neurejenega pri nas. Odnos med tremi brati še vedno povzroča mala trenja. Tudi pri nas doma še ni vse v redu. Tarejo nas težave. Toda, kateri narod je brez njih? Resnica pa je samo ena, da vse te težave lahko premagamo edino mi sami, ako si ohranimo svobodo.

da pri nas še ni vse v redu. Smo pač mlada država. Vsak gospodar mora nekaj let garati, da postavi svoje posrevstvo na noge in niti v sanjah ne misli, da bi ga zato prepuštil sosedu in postal hlapec. Če si ohranimo svobodo, si bomo počasi vse drugo sami uredili. Gorje mu pa, kdor danes postane suženj.

Kdor misli, da bi mu kot Slovincu kje drugje lahko boljše šlo, kakor v lastni državi, zasluži, da bi mu s krampom puščali! Dokler obstoji močna Jugoslavija in imaš njen potni list, si močan in neodvisen.

Priroda slovenskega človeka je taka, da se mora upreti vsaki sužnjosti. Slovenski kmet je potomec onih junakov, ki so branili slovensko zemljo pred turškimi vpadi, in onih puntarjev, ki so golih rok nasakovali tuje grajščine. Ta slovenski kmet ne bo nikdar dopustil, da bi prišla njegova zemlja, ki je danes svobodna, zopet pod tuje.

V odločilni uri bodo kriknile možem in sinovom: Branite nas! Naši otroci ne smejo postati sužnji! Ne, svoje svobode ne damo nikoli več, pa četudi bi jo morali braniti samo s zobmi in nohti. Tisočkrat ljubša smrt kot suženjstvo! Svojo zemljo hočemo braniti do konca. Svobodno naj jo prevzamejo naši otroci, samo v svobodni zemlji bodo mirno počivale naše kosti. V borbi za svobodo ni razlike med pristaši strank, ni delavca in bogatina, ne izobražena in preprostega človeka, marveč vsi smo samo eno.

V zaključnem poglavju »Katoliški Slovinci« prihaja dr. Janžekovič do zaključka: »Včasih smo slišali o francoskih katoličanih očitek, češ ti ljudje so najprej Francozi, potem šele katoličani. Kaj če bi nas kdo vprašal, kaj smo prej, Slovenci

ali katoličani? Vprašanje ni jasno. Kaj pomeni tisti »prej«?

Ce pomeni »prej« časovno prednost, potem je odgovor lahek. Po času smo prej Slovenci, ker smo se kot Slovenci rodili, kristjani pa smo postali šele po Kristu.

Toda tako se vprašanje ne stavi. Danes ima katoličan v Jugoslaviji tako svobodo, kakor menda nikjer drugje v Evropi. Če bi se pa le kdaj v bodočnosti postavilo? Za ta primer pa dajemo na jasno vprašanje jasen krščanski odgovor: Mi katoliški Slovenci bi ostali v narodni državi in pretrpeli v njej, če bi bilo treba mučenštvo za svojo vero. Vse drugo je strahopetno, neznačajno in zato nekrščansko. Edino na ta način bi ohranili svojo narodnost in svojo vero, z narodnim odprdnostvom bi izgubili oboje. Zakaj izdajstvo naroda je v obeh kristjanski smrtni greh, kolikor ga ne izgovarjata nepoučenost in slaboumnost. Odpasti od naroda, da lahko ostanem katoličan, bi se torej reklo grešiti, da se zveličam. Nesmisel! Sicer pa, kako naj ostane narod katoliški, ako neha biti narod? Naša zgodovina nam je pri tem zgovorna učiteljica!

Koroški drebž

Lobnik pri Zeleni Kapti. Konec novembra smo pri nas prav veselo svatovali. Poročil se je mlad posestnik Jakej Sadolšek, pd. Peruč v Lobniku. Nevesta mu je bila mlada in pridna Micka Slavovec, pd. Pečnikova v Lepenu. Po poročenem obredu je g. dekan mladi par prisrčno nagovoril in mu želel obilo blagoslova na novi življenjski poti.

V Globulnici se je poročil Foltej Sajn, pd. Rihovc in Podjuni, z Angelco Lodrant iz Večne vasi. Zenin je bil njega diti eden najboljših igralcev globulniške prosvetnega društva in strumen poveznik gasilcev. Bil je tudi občinski odbornik in se udeleževal z velikim veseljem kot načelnik domačega lovskega društva. Nekaj dni za Foltejem se je poročil tudi njegov brat Anej z Nanco Woelbl iz Podjune. Obilo sreče!

V Celovcu bodo zgradili velik moderen hotel, ki bo poseben okras glavnega mesta Koroške.

Dobrla vas. Pokrajinski vodja Kutschera je v Dobrli vasi otvoril otroški vrtec, ki je peta tovrstna nova zgradba na Koroškem.

Sneg na jugu

Beograd, 23. dec. p. Po dveh dneh hudega mraza je pričelo danes snežiti. Kakor poročajo, sneži skoraj po vsej državi ter je zapadli sneg povzročil že precejšnje težave v prometu. Vladi prihajajo z znatnimi zamudami. Prav tako poročajo iz mnogih krajev o znatnih težavah v avtobusnem prometu. V Beogradu je od smoti zapadli debel sneg, ki znatno ovira tramvajski in avtobusni promet. Vzdrževanje avtobusnih zvez med Beogradom in okolico postaja čim dalje težje ter grozi nevarnost, da bodo prekinjene. Po vestih iz južni krajev države snežni meteži ne povzročajo samo velikih težav v prometu, temveč so ga ponekod tudi že povsem onemogočili.

Dubrovnik, 23. dec. o. Letošnja muhasta zima tudi našemu sončnemu Primorju ni prizanesla. Davi se je celo Dubrovnik prebudil pod snežno odejo. Sneg je padal vso noč. Zjutraj je bilo vse belo. Na okoliških hribovih je zapadel precej debel sneg, temperatura pa je padla pod ničlo, kar se v Dubrovniku zgodi le redko. Neprizadejana zima je za Dubrovčane tembolj nerodna, ker v nobeni hiši ni peč. Tolažijo se z upanjem, da bo toplo južno sonce nezačeljen sneg kmalu zopet pregnalo.

Letošnji božič na naših obmejnih šolah

Družba sv. Cirila in Metoda je obdarila 158 šol na severni meji, v Prekmurju in na Kočevskem z darili v skupni vrednosti 380.000 din

Letos je Družba sv. Cirila in Metoda razposlala darila za božičevanje šolam v 158 krajih. Obdarovane šole izhajajo na meziškem področju, na Kobanskem, na severnem vznožju Pohorja, v Slovenskih goricah, predvsem v njih severnem delu vzdolž Mure, v Halozah, v vsem obmejnem pasu Prekmurja od Cankove do tromeye in nato na vzhod in jugovzhod do vznožja Lendavskih goric ter končno še na krševitem Kočevskem.

Navedenim okolišem posveča CMD stalno pozornost, njeno članstvo in sodelavci ter podporniki pa so zlasti srečni, da se tudi pri takih akcijah vedno bolj učvrstila in razširila duh medsebojne povezanosti in vzajemnosti naših obmejnih in osamelih okolišev z našimi osrednjimi predeli.

Letošnja družbina božična darila so po količini dosti obilnejša v primeri z onimi iz prejšnjih let. Razposlanega je bilo poleg manjših količin rokavic, nogavic, perila in čepic še 120 žabic, 500 jopic in pulo-

verjev, nad 2300 metrov hlačevine, nad 10.000 metrov flanelne in barhenta ter 550 parov čevljev. V denarju izraženo pa je bila letos dosežena še več kot dvojna lanskega vsota, saj se je sedaj povzpela že preko din 330.000. Do tega res lepega zaključka je pripomogla predvsem desetonovemberska narodna zbirka, ki je vrgla din 232.039, dočim je ostale izdatke pokrila Družba iz svojih nadaljnjih dohodkov in sredstev.

Vsem, ki so kjerkoli in kakorkoli pripomogli do letošnjega lepega božičevanja naših malih granicarjev, se kar najiskreneje zahvaljujemo za njih pomoč, v globokem prepričanju, da se bodo v novem letu njih vrste še bolj pomnožile z mnogimi novimi sodelavci za doseg nadaljnjih družinskih namer ter zlasti v korist spoštnosti in naše jugoslovenske domovine.

V Ljubljani, 23. decembra 1940.

Vodstvo Družbe sv. Cirila in Metoda

čarice 1970, Kočevje 5800, Kočevska reka 4870, Koprivnik 4520, Laze pri Uršnih selih 1980, Laze nad Kolpo 1160, Ljoid 3710, Maverlen 2600, Mozelj 4870, Nemška Loka 1510, Onek 1020, Ovčjak 1020, Planina 2670, Podstenice 1740, Poljana 2440, Polom 1740, Rajhenav 810, Rečice 2320, Smuka 1970, Spodnji log 3250, Stara cerkev 5570, Stari breg 580, Stari log 2320, Svetli potok 1740, Škrilj 2900, Štalcerji 2200, Štale 650, Trava 2320 in Vredreg 1390 dinarjev.

Skupna vsota znaša 380.330 din.

25.000 din za bitoljske žrtve

Ta teden smo zaključili svojo zbirko za žrtve, ki so jih terjale po usodni pomoti na Bitolji odvržene letalske bombe. Zbirka je vrgla 25.000 din. Znesek sam po sebi sicer ni visok, a bo vendar vsaj malo doprinesel k olajšanju stiske in je pri tem za naše razmere tudi časten. Pokazali smo z zbirko vzajemnost našega severa z našim jugom ter poudarili svojo zavest in svojo voljo, da je vse država eno in da se v celoti odzove, če pokliče katerikoli njen del. To je bil tudi glavni namen naše zbirke, seveda poleg enako važnega čisto človeškega in dobroteljnega: prisrčnosti na pomoč onim, ki so utrpeli škodo.

Po zadnjem izkazu sprejetih prispevkov so prispevali še:

dr. Anton Hrvac, zdr. v Ormožu	100.—
dr. Juro Hrašovec, odv. v Celju	100.—
dr. Rapa v Ljubljani	50.—
Narodna čitalnica v Šiški	100.—
Pio Radonič v Ljubljani	200.—
Akad. star. dr. »Jadrane«	250.—
ga Joža Berce	10.—
dr. Bogd. Zužek, odv. v Ljubljani	200.—
Jadranska straža na Lescah	100.—
dr. Teodor Sbrizaj in gr. Ante Goričar, odv. v Konjicah	100.—
Fedor Spacapan v Celju	20.—
dr. Gasper Pečle v Ljubljani	50.—
Jože Zabkar, lekar na Jesenicah	100.—
kavarna Zvezda v Ljubljani	200.—
Neimenovan	2.—
Doslej izkazanih	23.418.—
Skupaj	25.000.—

Kakor smo že takrat objavili, smo 18.000 din že odposlali v Bitoljo, sedaj sledi še nadaljnih 7.000 din. Vsem darovalcem se toplo zahvaljujemo v svojem imenu, kakor tudi v imenu vseh onih, ki jim bo v Bitoljo prišel v prid zbrani denar.

Obdarovane šole in vrednost daril, ki jih je za božič razposlala CMD

Severna meja

V dravograskem in slovenjgraškem srezu: Brezno ob Dravi 2440 din, Črneče 1520, Črna 3690, Dravograd 4280, Guštanj 2800, Koprivna 2140, Kapla 2930, Kotlje 1950, Libelče 2490, Lokovica 1730, Marenberg 4410, Muta 4640, Mežica 3330, Ojstrica 1930, Pameče 700, Pernice 3010, Prevalje 5810, Remšnik 1660, Sv. Bolfenk na Pohorju 1620, Sv. Florijan v Dolici 500, Sv. Jernej nad Muto 980, Sv. Primož na Pohorju 1400, Sv. Trije Kralji 4900, Strojna 2440, St. Danjel 1970, St. Ilj pod Turjakom 710, St. Janž pri Dravogradu 1730, št. Ožbolt ob Dravi 1540, Šelenberg 1420, Tolsti vrh 1940, Trbonje 1910, Vrata 1360, Vuhred 1940 in Vuzenica 2390 din.

V obeh mariborskih srezih

Gradišče 3450 din, Jarenina 2800, Kamnica 790, Krčevina 1160, Lehen 1150, Lokavec 6380, Maribor, pomožna šola 200, Marija Spezna 3590, Selnica 1150, Sladki vrh 3500, Spodnja Sv. Kungota 4640, Svedčina 4460, Sv. Ana v Slov. goricah 4440, Sv. Duh na Ostrem vrhu 3960, Sv. Jakob v Slov. goricah 3070, Sv. Jurij ob Pesnici 3360, Sv. Jurij v Slov. goricah 1400, Sv. Križ nad Mariborom 2630, Sv. Lovrenc na Pohorju 2220, Sv. Marjeta ob Pesnici 1940, Sv. Trojica v Slov. goricah 2790, št. Ilj v Slov. goricah 5280 in Zgornja Sv. Kungota 4030 din.

V ljutomerskem srezu

Apače deška 3690 din, Apače, zasebna dekliška šola 2760, Gornja Radgona 4620, Kapela 3490, Slatina-Radenci 2250, Stogovci 3020 in Ščavnica 2060 din.

V ptujskem srezu

In nekaterih nadaljnjih krajih južno od Drave: Breg pri Ptuj 650 din, Hajdina 500, Nova cerkev 900, Ptuj, razne šole 4250, Rogatec 1090, Sv. Andraž v Halozah 900, Sv. Barbara v Halozah 900, Sv. Duh v Halozah 900, Sv. Vid niže Ptuja 600, Vitanje 400 in Zavrč 900 din.

V Prekmurju

V soboškem srezu

Andrejč 670 din, Budinci 1540, Cankova 4650, Dol. Slaveča 1140, Domanjševci 1900, Fikšinci 1060, Fokovci 1900, Gerlinci 2440, Gor. elndava 4420, Gederovci 2110, Gor. Slaveča 1370, Hodoš 1370, Kramarovec 1190, Križevci 2600, Kančevci 1160, Kuzma 3490, Markovci 2600, Moščanci 1560, Perčeta 4650, Prosenjakovec 1490, Serdica 3490, Sv. Jurij (Rogaševci) 3260, Salovci 1450, Šulinci 930, Trdkova 1940, Vel. Dolenci 1550, Vidonci 780 in Zenavije 2480 din.

V lendavskem srezu

Beltinci 4190 din, Benica 1960, Centiba 2410, Dobrovnik 4420, Dolina 2090, Dol. Lendava 4650, Dolga vas 2790, Gaberje 1740, Genterovci 930, Gor. Lakoš 2210, Hotiza 2210, Kapca 2080, Koblje 2510, Motvarjevci 1440, Petišovci 2490, Pince 1750, Radmožanci 1710, Velika Polana 2850 in Zamostje 2480 din.

Na Kočevskem

Borovec 3940 din, Briga 2550, Čepelje 4410, Črnošnjeke 3720, Dolenja Topla reber 1530, Draga 2320, Gotenica 1740, Gr-

Gospodarski položaj kmeta se ni povsod zboljšal

Medtem ko se je kupna moč vojvodinskega kmeta povežala za 50%, je kupna moč slovenskega ostala nespremenjena

Ko je letos spomladi Zveza kmetijskih zbornic na beograjskem zasedanju postavila zahtevo, da se z nikakršnimi ukrepi ne sme ovirati dvig cen kmetijskih proizvodov, smo v vrsti članov in tudi v polemiki s tajnikom Kmetijske zbornice v Ljubljani inž. Suhadolcem opozarjali na neopravičenost te zahteve in na veliko škodo, ki jo skupaj z ostalimi pasivnimi pokrajini trpi Slovenija zaradi pretirano visokih žitnih cen, ker mora po teh visokih cenah kupovati znatne količine žita iz Vojvodine. Poudarjali smo, da naši kmetje niso zainteresirani na visoki ceni pšenice in koruze, saj je le malo tistih kmetov, ki lahko prodajo pšenico ali koruzo, interes ogromne večine slovenskih kmetov, ki morajo dokupovati žito pa je, da je žito razmeroma poceni.

Slovenija mora na leto uvažati okrog 12.000 vagonov žita in predstavlja sedanja podražitev pšenice in koruze za preko 100 odst. za Slovenijo novo obremenitev za okrog četrtilijarde din. Podoben je tudi položaj kmetov v pretežnem delu banovine Hrvatske in v ostalih pasivnih krajih. Na zasedanju slovenske Kmetijske zbornice, ki je kmalu sledilo omenjeni beograjski konferenci je tudi sama Kmetijska zbornica v Ljubljani v resoluciji poudarila, da se velik del kmečkega prebivalstva, zlasti v pasivnih krajih ne more strinjati z žitno politiko in s položajem na žitnem trgu, od katerega imajo korist le kmetije v žitornih krajih, med tem ko je prizadeta široka plast kmečkega prebivalstva, ki ne pridela dovolj žita; zato naj država posveča pravično skrb vsem panogam kmečke proizvodnje, tako da bodo cene za vse kmetijske pridelke rentabilne.

Od tedaj se je položaj še poostrihl in so se cene žitu še bolj dvignile, tako da se je povečalo nesorazmerje med žitnimi cenami in cenami drugih kmetijskih pridelkov. Položaj kmeta v žitornih krajih se je bistveno zboljšal, ker so cene njegovim pridelkom mnogo bolj narasle, kakor cene blaga, ki ga kupuje, kar je razvidno tudi iz indeksnih števil Narodne banke o gibanju cen proizvodov, ki jih kmet prodaja, in proizvodov, ki jih kmet kupuje. Če napačno primerjamo z lanskim avgustom, to je z zadnjim mesecem pred izbruhom vojne dobimo po teh indeksnih številkah naslednjo sliko (osnova teh indeksnih števil je leto 1937, za katero velja indeks 100):

Indeks cen proizvodov, ki jih kmet prodaja	Indeks cen proizvodov, ki jih kmet kupuje
avg. 1939 112,3	103,9
okt. 1940 206,5	151,2
razlika +82%	+45%

Blago, ki ga kmet prodaja se je torej podražilo za 82%, blago ki ga kmet kupuje pa le za 45%. Pri tem je treba še upoštevati, da se davki niso dvignili v istem razmerju in da se tudi dolžovi niso povečali, tako da predstavljajo manjše breme.

Od posameznih delnih cen proizvodov, ki jih kmet prodaja, zaznamuje največji dvig indeks cen žita. Od lanskega avgusta do letošnjega oktobra so se cene žitu dvignile za 110 odst. Pri industrijskih rastlinah znaša povečanje skoraj za 100%, pri povrtnini in krmi 91%, pri živini in živalskih proizvodih pa samo 53%. Cene sadja in sadnih proizvodov zaznamujejo povišanje kar za 137 odst., kar pa je v zvezi z okolnostjo, da so bile lani glede na rekordno leto cene slivam, mežgi in slivovkam izredno nizke. Iz gornje primerjave je razvidno da so se najmanj dvignile cene živine in živalskih proizvodov, ki prihajajo v Slovenijo v prvi vrsti v poštev, medtem ko se je najbolj podražilo žito, ki ga mora pretežni del slovenskih kmetov dokupovati.

Posamezne skupine proizvodov, ki jih kmet kupuje, kažejo tudi različnost glede obsega podražitve. Največjo podražitev zaznamuje skupina oboleka in obuteva namreč za preko 70%, Gradbeni material se je podražil za 44%, predmetom za prehrano, ki jih kupuje kmet so cene narasle za 28% kulturne in ostale potrebščine pa so se podražile za 23%.

Ze sama sestava gornjih dveh indeksov kaže, da veljajo le za razmere v Vojvodini odnosno v jugovzhodnem delu naše države. Razmere, ki veljajo za slovenskega kmeta so docela drugačne.

Zanimiva anketa Narodne banke

Da se ugotovi, kako je dvig cen vplival na spremembo materialnega položaja kmeta v žitornih krajih na eni strani in v pasivnih krajih na drugi strani, je študijski oddelk Narodne banke priredil anketo preko kmetijskih zbornic za dunavsko obovinovino in za dravsko banovino. Rezultati te ankete so sedaj objavljeni v poročilu Narodne banke za tretje letošnje četrtletje. Narodna banka je preko kmetijskih zbornic predvsem ugotovila kakšno vlogo igrajo posamezni pridelki in skupnem računu dohodkov vojvodinskega odnosno slovenskega kmeta in kaj kupuje vojvodinski odnosno slovenski kmet. Na dobjeni osnovi je študijski oddelk izračunal tehtne indekse proizvodov, ki jih kmet kupuje, in proizvodov, ki jih prodaja, pri čemer je vsak predmet upošteval v onem obsegu, v kakršnem je povprečno udeležen v skupnem znesku dohodkov kmeta od vnovčenja najvažnejših pridelkov, odnosno v kakršnem je povprečno udeležen v računu kmetovih izdatkov. Cene, ki so tu upoštevane, je študijski oddelk sam zbral, tako da so številke sestavljene po enotnih vidikih, ker je le potem mogoča primerjava. Pri tem niso upoštevani predmeti, ki zavzemajo v skupnem računu le podrejeno vlogo.

Kaj prodaja vojvodinski kmet

Pri dohodkih vojvodinskega kmeta zavzema prvo mesto žito. Na žito odpade v vršnem okolišu od celotnih dohodkov kmeta povprečno 65,8%. v novosadskem področju pa 34%. Na prodajo svinj odpade v novosadskem področju 26,2%, na živino in mleko pa 37,6%, na težke svinje 26,2% in na konjoplo 22,7%. V vršnem področju pa zavzema važno vlogo vino, na katero odpade 26,3%.

Kaj prodaja slovenski kmet

Docela drugačna je slika gospodarskega računa slovenskega kmeta. Glede dohodkov slovenskega kmeta od vnovčenja pridelkov

obsega seznam dvajset posameznih vrst pridelkov. Prodaja žita pri slovenskem kmetu povprečno sploh ne zavzema bistvene vloge, saj odpade na prodajo žita komaj 0,35%. Največji del dohodkov kmetov od vnovčenja pridelkov izvira od živinoreje. Na proizvodnjo živinoreje odpade namreč 78,3% in sicer na prodajo rogate živine 32,5%, na prodajo mleka 15,9%, na prodajo drobnice 0,6%, na prodajo svinj 12,8% in na prodajo masla 5,3%. Gornje številke nam potrjujejo, da je gospodarski položaj slovenskega kmeta v pretežni meri odvisen od cen živine in živalskih proizvodov, ki predstavljajo v skupnem računu dohodkov od prodaje pridelkov več nego dve tretjini. Slovenski kmet je torej v prvi vrsti zainteresiran, da so primerne cene živini in živalskih proizvodov. Od ostalih pridelkov in blaga, ki ga prodaja slovenski kmet, je omeniti okrogli les, čigar delež znaša 18% (9% odpade na mehki okrogli les). Nadaljnji 8,1% odpade na krompir, po 2% na jajca in fižol, ter 2,3% na seno in slamo, medtem ko je delež ostalih pridelkov manj pomemben. Tako je upoštevana prodaja perutnine v skupnem računu le z deležem 0,05% in prodaja orehov z deležem 0,10%. Gornji seznam se nam zdi toliko pomanjkljiv, ker ne upošteva sadje (jabolki), vina, hmelja in konj, ki zavzemajo v celotnem računu dohodkov slovenskega kmeta vendar takšno mesto, da teh pridelkov ni mogoče zanemariti. Navzile te pomanjkljivosti ustrezajo določitev gornjih odstotkov važnosti posameznih proizvodov ki jih slovenski kmet prodaja, vendar dejanskemu stanju.

Kaj kupuje kmet

Bistvena razlika je prav tako v sestavi izdatkov slovenskega in vojvodinskega kmeta. Od predmetov, ki jih kupuje slovenski kmet, upošteva indeks 36 vrste blaga. Tu zavzema poleg predmetov za obleko in obutev najvažnejše mesto žito z mlevskimi izdelki. V računu izdatkov slovenskega kmeta zavzema skupni delež 24,4 odstotkov (pšenične moke 13,3%, koruzne moke 6,8%, kruh 0,4% in makaroni 1,12%, koruza 4,7%). Tudi ta seznam je v toliko pomanjkljiv, ker ne upošteva pšenice, temveč samo pšenično moko. Lahko trdimo, da odpade od izdatkov slovenskega kmeta mnogo več nego ena četrтина na nakup žita in mlevskih izdelkov, torej blaga, ki se je od lanskega avgusta najbolj podražilo in ki ga vojvodinski kmet ne kupuje. Zato pa so izdatki za obleko in obutev pri slovenskem kmetu manjši in odpade na to skupino 27,2% (v Vojvodini 31,9%). Manjši je tudi delež izdatkov, ki odpade na razne predmete za prehrano in za pižaje.

Gospodarski položaj kmeta v Sloveniji in Vojvodini

Glede na velike razlike, ki obstajajo v seznamu blaga, ki ga prodaja odnosno kupuje vojvodinski in slovenski kmet, in glede na okolnost, da so se najbolj podražili proizvodi, ki jih prodaja vojvodinski kmet (žito), najmanj pa proizvod, ki jih predvsem prodaja slovenski kmet (proizvodi živinoreje), medtem ko odpade na drugi strani znaten del izdatkov slovenskega kmeta za nakup žita in mlevskih proizvodov, ki so se najbolj podražili, je razumljivo, da je slika gospodarskega stanja slovenskega kmeta docela drugačna, kakor slika gospodarskega stanja vojvodinskega

K nameravanemu povišanju nekaterih posrednih davkov

V nedeljski številki smo že poročali o nameravanem povišanju posrednih davkov. Navedli smo, da je država glede na splošni dvig cen, ki ga ni bilo mogoče preprečiti, primorana povečati svoje izdatke in da morajo zaradi kritiča teh povečanih izdatkov s 1. januarjem povečati nekatere neposredne davke. Predvsem bo povišan poslovni davek od 2,5 na 3% od vsakega prometa in sorazmerno tudi skupni davek na poslovni promet; nadalje bodo povišane trošarinske stopnje, nekatere takse (zlasti prenosna taksa in taksa za vlogo, ki se bo v bodoče računala po polah) in končno carinski azio od 14 na 15 din. Že pred 14 dnevi pa smo poročali, da bo monopoliska uprava glede na povišanje odkupne cene za tobak ponovno podražila tobačne izdelke.

K temu nameravanemu povišanju davkov prinaša sedaj »Jugoslovenski kurir« daljši komentar, kjer navaja med drugim naslednje: Finančni minister je letos v aprilu in ponovno v juniju poudaril trdno namero, da ne poveča državnih izdatkov, da ne bil primoran izvesti povišanja davkov. Draginski val, ki je nastopil deloma zaradi nepopolne kontrole cen v naši državi, je te račune prekrizal. Narasle cene so povzročile večje državne izdatke, predvsem materialne izdatke, na katere odpade 60% skupnih izdatkov državnega proračuna. Gospodarski krogi se morajo zavedati, če strogo in kritično gledajo na stvari in dogodke, da je treba prispevati za državo v današnjih časih mnogo večje žrtve. Za ohranitev naše nevtiralnosti smo vložili maksimum naporov, kar pa je zahvaljujuči tudi znatna bremena. Žrtve v materialnem pogledu mora nositi vse naše gospodarstvo. Glede na to okolnost ima država polno pravico zahtevati od gospodarstva maksimalne žrtve in dolžnost gospodarstva je, da te žrtve sprejme.

Seveda ga gospodarstvo tudi pričakuje, da bodo merodajni činitelji napravili vse potrebne ukrepe za končno ustallitev cen v naši državi, s čimer je tesno povezano tudi vprašanje stabilnosti dinarja. Država ima vrh tega polno pravico zahtevati od gospodarstva poleg novih davkov tudi nadaljnja sredstva v obliki posojila, ker se ne smejo sredstva za vzdrževanje nevtiralnosti jemati od Narodne banke. Po mnenju »Jugoslovenskega kurirja« je sedaj čas, da se merodajni činitelji izjasnijo tudi glede stanja dinarja in obtoka bankovcev. V današnjih razmerah ne moremo misliti na deflacijo odnosno kontrakcijo denarnega obtoka, ne smemo pa se tudi spuščati v inflacijo. Glede obtoka bankovcev moramo obdržati sedanje stanje, ker je ob tok dosegel najvišjo dopustno mero. V ta namen je treba izredne izdatke, ki so posledica današnjih razmer, kriti s posojilom,

kmeta, kakor nam to nazorno kažejo indekse številke o gibanju cen proizvodov, ki jih prodaja in kupuje slovenski kmet, ter indekse številke o gibanju cen proizvodov, ki jih prodaja in kupuje vojvodinski kmet.

	Tehtani indeks proizvodov, ki jih slovenski kmet prodaja		Tehtani indeks proizvodov, ki jih vojvodinski kmet prodaja	
	prodaja	kupuje	prodaja	kupuje
avgust 1939	111,9	105,0	107,3	108,7
okt. 1940	172,7	161,1	225,0	150,4
razlika	+53%	+53%	+110%	+41%

V gornji primerjavi je pri indeksu cen proizvodov, ki jih prodaja vojvodinski kmet, upoštevan vršički okoliš. Za novosadski okoliš znaša indeks za avgust 1939 108,9, za oktober t. l. pa 207,6 in povečanje 90%.

Kaj nam povedo gornje številke? Potrjujejo nam predvsem to, da se gospodarski položaj slovenskega kmeta od lanskega avgusta ni prav nič zboljšal. kajti cene pridelkov, ki jih kmet prodaja, so se dvignile v točno enakem obsegu kakor cene blaga, ki ga slovenski kmet kupuje.

Seveda je tu upoštevano povprečno stanje. Ponekod, zlasti v bližini večjih konzumnih središč, je morda položaj nekoliko boljši, drugod pa tudi slabši. Le v tehko obični slovenski kmet olajšanje, da odpade sedaj glede na večji izkupiček v denarju manjši del skupnega dohodka na obresti in odplačilo dolgov (če so ti ostali neizpremenjeni) in na zemljarino, k je ostala nespremenjena.

Vse drugače se je zboljšal položaj vojvodinskega kmeta, saj so se cene proizvodov, ki jih prodaja vojvodinski kmet, dvignile povprečno za 90-110%, medtem ko so cene blaga, ki ga kupuje vojvodinski kmet, narasle le za 41%, torej v manjšem obsegu, nego so narasle cene blaga, ki ga kupuje slovenski kmet, ki mora kupovati tudi drago žito in mlevske proizvode. Za izkupiček od prodanih pridelkov lahko danes vojvodinski kmet kupi za polovico več blaga, ki ga potrebuje, nego lani, medtem ko slovenski kmet za izkupiček svojih pridelkov lahko kupi le enako količino blaga, kakor pred vojno.

Gornja ugotovitev, ki izhaja iz indeksnih števil, izračunanih na podlagi ankete Narodne banke, svedea ne velja samo za Slovenijo in Vojvodino, temveč bi slične ankete v drugih krajih naše države brez dvoma pokazale, da se je bistveno zboljšal položaj kmeta v žitornih delih države, medtem ko se položaj kmeta v pasivnih krajih (iz enakih razlogov kakor v Sloveniji) ni poboljšal.

To dejstvo, bi morali upoštevati vsi oni činitelji, ki odločajo o ukrepih dirigiranja in maksimiranja cen, pri čemer naj imajo tudi pred očmi, da so kmetje v manj rodovitnih in pasivnih krajih bolj potrebni pomoči nego kmetje v bogatih žitornih pokrajinah.

Znatno povežani državni dohodki v oktobru

Finančno ministrtvo objavlja pravkar v »Sužbenih novinah« običajni mesečni pregled o gibanju državnih dohodkov in izdatkov za mesec oktober. V tem mesecu so skupni državni dohodki po odbitku dohodkov, ki so odstopljeni banovini Hrvatski, dosegli 1423 milijonov din, medtem ko so lani v oktobru znašali skupaj z dohodki, ki so prepušteni banovini Hrvatski, le 1005 milijonov. Dohodki so torej narasli za 423 milijonov din ali za skoro 42 odstotkov. Če se upoštevamo dohodke, ki so bili odstopljeni banovini Hrvatski, je odstotek povečanja še večji.

Dohodki od neposrednih davkov so navzile okolnosti, da pobira na Hrvatskem večino neposrednih davkov banovina, narasli na 326 milijonov din, to je za 97 milijonov več nego lani. Trošarinski dohodki so narasli v primeri z lanskim oktobrom za 3 na 84 milijonov, takšni dohodki za 38 na 143 milijonov in carinski dohodki za 9 na 86 milijonov. Monopolisti dohodki pa so se povežali za 49 na 231 milijonov. V zvezi z nameravanim povišanjem nekaterih posrednih davkov je treba pripomniti, da se dohodki od onih posrednih davkov, ki se pobirajo odstotno od vrednosti blaga, dvigajo vzporedno z naraščanjem cen,

Zato se je tudi dohodek od davka na poslovni promet povečal od 76 milijonov v lanskem oktobru na 127 milijonov v letošnjem oktobru, torej za 66 odstotkov.

Znatno so glede na povišanje tarif in večji promet narasli tudi dohodki državnih železnic, ki so znašali v oktobru 400 milijonov (lani 223). Prav tako občutno so se povežali zaradi višjih pristojbin tudi dohodki pošte, telegrafa in telefona; lani v oktobru so znašali 49,5 milijona din, letos pa 71,1 milijona din. Dohodki rečne plovsbe so se dvignili od 5,3 na 7,8 milijona din, dohodki rudnikov pa od 17,2 na 23,8 milijona din. Nazadovani pa so le dohodki od gozdov, in sicer od lanskih 8,3 na 4,2 milijona din, kar je posledica zastoja v izvozu lesa.

V prvih sedmih mesecih letošnjega proračunskega leta (april - oktober) so znašali vsi državni dohodki po odbitku dohodkov, ki so odstopljeni banovini Hrvatski, 8,615 milijonov nasproti 6,993 milijonov v istem razdobju lanskega leta. Povečanje znaša torej 1806 milijonov dinarjev; od tega pa odpade, kakor rečeno, samo na oktober 428 milijonov din. Od posameznih davčnih vrst zaznamuje največje povečanje v teh sedmih mesecih dohodek od davka na poslovni promet, ki se je dvignil od lanskih 482 na 775 milijonov, dohodki državnih železnic pa so letos v 7 mesecih dosegli 2173 milijonov nasproti 1450 milijonov v istem razdobju lanskega leta.

Težkoče pri oskrbi s kurivom

Na ljubljanskem tovornem kolodvoru so že dolgo težave, ki so postale občutne zlasti zdaj v dobi nujne skrbne s kurivom. Pri prevozu so nastale nepotrebne ovire, ko je bilo orejeno, da se smejo od 1. decembra prevažati drva samo s prevoznim dovoljenjem Centrala za kurivo v Beogradu. O uvedbi dovoljenj so bili obveščeni proizvajalci in lesni trgovci. Ko so vsi hoteli, da bi izkoristili ugodno suho zimsko vreme, pa ni bilo dovoljenj od nikoder. Dospela so šele potem, ko nam je zapadel sneg, kar je povzročilo na eni strani škodo dobaviteljem, trgovcem in konzumentom na drugi strani pa tudi zastoj v prometu, ker je bilo treba odpremiti mnogo zaostalih prevozov drv.

Zdaj pa je nastal tudi velik zastoj pri prevozu premoga. Vagoni odpremljeni 16. t. m. iz Trbovelj so prispeli v Ljubljano šele 21. t. m., drugi odpremljeni iz Trbovelj 18. t. m., so sicer prispeli v Zalogo 20. t. m., a so se zdaj tam, ker je ljubljanski tovorni kolodvor prenatrpan. Vagone premoga ki so prispeli v soboto, so naručniki z vso naglico razkladal in na vsi moč so se trudili, da bi svojim odjemalcem glede na ostro zimo pravočasno razposlali naročeno kurivo. Vagoni ki so že tu ali pa šele na poti, bodo seveda zaostajali na tiriš še preko praznikov, kar bo povzročalo trgovcem in odjemalcem nepotrebne stroške in zadržaje. Ne smemo pozabiti, da so sedanja naročila premoga in ostalega kuriva v največji meri nujna. Zdaj naročajo kurivo predvsem oni, ki niso mogli izkoristiti zaradi pomanjkanja sredstev ugodnejših priložnosti prej, in pa oni, ki so svoje zaloge izčrpali. Kako ta zastoj pri prevozu kuriva upliva na pomanjkanje vagonov, je tudi razumljivo. Ko smo 11. t. m. poročali, o nepotrebem zastoju pri prevozu drv, še ni bilo znano, da nameravajo Centrala za kurivo v Beogradu razbremeniti z ustanovitvijo njene podružnice v Ljubljani za dravsko banovino. O tem smo poročali pozneje, zdaj pa čujemo, da je bila ustanovitev te podružnice objeljena že v začetku mesca, a da še zdaj ni izvršena.

Sporazum o obmejnem prometu z Nemčijo

V petek so se končala pogajanja med jugoslovansko in nemško delegacijo o obmejnem prometu, včeraj popoldne pa so bili podpisani v zunanem ministrtvu sporazumi, ki se nanašajo na obmejni promet med našo državo in Nemčijo, na veterinarsko poslovanje pri tem prometu in na medsebojno pomoč za preprečenje tihotapstva. Ko je prenehal veljati stari sporazum z Avstrijo o obmejnem prometu, je nastala potreba po novi ureditvi obmejnih odnošajev z Nemčijo, vendar pa se iz tehničnih razlogov pogajanja o tem vprašanju niso mogla začeti prej. Za našo državo je sporazum podpisal naš zunanji minister Aleksander Cincar - Marković, za Nemčijo pa nemški poslanik v Herren in šef nemške delegacije dr. Tusar, načelnik v nemškem notranjem ministrtvu. Pri podpisu so bili navzoči delegati obeh delegacij. V naši delegaciji so bili pomočnik zunanjega ministra Pilja, načelnik zunanjega ministrtva Lazarevič, načelnik finančnega ministrtva dr. Pavlič, načelnik kmetijskega ministrtva Geč, inšpektor notranjega ministrtva Pahoruk, višji svetnik finančnega ministrtva Pešič in tajnik notranjega ministrtva Lenarčič.

Časopisne vesti

V normalnih poslovanje pa v sedanjih izrednih časih je vsakemu poslovnemu človeku neogibno potrebno strokovno-gospodarsko glasilo »Trgovski list«. Naročite se nemudoma najj. Naslov Trgovski list, Ljubljana, Trgovski dom.

Barze

23. decembra
BELEŽKE
Ljubljana. Oficialni tečaj: London 174,57 - 177,77. New York 4425 - 4435. Curih 1028 04 - 1033,51. Tečaj na svobodnem trgu: London 215,90 - 219,10. New York 5480 - 5520. Curih 1271,10 - 1281,10. Privatni kiring: Berlin 1772 - 1782. Curih: Beograd 10. Pariz 8,50. London 16,4250. New York 431. Bruselj 63,25. Milan 21,7250. Madrid 40. Amster'am 279,50. Berlin 172,50. Lizbona 17,2350. Oslo 98,50. København 83,50. Sofija 437,50. Stockholm 102,750. Budimpešta 85. Atene 300. Carigrad 3,3750. Beherašta 2,15. EFEKTI

Zagreb. Državne vrednote: Vojna Skoda

455 den., 4% agrarne 57 den., 4% severne agrarne 53 den., 6% bežuške 78,50 den., 6% dalm. agrarne 74 - 76, 6% šumske 72 - 75, 7% stabiliz. 95 den., 7% invest. 101 den., 4% Seligman 104 den., 7% Blair 96,50 den., 8% Biar 100,50 den.; donice: Narodna banka 7250 den., PAB 193 den. Sačarana Veliki Bečkerok 800 den.

Beograd. Vojna Skoda

456 den., 4% severne agrarne 54 den., 6% bežuške 81,25 den., 6% dalm. agrarne 77 den. (76,50 - 77), 6% šumske 78 den. (75,50), 7% sta-

bliz, 96,50 den., 7% invest. 100 den., 7% Blair 93 den., Narodna banka 6750 den. (6750 - 6800). PAB 197 den.

BELEŽKE

„Državo bomo branili!“

Politični tehnik »Napred«, glasilo beograjskega vseučiliškega profesorja dr. Mihajla Liča, ki je sodeloval pri končni sestavi sporazuma od 26. avgusta lanskega leta, objavlja uvodnik z naslovom »Državo je treba braniti!«. V uvodniku obravnava »Napred« z onimi redkimi malodušnimi in tujimi plačanci, ki skrivaj poskušajo širiti med ljudstvom prepričanje, da bi bilo brez smisla iti v borbo za neodvisnost in svobodo države. Med drugim piše: »Tem sejalcem duha vdale lahko rečemo, da so izdajalci ali pa velike šeme. V naši zgodovini je več kakor dovolj primerov za to, da se majhna Srbija in še manjša Crna gora nista pomišljali spustiti se v borbo z neizmerno večjimi silami, kakor sta jih sami predstavljali. Sprejeli sta borbo in jo tudi zmagovito končali ter zedimili svoje prebivalstvo z ostalimi dotlej nesvobodnimi brati. Kaj bi dejali današnji zagovorniki kapitulacije šele k borbam za naše osvoboditev, ko so naši pradedje z lesenimi topovi streljali na armade turškega imperija? Po njihovem prepričanju bi morala ostati raja večna raja in služiti še danes tujim gospodarjem.

Naš narod je bil že marsikatero borbo, v kateri so bile nasprotnikove sile mnogo večje od njegovih. Sprejel jih je vedrega čela, ker se je zavedal, da se bo odločala v njih usoda njegove svobode in neodvisnosti. Zakaj naj bi bil danes drugačen? Če so postali drugi večji in močnejši, tudi mi nismo tisto, kar smo bili pred leti. Jugoslovani smo poznali doslej v naši vojni taktiki samo eno glavno načelo: odgovoriti na vsak napad z obrambo in čim preje s protinapadom. S to taktiko smo pisali najslavnejše strani naše zgodovine in si priborili spoštovanje, ki ga uživamo danes pri drugih narodih.

Jugoslavija se bo branila! Ni zloga, ki bi opravičeval kapitulativstvo in dezertertvo! Mi ne bomo nikdar upraveljali, kako je možen sovražnik, če bo napadel naše meje in osračal našo neodvisnost. Bil se bomo z njim, kakor so se bili naši očetje.«

Jugoslavija za vsako ceno!

Znani srbski književnik Dušan Nikolajević je objavil v reviji »Zamah« članek, v katerem pravi med drugim:

»Jugoslovenska država zajednica mora ostati neokrnjena za vsako ceno tudi v bodočnosti. Brez Jugoslavije bi ne mogli razvijati svojih talentov niti Srbi, niti Hrvati, niti Slovenci. Jugoslavija je plod velike jugoslovenske misli, katere poborniki in ideologi so bili knez Mihajlo, Strossmayer in dr. Jancz Ev. Krek. Pokojni kralj Aleksandar je bil veren med jugoslovenske misli, ki jo danes čuva in neguje z močro državno politiko knez tamenstnik Pavle. Jugoslovenska država skupnost mora ostati ohranjena bodočim rodom za vsako ceno. Brez nje bi bili naši trije narodi v današnjih usodnih časih že davno izročeni pogubi.«

Kulturbund v Sloveniji

»Deutsche Nachrichten«, v Zagrebu izhajajoče glasilo slovenskih Nemcev, objavlja pregled delovanja Kulturbunda v Sloveniji v l. 1940. Iz lista zveemo, da je razdeljena »župa Slovenija« (»Gau Slowenien«) v okrožja Maribor, Celje, Ptuj, Ljubljana in Kočevje. V mariborskem okrožju imajo podružnice Kulturbunda sledeči kraji: Maribor, Studenci, Pobrežje Slovenska Bistrica, Sladki vrh, Sv. Lovrenca na Pohorju, Marenberg, Muta, Vuzenica, Slovenj Gradec, Guštanj in Dravograd. Vložena so še pravila za podružnico v St. Ilju.

V pujskem okrožju so podružnice v Ptuj, Ormož, Apačah, Zibercih, Konjicah in Fikšincih. Pripravlja se ustanovitev podružnice v Gornji Radgani.

V celjskem okrožju ima Kulturbund podružnice v Celju, Rogatcu in Hrašniku. Vrše se priprave za ustanovitev podružnice v Konjicah.

V ljubljanskem okrožju posluje zankrat samo podružnica v Ljubljani, končane pa so priprave za ustanovitev podružnice v Trzinu.

V kočevskem okrožju ima Kulturbund postojanke v mestu Kočevju, v Dolgi vasi, Livodu, Donji Topli rebi, Gotenici, Donji brigi, Grčarici, Knežji lipi, Kočevski reki, Koprivniku, Mozlju, Nemški loki, Borovcu, Poljanah, Počomu, Stari cerkvi, Starem logu, Salki vasi. Zajemljeno polju in Blatniku.

»Deutsche Nachrichten« pravijo, da se je izvajalo letošnje delo podružnic Kulturbunda v Sloveniji predvsem v znanju zbiranja nemških v teh krajih. To delo je sedaj v glavnem končano. »Sprejeti pa - pripominja list - niso bili v Kulturbund vsi, ki se prištevajo med Nemce. Prihodnje leto bodo podružnice pripravljale svoje članstvo predvsem za zgodovinske naloge na svoji rodni zemlji.«

Obtem poročajo glasilo naših Nemcev, da se je udeležila delegacija nemških dijakov, ki študirajo na ljubljanski univerzi, proslave ob 15-letnici zveze nemških visokoolcev na zagrebškem vseučilišču.

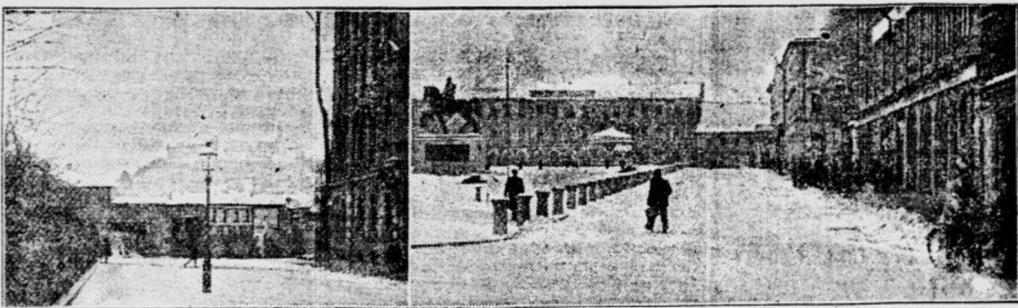
Odkup opreme v zemunskem taborišču

Beograjska občina je odkupila od nemške države vse barake in instalacije, ki so bile nameščene v velikem taborišču za prehodno nastanitev besarabskih Nemcev v Zemunu. Plačala je za nje 1.600.000 din. Akoravno je stvarna vrednost dosti večja. Med drugimi napravami je dobila šest velikih kuhinj z vso potrebno posodo. V teh kuhinjah je mogoče skuhati naenkrat okoli 2200 kosil. Kuhinje bo uporabljala beograjska občina pri svoji akciji za zimsko pomoč beograjskim siromakom.

Konec agencije Havas

Listi poročajo iz Vichya, da je te dni prenehala delovati francos

Šubičevo ulico bodo podaljšali

Na levi Šubičeva ulica ob muzejskem vrtu z visokim samostanskim zidom zadaj; poleg severni del Kongresnega trga, ki bo dobil stik s podaljšano Šubičevo ulico.

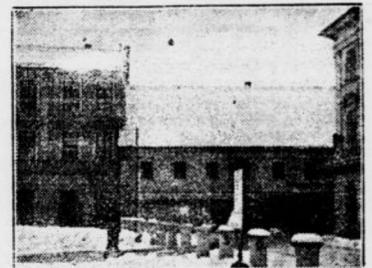
Ljubljana, 20. decembra. Vsem dosedanjim regulacijskim načrtom mesta Ljubljane sta bili postavljene veliki oviri, ki sta že vnaprej onemogočali vsakršno uspešno ureditev mestnega središča: to sta bila oba velika samostanska vrtova pri muhah in franciškanih. Deloma so franciškani pred leti že sami nekaj storili za novo Ljubljano; v Franciškanski ulici so podili stari samostanski zid in v novi regulaciji črti sezidali svoj kolegij in ob njem dolgo pritrilno zgradbo za trgovske prostore. Tudi so v kolegiju zgradili prehod proti Prešernovi ulici, ki pa bo imel pomen šele takrat, kadar bo možen dohod v to ulico. Sedaj še stoji v Prešernovi ulici nekakšna stavba ob palači kreditne ga zveza, ki jo bo treba porušiti. Zakaj se to doslej še ni zgodilo, ni povsem jasno, verjetno pa se mestna občina z lastnikom ni mogla pogoditi za odkupnino.

Nunski vrt je bil doslej druga velika ovira smetrne regulacije. Končno so nune same uvidle, da zahteva napredek časa tudi z njihove strani gotovih žrtev, ki so se končno zanje izkazale za prav ugodne. Pokojniškemu zavodu so za dobro ceno odprodale zapadni del samostanskega vrta, na severni strani pa so pričele zidati

poslopje za samostansko gimnazijo, čije pročelje bo stalo ob novi podaljšani Šubičevi ulici. Ta ulica, ki se prične ob poslopju Mladike in križa Bleiweisovo cesto pri policiji, končuje pri Muzejskem trgu ob visokem samostanskem zidu. V načrtu je podaljšanje ulice mimo bodoče samostanske gimnazije do Kongresnega trga. Zato bodo nune odstopile nekaj metrov širok pas bo severnem robu vrta, za stik s Šelenburgovo ulico pa bodo morali podreti enonadstropno hišo nasproti kavarni »Zvezdica«. Ker pa bi bila cesta še preozka, bodo tudi desni del sedanje uršulinske dvonadstropne šole podrlji v širini csem metrov. V ta namen so že pričeli graditi temelje za novo severno pročelje te šole.

Ljubljana bo s podaljšano Šubičevo ulico mnogo pridobila. Ne le, da bo ob središču Bleiweisove ceste nastala najkrajša zveza z osrčjem mesta, bo ob podaljšani ulici nastalo stavbišče za nove zgradbe. Predvsem bo mogoče tudi na južni strani izgraditi poslopje banovinske hranilnice, v katerem je sedaj mnogo banovinskih uradov zelo na tesnem. Ko bo zaidan, ves stanovanjski blok Pokojniškega zavoda in banovinska hranilnica, bo tod nastal najmodernejši predel Ljubljane, ki bo do-

bil svoje prijetno obeležje z neposredno bližino tivolskih nasadov in tivolskega gozda, hkrati pa bo odmaknjem od mestnega hrupa in velikega prometa, prednost, zaradi katerih bo bivanje tod prav prijetno. Verjetno, da nismo daleč od časa, ko bo ta regulacijski in zaidanski načrt dovršen, nune so že pred točni pričele z idavo gimnazije.

Nizko poslopje nasproti kavarni »Zvezdica« in del uršulinske šole, ki ju bodo podrlji zaradi podaljšanja ulice.

stu iz zavoda. Mnogim je že nabavilo kompletno pletarsko orodje, da so lahko pričeli s samostojno obrtjo. Dobrotniki na plani! — Na koncu so bile razdeljene slepim gojencem in gojenkam darila. Niso se mogli veseliti s pozdrili nanje. Vsa prireditev bi delala čast učencem z izraznimi očmi. Za letošnje božične praznike bo poslalo vsaj nekaj sončih žarkov tudi v najrevnejše kočje širom za nežene Kočevske.

Cestitka Joži Marčanu

Brat Jože Marčan, upravitelj Slajmerjevega sanatorija v Ljubljani, je nedavno tega stopil pred Abrahamo Ko se nagiba h koncu leta, ki je zasebnim nameštencem Slovenije prineslo krasno izpopolnitev moderne zdravilišča, se vsi stevilni prijatelji in zlasti bi bili pacienti Slajmerjevega sanatorija topla spomnjanja noža, ki mu je poverjena uprava tega reprezentativne

vso svetovno vojno. Bil je na ruski in italijanski fronti. Zdrav se je vrnil, toda čukale so ga mnoge ovire v novem življenju. Služboval je pri banki v Splitu, pri Mestni hranilnici v Mariboru, bil je v Celju in na Bledu. Prestal je moša! marsikatero trpkost, ali vse težobe je premagal ob zgedni opori svoje drage soproge gospe Zinke, po rodu Savnikove iz Bičič sestri uglednih veletrgovcev Savnikov na Gosposkem. Ko praznujeta letos 20letnico poroke, ji ma doračata dva krepka sine, sedmoletec in trgovski akademik Zakonca Marčana sta od nekdanj sokolsko zavedna Zadnjih 6 let, kar biva družina v Ljubljani, marljivo sodeluje pri Ljubljanskem Sokolu, pri šentpeteljski CMD in povsod, kjer je njena pomolč željena in potrpehna. Prenovljenemu Slajmerjevemu sanatoriju posveča upravitelj Jože Marčan vso skrb Nobena ura mu ni prezgodnja ne prezopna. Krepak, kakršen je, ne šteti truda, da je v sanatoriju res vzoren red. Zelimo zakonca Marčanova še mnogo srečnih let!

ga doma. Jože Marčan ima za seboj izkušeno polno življenje. Po rodu je iz Gorici pri Kranju. Ko se je izšolal in usposobil za bančno službo, je moral k vojakom in je služboval šest let nepretrgoma, vključno

FRANZ JOSEF GRENCIGA
 1858. 12. 18. 1894. 1940.

»Angel z avtom« v operi

Uspela premiera domače mladinske operete

Mladinska glasba je po svoji problematiki najvažnejša izmed vseh glasbenih, po starostnih dobah omejenih področjih. Od skladatelja zahteva, da se povsem živi v otroko psiho, da jo doživi v njenih najglobljih finсах in da jo razume, če jo hoče zajeti. Popolnoma isto velja za tekst, podloženo kateri koli mladinski skladbi. In ker veljajo omenjena najosnovnejša načela za katero koli izmed glasbeno-mladinskih polj, veljajo enako tudi za mladinsko opereto. Torej veljajo tudi za mladinsko opereto »Angel z avtom«, ki ji je napisal besedilo M. Simončič in ugalsil L. Mav ter smo jo v nedeljo slišali kot krasno izvedbo v ljubljanski operi. Ogledimo si jo nekoliko, v kolikor dopušča prostor.

binsko in glasbeno stran navedene operete moram prav posebno naglasiti, da se mora za izbiro mladinskih glasbenih del ubrati povsem drugačen, kvalitativen kriterij. Če izmed slovenskih skladateljev doslej ni bilo še nikogar, ki bi ugalsil kakšno slovensko mladinsko igro na kvaliteten način, je pač treba poseči drugam, kjer je ta literatura na višji razvojni stopnji n. pr. k Čehom!, in od koder bi mogli dobiti psihološki povsem soglasne mladinske opere. Ne smemo namuč pozabiti, kakšen je namen takšnih mladinskih prireditev: nuditi mladini njej primerne vsebine in kvalitativno glasbo. Pri otroku se začne vzgoja h kvaliteto in če to pogrešimo, pokvarimo neizmerno in krenemo na krivo pot. Ne le iz glasbenih tenveč tudi iz vzgojnih vidikov, smatram zato opereto »Anglom z avtom« kot premo kva-litativno in v ljubljanskem opernem programu kot neumestno.

Nasproti tej pomanjkljivi kvaliteti vsebine in glasbe je bila priprava in izvedba prav izvrstna. Maša Slavčeva je poskrbela za odlične, pester scene in za živahen potek, koreograf Piatto je izoblikoval prav lepe plesne slike, zlasti v mladih, očivid-

no nadarjenih dekletih (Zigica in Migica), Simoniti pa je vložil neizmerno truda, da je mogel tako vestno disciplinirati in naučiti male pevce, njihove partije ter jih spraviti v sklad s slabo zasedenim orkestrom, ki že od začetka kar ni mogel preiti v pravišni odnos z dirigentom. Toda so imeli torej režiserka, dirigent in koreograf obilno, zlasti še, če pomislimo, da pri nas ne razpolagamo z profesionalnim otroškim zborom, kakor v velikih mestih in pri tem resno dvomim, da bi ves ta ogromni trud bil potreben za to delo. Koliko pozitivnejše ni bilo, če bi se uporabili za vzporeditev katere druge, četudi tuje mladinske opere ali operete. Kadar koli stvaritev ne doseže potrebne umetniške višine, namreč prednost domačih tvorcev nikakor ne more in ni treba priti v poštev. Izmed odraslih so uspešno sodelovali Janko (Sv. Peter), Anžlovar (Strukelj), Pijanec (stražnik), Barbičeva (Biserka) in drugi.

Zelim, da bi zaradi vestnosti in vzornosti priprave ter uprizoritve sama omenjena opereta dosegla uspeh vsaj po dobrem obisku občinstva. V bodoče pa priporočam v interesu kvalitete mladinske glasbe ter vzgajanja k dobremu estetskemu okusu višjih meril pri izbiri! —

Skladatelj Lojze Mav

Vsebinski prikazuje opereta sliko pred nebeskimi vrati z življenjem angelov; konča se z začetkom življenjske povesti malega Jožka, ki se na široko razvija v celotnem drugem dejanju in prehaja v tretje dejanje, po prostoru isto kot prvo. Prvo dejanje je v abstraktnem, bolj metafizičnem, pa simbolično postvarjenem, drugo v stvarnem svetu; tretje odgovarja prvemu. Vsa tri dejanja so prepletena z življenjskim modrovanjem, vmes z dogmatičnimi pojmi ter z močno socialno noto; nedvomno je to otroku po njegovi duševnosti tuje. Pri tem prehajam neke teze, ki nikjer ne najdemo sorazmerne utemeljitve (n. pr. Dobrota odtehta pravico! itd.) in poskušane dovpti, ki razbijajo stilni okvir in enotnosti skodujejo. Vobče moram ugotoviti, da je vsebina operete za otroka razen v nekaterih redkih mestih pretežka in v njegovi duševnosti ne more najti pravega odziva. Otrokov svet je nekaj svojskega in težko je najti vanj pot. Simončič se to gotovo ni posrečilo, kar je najboljše pokazala reakcija na otroških poslušalcih, ki se skoraj niso smejali, ker so jim abstraktni pojmi in didaktični poudarki, čeprav imajo še tako plemenit namen, tuji in jih ne mikajo. Opereta je tudi brez razvečena in bi drugo dejanje moglo brez skode izpasti ter se nadomestiti v močno skrajani obliki: bodisi v prvem, bodisi v drugem dejanju. Še boljše pa bi bilo seveda, če bi se vse dogajanje odigralo v konkretnem svetu, ki je otroku najbližje in si ga otrok itak sam najpristneje simbolizira. Vsekako je s psihološkega vidika vsebinski navodena opereta zgrešena, ker je sa mimo najpreciznejših gobin otrokove duše.

Mavova glasba je stilna mešanica valčkov, foxtrovov, polk, kol, narodnih pesmi, opernih arj, kupetov in operčnih domislov. Spominjam le na nekakšno uverturo v prvem in tretjem dejanju, neokusno in stino nerazumljive ilustracije k posrednim dogodkom na odru itd. Instrumentacija je saba in dogajanje neodgovarjajoča, na primer v prvem in tretjem dejanju bi bila na mestu godala, ki jih skoraj ni čuti, pa se tem bolj oga ajo pihala, trobila in točkala. Poleg tega da o kvaliteti Mavove glasbe skoraj ni mogoče govoriti, je še glasba čisto v nasprotju z dogajanjem vsebine in mladinsko psihološki prav tako kot vsebina zgrešena. Če združim vse-

Iz 120 grl doni, vrvi v božični dan

Na razstavi kanarčkov vlada prava pomlad

Krilati pevski zbor, ki so ga naši marljivji začetniki ptičjega rodu namestili v pritični dvorani učiteljske šole na Resljevi cesti, propava in gostoli, da vlada na zelenem in cvetjem okrašeni razstavi pravo pomladansko razpoloženje. Ko vstopiš na razstavo med ta mali krilati, in prepričajoči zbor, trenutno pozabiš na strupeni mraz, na ljuje in zimo. Človeku se zdi, da smo s časom že daleč za sv. Gregorjem, ptičjim patronom, ki v deželo prinese ključ od korenin in ptičje oženi.

Kanarčki ne poznajo zime, kajti na Kanarskih otokih vroče Afrike, kjer jim je pred davnimi časi tekla zibel, vlada večna pomlad. To so ohranili vse do danes v svoji krvi. V stoletnem ujetništvu so spre-menili svojo barvo, pesem in hrano, le materi prirodi so ostali zvesti in jo slajajo ter opevalo pri nas tudi v najhujši zimi. Da, celo na višku svojega petja so v času, ko nam mraz in zima kuleta deželo edno skorjo. Zato prireajo rejci kanarčkov po vseh večjih krajih Evrope tekme in razstave v zimskem času. Zlasti pri nas in v Nemčiji je reja kanarčkov zelo razširjena.

Ljudsko mnenje, da mora biti pravi kanarček rumen, je popolnoma napačno, kajti v prirodi živeči kanarčki niso rumene, temveč zelenkasto rjave barve. Tudi na naši razstavi je pretežja večina zelenih pevcev, ki v petju zmagojevo, so ra tudi mnogo bolj odporni proti raznim vremenskim in bolezenskim vplivom. S tem pa ni rečeno, da so rumeni kanarčki brez vseh dobrih lastnosti. Tudi ti so že mnogokrat odnesli venec zmaje, v splošnem pa vendar v petju nekoliko zotajajo in tudi v zdravju niso oliko odporni kot njih zeleni sovratniki, ki jih pred vsem zlom le bolj šteti njihova prvotna prirodna barva.

Obiskali smo g. Kelneriča ter ga našli v mali sobi na učiteljsku pri pripravovanju krilatih kandidator, ki so ob naši navzočnosti nemoteno prepevali in po-galji svoje pevsko znanje. Ogledali smo si tudi ocenjevalne pole, iz katerih je razvidno, na najboljši kanarček lahko pole dovezet različnih napevov, ki mu dajejo možnost, doseči vseh 90 razpoložljivih točk. — Ko smo vprašali g. Kelneriča, kako je z letošnjimi pevci zado ojen, se je prav pohvalno izrazil in omenil, da je dostel ocenjenih šele ena tretjina pevcev, a je že precej skupin dosego množico preko 300 točk. Ocenjevanje trajaja danes v torek še ves dan, zato ne morem obiti rezultator. — Na razstavi bo lo prodajali tudi srečke, in komur je sreča naklonjena, bo lahko dobil najprejše srečanje pevca za 1 din. Razstava bo drta oba božična praznika in bodo obiskovalci imeli mnogo neželneza veselja z malimi pevskimi umetniki, bo lo pa s svojim občkom prinesli še svoj delež za prehrano lačnih in prezebajočih ptič v prirodi.

Da bo božič na Kočevskem prijetnejši

Številne božičnice po kočevskih krajih — širokopotezna akcija CMD — Prisrčna prireditev v zavodu za slepe

Kočevje, 22. decembra. Vojna vira divja na raznih koncih sveta, marsikateri vojak bo prebil božične praznike in novo leto v strelskem jarku. Širom bojnih poljan so raztrošeni grobovi neznanih viakov, ki trkajo na otopelo vest nekaterih Mi smo ostali do sedaj še izven neopredne udeležbe pri krvavih dogodkih, vendar pa smo na drug način prizadeti. Siromaki: bodi letos še bolj občutljivi svoje siromašvo, ker so shrambe prazne in peči mrle. Zato je na mestu, da so poklicani vodili načune o tem.

Široko božično akcijo na Kočevskem je letos pripravila naša narodna obramba CMD. Od celotne vsote, namenjone podporam v narodno-mšotnih krajih, je odredilo Kočevski skoraj tretjino. In sicer 91.850 din v blagu, obleki, čevljih, pletenah, flaneli in drugem. Darove so delile podružnice CMD za vse šole svojih področjih, kjer na podružnic ni, so prijetno delo opravili šolski upravitelji. V

vseh večjih krajih so se vršile ali se še bodo loo božičnice s petjem, otroškimi igricama in podobnimi točkami. Na božičnicah in pri delitvi darov je bil povsod navzočen zastopnik CMD, ki je imel v teh dneh polne roke dela. Prišlo je tudi nekaj akademikov iz Ljubljane. Božičnice so se vršile preteški in ta, tedon v Koprivniku, Starem lozu, Onsku, Kočevski reki, Borovu, Stari cerclvi, Čepcljah, Spodnjem lozu, Starjih, Morlju, Livoldu, Grčaricah in drug d. Zaidna je bila v ponedeljek v Kočevju samem. Božičnice so bile pravi prizid v skritih kočevskih krajih. Obdarovanih je bilo nad 400 revnih otrok, poloro pa je dobil tudi kak starejši Poznamo družine, kjer otroci brez obutve in obleke nismo mogli iz hiš — ti so bili posebno veselji! CMD čestitamo na njeni uspehi akciji!

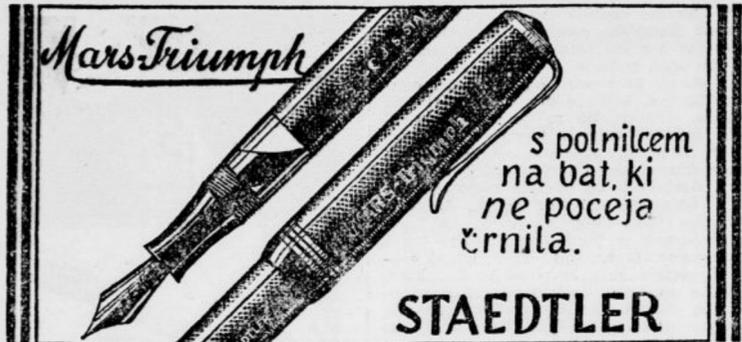
Podporno akcijo za Kočevsko je organizirala tudi Slovenska straža. Lahko bi bila obsežnejša z ozrom na s-e-stva, ki jih ima društvo na razpolago! Nagla-

V uredništvu našega najbolj znanega okultista g. Petra B. Petroviča, urednika »Okultističke biblioteke in sodelovanjem najboljših okultistov inozemstva, ki so odkriti in verni pristali ter globoko poznavali okultizma, katerih imena navajamo: g. dr. Edwin Taylor — London, g. dr. Frank Mac Murray — Boston (USA), g. Charles Cornier — Nancy, g. Robert Hartwig — Leipzig, g. Luigi Calderara — Bari (Italija), g. Sid Mahmud bey Hashri — Jeruzalem, g. M. Kozma — Jugoslavija in ki vam zaradi dokazovane pomembne vrednosti dela, ki je tiskano v latinici, je izšlo iz tiska in se more dobiti takoj, pod naslovom »Okultistička enciklopedija«, ki vsebuje

vse tajne vede

poslednje izsledke in področja znanstveno-eksperimentalnega okultizma. Posbeje opozarjamo na to, da Okultistička enciklopedija ni obdelana leksikonsko. Mesto stamovinskih fraz objavljamo samo vsebino: NASA PRVA BESEDA — Splošni pregled o potrebi dela, ki bi onemogočilo karlatstvo in nevednost. NOVE POLE — O potrebi preorojenja in oživitve sil, ki neizkoriščene dramejo v nas. TAJNE VEDE — Za kakšne jih smatrajo in kaj so v resnici. KAJ JE CLOVEK — Okultistično tolmačenje človekove duše. SEDENJAVNA KONSTITUCIJA — CLOVEKA — Individa psihična delitev Cloveka. UŠESNI MAGNETIZEM — Moč kozmične sile v clovku. SUGESTIJA — Vsipljevanje misli, ki se bregopogno izjavajo. AVTOSUGESTIJA — Sugestiranje samemu sebi. ZDRAVLJENJE S SUGESTIJO IN AVTOSUGESTIJO — Uporaba sugestije in avtosugestije pri izobrazbi in odvajanju napak, pri duševnem in telesnem zdravljenju. HIPNOTIZEM — Izvajanje umetnega spanja pri osebah in živalih, med katerimi je mogoče neomejeno z njimi gospodariti. TAJNE FAKTIVE — Razlaga tajnost indiskih žudodnelikov. GIGIJI — Vse škodljive napone preobrazujejo in izkoriščajo zaradi oplemenitve in izpopolnitve psihičnih moči. MAGIJI — Predstavnik ogromne tajinsvene vede magije (pri nas »čarovanje«). MAGIJEVI — Umetniki, ki se z dovoljenimi trikji predstavljajo kot žudodenci. V KEM SE VSE OCITUJE CLOVESKI ZNAČAJ — Razlaga po čem se vse more prepoznati značaj. GRAFOLOGIJA — Citanje značaja iz rokopisa. SODNO-KRIMINALISTIČNA GRAFOLOGIJA — Ocenjevanje kriminalnih nagonej iz rokopisa in ugotavljanje falsifikator. MEDICINSKA GRAFOLOGIJA — Ugotavljanje diagnoze psihičnih in fizičnih bolezni po rokopisu. FIZIOGNOMIKA — Citanje značaja po črtah obraza. MIMIKA — Presoja značaja po gibih pri sedenju, hoji, jedi, kaji, smehu itd. FRENLOGIJA — Spoznavanje duševnih sposobnosti po obliki lobanje. HIROGNOMIJA — Citanje značaja in temperamenta po obliki roke. HIROMANTIJA — Prekovanje usode po črtah dlani. MEDICINSKA HIROMANTIJA — Spoznavanje bolezni po nohtih, črtah in obliki roke. DAKTILOKOPIJA — Ugotavljanje istovetnosti po prstnih odtisih. USODA ALI CLOVEKA VOLJA — Razlaga o vplivu volje na usodo. ASIROLOGIJA — Citanje usode, temperamenta in značaja iz položaja zvezd. O KOZMIČNIH SILAH — Vpliv kozmičnih sil na naš planet in ljudi na njem. ARIMOMANTIJA — Prerokovanje usode iz številk. NUMEROMANTIJA — Izračunavanje časa važnih dogodkov v življenju. ONOMANTIJA — Prerokovanje usode s pomočjo števil in črk imena in priimka. TAIJI — Drugi sistem prerokovanja usode s pomočjo števil in črk imena in priimka. VERA IN VEDEZVANJE — Pogled na razne vrste vedeževanja skozi vero. PRAZNOVERJE — Obšinitve in obrazložitev praznovanja. TALISMANI IN AMULETI — Obrazložitev vrednosti amuletov in talismanov. ZVEZDNO NIBALO — Način izknanja oseb, o katerih se nekaj sumi. LEVITACIJA — Sposobnost ukinitve in spremembe lastne težine. MISTERIJ ŠTEVIK — Tajinsvena vloga podednih števil v razvoju clovetva in ver. UMETNO POMENJENJE — Zbirka olajšav, urejena v pravila in sistev, ki omogočajo vsakomer nagle, lahko in trajno pomnjenje. O PSIHOMETRIJI — Sposobnost oseb, da daje točne podatke o nepoznanih stvareh, osebah in dogodkih. O AMBIDEKSTRIJI — O koristnosti itofačne uporabe vseh delov organizma. GAR VSAK NE VE — Maihen leksikon okultističnih izrazov. NUMEROMANTIJA ALI MATERIALIZACIJA — To je izraževanje psihičnih sil iz organizma, ki more dobiti za krasno dobo vidno ali otipljivo obliko. SEN — Obšinitve bistva sna. SANJE — Postopek in tolmačenje sanj. UMETNE SANJE — Kako se po želji delajo umetne sanje. MOČ CLOVESKEGA POGLEDA — Obšinitve ogromnega duševnega vpliva s pogledom. POT K MRU — Dokazovanje potrebe izgraditve spazas stranjozasti kot pogoj za uspeh zunanjega spazas. SMIT — Kaj je smrt. TAJNOST TUTANKAMENOVE GROBNICE — Vse osebe, ki so bile v kakršni koli zvezi z grobnico, niso preživele leto dni. ATEZEM IN TEZEM — Kaj je bog, kaj smo mi — odkod izhajamo in kam gremo. SPOZNAVANJE BOLEZNI PO OČEH — Diagnoza začeta kakor tudi že obstoječih bolezni. OZENIL SE JE V HIPNOZI — Primer nekoga bogatega cloveka, ki ga je mnogo starejša ženska pri-silila s hipnozjo v zakon. MOČ AVTOSUGESTIJE — Opis dogodka, ki se vsak dan dogaja. TAJNOST PAICA — Čudna odkritja zločincev in ugotavljanje nenormalnosti pri novorojenčkih po obliki in položaju paica. MANČESTER POSTAVLJA SPOMENIK OCETU HIPNOTIZMA. MAGNETSKA SMRT — Dulevna smrt cloveka, ki more ubiti ljudi. Cena knjižice je 100.— din v mehki vezavi, a 120.— din v trdem platnu. Za vsakej poslan denar pošljimo knjigo priročeno na naše stroške, po povzetju zaračunamo 10.— din več. Z naročili je treba pobistiti, ker je ostalo le še majhno kevljo izvodov.

Okultistička biblioteka
 Ck. št. 54.998 — BEOGRAD — Poljni predal 876.

Domače vesti

„Slovenec i Hrvat“

Ljubljanski podžupan gosp. dr. Vladimir Ravničar nam je poslal naslednje pismo:

Gospod urednik! V »Jutru« omenjate jubilej, 70 letnico vsučiljskega profesorja dra. Dragotina Boraniča v Zagrebu, pri čemer opozarjate, da je kot visokosolec zložil pesem »Slovenec i Hrvat«. Morda bi Vas utegnili zanimati naslednji podatki.

Maturanti iz leta 1891. slovenskih in hrvatskih srednjih šol (gimnazij) smo si že med šolskim letom ustanovili svojo zvezo z namenom, da po maturi organiziramo sestanek v Ljubljani. Sestanek naj bi imel namen navezati in obdržati ožje stike med Slovenci in Hrvati. Poleg zborovanja je bil namenav tudi slavnostni koncert, odnosno akademija. Akademijo naj bi otvorilo naše peto geslo.

Ljudni besedi vprašanja, nanašajoča se na protituberkulozno gibanje. V tej številki je g. dr. Tomaž Furlan dal duška svojemu veseljcu s člankom »Ob otvoritvi kliničnih seminarov na ljubljanski medicinski fakulteti«. Isti pisec je v članku »Slavnost na univerzi« podčrtal mrzloti in nenavdušenju ceremonije, ki se je vršila 16. novembra na medicinski fakulteti. V daljšem članku obravnava urednik g. dr. T. Furlan temo »O pitju alkoholnih pijač«. Tone Čokan v članku »Lepe je živeti« podaja pretesljiv odlomek iz svojega dnevnika, ko opisuje izlet na motorju v Logarsko dolino. Dr. Ivo Klemenčič nadaljuje svoj članek »Wilhelm K. Röntgen in njegov izum«. Dr. M. Karlin podaja »Izpiske iz stare poljudno-zdravstvene literature«. Urednik je posvetil tople članek manom prof. dr. Janca Plečnika. V listu s'lede še: važni sklepi Zveze, prvi tečaj za dispanzarske sestre

LEPA DARILA - PARFUMERIJA VENUS, Tyrševa c. 9

V ta namen smo naprosili tovariša Dragotina Boraniča, da nam speni tako geslo, odnosno našo himno. V najkrajšem času nam je predložil pesem z naslovom: »Slovenec i Hrvat«. Pesem smo poslali slovenskemu skladatelju F. S. Vilharju, ki je tedaj bival v Zagrebu, ter ga naprosili, da nam jo uglaši. Rađe volje je ustregel naš prošnji. (Za honorar smo mu poklonili zlatnik.) Na naši akademiji je skladba doživela prvo izvedbo ter je silno užgala. Še danes je ena izmed najpopularnejših skladb. Kasneje se je besedilo v toliko izpremenilo, da se v refernu glasi: »Slovenec, Srb, Hrvat«, namesto »Slovenec i Hrvat«.

Naj še omenim, da je za to akademijo tovariš F. S. Vilhar napisal igro »Gospodstvo polje«, ki pa jo je policija prepovedala. Na akademiji se je izvajala tudi skladba, ki jo je za naš sestanek uglašil kot osmerospev Anton Feerster. V Ljubljani smo takrat prvič čuli tamburški zbor, ki so ga sestavili naši hrvaški tovariši, ki so se sestajali v izredno velikem številu udeležili. Med njimi je bil tudi Stjepan Radić, pa še pesnika Vladimir Vidriča naj omenim.

Za smučarje !!!

Smučarski dresi, hlače po najnovšem kroju, bluže iz balonske svile ali volne: po meri v prvovrstni izdelavi

Modni salon

SOUVAN - CO

Mestni trg 24

* Službeni list dravske banovine prinaša v 102. številki od 21. decembra uredbi o p-oblasti ministra za promet, da dovolji Zvezi nabavjalnih zadrug državnih uslužbencev posojilo iz gotovine pokojniškega sklada za delavce državnih prometnih naprav; pravilnik o uslužbenih Bratovskih skladnic za zavarovanje delavcev in nameštencev pri rudarskih podjetjih v kraljevini Jugoslaviji; za je terminalnih brojavnih taks v med bitnem razmerju med Jugoslavijo in Turčijo; odred o o miniranih m zlah v gostinskih podjetjih; razglas o pritriv proračuna Zbornice za TOI v Ljubljani in razne objave iz »Službenih novin«.

Bolnim ženam se izrazni črevesje po uporabi Franz-Josefove grenčice neovirano in lahko. Reg. S. br. 15455/35.

* Nova grobova. Umrli je trgovec v Babnem polju g. Franjo Vilhar. Po rebo danes ob 14. z Zal. kapelice sv. Marije k Sv. Križu. — Svoje je za v dno zapustila ga. Martina Račeva, roj. Francić soproza profesora Pozeb bo danes ob 1545 z Zal. kapelice sv. Andreja. k Sv. Križu. — Pokojnika bla soproda. žalujomim pa naše iskreno sožalje.

* Poročila sta se v nedeljo v Sarajevu artilerijski poročnik g. Božidar Barle, sin poveljnika žandarmerijskega polka v Ljubljani in gđe. Olga Arčička, hčerka šolskega upravitelja. Mlačoporocencema želimo mnogo sreče!

* Poročka. Danes se poročita v Stični na Dolenjskem gđe. Marija Kosmina, zasebna urednica v Jaršah, in g. inž. Jože Krisper, podravnatelj Bonačeve tovarne na Kolčevem. Cestitamo!

* Od kdaj praznujemo Božič in Novo leto? O tem vprašanju razpravljajo v daljšem članku zagrebške »Novosti«, ki pravi, da so se leta 354. prvič slavili v Rimu 25. december kot Kristusov rojstni dan. V Jeruzalemu so začeli Božič praznovati šele leta 451. in odtlej lahko rečemo, da leto za letom praznujeta Vzhod in Zahod svoj Božič. Novo leto pa se praznuje šele od 14. stoletja s 1. januarjem.

* Delo proti tuberkulozi. strokovno glasilo Protituberkulozne zveze v Ljubljani, zaključuje svoj šestiltnik Radič nad vse zanimive in poučne vsebine, priporočamo list vseh slovenski javnosti, ker je edini slovenski list, ki obravnava v po-

grozil led omejiti promet. Te dni je priplul v Siskak parnik »Slovenec«, ki je pritorilil kakih 60 vagonov različnega tovara. Nadalje je pritorilil parnik »Bosna« 40 vagonov različnega blaga, med drugim 11 vagonov smole iz Rumunije in 30 vagonov fižola. Kapitani so javili, da je skoraj že vsa Sava pokrita s tankim ledom, ki ponekod že kar močno ovira plovo.

* Dva zgodovinska topa so te dni spravili na staro trdnjavo Lovrijenac, »dubrovoinski Gibraltar«. Doslej sta bila v zasebni lasti grofica Attemsove-Getaldijev. Vsak top tehta 1000 kg, in ga je moralo po 14 moč prenesti do trdnjave, ki stoji na veliki skali pred Dubrovnikom. Tretji zgodovinski top, ki tehta 500 kg, je še v Gružu in ga bodo tudi prenesli na trdnjavo ter ga postavili na staro zgodovinsko lafeto.

* Literatura o prolektarski zaščiti. Pod naslovom »Prolektarska zaščita« je kraljevska banska uprava spomladi izdala in založila knjigo, ki vsebuje tolmačenje nekaterih pravnih predpisov, v glavnem pa pojasnila in navodila glede vseh panog aktivne in pasivne obrambe. Cena tej 200 strani obsegači knjigi (mala osmerka) s 30 slikami je za urade 20, za druge naročnike pa 25 din. Pod istim naslovom je pozneje izdala in založila tiskarna Merkur knjigo, ki obsega besedilo Uredbe o zaščiti pred napadi iz zraka z dne 13. aprila 1939 in enako imenovanih pravilnikov. (V zbirki je priobčel tudi članek pravne in organizacijske vsebine. Cena tej zbirki (nad 300 strani, mala osmerka) je 40 din. V Mariboru izhaja kot priloga »Gasilca« Vestnik protiletalske zaščite, ki prinaša zakonite predpise in zlasti razne teoretične članke.

* Važna navodila za naglušne. Da bi naglušni spet mogli slišati, je bilo po leti še čudež. Sedaj lahko to dosežemo z najmanjšim aparatom na svetu — s srebrnim Vibrafonom, ki je velik kakor lesnik, brez žice, brez baterij, brez toka, praktično neviden. Univerzitetne klinike so preizkusile delovanje Vibrafona, o katerem so objavljene številne znanstvene publikacije. Aparat se pred nakupom lahko dobi na preizkušnjo. Tvraka »Vibraton« (Dep. 12. R.), Zareb. Tomišla ov trg 17, nudi našim čitateljem edinstveno priliko, da se z naglušnoslo, kakor tudi z Vibrafonom natančneje seznanijo, ker pošlje vsakemu zanimancu brezplačno in popolnoma neobvezno »Zlato klinično sluh«, kakor tudi zdravniška spričevila.

* Preiskava proti Giju Weissu, čigar ženo Marijo so našli zadavljeno in obešeno v Kosičkovici ulici v Zagrebu, se nadaljuje. Gjuo Weiss sedi v vojaškem preiskovalnem zaporu in odločno vztraja pri svojem zagovoru. O bilja vsakršni sum, da bi bil kakorkoli udeležen pri zločinu. Kakor pa beležijo zagrebški listi, bo Gjuo Weiss verdarle obtožen kot sokrivec in bo na podlagi doseganega gradiva sestavljena obtožnica pri divjiškem sodišču.

* S sladkorno repo bodo krmili svinje. Zaradi ugodnih cen so kmetovalci po Sremski zlasti v preteklem letu posejali mnogo polja s sladkorno repo, ki pa ji je letos cena znatno padla. Zaradi skrajno slabih poti nekateri kmetje niso mogli prepeljati svojih zalog na koo davor in tako je v posameznih vaseh ostalo mnogo sladkorne repe, ki jo so kmetje namenili za živinško krmilo Kljub temu bodo prihajnje leto spet posejali še večje površine s sladkorno repo, ker bodo odkupne cene povišane na 42 din za stot plus 2 din za vsak odstotek

Srečne božične praznike in novo leto želi vsem svojim cenjenim odjemalcem VELETRGOVINA Z VINOM

sladkorna iznad 11%. Upravičeno se torej nam ni treba bati pomanjkanja sladkorna. Samo cenejši naj bi bili!

* Avtobus na progi Ljubljana — Komenada, Cerkev, Senur — Kranj na dan 25. t. m. ne obratuje. —

* Spoštovane bibliofile (ljubiteljice in ljubitelje krasotnih knjig) prosil zložba »Sila« v njihovom lastnem interesu, naj ji s poročje dmprej svoje naslove, da jih v primerih novih izdaj pravčasno opozori nanje in jim tako omogoči prvočasno naročbo teh knjig, sicer utegnejo priti z naročilom prepozno. — Naslov: Založba »Sila«, Ljubljana 7, Aleševčeva 38.

* Doba, v kateri živimo, resnice ne prenese. Vendar se tu pa tam zablesti na mračnem nebu žarek. Posrečilo se mu je pronikniti skozi debel oklep oblakov. Človek ga uzre ter je srečen ob pogledu nanj. Čuti, da še ni udušana zadnja iskrica svetlobe, temveč da til dalje in dalje, da se utegne prej ali slej razgreti, se razviti v ogenj, ki bo razsvetljal mrak in brezna. Knjiga »Vaške podobe«, novo delo Ignaca Koprivca, ki bo v kratkem izšla, je verna slika resničnega življenja malega človeka na kmetih. Beda in trpljenje, ki razjedata vas, sta prikazani v »Vaških podobah« naravno, brez oplešavanja, brez laži. Ilustracije mladega slikarja Gabriela Kolbiča nazorno prikazujejo to, kar se z besedo ne da obravnjavati. Iz knjige gleda s svojimi vrtajočimi očmi resnica preganjana, zasledovana sovražnika utvar in namišljene idile. Ljubitelji resnice, sezite po knjigi! Naročila se pri Ignacu Koprivcu, Ljubljana, univerza in stane v subskripciji din 75.

* Proti kašlju priporočamo Rave prsne karamele. Originalni omoti po 5 din v lekarnah. Zahtevajte izredno prsne karamele domače tvornice Rave. —

* II. reprezentančni ples gradbenikov. Opozarjamo že sedaj vse prijatelje akademskih plesov, da bo II. reprezentančni ples gradbenikov v soboto 18. januarja na Taboru. —

* Zdruje mešarjev in klobasčarjev obvešča cenj občinstvo in člane, da bo v ponedeljek 30. t. m. brezmesni dan, na sveti dan in Stefanovo pa so mesnice zaprte. —

* Prva slovenska knjiga o letalstvu - valilo na subskripcijo. Banovinska zaloga solskih knjig in učil v Ljubljani namerava izdati knjigo: Letalstvo, fizikalne osnove, ki jo je spisal profesor L. Andrej ter bo imela 16 pol in 243 slik. Zaloga vjudno vabi s tem vse prijatelje letalstva, naj se na knjigo naroče. V prednaročju stane knjiga din 120. Izšla bo samo v primeru, ako se bo prijavi dovolj naročnikov do konca mesca januarja 1941. Naročila sprejema samo založnica in so obvezna. —

TRGOVSKO OPRAVO POCENI PRODA Parfumerija Venus, Tyrševa c. 9.

* Nagli tempo našega časa zahteva od nas prekomerno duševni in telesni napor. Zato moramo paziti zlasti na prehrano, ki naj bo lahko prebavljiva, pri tem pa krepljena in zdrava. Zlasti važno je, da pazimo kaj zaužijemo jutraj in zvečer. Čaja toplaga »Emona« čaja Vas ne bo nikoli razočarala, ker je to resnično zdravil, cvetlični čaj, ki vam nudi tudi z dodatkom mleka, citrone, ruma ali žganja prijetno pijačo. Toda samo pravi »Emona« cvetlični čaj v originalnih paketih lekarn Mr. Bahovec v Ljubljani. Dobi se povsod. —

* V postelji je ustrelil lastno ženo. V Dobanovcih pri Sremski Mitrovici se je 40-letni Mirko Prodanović rad napil. Nedavno so mu tatovi ukradli konje, narkar se je gospodar v spremstvu nekega orožnika podal zasledovati zločince. Bil je tudi on oborožen s puško. Z orožnikom sta se spotona pomudila v neki gostilni in se je Prodanović precej napil. Ko je prišel domov, mu je žena očitala, da ne ravna resno in da nikoli več ne bo dobil konjev nazaj. Prepričala sta se pol ure. Ko sta že legla k počitku, je Prodanović naenkrat pilnil pokoncu, segel po puški in kriknil: »Ne boš mi več brala leviti! Zena se je še nasmehnila: »Vendar me zaradi tega ne boš ubil?« Tedaj je že počila puška in je strel zašel nesrečno ženo v trebuh. Umrla je po kratkem, hudem trpljenju.

* Nagli tempo našega časa zahteva od nas prekomerno duševni in telesni napor. Zato moramo paziti zlasti na prehrano, ki naj bo lahko prebavljiva, pri tem pa krepljena in zdrava. Zlasti važno je, da pazimo kaj zaužijemo jutraj in zvečer. Čaja toplaga »Emona« čaja Vas ne bo nikoli razočarala, ker je to resnično zdravil, cvetlični čaj, ki vam nudi tudi z dodatkom mleka, citrone, ruma ali žganja prijetno pijačo. Toda samo pravi »Emona« cvetlični čaj v originalnih paketih lekarn Mr. Bahovec v Ljubljani. Dobi se povsod. —

Najnovjši model z pneumatico na zalogi.

* V postelji je ustrelil lastno ženo. V Dobanovcih pri Sremski Mitrovici se je 40-letni Mirko Prodanović rad napil. Nedavno so mu tatovi ukradli konje, narkar se je gospodar v spremstvu nekega orožnika podal zasledovati zločince. Bil je tudi on oborožen s puško. Z orožnikom sta se spotona pomudila v neki gostilni in se je Prodanović precej napil. Ko je prišel domov, mu je žena očitala, da ne ravna resno in da nikoli več ne bo dobil konjev nazaj. Prepričala sta se pol ure. Ko sta že legla k počitku, je Prodanović naenkrat pilnil pokoncu, segel po puški in kriknil: »Ne boš mi več brala leviti! Zena se je še nasmehnila: »Vendar me zaradi tega ne boš ubil?« Tedaj je že počila puška in je strel zašel nesrečno ženo v trebuh. Umrla je po kratkem, hudem trpljenju.

POZOR!
Stari baker, mešenino, cink, aluminij kupuje vsako množino po najvišjih cenah
RUPENA LUTZ, LJUBLJANA, SSKA, nasproti stare cerkve.

* Obsooda dveh zagrebških trgovcev. Pred sodnikom podincem v Zagrebu sta se morala zagovarjati zaradi verizništva in navijanja cen trgovca Aladar Flajšman, lastnik tvrde »Lord«, in Bela Rišcher, lastnik tvrde »Haritex«. Oba sta prodajala manufakuro. Prvi je bil obsojen na 20 dni zapore na 8000 din globe in na plačilo povprečnine 1000 din ter na stroške objave sodbe v »Službenih Novinah«. Tudi drugi trgovec se bo v zaporu pokoril 20 dni, plačal pa bo 5000 din globe, 500 din povprečnine in stroške za objavo sodbe.

* Drzna tatvina usnja v Krškem. Ponoči je obiskal veletrovca g. Engelsbergerja Ruperta tat ter mu iz zaklenjenega skladišča odnesel za okrog 16 tisoč din usnja. Tatvina je osumljen neki bivši uslužbenec, katereza je gospodar že pretekli mesec zaltil pri tatvini ter ga nato odpustil. Kmalu nato je gospodarju zmanjkalo v skladišču na Vidmu pri dostaji okrog 80 raznih vrst vrednih okrog 2500 din. Tudi te tatvine je osumljen isti

uslužbenec, ki je takoj po odpustu iz službe neznanokam izginil.

* Tridovrsta obupanec. V vasi Brodaricu pri Va.azdinu se je že pred tedni hotel usmrtili 21-letni kmetiški fant Matjaž Ceca. Bil je strašno in srčno žalosten. Dekle ga je zapustilo. Pretekli teden se je spet hotel obesiti na so ga v naslednjem trenutku sneli z vrvi in ga po dveh urah obudili k zavesti. Komaj si je opomogel, se sklenil da sret nastopi pot v večnost. Izpoli je veliko količino oetne kisline in izdihnil po treh urah strašnega trpljenja.

17. Ljubljano

—u Negotovo vreme. Ze v nedeljo zvečer se je temperatura znatno dvignila, tako da so se tople ledene rože na oknih. Ljudem je odleglo, vsak je svobodneje zadihal. Začel je pihati skoraj pravi jug, ki je kaj kmalu odstranil ledeno plast na tramvajskih tirnicah, da so tramvaj bolj varno brželi po Ljubljani. Toda mrz se ni dal kar tako ugnati. Kdor se je prezgodaj veselil, je bil že večerj razočaran. Ze takoj po polnoči se je postavil ostri sever mliejšemu jugu po robu in se borila še zdaj za oblast. Mrz pa je le nekaj stopinj popustil. Letos tako nenavadno vreme še vedno nadaljuje s svojimi muhumi. Do formalnega začetka zime je vladal sibirski mrz, ki pa je 21. t. m. popustil. Zima se je preselila v jesen in bi smeli upravičeno pričakovati, da bo začela kar kmalu — pomlad.

—u Tramvaj na sveti večer. Občinstvo se opozarja, da bodo danes vsi vozovi mošeniške proge št. 2, dolenske proge št. 3 in viške proge št. 4 od 15. do 21. vozil k Sv. Križu s 6 minutnimi presledki, od 21. dalje pa samo vozovi proge št. 2 iz Most v 6 minutnem presledku.

—u Življenje na letošnjem božičnem sejmu na Kongresnem trgu se razvija v duhu časa. Kupci so bolj redki, zelo izbirajo in

se pogajajo za vsak dinar. Srednje božično drevesce stane 30 do 40 dinarjev. Za prenasanje smrečic na topli dom kupca skrbi na trgu cela armada kratkokoščnikov, malih slabo obledenih sestradancev, ki za par dinarjev radi prenesejo drevesce še tako daleč. Prodajalci in prodajalke smrekovih drevesc pravijo, da niso še nikdar prodajali v takem mrazu in tudi ne tako slabo. Da bi se malo pogreli, si na več mestih zakurijo gnaščice iz smrekovih ostankov. Po trgu se razširja prijeten vonj po smrekah in gost dim, pa tudi nekaj toplota. Božični sejem bo danes zaključen.

—u Sejem za Senkavcem, Tudi na prostoru med stolno cerkvijo in kmetiščem je odzvelo. Tam, kjer navadno smeniščo prodajalci sadje, maslo in druge dobrote, je pred dnevi zrasla cela vrsta šotorov. Stojnice s platnenimi strehami se skromno stiskajo med starimi, močnimi zidovi. Kakor vsako leto, prodajajo tu najbolj pisano blago. Od nogavic, rokavic, perila, manufakturnega blaga pa do božičnih drevesc, jaskic in vsega, kar spada zraven. Branjevci vneto ponujajo, kupci pa izbirajo, povprašujejo zaskrbljenih obrazov po cenah in odločevajo. Hudi časi se poznajo tudi tu. Razumljivo, da ni kajdaja niti od daleč taka, kakršna je bila nekdanj. Vendar so branjevci na tem trgu veliki optimisti, tolažijo se, da bo naslednji dan boljše. Še nekaj dni bodo stali šotori za cerkvijo sv. Nikolaja, potem pa bodo tu spet zagospodarili stari branjevci in branjevke z vsakdanjimi potrebščinami.

—u Božičnice je priredila krajevna organizacija JNS za šentpetrski okraj v gostilniških prostorih g. Poledeta Zupančiča in obdaruvala potrebne družine z živili.

—u Božična obdaritev siromašne mladine na Taboru. Seveda je tudi letos pridrilo poživovalno društvo »Skrb za mladino« lepo uspelo božičnico, na kateri je bilo obdaruvanih 114 otrok s topljo obleko, porčim, obutvijo in živili. Obširna leva dvorana Sokoškega doma na Taboru je bila nabito polna obdarovancev in tudi drugega občinstva. Ob 2 žičnem drevescu, na katerem so brlele s eče je v prisrčnem božičnem razočeranju predsednik društva g. Urbas podaril zastopnike oblastev, predstavnike d. brodelnih organizacij, zastopnika Sotola I. in vse navzoče, predvsem drage obdarovance. Društvo je tolo hvaležno p omenitim dobrotnikom, ki so s tem, da so v

tako obilni meri darovali za revno in pomoči potrebno mladino pokazali svoj blagi značaj in topla človeška čustva do trpečih beane mlađice, ki je sona in toplo je še prav posebno potrebna. V svojem govoru pa je govornik s prisrčnimi besedami nazoval tudi na prisotno mladno pozdrav njihvih zaščitnikov iz vrst društva, zavarovalnic jih, da je društvo in njega delo vedno je usmerjeno v to, da pomagata svojim mladim va-ovancem na njihovi težki poti v življenje, zato naj se vedno v zausnanju obračajo do društva. Govornik se je tolo zahvalil vsem blagim darovalcem, zlasti kr. banki, upravi, mestnemu podlavstvu g. Frana Bonacu, veletrgovcu v Ljubljani, ravnoletju točilnice tovarne »Lutz« v Kranju, d. Madcu in ostalim. Poleg otok so bili obdarovani še družinski, poglavarji s š. e. ilno družino in sicer 32 po številu, ki so prejeli živila. Pred obdarovanjem je bila še vesela lutkovna predstava s spremljavo klavirja. Po obdarovanju se je videlo, kako so otroci in odrasli obdarovanci zadovoljno odzvedali svoje zavolte, se zahvaljevali in veseli odšli v svoji skromne domove kamor so prinesli s seboj žarek iskrenega božičnega veselja. Društvo »Skrb za mladino« vrši svoj nespečno delo tiho in z ono poživovalnostjo, ki to narekuje vestnemu človeku ljubezen do bližnjega, zlasti do mladih src, ki so brez svoje krivde postavljeni na svet raspoti sovražni usodi, ki bi jih pejal nlekar spjeljala na krivo pot. Že ne bi bilo nikogar, ki bi jim nudil zaščito in pomoč.

—u Koncert pevskega zbora »Bor«, ki je bil v nedeljo 22. t. m. ob 20. v dvorani Sokolskega doma na Vltju, je vastransko uspel. Le žal, da je bila udeležba občinstva zelo pičla. Vrli pevski so pod vodstvom br. Jenka Gučka zapeli 27 narodnih in umetniških pesmi in želi navdušeno pohvalo občinstva. Pevskemu zboru izreka občinstvo za prelepi večer bratsko zahvalo z željo, naj bi bil prihodnji koncert pred plno dvorano.

AVTOBUS LJUBLJANA - BARJE - IG

vozi po novem voznom redu vsak dan:

odhod iz Ljubljane ob 6.00, 12.30, 18.30
odhod z Iga ob 7.00, 13.30, 19.30

Postajališče Ljubljana, Krekov trg.

Z Iga idealni smučarski izleti v okolico in na Kurešček.

J. KRALJIO - Ljubljana, Gosposvetska 1 (dvorišče »Figovec«) telefon 36-98

u- Božičnica Sošola Ljubljana-Vle je v nedeljo ob 15. privabila v dvorano Sokolskega doma veliko število sokolske mladine in staršev. Pester spored božičnice je izvedla mladina sama in bila deležna toplega priznanja gledalcev. Po končanem sporedu so angeli prižgali sreči dvorane božično drevesce, vsa mlada družina pa je zanosno zapela prelepo božično »Sveta noč«. Starosta br. Pavle Borštnik je nato v lepem govoru poudaril pomen letošnje božičnice, ko si je društvena uprava prizadevala, da bo tudi letos obdarovala najpooblaščenjše, ker so v ločenih družinah potrebščinami. Trud, ki so ga vložili bratje in sestre pri zbiranju daril, ni izostal. Brat starosta se je vsem dobrotnikom zahvalil, zlasti pa pošturovalni kumici sestri Benčanovi in s. Mili Permetovi. Sledila je obdaritev najprej sokolske dečice, ki so ji lica žarela od zadovoljstva in veseja. Vsa mladina je bila nato pogostočena, od sestre kumice pa dobila še poseben zavitek z različni dobrotami. V zahvalo je bilo s. Benčanovi poklonjeno lepo darilo, sokolska deca ji je poklonila lep lonček s ciklami. Vsa mladina je potem zapela »Le naprej brez miru«, zaplesala narodna kola, za zaključek pa zapela sokolsko himno »Hej Slovane«, s čimer je bila uspešno božičnica zaključena.

u- Slovenska simfončna glasba. Ponovno opozarjamo na ta koncert, ki je zgodovinske važnosti za nas Slovence. Izvajale se bodo v ponedeljek 30. t. m. v uniojski dvorani najprej skladbe Osterca, Lajovica, Tmca, Zebreta in Bernarda. Vstopalce v Maticni knjigarni! (-)

Za BOŽIČNO DREVESCE

nad 300 krasnih novih okraskov - že od 50 para dalje!
Jaslice, hlevčke, pastirčke, ovce in nebroj drugih živalic Velika izbira domačih lesnih igračk, kakor tudi vsakovrstnih iger, železnih, vajakov, pušk, itd.

Praktična božična in novoletna darila, kakor: manicure, šivalne garniture, razne kasete z milom, brisve garniture itd.
»MAČEK V VREČI« Din 2.- z dobroti v vrednosti do Din 10.-, najmanjša vrednost Din 2.-.

Za plesne venčke lepi kotljoni od Din 1.50 dalje, pri:
Foto Touristu, Lojze Šmucu
Ljubljana, Prešernova 9, poleg gl. pošte.

DOBER NASVET

Vam olajša nakup božičnih daril
Parfumerija »Nada«, Ljubljana, Franciskanska ulica 1.

u- Mestno zdravniško dežurno službo bo opravljal od točka ob 8. ure zvečer do četrtka do 8. ure jutrajni mestni zdravnik dr. Debelak Gyldo, Tyrševa cesta št. 62/I, telefon št. 27-29. - In od četrtka ob 8 ure jutraj do petka do 8. ure jutrajni mestni zdravnik dr. Logar Ivan, Ulica 29. oktobra št. 7/I, telefon št. 41-52.

Javna zahvala

Čutimo dolžnost, zahvaliti se gospodu prim. DR. GUZELJU VLADIMIRJU za odlično uspešno težko želodčni operaciji, s katerima je nama s svojo znanostjo rešil življenje. Vsem, ki iščejo zdravniške pomoči, ga toplo priporočamo. - Hvaležni:
Gadnik Peter, Bergine Franc in svojci.

u- V Sentiakobskem gledališču bodo uprizorili na praznik 25. na Štefanovo 26. in v nedeljo 29. t. m. vselej ob 16. Golljevo mladinsko igr »Pastirček in princeska« z Dimičevimi in Kramarjevo v naslovnih vlogah ter v režiji E. Eyppra. Pri igri, ki je povsem na novo opremljena, sodeluje 40 oseb. Med »vodje, zajčki, škrtarje, vile in drugi gozdni prebivalci bodo razveseljevali naše malčke. Starši, pripeljite svoje malčke in jim privoščite za praznike dve uri čiste veselja. V nedeljo 29. t. m. ob 20.15 pa bo premlera Nušičeve veseloigre »Gospa ministrica« z Bučarijevo v naslovni vlogi. Grgurevičeva, Dragarijeva, Lavrič, Mesar Plevelj, stari znanici iz »Uježa« sodelujejo pri tej izvrstni veseloigri. Kakor lani »Ujež« tako bo letos »Gospa ministrica« zabavala obiskovalce Sentiakobskega gledališča. Preskrbite si pravočasno vstopnice.

Obletnica smrti Petra Žmitka

Ljubljana, 23. decembra
Na sveti večer pred petimi leti je po več mesečnem hiranju umrl v 61. letu slikar prof. Žmitka, eden naših najodličnejših impresionistov, ki so ob prevratu stoletja pokrenili slovensko moderno slikarstvo v novo smer. Pokojni je bil mehka slovenska duša, ki si je svoj značaj utrdil za časa študij v tedanji Meki vsega slovanstva v zlati Pragi. Kasneje pa se v Petrogradu, kjer je nadaljeval študije pri slavitem Rjepinu. Že tam se je mnogo družil s Srbi in je tudi portretiral srbskega generala Grujića, ki je bil l. 1899 srbski poslanik na ruskem dvoru.
V domovini se Peter Žmitka ni nikdar sili v ospredje. V resnici n njegovih del takšno število, kakor nekaterih, ki so našo umetnostni trg dobesedno preplavili s svojimi deli. Kljub temu pa stejemo nekatere njegova dela med najlepša, kar so jih slovenski impresionisti ustvarili. Mnogo njegovih del se nahaja po galerijah in slikarnicah v Rusiji pa tudi v Ameriki v San Franciscu jih je nekaj.
Skoro 30 let je poučeval na ljubljanski realki in je bil vzgojitelj mnogim generacijam tega z avoda. Znan je bil tudi kot lovski in kinološki pisatelj ki se je prav vidno udeleževal v obeh organizacijah. Petru Žmitku, slovenskemu slikarju - meki slovenski duši, ki ni v svojem življenju nikomur prizadejal kaj žalega - naj veljajo te skromne spominske vrstice.

u- Silvestrovanje v kavarni »Zvezda«. Kakor vsako leto bo tudi letos priredila kavarna »Zvezda« svoje že tradicionalno silvestrovanje, ki slovi po svoji prijetni in domači zabavi. Za kratak čas bo skrbelo godba ki bo igrala veselo poskočnice za plesoči mlajši svet. Ljubitelji lepe pesmi in dobre šale pridelo tudi na svoji račun Opolnoči pripravila »Zvezda«, kakor vselej, prijetno presenečenje svojim gostom. Ker je letos zanimanje za silvestrovanje v kavarni »Zvezda« zelo veliko, prosimo, da si cenjeni gostje že vnaprej zagotovijo prostore.

SOKOL I TABOR

Silvestrov večer

Program Godba Ples

u- Silvestrovanje Sokola I. Tabor bo tudi letos v vseh prostorih Sokolskega doma na Taboru in bodite prepričani, da boste deležni zabave in razvedrila v toliki meri, da vam ne bo žal večera in boste v največjem veselju zapustili še dokaj dobro staro leto in prešli dobro razpoloženi z najboljšimi upi v leto 1941. Pričetek bo ob 20. uri ter je na sporedu koncert društvene godbe ter nastopi članov in članic v remih in saljivih točkah. Tudi kronika ne bo izostala, o polnoči pa bo krasna alegorija in nato se s plesom spustimo v novo leto. Pridite vsi, ne bo vam žal, cene bodo nizke in zabave na pretek. - Zdravo! (-)
u- Navalu pri železniških blagajnah se prav lahko izognete. Kupite si vozno kartico že naprej pri »Putniku« na Tyrševi cesti (poleg Figovca). Karte niso nič dražje kakor na kolovozu, dobite pa jih lahko že za tri dni naprej. Pravočasna preskrba vozniških kart je sedaj tem večja pomena, ker vlakni ne čakajo več, da bi pri blagajnah prišli vsi na vrsto.

SALON »VERA«

ne dela do 2. januarja 1941.
TEL. 24-63

u- V evangelijski cerkvi v Ljubljani bo svečana služba božja v božičnih praznikih po naslednjem redu: 24. t. m. ob 18. 25. t. m. ob 10., 31. t. m. ob 18. in 1. januarja ob 10. vedno v zakurjeni cerkvi.
u- Nova tehnična pisarna in posvetovalnica. Pooblaščen gradbeni inženjer g. Josip Otáhal, tehnični višji svetnik v p., je odprl v Ljubljani v Franciskanski ulici 10 tehnično pisarno in posvetovalnico za projektiranje, pregled in presojo projektov, gradbenih pogođob in obračunov ter za cenitve, za gradbeno administracijo in za vse gradbeno-upravne posle, ki jih podrobno pozna iz svoje dolgoletne prakse. Glej oglas na 16. strani. (-)

ALEKSANDROV DOM na Trebeviču nad Sarajevom

IŠČE OSKRBNIKA

Informacije dobite v pisarni SPD, Ljubljana, Aleksandrova c. 4/L
u- Rušičino poučje mlad gospod, začetnike in naprednejše do popolnega obvladanja. Honorar zmeren; pride tudi na dom. Naslov v dnevi redakciji »Jutra«.
u- Pevski zbor Glasbene Matice ima zaradi nujnega nastopa v radiu pevsko vajo vsega mešanega zbora v petek 27. t. m. ob 20. uri. - Očbor. (-)
u- Združenje pekov v Ljubljani obvešča cenjeno občinstvo, da bodo pekavske prodajalne na sveti dan in Štefanovo ves dan za prte, zato naj si preskrbi potrebno pecivo in kruh že v torek. (-)

»GORSKI VIJENAC«

črnogorskega vladike Petra II. Petrovića-Njegoša izide v kratkem v esperantskem prevodu Damjana Vahena. Predgovor je napisal Milan Rakočević, avtor »Crnogorskega Prometeja«. - Cena v subskripciji din 60.-, po izidu din 90.-. - Naroča se pri D. Vahen-u, Ljubljana, Šubičeva 3/III.

u- Tradicionalni XVII. obrtniški ples bo 11. januarja v dvorani Kazine. Priredi ga Obrtniško društvo v Ljubljani in nanj že sedaj opozarja vse prijatelje in znance. (-)
u- »Andy Hardy detektiva« je nova prisrčna filmska pustolovščina popularnega Mickey Rooneja, ki bo za božične praznike zabaval staro in mlado v kinu Slogi. Priljubljenega filmskega junaka in njegovo

vo slabost do lepih deklic poznate skoro že vsi iz njegovih številnih prejšnjih filmov. Njegove ljubzenske aferece delajo preglaivice celo njegovemu izkušenemu očetu in dobitnični sočniku Hardyju. Kot »mož« mu Andy potoži, kako begajo dekleta za njim. Samo malce, da je z njimi prijazen, pa se takoj zaljubijo vanj. Njegov srčkano Polly poznate gotovo vsi. A imeti poleg nje še tri druge prijateljice isto časno, je tudi za Andyja težka zadeva. Pa vse bi še šlo, če bi imel Andy denar. Nabaviti si mora. nove avtogume, beli smoking in cvetje za svojo malo Polly, da jo povede na svečani ognjemet. A denarja ni... in do denarja mora na vsak način priti. To ga privede v niz novih pustolovščin, kjer postopa Andy kot pravi detektiv... Andy se hoče tudi ženiti. Svoji mali Polly pravi, da jo treba ženo, ki ne zna kuhati, prepeti. In Polly se brž odloči, da se gre učiti kuhati... Andy pa hodi še vedno v šolo. To so njegove neprilike in afere v tem zabavnem filmu, pri katerih se boste od srca nasmejali. Kot matinejo pa predvaja kino Sloga oba božična dneva ob 10.30 dopoldne po znižanih ljudskih cenah prelepo in razkošno filmsko opereto »Tarentela« z Jeanette Mac Donald in Allanom Jonesom. Občinstvu priporočamo, da si za oba filma nabavi vstopnice že v predprodaji. (-)

Društvo za zgradbo Sokolskega doma v Šiški

SILVESTROVANJE S PLESOM

v vseh prostorih Sokolskega doma v Šiški. Začetek ob 20. uri

u- Božične plesne vaje Jenkove šole v Kazni bodo na »Božič« ob 20. uri za torok tečaj in na »Štefanovo« ob 20. uri za nadaljevalni-izpopolnjevalni tečaj z božičnico. V petek ob 20. zopet začetniško-nadaljevalni tečaj. Pšebne plesne ure in informacije vsak dan od 11. ure dalje. Studenti popust. (-)

Silvestrovanje Sokola II v Trnovem!

u- Plesna vaja Sokola II. bo na Štefanovo od pol 18. do pol 22. (-)

Krojški salon JERNEJČ MARJETA Slomškova 4.

Izdružuje vso damsko garderobo po zmerni ceni.

II. Reprezentančni ples gradbenikov

Tabor, 18. I. 1941.

u- Vlomilj sta hotela. Uslužbenec Zavoda za zaklepanje Josip Žitnik je preteklo noč na svojem službenem območju v Cigaletovi ulici i opazil, da so vrata v hišo odprta, kar se mu je sprčo pozne ure zadelo takoi sumljivo. Stopil je s prižgano električno svetilko v vežo, da bi opozoril hišnika, ki stanuje na koncu hodnika. Nenadoma pa je naletel na skrajnem koncu hodnika na dva moška, ki sta se v temi stiskala k zidu. Očividno sta se mu hotela skriti. Žitnik je v duha prisotnosti skočil nazaj in zaklenil hišna vrata, nakar se je ustavil pred neznanecema, ki sta mu na vprašanje odgovorila, da sta hotela v veži prenočiti. Govorila sta v hrvatskem jeziku. Žitnik je nato zbudil hišnika, ta čas pa sta neznanca že pobegnila, najbrž skozi ptičino okno. Kakor se je pozneje ugotovilo na mestu, sta neznanca nameravala vlomiti v pisarno trgovine Iznaca Voka. Vrata v pisarno sta že v vitrihom odprla in v sarni pa so našli na stolu vlomilsko orodje, zavito v številko zagrebških »Novosti«. Oplašena zaradi Žitnikovega prihoda sta v naglici pobegla svezeni zvezti s seboj. Pobežla neznanca sta člana večje vlomilske družbe, ki zadnje čase pleni po mestu in okolici in izhaja iz Hrvatske.

Krojfi, krojni tečaj in modni salon ROZMAN PAVLINA

Pod Rožnikom, vila »Marjat Rožna dolina, c. X-1 - Telefon 46-24 v bližini restavracije »Katrac«

u- Vlomilj in tatvine brez konca. Stanovanje Marije Turkove vd.ve po gospodarju, v Strossmayerjevi ulici je obiskal tat med časom, ko je Turkova stopila na kratak obisk k sosednji strank ter pustila vrata v stanovanje nezade je na. Tat je pobrskal po bredalih in odnesel čedno vsoto 6.000 din (2 bankovca po 1.000 din, 30 bankovcev po 100 din in 1.000 din v kovanim drobšču). Polcija je uvela preiskavo. - Iz nekega stanovanja v Šiški je pa odnesel vlomilec več zlatnine, med drugim par zlatih uhanov z obeskom v obliki solze, poročni prstan, z biseri okrašen prstan in prstan z navadnim belim kamnom. - Zadnje čase so precej pogosti vlomilj in izločbena okna. Preteklo noč je nekdo spet vlomil v izločbeno okno Doberletove tvrde v Wolfovi ulici in odnesel radioapar, vreden 4.000 din. Ukradeni aparat so pozneje našli v Ključavničarski ulici na nasprotni strani Ljubljance, kjer ga je spravil tat v temnem kotu z namenom da bi ga zjutraj odnesel v boljše skrivališče. Tatu je nato policija napravila zasedo toda najbrž je zavohal nevarnost in ni prišel po aparat, ki je bil vrnjen la tniku. - Perici I. Grumovi z Bizovika je ukradel tat z vozčka, ki ga je za čas pustila vred Novakovo gostilno v Stenjanji v prvi posteljnina in nerda v vrednosti 2.000 din. Blagoslovljene praznike in srečno novo leto želi tvrška

KRESAL PAVEL d. z o. z.

pleskarstvo, slikarstvo in črkoislikarstvo
LJUBLJANA Tržaška cesta 83

Končano je in se more takoi dobiti

GRANDIOZNO DELO, tiskano v latinici na strogo znanstveni osnovi, obdelano po indijski metodi izpod perisa našega slovitega okultista in urednika Okultistične biblioteke g. Petra B. Petrovića, ki omogoča vsakomur s svojo praktičnostjo, da se nauči, izvršava in izkoristi vse prednosti indijskega hipnotizma v specialne svrhe kot tudi v vsakdanjem življenju in s tem vadije sebe nad okolico, do našega tako korist sebi in drugim. Ne glede na spol, starost in poklic se boste mogli tudi v naučiti in izkoristiti ogromno moč, ki si jo boste pridobili z znanjem indijskega hipnotizma, ki je razložen kot velika zakladnica dolgoletnega izkustva in praktičnih preizkusov v deveti ilustrirani (s fotografirskimi posnetki originalnih poskusov) dvojne povečani izdaji dela: »Kako ču se naučiti da hipnotizirate, ki na svojih 320 straneh nudi popolni

praktični tečaj HIPNOTIZMA

Da bi se prepričali, da se boste mogli hitro in lahko naučiti hipnotiziranja se bomo iznašli znanstvenih fraz, temveč samo vsebino:

Predgovor. - Uvod. - Kako se budi osebni magnetizem. - Poglejmo najprej kaj slabi voljo. - Kaj krepi in povzbuje voljo. - Dihanje. - Nala koda. - Hrana. - Telošno zibanje. - Drža trlesa in bosa. - Kako se razvija osebni magnetizem. - Raziskovanje svojega ariaza (meditacija in psihanaliza). - Krepitev organizma z smotrom doseči osebni magnetizem. - Krepitev živcev. - Hrana in njena vloga. - Magnetni fluid voda. - Vežbe »transmutacije«. - Razvoj levega dela telesa sambi-dekstrizira - Magnetni pogled. - Magnetni glas. - Vežba dihanja. - Individualno dihanje. - Ritmično dihanje. - Zadržavanje diha. - »Sotaripevskve dihanje«. - Dihanje skozi kosti. - Zehanje. - O drži in obnašanju. - Sugestivni vpis na parante na ulici. - Da z voljo pritisli neko osebo, da se obrne. - Sugestivni vpis na voljo drugega. - Razni praktični eksperimenti. - Magnetni vpis s pismi. - Namagnetni predmeti. - Magnetni učinek na daljavo brez dotika. - Zapovedi, ki se morajo izpolniti v določenem kasnejšem času. - Uporaba osebne magnetizma v praktičnem življenju. - Kaj je hipnoza. - Stopnje hipnotičnega spanja. - Kako se postane hipnotizer. - Kako se budi iz hipnotičnega spanja. - Kako se hipnotizira. - Hipnotiziranje v času spanja. - Katere osebe se naj-lajše hipnotizirajo. - Kako se nasde primerne medij. - Kako boš osvobodil osebo od obstoječega vpra. - Simuliranje in nega spoznavanje. - Kako se upira hipnotičnemu učinku. - Avtohipnoza (hipnotiziranje samega sebe). - Kako se budi iz avtohipnotičnega spanja. - Kako boš hipnotiziral samega sebe. - Kakšen je smoter avtohipnoze. - Kako se dajejo zapovedi, ki jih naj hipnotizirana oseba kasneje čez dalj časa izvrši v budnem stanju (posthipnotične sugestije). Zdravljenje s hipnozo. - Diagnosta. - Zdravljenje bolezni. - Anestezija. - Pomikanje teka. - Astma. - Kravaviz. - Porod v hipnotičnem spanju. - Vnetje. - Epilepsija (božast). - Odvajanje raznih napak s hipnozo. - Pijančevanje. - Kajenje. - Onaniranje. - Jecjanje. - Hipnoza kot sredstvo vzgoje. - Hipnotiziranje na daljavo. - Hipnotiziranje proti volji. - Sugestija in hipnoza množic. - Dstivo hipnoze in sugestije množice. - Hipnoza v kriminalistiki. - Hipnotiziranje živali. - Primeri hipnotične moči. - Moči indijske fakirja. - Nevarni doživljaji v Indiji. - Kriminalne sugestije (hipnoza najnevarnejše orodje). - Pozitivne in negativne halucinacije. - Anestezija (neobčutljivost). - Hipertenzija (preobčutljivost). - Jasnovidnost v hipnozi. - Fotografski posnetki hipnotičnih eksperimentov. - Cena temu koristnemu in praktičnemu delu je samo 150.- dinarjev v mekhi vezavi, s 180.- dinarjev v trdi platneni vezavi. Delo je tiskano v matnem številu izvodov, zaradi tega je treba pohiteti z naročili, da ne bo prej razprodano. - Za vnaprejšnj poslan denar polično knjigo pripravljeno na naše stroške, po povzpetju vrzujemo še 10 dinarjev več.

OKULTISTIČKA BIBLIOTEKA - BEOGRAD - Ček. rač. 54998. Poštni predal 876.

u- Skrivališče ukradenega blaga. V Cernetovi ulici št. 31 je odkrila policija celo zalogo ukradenega blaga, ki je bilo skrbno spravljeno v treh velikih kovčgih. Do vrha so bili napolnjeni z raznimi manufakturnim blagom, perilom, oblekami, čevlji, pa še z razno posodo in vsakovrstnimi drobnarijami, v omenjeni hiši je že delj časa stanoval neki Ivan Purkart, čedno oblečen mlad možič, za katerega pa nihče ni prav za prav vedel, kdo in kaj je. Tega človeka so 13. t. m. na ulici aretirali in pri zasliševanju se je izkazalo, da ni aretirani Purkart nihče drugi ko že dolgo zasledovani tat in vlonilec, 23 let stari France Velkavrh, po poklicu šofer iz okolice Horjula, ki se je že delj časa preživljal na nepošten način, vlamljal v stanovanja in skladišča ter kradel vse, kar mu je prišlo pod oko. Aretiranec ni hotel izdati svojega stanovanja, kjer se je skrival pod tujim imenom. Toda policija je kljub temu njegovo stanovanje izsledila ter zaplenila zalogo blaga, ki je brez vseakega dvoma bilo ukradeno. Tako so dognali, da je nekaj kosov zaplenjenih oblek iz sivega lodna, popolnoma slinčnega kvalitete in barvi blaga, ki je bilo pred časom ukradeno iz Teokarovičeve trgovine v Wolfovi ulici, kamor je bil nekega zgošnjega jutra izvršen drzen vlom. Zanimivo je tudi, da je še po Velkavrhovi aretaciji nekdo zanj plačal stanovanje v Cernetovi ulici, iz česar se da sklepati, da ima aretirani Velkavrh pomočnika, s katerim sta skupaj kradla po mestu in okolici.

u- Aretirani tat koleš. Zadnje dni ima policija kaj srečno roko, saj se skoraj vsak dan zaplete v mrežo ta ali oni član vlomilske družbe, ki napravlja toliko preglaivic oblastem. Na Jezarski je bil aretirani znani vlomilec in kolearski tat, Vinko Zevnik iz Mavčič. Ujeljo so ga, ko se je peljal z ukradenim kolesom iz Jezice v mesto. Pri zasliševanju je Zevnik priznal celo vrsto vlov mov in tatvin koles, saj je pa tudi policija na njegovem domu zaplenila več ukradenih koles, od katerih sta dve ostali brez gume. Lastniki ukradenih koles naj se zglaste na soščitu pri preiskovalnem sodniku v sobi št. 95, kjer bodo morda našli svojo lastnino.

Iz Celja

u- Božična služba božja. Na sveti večer se prično ob 23.30 v opatijski cerkvi vigilije, nato bo slovesna polnočnica, na božič pa bo ob 10. slovesna maša. V kapucinski cerkvi bo polnočnica ob eni, v cerkvi sv. Jožefa pa ob 24. V starokatoliški kapeli bo na sveti večer polnočnica, med mašo pa skupna spoved in obhajilo. Na božič bo prva maša ob 9.45, takoj nato pa druga slovesna. Na Štefanovo bo služba božja ob 9., ravno tako v nedeljo po božiču, na Novo leto pa izjemno ob 10.

RESTAVRACIJA NARODNI DOM Celje

Želi svojim cenj. gostom veselo božične praznike in srečno novo leto ter priporoča svoja priznana dobra dalmatinska in domača vina: dingač, opolo, vugava in kuč belo. Izborna kuhinja nudi veliko izbiro morskih rib in specialitet, pripravljenih na razne načine, po zmernih cenah!

ZVONIMIR BLAZEVIĆ

u- Drž. dvorazredna trgovska šola v Celju. Po zadevnem razpisu kr. banske uprave odpade pouk v soboto 11. januarja. Po božičnih počitnicah bo torej prvi dan rednega pouka v ponedeljek 13. januarja. - Ravnateljstvo.

OTROŠKI VOZICEK, kolo ali šivalni stroj najboljše in najhitreje kupite, prodate ali zamenjate v trgovini JOSIP URSIĆ - CELJE, NARODNI DOM.

u- Sirkova slikarska razstava v dvorani Mestne hranilnice bo odprta še do vštetege petka 27. t. m. Ta umetniška razstava vzbuja veliko zanimanje.

u- Namestitiev. Absolvirani filozof g. Boris Misja iz Celja je nameščen kot honorarni učitelj na drž. meščanski šoli v Gornji Radgoni.

Advertisement for Rogaska Slatina featuring a bottle of mineral water and text: 'Veselo božične praznike ter srečno Novo leto. Zelim vsem našim odjemalcem mineralne vode ter obiskovalcem osem zdravilišča! RAVNATELJSTVO ZDRAVILIŠČA Rogaska Slatina'

— Usoden karambol avtomobila in voza v soboto okrog 17.30 sta se peljala g. Kompoš in njegova žena z Dobrne s svojim avtomobilom, ki ga je šofiral upokojeni kapetan g. Kordic iz Celja, skozi Škofjivasi vas na Dobrno. Ko so prispeli po državni cesti do Medvedove gostilne v Škofjivasi, je privozil nasproti dvovprežni voz. Avto je zavozil v voz med konja, tako da so se potrgale verige oje pa se je zarilo skozi srednjo šipo avtomobila v karoserijo tik nad glavama Kompošev. K sreči ni bil pri karambolu nihče ranjen, pač pa je avto močno poškodovan.

— Iz sodne dvorane Okrožno sodišče v Celju je obsodilo pekovskega mojstra Andreja Mavrina iz Smarja pri Jelšah po zakonu o pobijanju dragine in brezvestne spekulacije na 10 dni zaporu in 2200 din denarne kazni, pekovskega mojstra Viktorja Grobina iz Grlj pri Podpletu pa na 10 dni zaporu in 1200 din denarne kazni. Sreško sodišče v Smarju je obsodilo Heleno Škorjakovo iz Predence pri Smarju na 10 dni zaporu, ker jo je spoznalo za krivo, da je vzela Mariji Čučjevi z nje koruzni otrok. Škorjakova je vložila priziv. Okrožno sodišče v Celju je sodb. razveljavilo in Škorjakovo oprostiti, ker Čučjeva ni mogla dokazati, da je vide Škorjakovo, ko je lomila koruzni štrk. Sačarski mojster Viktor Mihelak v Konjicah je videl 4. avgusta okrog 22 na nebu sij. Bil je prepričan, da gre za požar in je obvestil gasilce. Gasilci so se takoj odpeljali v označeno smer, požara pa ni bilo. Sreško sodišče v Konjicah je obsodilo Mihelaka zaradi tega na 900 din globe. Mihelak je vložil priziv na okrožno sodišče v Celju, ki je Mihelaka oprostito, ker so priče izpovedale, da so omenjena večera tudi videli sij za konjiškimi gorami.

— Promocija Mariborčana. Na zagrebški univerzi je bil promoviran za doktorja vsnega zdravilstva g. Herbert Klemenčič, sin trgovca g. V. Klemenčiča v Mariboru. Iskreno čestitam!

— Božični kret Dobroviškovega »Haba« . V mariborskih gledaliških krogih, pa tudi pri ostalem prebivalstvu je zelo živahno zanimanje za najnovejšo dr. Dobroviškovo burko s petjem »Habakuk«, ki jo je uglašil g. Radovan Gobec, znan že po svoji »Hmeljski princesi« in »Tremeskem dukatus«. Krstna predstava te burke, pri kateri igra naslovno vlogo naš odlični komik g. Danilo Gorinšek, bo razvedril občinstvo z lastnimi in časovno zelo aktualnimi kupleti, bo jutri prvi božični praznik zvečer v mariborskem gledališču. Čuje se, da bodo prisostvovali tej krstni predstavi v lepem številu tudi Celjani. Navzočna bosta tudi oba avtorja.

— V nabitno polnem gledališču so uprizorile učence prve dekliške meščanske šole v nedeljo popoldan v vzorni režiji g. A. Fabjanove prijubljeno mladinsko igro »Peterčkove poslednje sanje« v prid zavodovi šolski kuhinji. Petruška je sijajno podala učenka tretjega razreda Lotka Vesnjakova. Občinstvo je bilo zelo navdušeno in ni štedilo s priznanjem lepih in požrtvovalnih sodelujočim.

— Pomanjkanje sladkorja se čuti zadnje dni v Mariboru. Pravijo, da bo v kratkem prispela naročene količine.

— Otrok — živa bakla. V Zlatoliču na Dravskem polju se je tletni delavec sinček Francek Petrovič približal štedilniku. Vnela se mu je obleka in je ubogi otrok v groznih opeklinah umrl.

— Mariborske trgovine bodo danes odprte do 17. ure, delikatesne trgovine pa do 19. ure. Opoldanskega odmora ne bo.

KINO SLOGA Najlepši in najvselejši božični filmski program najdete v novem, zabavnem METRO-filmu
 TEL. 27-30
 Priporočamo nakup vstopnic, kjer vam nudijo nove neprelike ANDY HARDY-ja (Mickey Rooney-a) in njegove srčkane pustolovščine s tremi ljubimi deklicami 2 uri neprestanega smeha!
 Predstave na Božič in na praznik ob 15., 17., 19. in 21. uri.
ANDY HARDY — DETEKTIV
 razkošna in zabavna filmska opereta z JEANETTE MAC DONALDOVO in ALLAN JONESOM.

Uprava tovarne papirja na Njivicah pri Radečah ni pozabila na otroke svojih uslužbencev. Božiček bo prinesel mnogo lepih božičnih daril in jih razdelil med mladike.
 GROSUPLJE. Tudi letos je šola pridedila božičnico, h kateri so prispevali kralj, banska uprava, upravna občina, tovarna Motvoz in platno, Katol. prosvetno društvo. Posebno pa se je izkazala domača tvrdka pletenin Ogoreve-Kunc, ki je bogato zalozila s pleteninami sto revnih otrok. Vsem ki so pomagali omiliti bedo naših učencev in učenk, se šolsko upraviteljstvo iskreno zahvaljuje.

IZ KRANJA
 GOSPA GOSPODIČNA, GOSPOD IN SINKO NOSIJO KLOBUKE ZNAMKE HINKO
 DOBILJO SE SAMO V KRANJU POLEG FARNE CERKVE!

RESTAVRACIJA JELEN
 SE PRIPOROČA ZA OBISK
 V. ST. LIKOZAR

Iz Kamnika
 — Med dijaki kamniške meščanske šole je približno četrtna, ki nimajo zimске obleke, plašča in čevljev. Nekateri morajo v tenki letni obleki prehoditi v tem mrazu po 1 in pol do 2 in pol ure dolgo pot v šolo. Zato se obraca Podmladek Rdečega križa na vsa dobra srca, ki bi hotela pomagati tem dijakom. Morda imate doma kakšne stare plašče in obnošene obutev — prosimo najlepše, da nam jih darujete! Prosimo, da oddate darove — hvalne bomo za vsako še tako obnošeno stvar — dopoldne v ravnateljstvu meščanske šole v Kamniku, ali pa nam sporočite, da pošljemo koga k vam na dom! Usmilite se revnih dijakov!

Iz Litije
 — Skrb za našo mladino. Zadnji dan pred nastopom božičnih počitnic je priredil učiteljski zbor naše šole vse štolski mladini priručno božičnico. Po pouku so se zbrali otroci v sobi kjer je oder. Tam se je blestela lepo okrašena smučka, vsi v lučkah. Pod smučico so bile jaslice, poleg pa poln kup bogatih daril: perla, obleke in obutev. Iz vsega razreda, ki jih je na šoli s paralelkami deset, je bilo odarovalnih po deset otrok. Mladina je izvaljala priručno spored nastopil je tudi štolski pevski zbor, mladi solisti pa tudi doklamarji. Solski upravitelj se je zahvalil predsedniku krajevnega šolskega odbora. Vsa mladina je bila prijetno presenečena zaradi lepega sporeda. Ševelna darila na so prinesla v mnoge hiše košček sreče.

Iz Zagorja
 — Sokolsko gledališče bo na splošno vojni ponovilo dr. Kreftovo dramo »Celjski grofje« na Stefanovo ob 16. uri. Kostume bo spet posodilo Narodno gledališče v Mariboru. Zet pri premieri dne 7. decembra so bili gledalci navdušeni nad odličnim podajanjem, ko so igralci naravnost mojstrsko rešili svoje vloge. Posebnost pri »Celjskih grofjih« je popolnoma prenovljeni oder in gre za to zahvala v veliki meri g. Valu Bratinu iz Ljubljane. Po njegovih osnutkih je br. Korbar Branko z vsem razumevanjem oskrbel scenarij, ki je do vseh potankosti dosegal svoj namen. Za razsvetljavo je bilo ob tej priliki prvič uporabljeno večje število reflektorjev, ki so predstavo v mnogočem izpopolnili. V Zagorju že dolgo ni bilo take vsestranske uspele predstave kakor ravno »Celjski grofje.« Zato je vodstvo Sokolskega gledališča ustreglo splošni želji prebivalstva in bo »Celjske grofje« ponovno dalo na repertoar na Stefanovo. Sokolsko društvo v Zagorju se nadalje pridno pripravja za veselo silvestrovanje, kjer bodo sodelovali naši najboljši komiki in kot gost nedavno premeščeni učitelj br. Vinko Košmrl.

NA STEFANOVO 26. t. m. ob 4. uri popoldne bodo zopet igrali v Sokolskem domu
„CELJSKE GROFJE“
 Blagajna bo odprta že ob 3. uri.

Iz Hrastnika
 h— Božična obdaritev. Tudi letos so bili obdarjeni soljarji Krajevnega šolskega odbora s čevlji. Na žalost ni zadostovala vsota iz odberovega proračuna za toliko parov čevljev kot druga leta, ker so čevlji letos za 100 odst. dražji. Da bi dobili prav vsi ubožni otroci obuvala za zimo, je vpejuna sedaj nabiralna akcija med tukajšnjim prebivalstvom. — Občinski reveži.

TARANTELA
 Igrajo: MARTA HARELL — A. SCHÖNHALS — BENIAMINO GIGLI
 Prekrasne arije iz oper LA BOHEME in »ODISEJA!« Novi, najmodernejši šlagerji!

KINO MOSTI
 Na oba praznika predvajamo izbrane filme češke in ameriške produkcije ob pol 11. (matineja) ob pol 15., pol 18. in pol 21. in v petek ob 20.
VESELO SIROMASTVO Češka opereta z J. Kširovo, H. Vitovo in A. Novotnym
TARZAN V HAREMU Green Morris, najboljši ameriški plavac v vlogi kralja džungle ter ljubke Eleonore Holm, kot ujetnice divjega poglavarja.

vdove in sirote dobe danes izplačano svojo običajno podporo za december, ki pa bo za praznike zvišana za 50 ali za 100 odst.
 h— Narodna čitalnica, ki jo je ustanovil pred več ko 30 let učitelj g. Miloš Roš in je imela v svoji knjižnici lepo število knjig, je na zadnjem obnem zboru likvidirala. Knjižnica in vse premoženje sta prišla po soglasnem sklepu občnega zbora v last Sokolskega društva. Zdej je knjižnica na novo urejena in je začela že posiovati. Knjige se izposojujejo vsak petek od 17. do 19. ure v Sokolskem domu.
 h— Jubilej dela. Letos je minilo 30 let, odkar je prišel z Goriškega v steklarino pletać steklenic-pletenk g. Franc Delpin. Ustanovil je takrat z g. Gambijem pletarino za steklenice v naši steklarni. Ves čas je ta oddelek g. Delpin zvesto in v redu vodil. Podjetje se ga je spomnilo ob jubileju z lepim darilom. Tudi mi čestitamo!
 h— Na naslov poštne direktorije. Marsikaj primanjkuje pri nas. To dni je pa začelo primanjkovati celo znamk in poštne dopisnice. Naša pošta dobiva omenjeno blago od poštne direktorije v Ljubljani. Je pa količina dopisnic in znamk tako majhna, da ne zadostuje za velik industrijski kraj. V decembru, zlasti pred prazniki in pred novim letom, je pošta dobila izredno malo omenjenega blaga. Če ne bi bili naši trafikanti tako postrežljivi in uslužni in ne bi iskali znamk in dopisnic na drugih postah (seveda brez provizije), bi bil Hrastnčan pred prazniki brez teh poštinskih potrebščin. Naj naredi poštna direktorija red in naj pošlje tolikšno količino znamk in dopisnic v naš industrijski kraj, da bo zadostovalo za ves mesec.

Iz Brežic
 br— Koliko smo pridelali in česa nam manjka? Proti koncu leta smo vajeni, da sestavljamo različne statistike, ki naj bi pokazale uspešno ali neuspešno delo na kakršnemkoli polju. Letos so najbolj aktualna vprašanja o moki, koruzi, o hranilni sphi. Zadnje žetve niso prinesle življenjskih dobrin v taki meri ko prejšnje žetve. Koruza, ki je v teh slabih časih siromašnejšim najbolj zaželena, je v našem okraju še dokaj dobro obrodila, saj je na površini 3100 ha zrastle nič manj ko 43.273 metrskih stotov. S površine 36,5 ha pa smo dobili 340,5 stotov prosa. Krompirja, ki je rasel na površini okrog 2100 ha, je bilo 83.750 stotov. Z okroglo 1200 ha zemlje pa je zrastle približno 25.000 stotov ajde, fižola, zelja, repe itd. Z ostale površine smo dobili še hmelj (29 stotov), lan (145), grah, korenje, bob, ciklo, detelje itd. Kljub temu, da sta koruza in krompir dobro obrodila, ne pride niti 1 in pol kg koruze ali nejšim najbolj zaželena, je v našem okraju za vse zimske, lahko rečemo, lačne mesece. Naši peki se vedno pritožujejo, da nimajo moke in morajo v časih pomanjkanja enot-

se boste lahko in naglo naučili doma po dopisovanju s pomočjo nove originalne metode (po zakonu zaščiteni), ki je zasnovana na mnemotehnik (umetnosti pomnjenja) in psihodinamiki, ki jo je izdelal g. Petar B. Petrovič, pisec knjige »Praktični tečaj umetnosti pomnjenja in urednik Okultistične biblioteke. Tečaj traja 6 mesecev. Mesečno predplačilo znaša 30 din. Vsakomur pošljemo brezplačno poskusno lekcijo. Okultistična biblioteka, Beograd, ček. račun 54.998. Poštai predal 876.

Nemščine, Francoščine
 se boste lahko in naglo naučili doma po dopisovanju s pomočjo nove originalne metode (po zakonu zaščiteni), ki je zasnovana na mnemotehnik (umetnosti pomnjenja) in psihodinamiki, ki jo je izdelal g. Petar B. Petrovič, pisec knjige »Praktični tečaj umetnosti pomnjenja in urednik Okultistične biblioteke. Tečaj traja 6 mesecev. Mesečno predplačilo znaša 30 din. Vsakomur pošljemo brezplačno poskusno lekcijo. Okultistična biblioteka, Beograd, ček. račun 54.998. Poštai predal 876.

Iz Trbovelj
 t— Podmladek Rdečega križa v Trboveljah uprizaro na Stefanovo ob 15. v Društvenem domu Golljevo božično igro »Peterčkove poslednje sanje«. Čisti dobiček je namenjen šolski kuhinji. Pridite vsi, ki čutite z našo mladino! (—)

Iz Krškega
 k— Občni zbor muzejskega društva. V nedeljo dopoldne je imelo tukajšnje muzejsko društvo za politične okraje Krško in Brežice svoj prvi redni občni zbor, katerega pa se je udeležilo le majhno število članstva. Po pozdravni besedi predsednika dr. Tomšiča, ki je orisal delovanje društva od ustanovitve preko otvoritve muzeja v novembru do danes, je povzel besedo tajnik Puc, ki je naglašal, da je vse premajhno zanimanje med prebivalstvom za to kulturno ustanovo. V obeh srezih, krškem in brežiškem, ki štejeta več ko 90.000 prebivalcev, je komaj 205 članov društva, čeprav znaša članarina komaj 15 din letno. V zahvalo za trud in uspešno delo sta dobila priznanje predsednik dr. Tomšič in Oton Auman. Iz blagajniškega poročila je razvidno, da je društvena blagajna pasivna zaradi velikih del, ki jih je moralo društvo takoj v prvem letu nemudno napraviti. Odbor, ki se voli vsake tri leta, je bil izpopolnjen z veletrogovcem g. Engelsbergerjem in gospo Stiplovskevo; v nadzorni odbor pa so bili izvoljeni gg. Bajt Josip, Tutkovič in štoviček Vlado. Oton Auman bo pri muzeju stalno uslužben.

k— Miklavževanje in božičnica. Krško sokolsko društvo je tudi letos pridelilo za svoje najmlajše miklavževanje ter je bilo brez razlike obdarovanih okrog 150 otrok.
 br— Požar v Cirkniku. Ko je gospodar Janez Cirenški iz Cirknika odšel zadnjič po svojih opravkih v sosedno banovino, se je vnela šupa blizu njegove hiše. Ogenj je zajel tudi poleg šupe stoječ del, ki pa k sreči ni zgorel. Zgorelo je poleg šupe tudi nekaj žita in vsa slama. Domači bo ogenj takoj opazil in pravočasno preprečil, da ni plamen zajel še drugih zraven stojišč stavb. Domnevalo je, da je ogenj nastal vsled tega, ker je domači, 4letni sinček Tonček vtaknil gorečo vžgalico v kup slame. Prestavni Tonček je objokan od daleč opazoval, kako besne plameni. Od strahu malček več dni ni jedel. Cirenški trpi več tisočakov škode, a zavarovalnice bo prejel najbr polovico manj.

RUDOLF KRESAL:
„Velica španskega bezga“
 Novela 300 strani

Ilustriral NIKOLAJ PIRNAT
 Izvlečki iz dosedanjih kritik:
 ... Glede motivov je Kresalova izbrana proza prav pestra. Pisatelj večje španskega bezga je v naši pripovedni književnosti eden najkremenitejših izpovedovalcev tistega pokolenja, ki mu padajo deška leta v vojne ali prvo povojno razdobje. — Zato Kresal z neko posebno dovtetnostjo opisuje usodo otrok in mladostnikov. — Rad se mudi v predmestnih ulicah, kjer vladajo glad, beda, prostitucija, zločin; rad opisuje nesrečne rodbe in mlade ljudi na razpotjih življenja. Del njegovih zgodb se odigrava v bolnicah in ječah, tam, kjer je človek najbednejši, najbolj brez moči. Pisateljeva simbolna podoba življenja, bi se dala izraziti s tisto večjo španskega bezga, ki jo prinese paznik v jetniško celico. Je to snubil tepote, ki prihaja v svet trpljenja in obupa iz nekega drugega, lepšega in svobodnejšega sveta. — Iz Kresalove knjige govori pisatelj naših dni in njegova govorica je težka kakor naš čas.
 (»Jutro« — o.)
 ... Kresal je svojo knjigo novela »Grenčica jorgovanca« podelo na četiri dela. U prvom delu »Večne poti«, svojem lepotom, zaoruglenošću i hormoničnošću istice se pripovetka »Asja«. Drugi deo je nazvan »Doma«, najbolji deo u ovoj knjizi i zadahnut je socialnim uživljavanjem, gde bi Kresal mogao steći zavidnu reputaciju. Pored nesumnjivo uspele novele »Meksikaljner Peter« svojem životnom supitnošću i stvarnom tragikom bilistaju »Devojka iz tovarniške ulice«, »Otrok« i »Vrata«, ko je se z »Matijom Bulcom« iz trebeg dela pod imenom »Rat« mogu ubrojati među najbolj priloge savremene slovenačke književnosti. — Još jedina vrlina odlikuje stil Rudolfa Kresala: To je njegov savršen i izgradjen jezik, a i zadržljiva je jezovitost rečenice. U tom pogledu je pravi majstor i mogao bi služiti za poučan primer.
 (beog. »Pravda« M. Rakočević)
 Knjiga v krasni izvorni zunanji opremi akad. slik. Franceta Škodlarja se dobi v vseh knjigarnah in pri Založbi »Slovensko delo«, Ljubljana, Knafjeva ul. 5. — Cena v platno vezani knjigi din 100.—, v polusnje vezani din 120.—

Iz Maribora
Ivan Verdnik umrl

Maribor, 23. decembra.
 Včeraj ob 9. je na Meljski cesti 56 v svojem stanovanju po daljši boleznj v visoki starosti 82 let umrl posestnik in tovarnar Ivan Verdnik, od svoje mladosti vsikdar neupogljiv, značajan nacionalni delavec in borec. Šele lansko jesen se je iz svojega rojstnega kraja v Otiškem vrhu pri Dravogradu preselil v Maribor, kjer je skupno s svojim zetom g. Fr. Škofom še pred leti ustanovil tovarno pletenin. Kot zaveden Slovenec je bil po vsem slovenjegraškem okraju in daleč preko na Koroskem široko poznan in spoštovan. Njegovo delo sega daleč nazaj v predvojno dobo. Ponovno je bil župan svoje domače občine Otiški vrh. Ob ustanovitvi Narodne stranke leta 1906 je bil med prvimi, ki je šel pod njene zastave, že v prvem volilnem boju leta 1907 je s svojim spretnim govorniškim darom mnogo pripomogel k izvolitvi kandidata Narodne stranke g. Jezovnika Vinka iz Velenja v avstrijski državni zbor. Pri deželno-krških volitvah leta 1909 je nastopil kot kandidat stranke v okrajih Slovenjgradec—Šoštanj—Marenberg, leta 1910 pa zopet po smrti državnega poslunca Jezovnika pri nadomestnih volitvah, obakrat z zelo lepim uspehom. Med vojno so ga imeli kot srbofilca skupno z dr. Rosino in drugim zaptega v Gradcu, najprej v avgustu 1914 za 21 dni, o božiču istega leta pa zopet 28 dni. Po prevaru je bil predsednik Narodnega sveta v Dravogradu in dve leti kot gerent te dotlej narodno nasprotna občine ustvaril pogoje za nacionalni in gospodarski razvoj Dravograda in njegove širše okolice. Sodeloval je pri ustanovitvi Sokola in drugih narodnih organizacij. Ko so maja 1919 Volkswehrovcj prodrli do Dravograda, se je — ker je dobil grozila pisma — začasno umaknil v Doveže pri Mislini. Tolpe so mu izropale in začele postopaj, njegovo veliko sliko, ki jo je imel v hiši, pa so odnesle do Drave in jo vrgle v reko. Ko je naša vojska Dravograd očistila, se je vrnil in s podvojnim močmi sodeloval pri gospodarski in nacionalni obnovi.

Za svoje požrtvovalno in nesebično delo je bil leta 1931 odlikovan z redom sv. Save V. stopnje.
 Z Verdnikom je odšel v večnost tipični predstavnik stare narodne generacije, ki ji je dala svoj pečat taborska doba.
 Naj mu bo ohranjen med savednimi Slovenci svetel spomin!

— Delavstvo tvrdke »Jugoslovenska Metro« na Teznu se zahvaljuje svojemu šefu za izplačanih 40 delovnih ur za božičnico.

— 1000 dinarjev za zimsko pomoč je prispevala Nabavljalna zadruga drž uslužbencev v počastitev spomina pok. dr. A. Korosca.

— Plemenito srce studenške trgovke. Studenške občinske reveže je obiskala v hiši na Obrežni cesti studenška trgovka ga. Vida Rantaša. Za božičnico je vsakega od njih poklonila lepe pakete z moko, zdrobom, sladkorjem, čajem in vinom.

— Iz staškotolske cerkve. Jutri prvi božični praznik bosta od osmih naprej dve tih sv. maši, nato ob devetih slovesna služba božja s pridigo. Za Stefanovo ne bo v Mariboru službe božje, ker bo v Ptujju.

— Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč članom OUZD in njihovim upraviteljem svojim vrši v neolajljivih primerih in v odsotnosti pristojnega rajonskega zdravnika dne 24. t. m. ob 12. uri dalje in na božični praznik v sredo 25. t. m. g. dr. Turin Ivan, Maribor, Linhartova 12, na praznik sv. Štefana v četrtek dne 26. t. m. pa g. dr. Horvat Martin, Maribor, Tržaška cesta št. 13 javna bolnišnica.

— Ženo in njene ljubčka je hotel ustreliti 38-letni Ivan G. iz Studencev. Orožniki so preprečili njegovo namero in so ga aretirali, nato pa oddali sodišču.

Iz življenja na deželi

RADEČE. Oster mraz je nekoliko popustil in rahla odjuga je zmečhala zmraznjene ceste. Težki bloki so prinesli novega snega, ki bo delal revežem še večje skrbi. Zato je dolžnost vseh tistih, ki jim je sreča bila v življenju naklonjena, da se spominjajo pred prazniki tudi vseh onih, ki živo zapuščeni v pomanjkanju in bedi. Pred kratkim je gospa Podvinčeva poklonila 2.000 din mestnim revežem v Radečah. Tudi usmiljenke iz Marijinega dvora pri Radečah so podarile namesto cvetja na grob pokojnemu dr. Antonu Koroscu 500 din za radeške občinske reveže. Presenečenje čaka za božične praznike nekatere šoloobvezne otroke iz bližnje in daljnje okolice. Radeški trgovci so sklenili, da letos ne bodo kakor običajno obdarili svojih stalnih odjemalcev. Namesto tega so podarili 3700 din za socialno podporo revni deci. V ta namen je dobila osnovna šola v Radečah 3.000 din, šola na Svibnem pa 700 din. — Nujna je potreba, da se tudi na naši šoli osnuje primerna šolska kuhinja, ki bi otrokom, iz oddaljenih krajev, ko pridejo v šolo utrujeni in premažani, dala v zimskem času topel zajtrk.

20. JUBILEJNI
SLOVANSKI VEČER 11. JANUARJA TABOR
 JNAD JUGOSLAVIJA ADAMIĆ—BROADWAY BUFFET BAR
 SPORED

Ada Negri: Urnitev o Božiču

In rekla je mati: Pustite mu vrata priprta le, da se ne zmoti.
Pustili so vrata priprta: on vstopi po večnosti poti.

Po poti sneženi in blatni vodnik mu je zvezda bilá, ki zapali
na nebu takrat se, ko v hlevu rodi se spet Jezušček mali.

Približa se pragu molčec in molčec plašč ob zidu obesi na klin.
(Bil ves od šrapnelov preluknjan je, cunjast, ko plašč, ki ga nosi capin.)

Da ne bi mu videli čela, urno na oči si nasloni čelado,
in v krogu družine molčeče se vsede, kot prej že imel je navado.

»O, mati, zakaj le, obleke, kot včas, ne nosite pisanosinje?«
»Oblečem jo jutri, moj sinko, na dnu je še skrinje, na dnu je še skrin je.«

»Zakaj tako sključen, moj oče, zakaj vse zbrzdano vam lice je milo?«
»Sem star že in trudcn, a če se dotakneš samo me, vse to bo minilo.«

»Sestrica, ti z lahkim korakom, zakaj pa v laséh tvojih črni so traki?«
»Se motiš, moj dragi, saj v barvi so morju in nebu enaki.«

Tedaj od zvonov, ki so k maši polnočni zvonili ko zvezdice beše,
miru in ljubezni so lilije v noči tej sveti vzcvetele.

In glej, zdaj ob »Gloriji« dvignila se je vojaka kočena postava,
čelado je snel in pobožno se mu priklonila je glava

Odkrita zdaj sredi je čela gorela velika mu rana,
kot krona posvččenih kraljev, luč sveta za veke prižgana.

A pod diademom krvavim on sklonil je glavo in šel,
kot tisti, ki dal ni ničesar, kot tisti, ki ne bo ničesar imel.

(Iz pravkar izišle knjige: »Italijanska lirika«, Ljubljana, 1940. Umetniška
propaganda.)

Nazaj k jamskemu človeku..

Pred neznanimi sivimi tisočletji. Takrat, v tako zvanem srednjem pleistocenu, odnosno v mustijerski dobi se je borilo za obstoj, za življenje, za bodočnost svojega rodu najčudovitejše bitje v vsej prirodi — človek. Danes ga imenujemo: pračlovek. Njegove ostanke so našli v različnih krajih, tudi blizu slovenske zemlje — v Krapini. Učenjaki imenujejo tega človeka Homo Neanderthalensis. Najdena okostja so zložila v ekostnjak in po oblikah okostja so skušali naslikati njegovo verjetno podobo. Če primerjamo to sliko s sliko lepo rasčenega in inteligentnega sodobnega človeka, bomo težko verjeli, da imata mnogo več skupnega, kakor človek in opica.

Toda za to ne gre. »Krapinske pračlovek je bil človek. Poznal je ogenj, imel je primitivno orodje, bavil se je z lovom. Ribe, ki so jih odkrili v jamah v Franciji, kažejo, da je včas občutil tudi nekaj takega, kar imenujemo potrebo umetniškega oblikovanja. Njegovo življenje je bilo strašno. Bil je v neprestanem boju. Z mrazom in z drugimi vremenskimi neprivilkami. S pomankanjem hrane. Bil je v boju z živalmi, ki so ga ogražale in z drugimi ljudmi, ki so mu stregli po življenju. Ta človek je živel v jamah. Zatekal se je v naravne votline, v prostore pod pečinami, v globoke vdolbine in v kamenju. Tu je živel; tu so se mu rodili potomci, tu je umiral.

Jamski človek je bil — kakor kažejo mnogi znaki — ljudožer. Požiral je svojega bližnjega. Ali iz gladi, ali iz hudobnosti — kdo bi vedel? Mnoga tisočletja so minila od tega časa. Jamski človek je bil še zdavnaj pozabljen. Šele v novejšem času so učenjaki odkrili njegove sledove: kosti, selišča, orodje. In kulturno človeštvo se je zgrozilo pred podobo in življenjem tega svojega prednika, ki morda niti ni njegov neposredni prednik.

Pozabilo je, da ima pračloveka v svoji krvi. In da lahko vsak hip zopet vstane, zarjavo od mrzine do bližnjih in jih ugonabljaja z vsem strahotnim orožjem, ki ga je izumil genialni človeški duh. Pozabilo je, da se ta pračlovek — divji stvor narave — lahko v raznih, na videz kulturnih oblikah pojavljuje sredi največjega procveta človeške omike. In da se hoče napiti krvi: človeške krvi. Čeprav nekoliko drugače, kakor Homo Neanderthalensis.

V naših dneh. Vojna. V čem se razločuje boj, ki ga vodi sodoben človek, od boja, s katerim je napadal neandertalski pračlovek tuja selišča ali branil svoja?

Razlika v tehničnih sredstvih je ogromna. Tam kamenje — tu najmodernejše strojnice, topovi, puške: cel arsenal morilnega orožja. S podmornicami napada ladje, posredovalke zvez med celinami in nosilke civilizacije, z letali rnuš človeška selišča. Tisoči kilogramov bomb in drugimi pogubnih sredstev dežujejo s pošastnih letal, ki so zakrila nebo.

Razlika v duhu je majhna. Nekje pod strašnim dežjem morilnih sredstev skrili v podzemskih zavetiščih, tleče ljudje. Ljudje, ki so v telesnem in duševnem razvoju že zdavnaj premagali zaostalost pračloveka. Ljudje, izmed katerih je ta ali oni poklenil oznanjevalce božjega poslanstva na zemlji, častilce Učenika ljubezni. Zopet drugi je občudoval veličino človeka v Platonovih dialogih, v Fidijevi plastiki, v lepoti gotičnih katedral, v Michelangelovih freskah v Sikstinski kapeli, v Mozartovi radostni muziki in v Beethovenovih močeh simfonijah, in stvaritvah neštetihih velikih pesnikov in filozofov, ki so potomce pračloveka sprožili njihove duševne teme, odkrivali neizmernivo lepoto življenja in nešli misliti po zakonih kritičnega uma. In zopet drug človek, ki tli v tej sodobni jami — ne da bi vedel, ali mu ni kakšna bomba porušila dom in ali ne bo katera druga jutri, pointrušiljem nesilno končala njegovega življenja — ta človek pozna veličastno zgradbo sodobne znanosti. Pozna na strogih matematičnih konstrukcijah zračne mehanike zakone, ki so nograli tehniko tako daleč, da bi lahko bila vir ogromnega gnetnega napredka. Pozna čudeže kemije in

ve, da bi moglo človeštvo z umno uporabo njenih sredstev prehraniti mnogo več ljudi kakor dve milijardi ust, ki se vsak dan odpirajo, da sprejemajo vse plodove zemlje in dela. Pozna omanjiva odkritja biologije in čudovito mehaniko vesoljstva. Kolikokrat je pred znanostjo dvajsetega stoletja zapel visoko hvalnico človeškemu umu in napredku!

Vsi ki tleče v teh čudnih jamah, poznajo poezijo prometnega letala, vse je navdušil čudež radia, ki jim omogoča najširšo duhovno vez s svetom; vsi vedo, kaj pomenita sodobna higiena in medicina.

In medtem ko tleče ti ljudje v svojih jamah, ko se stikajo drug k drugemu v svoji triglodiški skupnosti, se utegnejo spomniti pračloveka in njegovih jam.

In takrat vidijo, da so kljub vsej visoki civilizaciji še večji ubožci od njega.

V takih trenutkih spoznajo, da je huje, če imaš zoper sebe modernega človeka — sovražnika, kakor pa mamuta in druge zverine, s katerimi se je Homo Neanderthalensis boril za kosček življenjskega prostora, za skromno merico hrane, ki je bila na primer za razliko z mamutom potrebna človeku.

In ta človek, ki umeje vesoljstvo zbiti v nekaj zanesljivih matematičnih formul, ki za celo stoletje odkrivajo gibanje planetov in kometov, ta človek, ki vese tehati atome, spoznava v tej jami, nad katero se ruši civilizacija, vso tragiko svojega položaja.

Zemlja — morje — civilizacija

Star kakor zemlja je, pravimo o stari korenini, ki se ponaša s kakimi osmimi tisočletji, dasi o starosti zemlje še nismo morda nikdar razmišljali. In res je stara naša zemlja, če ji merimo starost po našem pojmovanju. Skušajmo torej ugotoviti njeno približno starost.

Zal je nihče ni videl v otroških letih, le duh človeški je s primerjavo drugih še dandanes v vsemirju se porajajočih svetov ugotovil verjeten potek dogajanj pri razvoju vsega našega sončnega sistema, namreč iz spiralne megle. Ugotovil je, da je zemlja neke vrste begunec in da ji je pri begu od glavne gmote od sonca pomagala sredobezna sila, vendar ji je oče Helios še pravočasno postavil nevidno zanko z gravitacijo, ki ureja na podlagi medsebojne privlačnosti mehanizem vsemirja.

Tedaj je bila zemlja zarača zvezda, polagoma se je po ohladila, zatemnela, dobila je trdo skorjo. Obenem so se pa zgoščevale tudi vodne pare, ki so povzročile prave veliki potop. Nastalo je pramorje, mlačno, neslano in se nalik nekonični puščavi razprostiralo okoli zemlje. Polagoma in pod vplivom notranjih nikdar mirujočih sil so se pa oprostili mokrega objekta manjši otoki, deviške zemlje so začelele bežati dan. A vedno bolj so se mogočni podzemeljski gorostasi uprli na mogočni pleči ob zemeljsko skorjo in dvignile so se mogočne plošče — praelčne iz svetovnega morja. To je bilo prvo dejanje v razvoju naše zemlje. Trajanja te dobe pa ne moremo niti približno določiti. Pravimo ji pravek. Vsekakor je bila ta doba nešteto krat daljša kakor vse naslednje, to je paleozojska mezozojska in kenozojska doba ali stari, srednji in novi zemeljski vek.

Odkar so nastale kopnine, ki so jih vode izpirale in v drobcih odnašale v morja, ter jih nagromadile tam ponekod do višine 10 km, je bila dana možnost vsaj za približno določitev časa. V teh mogočnih plasteh namreč, ki jih je notranje ritmično valovanje zemlje zopet dvignilo nad morsko gladino, so razni skladi, v njih pa tudi okameneli ostanke raznih živali ki obiščujejo določevanje vrstnega reda njihovega nastanka. Razna pota so hodili strokovnjaki da bi določili starost teh skladov in prav zanimive podatke o tem razodeva dr. A. Lotze.

V premogovnikih našeti rudar na tanjše in debelejšje sloje premoga, postlanih med plastmi gline in peščena. Takih slojev je v nekaterih premogovnikih nad 300. Nekateri so le 10 do 20 cm debeli, nekateri pa

Pred leti sem videl v Parizu film, ki so ga priredili po nekem utopičnem romanu H. G. Wellsa.

Utopija nove svetovne vojne. Takrat, ko smo gledali film, je bil jesen l. 1937. V filmu se je razmahnila nova vojna l. 1940.

Stvarnost je za eno leto prehitela utopijo.

Zavzeto smo gledali podobe stranotu morij in razdejanj z modernimi sredstvi. Vojna se ni mogla končati. Bilo je že l. 1950 in še ji ni bilo konca. Vsa velika mesta so postala kupi kamenja, toda med tem kamenjem so se odpirali maskirani vhodi v podzemlje.

Tisoči dvigali so ljudi neugnano prinali v zemljo, pod težke zemeljske plasti kjer si je iznajdljivi človek zgradil nova mesta, izkoriščajoč vse tople možnosti skokoma napredujoče tehnike.

Pračlovek je bil triglodi. Moderen človek je postal krt. Zaril se je v zemljo in ustvarjal novo civilizacijo podzemskega značaja.

Včas so se pojavili med razvalinami razcepni ljudje. Berači? Ne, mogočni, vplivni ljudje oblegane dežele, ki ji je že zdavnaj zmanjkalo surovin za obleko.

To je bilo kajpak v utopiji. S trpkimi čustvi sem takrat stopil iz kinematografa v bleščeče pariško življenje. Misli sem, koliko je treba, da človek ugonobi človeka. In da je prav toliko treba da ga povzdigne in osreči. Zakaj ljudje ne izkorščajo svojih sil za take namene?

Tedaj se mi je živo zadelo, da v njih ne more umreti tisti pošastni, grdi, pitalski bedni Homo Neanderthalensis. Ali kateri drugi. Zakaj Homo sapiens je resničnost in vendar še vedno daljni cilj. —

Ali bi bil dober Robinzon?

Neki psihiater je dejal, da bi moral biti človek omejen, če si ne bi znal pomagati na samotnem otoku. Drug učenjak mu je na to odgovoril da se najbrž tudi ta psihiater ne bi preveč dobro obnesel na samotnem otoku. Ta malenkostni spor zveh učenjakov osvetljuje zelo dobro vprašanje robinzonstva. Človek se le s težavo prebije sam brez tuje pomoči, in ni potrebno da bi bil omejen, če si ne ve v vsakem primeru pomagati. Jasno pa je, da si bo človek, ki ima dovolj iznajdljivosti in daru za prilagoditev kot Robinzon bolje obnesel, kakor tisti, ki teh darov nima.

Leta 1709. je zbudil škotski mornar Aleksander Selkirk dosti pozornosti, ker je vzdrlžal več let na samotnem otoku v Tihem oceanu. Postal je prapodoba Robinzona Crusoeja, junaka slavne Defoejeve knjige Aleksander se je leta 1704 udeležil tihotapskega potovanja po morju. Spril se je s svojim kapitanom in ta ga je izpostavil na majhnem otoku, otočju Juana Fernandez, dobro založenega z živili in raznim orodjem. Ko so ga štiri leta pozneje s tega otoka pobrali, je bil prav srečen, da je lahko zapustil svoje prisilno bivalje.

Otočje Juan Fernandez ima podtoprosko oceansko podnebje in leži nasproti čilenske obale Selkirku je rešilo življenje to, da je bil otok, kjer so ga izpostavili, dobrih sto let pred njegovim prihodom zavetišče morskim razbojnikom. Ti poštenjaki so pripeljali na otok koze, da so imeli ob vsaki priljubljeni meso. Morski razbojniki so že davno izginili, toda koze so se močno razmnožile in so podivjale. Brez njih takrat Robinzon ne bi bil mogel na otoku ostati.

To bo takoj razumljivo, če pomislimo, kako je s preživljanjem na neobljudenih otokih. Vsa naša rastlinska hrana sestoji iz rastlin, ki jih je človek v teku tisočletij poplemetil in so šele s tem postale užitne. Kulturnih rastlin pa na samotnem otoku ni, in zaradi tega je bila vsaj v tem oziru Robinzonova miza prav slabo obložena. Od jagod in korenin živje ljudje samo v pravljicah. Selkirk je moral pokazati dosti iznajdljivosti, potrpežljivosti in samopremagovanja, da je ostal živ.

Ali bi se ti, dragi bralec, dobro obnesel namestu njega?

Tu boš imel priložnost, da to sam odločiš in pokažeš. Ne moremo preizkusiti, koliko volje in odločnosti imaš, toda preizkusimo lahko vsaj tvojo iznajdljivost, s tem, da ti damo rešiti nekaj nalog. Po svojih pravih ali nepravilnih odgovorih lahko potem sam sklepaš, kakšne usnebe bi lahko pričakoval v svojem robinzonskem življenju. Za naš sodruknik, ki je te vprašanja sestavil, tudi sam nima praktičnih izkušenj o življenju na samotnem otoku. Zato so naša vprašanja, kakor moramo priznati, samo plod domišljije, so pa sama vprašanja, pred katero je bil postavljen tudi Robinzon.

Torej, poslušaj zdaj: Nekega dne doživiš brodom ob vzhodni obali Južne Amerike, nekje v bližini otočja Juana Fernandez in voda te zažene brez pripomočkov na obalo otoka. Ko si premagal občajno nezavest in trenutke obupa, greš s trdnim sklepom, da hočeš živeti še dalje, na delo. Tu pa se ti zastavi prva vprašanja, ki gospodovalno zahtevajo rešitev. Od živali najdeš na tem pet kvadratnih kilometrov velikem otoku samo klasične koze in neužitno manjšo divjačino. Poleg tega imaš še zaklade morja — ribe — katerih lov pa tudi ni preveč lahek. Zveri ali celo strupenih kač se ti ni treba bati. Podnebje na otoku je zdravo, deževna doba pa traja seveda šest mesecev. Zato potrebuješ suho stanovanje. V začetku, dragi Robinzon, ti bo še zlasti hudo, ker nimaš ničesar drugega, kakor svojo zapestno uro, lahko poletno obleko, vsebino svoje denarnice in morda še enega ali dva roba. Potem pa pride, kakor boš videl iz naših vprašanj nekega dne velika sreča. Najprej vrže morje na tvoj otok čoln, ki se je očitno nekje utrgal, ker je obložen z vrtnim orodjem, majhnim sodom, škropilnico in dolgo, močno vrvjo. Drugič najdeš zaboj s korist-

nimi predmeti — z debelimi vrvmi in velikimi zviti vrvice in še nekaj drugih reči. Po začetnih udarcih ti zdaj postaja usoda bolj naklonjena. Kako se bo robinzonada nazadnje končala, tega ne moremo odločiti mi. Vse je odvisno od tega, ali si boš znal pomagati iz mnogih težav. In zdaj ti želimo »dosti domišljije za teoretično reševanje robinzonade«.

Tu zastavljamo 18 vprašanj, na katera je treba odgovoriti. Najboljše odgovore bomo nagradili z nekaj lepimi knjigami in jih pošlali na uredništvo »Jutra«, oddelek za uganke, najpozneje do 29. decembra t. l.

1. Ogenj spada k rečem, ki jih najbolj potrebuješ. Kako si ga napraviš s pripomočki, ki jih imaš že prvi dan pri roki? 2. Izdelal bi si rad kamenito sekuro, našel si močno ravno vejo in velik kamen. Kako boš ta kamen razklal?

3. V majhnem zalivu kar mgolji rib. Napravil si si leseno kopje in se dolgo vadil, preden si šel na lov. Čeprav va imaš dobro roko, se ti ne posreči nobene ribe zadet. Kaj je temu vzrok?

4. Tvoja ura se je ustavila. Nekega dne najdeš na obali steklenico. Kako si napravil iz steklenice uro, ki gre dalje časa? 5. Koledar si napravil na ta način, da zarezujes v dolg drog črte. Kako se čbvaruješ, da več ali nisl v boleznih kakšnega dne prespal ali izpuštil?

6. Imel si nepričakovano srečo. Pri viharju se približa obrežju velik zaboj, ki se zaradi udarca ob skalo zdrobi. Na obalo pa pada puška s strelivom, sekira in dve škatli konzerv. Naslednji val bo ta dragoceni plen spet odnesel v morje. Kaj boš najprej rešil?

7. Rad bi mel dobro, čisto sol. Kako si jo boš napravil?

8. Zelodec si si pokvaril. Morda si kaj strupenega pojedel. Kaj boš storil?

9. Pogosto odkrivaš sledove nog, ki te vznemirjajo. Ali ni morda kakšen tujec na otoku? Če greš po sledovih, seveda ugotoviš, da so tvoji lastni. Kaj pa morda napraviti, da boš takoj spoznal stopinje za svoje?

10. Zgradil si boš leseno kočo. Pri nas bi okna napravil proti jugu. Ali bi bilo tudi tu napravilo?

11. Tvoja kočja je pet metrov dolga in tri široka. Zanj potrebuješ debila, ki imajo primerno dolžino, ki so torej dolga dvajset ali pa šestnajst metrov. Kako določiš višino dreves, ne da ti bi bilo treba na vsako posebej plezati?

12. Ponoči je včasih zelo hladno. V koči te zebe in slabo spiš. Ognja pa v koči ne zakuriš, ker se bojiš, da ti ne bi zgorela. Kako si pomagaš?

13. Včasih plavaš v morje k neki skali in nekega dne pri plimi zagledaš na dnu morja zaboj. Zaboj leži le nekaj metrov globoko. Morda so v njem dragoceni predmeti. Pri potapljanju pa z obžalovanjem ugotoviš, da ima zaboj sicer dobre ročaje, pa je pretežak, da bi ga dvignil. Pod vodo ga seveda nočeš odpreti. Kako si pomagaš?

14. Ranil si si žilo na roki. Močno krvaviš. Kako si pomagaš?

15. Rad bi si napravil zalogo suhega mesa in rib: Kako sušiš oboje?

16. Tvoja sekira je padla v morje. Vidiš jo kakšnih deset metrov globoko. Tam v bližini pa je morski pes, ki bi te bil nekdo že skoraj požrl. Kako boš sekiro vzile morskemu psu spravil na kopno? Lovenje s palicami in podobnimi predmeti ne pride v poštev.

17. Na ravnem griču sredi otoka si si napravil vrt. Nekega dne tam zalivaš rastline. Izenada pa zagledaš kakšna dva kilometra daleč ladjo, ki pluje mimo. Ljudje na njej bi te ne mogli slišati, če bi kričal, in tudi če bi mahal z robc, bi te ne opazili. Tedaj pa se spomniš nečesa, kar ti obiljubila več uspeha, da te bodo na ladji slišali. Samo z vrtnarskim orodjem, ki si ga prinesel s seboj, se ti posreči zelo okrepi klice na pomoč. Kaj storiš?

18. Vsak teden dvakrat leti ponoči po tino letelo v veliki višini nad otokom. Kako opozoriš posadko z daleč vidnimi znaki? —

Zdaj pa vse dobro premisli in nam do navedenega roka pošlji odgovor!

VLADIMIR LEVSTIK:

Lorenzo Pescecani

(1916/17)

Prisel je v taborišče poleti, ko je bilo toplo. Takrat je mogel hraber človek se pogoltniti, kar so nam kuhali. Na bregu med barakami je še rasel grm, sestojel iz mnogih štrcljev in poldrugi meter dolge šibe, na kateri je zelenelo tuca listov. Septembra meseca je signor Nicoletti to šibo odlomil ter si napravil iz nje paličico, ki jo je še isti dan v svojo zabavo zrezal na kosčke.

Tisti čas je nekoga vročega dne obstal pred vhodom v tabor črnovojnik s kosmatim obrazom in sabljastim bajonetom na puški. Zraven vojaka je ravnodušno stal suh možiček. Brki in šiljata bradica so bili sivi, lica rjava, bodeče oči so mu izpod košatih obrvi hladno zrle na radovedneže, ki so pritiskali k vratom. Na rami je imel oprtnik s svoj lastnino in na oprtniku mu je sedela kavka. Nekaj časa nas je opazovala, nato je grozeče plahutnila s perotnicami in zavreščala:

«Krrr!... Kavi! Krrr!...»
 Tedaj se je možiček zganil. Okrenil je glavo proti kavki, jo z vozlatu roko pritisnil k sebi in zamrmral:
 »Non sta gridar, Checco... sei buono... sei mio...»

Kavka je utihnila, kakor da ga razume. Ta človek je bil Lorenzo Pescecani.

Njegova zgodba se je kmalu razvedela. Lorenzo je bil mornar. Ko se je pri Ognjenju zemlji tepel z viharjem, mu je sartorelica, ki jo je kanil povisati v signoro Pescecani, nastavila rožičke. Lorenzo se je vrnil, zvedel kako in kaj, jo kar s pomola ubral k nasledniku ter mu s predpisanimi bogokletstvi razložil, da to ne gre. V podkrepilo mu je zasadil šest palcev noža med rebra. Naslednik tega ni prenesel in sartorelica je ostala sama, kajti Lorenzo je dobil osem let. Zaradi umora, z olajševalnimi okoliščinami.

Potem je šel znova na morje. Leta in leta mu niso imeli kaj očitati. Nato pa, lepega dne, ko je bil spet v Trstu, mu je neki Marco, nemaren jezik, v prepripi omenil dogodivščino s sartorelo. Lorenzo se je zahvalil z nožem. Dobil je tri leta, zaradi uboja. Takrat mu je bilo štirideset let.

Potem je bil spet precej časa pošten mornar. Svoje delo je opravljal, za naslednika in Marca se je bil spokoril, bogokletstev mu pa v nebesih niso zapisovali, ker jim je manjkalo dovolj astronomskih števil. Komaj pa se je po daljšem času spet zadržal v Trstu, ga je neki Giuseppe med izmenjavo mornarskih prijazenosti spomnil zadeve z Marcom. Lorenzo je hotel neutegoma poravnati račun, toda Giuseppe je ušel. Teden dni se je skrivaj po Trstu, teden dni ga je Lorenzo iskal. Ko sta se srečala, je obležal Giuseppe kakor zaklano živinčev, kar je tudi bil, Lorenzo pa je vkleknjen odkorakal v zapor. To pot je dobil mnogo več, kajti umor je bil premissi. Ko so ga izpustili, je bil starec.

Ob izbruhu vojne z Italijo so bili porchi avstrijski polovili v Trstu vse, kar se jim je zdelo sumljivo: urednike »Piccolas«, advokate, veržnike, rodbine dezertarjev, kurizane, anarhiste in predkaznane zločince, ter jih razposlali v internacijska taborišča. Stari Lorenzo Pescecani in njegov Checco sta prišla k nam.

Lorenzo je dobil posteljo v kotu naše barake, dva prostora naprej od mene. Njegov sosed sem bil tako rekoč, vendar ne vem, ali sem pregovoril z njim vsega sto besed. Bil je molčljiv starec; nikogar ne pomnim, da bi se mi bil zdel tako sam kakor on. Življenje je bilo zanj prebrana knjiga. Nikomur ni ponujal tovarišije. Snažen in tih je sedel na svoji postelji, kakor bi premišljeval o nerazrešenem vprašanju, ki so mu ga bili zadali tam, za železnimi vrati...

Kadar koli sem imel opravka s Pescacanim, sem presunljivo čutil v njem človeka, ne da bi bil mogel določno reči, po čem. Lorenzo je bil dober mož, eden najboljših, kar sem jih spoznal v taborišču. Rajši bi mu še enkrat segel v roko kakor nekateremu olikanemu signorju, ki je v kantini kramljal z menoj po francosko. In ko bi me danes vprašali, kdo izmed njih je bil po mojem občutku resničen gentleman — tedaj bi izkazal ubogemu starcu pravico ter odgovoril: mornar in morilec Lorenzo Pescecani!

Edino bitje, s katerim je zaupno občeval, je bil kavček Checco. »Checco« so rekali Italijani tudi Francu Jožefu. Ali se je Lorenzo norčeval iz schönbrunnške mumijske? Sodim, da ni mislil nanjo, kajti Checca je ljubil, kakor ljubimo milega, razvajenega psička. Vsi dobri grizljaji so bili zanj. Checco je kraljeval po vsej polici nad Lorenzovim ležiščem. Checco je posedal Lorenzu na ramenu, se mu dobričal kakor mače, mu vtikal kljun med zobe ter prebavljaj po vranji navadi; Lorenzo je bil potrpežljivo čistil suktnjč in oedejo, ne da bi godrnjal zaradi tega.

Kavček je bil gospodarju ganljivo zvest. Kamor je šel Lorenzo, je letel Checco nad njim. Checco ni trpel, da bi se tuje roke dotikale Lorenzovega imetka. Nekoč je starec prodal svoj oprtnik Italijanu, ki so ga odpravljali v tri ure oddaljen tabor Weyerburg. Z oprtnikom vred je tudi

Sila 200 milijonov

politični Sovjetske zveze govore uvodničarji in člankarji svetovnih listov kot o veliki neznaniki in o činitelju, ki mu nihče ne ve postaviti prave vrednosti v mednarodnih računih. Čisto matematično govorjeno, predstavlja sodobna Rusija silo 200 milijonov prebivalcev z vsemi izrednimi bogastvi, ki jih hrani ruska zemlja, razprostirajoča se preko dobre polovice Evrope in dobre tretjine Azije. Nernanka in zagonetka je ta sila le v toliko, ker do zadnjega časa nihče ni vedel, kakšen predznak naj da temu važnemu računskemu faktorju.

Prva faza ruske politike v začetku sedanjih vojne in v letih, ko je razvoj dozeval v sedanjo vojno, se mora označiti kot potrpežljivo čakanje razvoja dogodkov, ki morajo priti z neizogibno gotovostjo. Zdi se, kakor da so se politiki v Kremlju ravnali po orientalski modrosti, ki pravi: »Če imaš sovražnika, sedi na prag in potrpežljivo čakaj. Nekega dne ga bodo prav gotovo prinesli mimo.« Rusi so čakali, niso pa držali križem rok; pripravljali so se v vsakem pogledu, le njihova politika je sedela na pragu in čakala, kdaj »prinese« koga mimo. Dogodki v Evropi so desegeli svoj vrhunec v zapletu splošne krize, ki se ni dala razplesti drugače kakor z vojno. Nastal je vihar, ki je metal na ruski breg lepo po vrsti: Vzhodno Poljsko, baltske države, del Finske, Besarabijo in severno Bukovino, same pokrajine, v katerih Rusi niso tuji, do katerih imajo izvestne pravice in kojih pridobitve jim nihče ne more s pridom osporavati.

Ruski politiki so potrpežljivo sedeli na pragu in čakali. Mimo so drugo za drugo prinesli vse one pogodbe, ki so nekdanjo Rusijo oklestile na zapadu, jo potisnile z bregov Baltskega morja in od Pruta ter ji vzlele velik del pridobitev preteklega časa. Rusija je zopet pridobila toliko ozemlja, kolikor bi si ga bila težko pridobila v dveh ali treh zmagovitih vojnah. Ne samo to. Mimo so prinesli tudi nekaj silnih nasprotnikov Rusije.

Zdaj pa se vendar kažejo razločni znaki, da je prva faza, faza čakanja zaključena in da Moskva polagoma toda z železno doslednostjo posega v tok dogodkov, uravnavač njih pravek tako, da njih razvoj ne postane škodljiv ruskim interesom. Ves svet je pred meseci prišvihnil, ko je bil najavljen poset Molotova v Berlinu. V vseh mogočih inačicah se je v svetovnem časopisu ponavljala fraza o ruski sfinči, kajti zapadni svet je bil v prošl h desetletih vajen, da se iz Petrograda ni vodila ruska politika, marveč politika zapadnih in evropskih. Ko se je tedaj pokazalo, da novi gospodarji nameravajo voditi politiko samo z vidika ruskih interesov, ni sprva nihče mogel razumeti te globoke izpremembe. Vendar je polagoma le pridlo spoznanje, da je poset Molotova v Berlinu prvenstveno veljal zaščiti ruskih koristi vkljub vzdrževanju dobrososedskih odnosov med Rusijo in Nemčijo. Neutrality listi so pri tem naglašali, da bi se bila morala v Berlinu

Checco izginil. Lorenzo je taval okoli kakor obsojenec. Toda čez nekaj dni je sedel kavček spet na polici, iz Weyerburga pa je prišel glas, da je Checco vso pot krožil nad kupcem oprtnika, se zaganjal vanj, ga spremljal prav do taborišča in še tam dolgo razsajal po strehi barake in z glasnim krikom terjal gospodarjevo last.

Casih sem opazoval Lorenza, ko se je potihoma razgovarjal s Checcom. Nemara mu je pripovedoval stvari, ki bi jih bil zaupal ljubljani duši, da jo je imel. Nekoč sem ga slišal, kako mu je mrmral: »Checco... solo, unico amico mio!...« Prijatelj je prav za prav imel. Enonog, rdečelichen in požrešen mesar iz Furlanije, Lorenzov najbližji sosed, se je bil kakor klop obesil nanj. Starcu ni bilo nič do njega, a vendar sem videl, kako se je sčasoma privadil njegovi robati družini. Kadar sta govorila, je bilo navdušeno slišati mesarja, ki se mu je venomer blede o jedi. Večkrat se je zgodilo, da je Lorenzo med takim pomenkom zadremal.

Jed je dobivala v taborišču vsak dan usodnejši pomen. Glad je prevzemal oblast nad minutami našega življenja. Zjutraj neosladačna brozga, opoldne juha iz gnile bravnine s pokvarjenim jelcem za prikuho; kar si pogoltnil, si izklozil; zvečer spet brozga in tako dalje iz dneva v dan. Casih smo za izpremembo dobili nezabellen ješprenj, kdor je našel v svojem obroku miš, jo je mirno vrgel pod mizo in jedel dalje. Živeti je bilo treba! Ze si je upal le sadist vpriči drugih ponesti boljše grizljaj v usta; že je dobil za polno menažko zvrhan bokal ljubezni, komur je bilo do nje. Signorina Lucia, izobražena Trentinka, je mahoma izginila iz naše srede; potem je bilo slišati, da je šla v drug tabor, živet s tamkajšnjim krojačem, ker so ji bili za to obljubili vojaško hrano. Povera Lucia!

Lakoti se je pridružil mraz tiste zime: tri in dvajset stopinj v barakah. Jelniki

odločiti zadeva nenapadnega pakta med Moskvo in Tokijem, pogodba, ki so jo v Kremlju nekolikokrat predlagali, o kateri pa Japonci v prejšnjih letih niso hoteli niti slišati. Zdaj se je položaj toliko spremenil, da si v Tokiju žele take pogodbe, kajti štiri leta vojne na Kitajskem niso samo malo izčrpale japonske sile, dočim Rusi zadeve ne smatrajo za nujne prav iz istega razloga. Dobro poučeni krogi so tudi trdili, da je Molotov pokazal v Berlinu laskave angleške ponudbe za sporazum z Rusijo in dejal sobesednikom: »Kaj imate rajši? Naj se bližamo z Japonci in z Angleži ali pa naj ostane vse pri starem?« Odgovor je na dani dasi ni prišel v javnost, če ne v dejstvu, da Rusija ni zaključila niti sporazuma z Anglijo niti nenapadalne pogodbe z Japonci.

Kmalu potem je prišlo še do jasnejših besedi. Japonska pogodba z Vangcingvejem vsebuje za obe strani obvezo pobijanja komunizma, kar so označili mednarodni krogi za silno nerodno napako japonske režije. V Tokiju so takoj po zaključku pogodbe hiteli naglašati, da ta točka ni naperjena proti Rusiji in da nikakor ne bo vplivala na japonske želje urediti odprta vprašanja z Rusijo. V Moskvi so na to japonsko izmotavanje odgovorili z mojesterskim demantjem, ki hodi po ostrini med resnostjo in bridko ironijo. Dejali so, da jemljejo na znanje japonsko pojamljo, da pakt ne more imeti vpliva na japonske želje urediti odnose z Rusijo, zato pa tudi nimajo nikakršnega razloga izpremeniti svojo politiko napram Kitajski. To se pra-

Gorostasi uničevanja

Slovito uničevanje, ki so ga nemška letala otvorila nad Londonom, Birminghamom, Coventryjem in drugimi angleškimi središči, postavlja v ospredje zanimanja svetovne javnosti vprašanje, kje se neki izdelujejo gorostasi, ki jim je poverjena naloga tega strašnega puščenja. Ob koncu minuloga meseca je nemška vlada povabila predstavnike inozemskega tiska in organizirala ogled tovarn, v katerih se izdeluje to strahovito sredstvo modernega bojevanja. Dolga kolona avtomobilov in avtobusov se je določeni dan začela pomikati iz Berlina proti jugu po gladki in široki avtomobilski cesti. Krotka, nekoliko enolična braniborska ravan je bila kmalu za nami, poročča eden izmed udeležencev izleta, in v vel ko brzino smo se bližali mestu Lipskemu. Razen naših voz ni bilo na cesti nikakega vozila. Promet je očitno ustavljen iz raznih razlogov. Velika arterija, ki bi morala posredovati promet med prestolnico in jugom, je popolnoma opustela. Kamor koli pogledaš, se do obzorja razprostira ravnina, katere enoličnost sem pa tja prekinja kak mljn na veter. Na poljih ob cesti se nekaj giblje. To so skupne vojni ujetnikov, ki delajo po njhah. Njih rjava obleka

so spali oblečeni, stare časnike in umazane rutice so pogrnjali nase, in še so jim sklepali zobe. Vrane, ki so optimistično prežale na odpadke, so zmrzle cepale s taboriščnega platu. Revnejši so čakali nanje; v trenutku je bila vsaka pobrana, v pol ure pojedena.

Toda zima je pritisnila še huje in kmalu ni bilo niti vran. Obroki hrane so se krčili. Zdaj je bilo treba ovčjo mrhovino pogoltniti in obdržati v sebi. Malokdo je to znal. Lorenzo Pescecani je z vtilimi lici lazil okrog in stradal. Ješči mesar je trpel kakor volk; človečino bi bil žri, da so mu jo dali. Brez miru je šepal po barakah, prisedel celo k neznanim jetnikom in z zmešanimi očmi vročično klatil o vsem, kar je bil kdaj pojedel. Videli smo, kako je časih iščal v Lorenza ter mu prigovarjal. Lani starec si je mašil ušesa; obraz je imel kakor perga-

vi: Mi bomo Cangkajška podpirali proti vam, kolikor se bo le dalo.

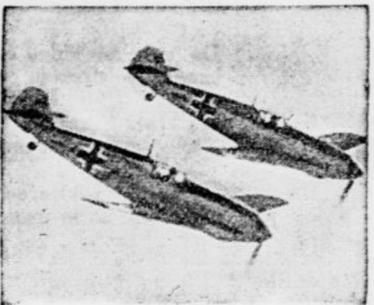
Se pred tem demantjem pa je Moskva pokazala izredno delavnost na jugovzhodu Evrope. Prav v zvezi z dogodki je po posetu Molotova izmenjala svojega poslanca v Berlinu škarvca ter na njegovo mesto poslala Vladimirja Dekanozova, namestnika komisarja za zunanje zadeve in strokovnjaka za zadeve jugovzhodne Evrope. Tako so v Moskvi pokazali, da si v tem delu Evrope žele drugačnega razvoja dogodkov. Pred tem je kazalo, da bo za Rumunijo in Madžarsko tudi Bolgarija pristopila k politiki osi in nekateri so trdili, da bo Sovjetska zveza pritrčila temu razvoju. Zgodilo se je ravno obratno. Najprej je moskovska uradna agencija jasno zavrnila nemško trditve, da bi bil madžarski pristop k osi sklenjen z vednostjo in sporazumom z Rusijo. Ta demant je bil odločen migljaj Bolgariji, naj ne vstopa v zvezo velesil osi. Podkreplil ga je poset Soboljeva, generalnega tajnika v sovjetskem komisariatu za zunanje zadeve, pri bolgarskem kralju Borisu S tem je bilo poudarjeno, da smatra Sovjetska zveza ta del Balkana za svoje politično področje, s katerega se Rusi ne nameravajo umakniti. Obenem se je pokazalo, da meje glede Balkana med Nemčijo in Rusijo niso ostro začrtane, marveč da se obe državi v tem pogledu sporazumevata od slučaja do slučaja. To je tem razumljivejše, ako vzamemo v poštev, kako silno se je razširilo območje Nemčije v severni in zapadni Evropi. S posegom na Balkan so v Moskvi naznačili da gre tu za njihovo interesno področje. Ruska akcija je bila nagla, odločna in uspešna na vsej fronti.

V tej zvezi je nedvomno zanimiva izjava nekoga drugega sovjetskega diplomata na Balkanu: »Čas je sedaj tak, da moramo biti pripravljani na paradoksan dogodek. Mi smo pripravljani in s puško ob nogi mirno pričakujemo nadaljnega razvoja. Za svoje koristi se bomo vedno znali postaviti.« Ta izjava je prišla kak teden dni po posetu Soboljeva in meče značilno luč na ruske namere na Balkanu.

Ruski postopek na Balkanu ocenjujejo mednarodni krogi kot doberhoten, toda odločen odpor proti razširjenju vpliva velesil osi na Balkan. Rusija si želi ravnovesja, ki je prorusno s presenetljivimi uspehi nemške vojske v drugih delih naše celine. Spričo danega položaja ji velesil osi tega odpora ne moreta vzeti za zlo. Jasno je, da si mora Rusija zavarovati dostop do morskih očin. V svojem lastnem interesu ne more dovoliti, da bi se Bosporu in ob Dardanelah zasidrala kaka velesila. Balkan je prirodno zaledje izhoda iz črnega morja, zato tvori nesporno rusko politično področje. To je zadnja moskovska akcija na Balkanu dokazala nad vse jasno in odločno. F. S.

lahko bi ga opravljal kar v nedeljski obleki, toda hrup velikanskih kladiv, ki ga čujemo iz drugih oddelkov, nas pouči o nasprotnem. Prvo poslopje neprestano samo požira material, ki ga dovažajo z vseh strani. Tu tudi prizkusa material, glede kakovosti, trdnosti in prožnosti. To delo je zelo važno, kajti najmanjša napaka v materialu ima za posledico, da izdelano letalo ni kos svoji nalogi. Nemška vojaška letala so zgrajena po 8% iz jekla, ostalih 92% pa tvorijo lahke kovine, predvsem dural, kakor tu skrajšno imenujejo duraluminij pa tudi elektron in druge lahke snovi. Pokazali so nam izdelavo delov iz elektrona, ki je neka bela iskrica se zlitina in se zlasti uporablja pri motorjih.

V neki drugi delavnici smo opazovali izdelavo kril za nova Messerschmittova letala modela M. E. 110. Prisostvovali smo celemu procesu nastajanja kril do njih pritrditve na ogrodja. Luknjice za vijake in žrebje vrtače žene v sosednjem objektu. Zelo so izvežbane v tem delu, kajti treba je pri tem velike preciznosti. Človek se ne more načuditi, kako naglo gre vse izpod rok. Jedva si je nekoliko ustavil, že ti pod pogledom raste krilo, ogrodje se obloče in že porinejo na pol izgotovljenega orjaka v naslednji oddelk. Očarljiva je ta igra dela, presenetljiva je točnost, s katero vsak

Dva »Messerschmitta« med poletom

delavec opravi samo svoje delo, za vse ostalo pa ga ni skrbi in vendar je vse opravljeno.

Ko je montiranje aparatov končano, se v drugem oddelku že začnejo preizkušnje vijakov, vzvodov, žic in žrebjev in človek se še ni dobro ogledal, že stoji pred njim gotovo letalo. Specialisti prihajajo, si ga ogledujejo, zavrtje tu pa tam kak vzvod in motorji zabučo. Pilot seda v letalo, drugi sedejo za strojnico ali za top, ki je montiran v letalu, nekater se novorojeni orjak dvigne v smeli vtugi ter poišča vse načine letenja od loopingov do stirmoglavih padecev. Ko se že zanimamo za poskusno letenje, vidimo, da je na preizkušnji razen letala, katerega nastanek smo opazovali, še nekoliko drugih, ki so bili med izgotovljeni v drugih objektih. Značni gorostasi letajo nad našimi glavami, spuščajo se tako nizko nad zemljo, s takim strahotnim truščem, da imamo pril'čno lep po'em o strahotah značnih napadov. V bledeu opisu ne moremo podati vsega, kar smo videli v teh urah poseta, o vzorni racionalizaciji, o brzem teku vseh del in o izredni izurjenosti delavcev.

H koncu je treba reči še nekoliko besedi o delavcih. Zanje je dobro preskrbljeno, kajti uprava se zaveda, da morajo ljudje pri tako važnem poslu biti zadovoljni s svojim položajem. Po delu se napolnijo športna igrišča, da si delavec, ki je ure in ure izvrševal samo nekoliko gibov, repet pretegne ude. V velikem hangarju je nameščena kantina, kjer se za 10 pfenigov dobi dobra juha, za 35 pfenigov pa popoln predjuzek, sestojel iz prženega krompirja, špinaca in kosa klobase. Obroki so veliko večji, kakor smo jih vajeni v berlinskih gostinlah. Med delavci je kakih 450 javencev, ki jim je določena trinpolletna učna doba, preden jih proglašajo za izučene specialiste. Ti mladeniči začnejo z učenjem jadrnega leta in se posvečajo vsak dan po dve uri temu sportu. Vsakemu izmed njih je tudi dodeljen kosček zemlje, ki ga mora v prostih urah obdelovati. Tovarna ima za svoje delavce pripravljeneh preko 2000 ležišč za one, ki ne morejo iz tovarne in za one, ki drugje niso dobili stanovanja. Večina ima s seboj svoje rodbine in množice otrok se igrajo na posebnih otroških igriščih. V splošnem vzeto, tovarna, ki izdeluje letala, to grozno sredstvo moderne vojne, napravlja prej idilichen kakor grozen vtis, in dojem, ki ga odnaša posestnik, je zelo prijeten. Človek se pa seveda ne sme domisliti, kakšen končni smoter ima vse to lepo delo...

men, zrkla steklena, izpod brkov so mu štrleli rumeni zobje. Nazadnje je jel poslušati. Zdaj ta, zdaj oni je vrgel oči po Checcu, ki se je obrnil na polici.

»Perché no?« sem slišal mesarja neki dan. »Sarà eccellente...»

Drugo jutro se kavček ni oglasil. Mraz je škripal. Salom Lilienduft, ki Checca ni mogel trpeti, se je prismukal k meni in suševno zašepetal:

»Ni ga več! Pravkar sta ga zaklala.«

»Koga?« sem se zdrznil.

»Checca... Mesar ga bo prekuhal v golaž.«

Glad. V menažkah pomije. Ko se mi je devetih vzdignilo, sem žlico odložil. Legel sem na posteljo in jel v avtosgestiji zauživati francoski menu:

Hultres, sauce vinaigrette... Châteaubriant, sauce béarnaise... Fromage de Camembert... Chablis, Château Margaux, café moka...

Mesarja ni bilo videti. Lorenzo Pescecani je sedel na postelji in buljil v tla. Roka, v kateri je držal cigareto, mu je podhrtevala.

Pravkar sem bil srebrnil poslednjo ostrigo in si v tretje nalil chabljica, ko je prihlamudral v sobo mesar z menažko v rokah. Postavil jo je na mizo ter pripravil posodo, pribor in kruh zase in za starca. Vonj po ostrici začimbi nam je udaril v nosove.

Pustil sem nedojenjete chateaubriant ter se približal. V rdeči godlji je plavalo nekaj koščkov mesa, ki so bili snoci še Checco. Niti toliko ga ni bilo, kolikor ostane prijatel'stva, ko ga zatajiš, zvestobe, ko jo prelošiš...

Mesar je delil. Najprej je hotel dati vsakemu pol, potem je navrgel sebi skofijo. Oči so mu vesele iz jam, slina mu je silila na ustnice. Ko si je bil poklonil vse razen enega bedra in vratu, se je obrzdal. »Ecco, Lorenzo,« je zaklical. »Venga mangiar!«

Starec je prišel menda le zato, da bi še enkrat videl svojega Checca. Zgruznil se je na klop in si podprl senc. V vratu mu je butalo kakor skrčena pest, čudno je sopesl skozi nosnice. Niti pokusil ni. Čez nekaj časa je vstal, porinil svoj krojnič mesarju, se vrnil na posteljo in obrnil glavo proti steni.

To je bil njegov četrti umor...

»Eccellente,« je mlaskal mesar. »Magnifico!«

Požrl je Lorenzov delež, si ogledal koščice in pohrustal mehkejše dele. Kar je ostalo, je z dvema prstoma vrgel v smeti.

In spet smo stradali. Lorenzo je od tistega dne vidno propadal. Casih se je zmešano ozrl na polici ali segel na ramo, toda Checca ni bilo več. Iz navade si je vsak dan ščetkal oedejo in suktnič; stari madeži so polagoma izginili in nazadnje je bilo oboje spet kakor novo.

Ko je sneg skopnel, so izpustili vse jetnike razen anarhistov in nevarnih zločincev. Lorenzo je torej ostal.

Zdaj mora biti zdavnaj mrtev. Kadar vidim pozimi vrane, se ga spomnim. Lahka ti bodi zemlja, kjer koli ležiš, ubogi Lorenzo Pescecani!

Nepoznana Amerika

Kadar govorimo o Ameriki, mislimo prav za prav samo na Zedinjene države s svojimi nebotičniki, ostanki Indijancev nešetimi avtomobili, filmskim divjami in barnumsko reklamo. Amerika, ki jo imamo v mislih, je vsekar čuden, samsvoj svet. Vendar pa je mnogo majhnih podrobnosti, ki so nam čisto neznanne.

Ce kdo v Ameriki govori o svoji stari domovini, jo vedno imenuje samo Evropo. Ameriški priseljencev ali tudi Američan sam ne govori rad o posameznih evropskih državah, tudi ne reče, da je bil v Angliji, Franciji ali Nemčiji. Samo kratko v Evropi. Danes imajo seveda tudi Američani jasnejše pojme o evropskih državah, vendar pa jim v splošnem lebdijo pred očmi le enotna zemljepisna podoba Evrope.

Nikjer ne srečaš tako malo eksotičnih postav kakor v New Yorku. Pravo nastopje Londonu ali Parizu. Nikjer ni nošnja tako enotna kakor v New Yorku. Največje nasprotje v ameriškem človeku je čeprav je človeški rod v Ameriki naprednejši z vseh koncev sveta, na najrazličnejših kulturnih stopnjah in z raznoliko preteklostjo. Se vendar mora vsa ta zmes nenehkrat podrediti strogo določeni toku mehaničnega, enakomernega dela in mora v močno podobnih stanovanjih živeti enotno, točno predpisano življenje.

Nikjer na svetu ni toliko gugalnih stolov kakor v Ameriki. Vsaka boljša soba ima vsaj enega. Gugalnice najdete povsod na verandah. Zvečer ko žarijo industrije, se guga cela kolonija.

Mladenci, ki je stanovala v priporočljivem hotelu krščanske zajednice mladih deklet, pripoveduje: prijateljice so obvestile mlado sestanovalko da jo njen »boy friend« (prijatelj, oboževalec) čaka spodaj v salonu. In kaj je storilo deklet? Zlezlo je pod posteljo in reklo, da ga ne mara videti. Mar je tako groben? Ne, to ne, je rekla, kar vseč bi ji bil. Toda nikoli je ne povabi v »show«... Show je gledališče ali kino, kjer pri predstavi nastopijo tudi varietejski umetniki. V tistem majhnem mestecu pa je bil vobče en sam show, en sam kino. In deklet je pototilo; »fant pride, se vsede v salon in samo govori, govori... Mar misli, da kradem svoj čas?«

Flappers se imenujejo ameriška dekleta, ki rada ljubimkujejo. Kadar pripoveduje o svojih zmagah, nikoli ne pozabi omeniti koliko denarja je kavalir izdal ta večer za gledališče, za avto, za večerjo. Čim več je kavalirjev okrog dekleta, čim več povabi, tem bolj »popularna« je tako lepotica. Kavalirji to vedo in pri povabilu pravijo: »Ne bojte se, gospodična, ne bom umazan!«

Inozemka je vprašala Američanke, ki so govorile o avtomobilih, če ljubimkujejo z različnimi takimi kavalirji. Dekleta so bila kar presenečena. To se razume! V Ameriki vendar ne more nihče ničesar pričakovati zastonj. V Ameriki vendar deklet ni rado samo videti, marveč večkrat povabljen od oboževalcev na izlet in na večerjo.

Američani žive pri odprtih vratih. Kuhinja je v neposredni sosesčini jedilnice in se vrata nikoli ne zapro. Če bi služkinja to poizkušala, bi postala sumljiva. Samo takrat, kadar streže in mora iz kuhinje venomer ven in notri, takrat pri finih družinah zapro vrata v kuhinjo. Tudi spalnice so vedno odprte. Po hotelih je treba opozoriti deželane, naj zaklenejo vrata, kadar se oblačijo.

Samozavestna Američanka ne sede z moškim na isto klop. To ga ne bi nič stalo.

O sportu sodimo, da je v Ameriki doma kakor nikjer na svetu. V resnici uganja sport le višji sloj. Premožni meščan igra golf in je član uglednega kluba. Igra morda tudi njegova žena, toda to je redkeje. Tenis sploh ni prehudo razširen. Po velikih mestih in industrijskih središčih so delavska igrišča le tam, kjer je še dosti prostora na razpolago, da se lahko sportna mladina svobodneje razmahne. V New Yorku je pa vsakdanji dovolj naporni sport povprečnega človeka — vstopanje in izstopanje na podzemski železnici.

Ce gre mlada tujka v Ameriki v hotel in želi mirno sobico, jo odvedejo v skupno spalno dvorano, kjer v kotu kaka zanešana pripadnica reševalne armade glasno in zanosno prepeva verske pesmi, kjer si po dve in dve prijateljici izpovedujeta svoje pustolovščine — in tako dalje. Tujka je osupla in gre vprašat vratarja, mar ni mogoče dobiti sobice z eno samo posteljo. Ne. Takih sobic v ameriških hotelih ni dosti. Američani hočejo biti vedno v družbi, zato samske sobice niso priljubljene.

Kdor hoče videti slabo obložene Američanke, naj gre v kosilu v najdražjo restavracijo ali v hotel. To, kar si more ameriška žena v najvišji meri privoščiti, je: pokazati, da ne potrebuje ne službe, ne ugleda, ne kredita. To je višek elegancije.

Shop se imenuje majhna prodajalnica, kjer izdelujejo in prodajajo umetno cvetje. Nekega uslužbenka je prišla malce prepozno v službo. Boss (šef) ji reče: »Čujte, če že prepozno pridete, bi se bil pač lahko našminkali. Tako blede kakor sir mi ne prihajate v službo!«

V Ameriki je nič koliko Dajdamov, avtomatskih restavracij. Naval. Pristopi mladenci, tujka. »Zelim špinače.« — »In... česa še?« vpraša counterman (mož, ki izdaja jedila). — »Špinače, nič drugega.« — »Kako? Nič drugega?« — »Ne, hvala!« — Kljub temu priloži k špinači na krožnik še pečeno krompirja in lep zrezek »Desert centov.« reče nato ostro in odločno, porine krožnik pred tujko. »Naslednji!«

Tujka obišče tako imenovani »dimekino«, kjer so vstopnice naicenejšie po deset centov. Tujka se vsede na svoje mesto. Mož, ki dodeljuje sedeže, pristopi nekoliko pozno in vpraša, če je možič, ki sedi poleg nje. njen znanec, mož ali prijatelj. Možič ni storil nič sumljivega. Še zganil se ni, kje neki, da bi bil tujko nagovoril. Vendar je moral takoj na drug sedež. Ker je bil kino precej zaseden in ker sta dva sedeža ob tujki ostala prazna, je nakazovalec sedežev imel kar dovolj opravka, da je preprečil, da se ni kako moško bitje vsedlo poleg nepoznane ženske.

Ceneni hoteli v Ameriki so vsi le možiči ali ženski. V New Yorku imate nekatere izključno moške in ženske ulice. Znana peta avenija je na primer ženska. Sesta pa je možska. S tem seveda ni rečeno, da po peti aveniji ne bi hodili možiči in po

šesti nobene ženske. Toda značaj teh dveh ulic je tak. Je mnogo restavracij, kjer jedo samo ženske, in je mnogo takih kjer so samo možiči med seboj. Pred nekaterimi restavracijami je napis: »Dame dobrodošle.« Toda prav to boste le redko videli žensko v moški družbi. V marsikateri čajnici na Broadwayu vzbudi pojav moškega pravcato senzacijo. V čajnici kakega elegantnega hotela pa možiči brez damskega spremstva sploh nima pristopa.

Pač pa lahko z avtom iščeš ženske družbe. Koder v New Yorku ulice niso preveč obljudene, se pelje avtomobilist tik ob pločniku in nagovori zdaj to, zdaj ono deklet. »Ali se ne bi peljala nekaj časa skupaj?«

Delavci si pripovedujejo, da je dobil mlad tovariš dedščino izplačano. In kaj je storil? Kupil si je avto. Delavci se razgovarjajo o tem, kako je dandanes pač res treba imeti avto, in zagotavljajo da je tisti avto, ki si ga je kupil srečni dedič, pač res vreden 600 dolarjev. kolikor je dal zanj. Tujca zanima kakšno je razmerje med delavčevim premoženjem in avtom Zato vpraša, koliko je fant dedoval. Pa povedo tovariši: »600 dolarjev.«

Brez avta si ljubavnega življenja v Ameriki skoraj ne morete predstavljati. Ford je spraval na trg svoje zaprte avtomobile, enako so storili drugi izdelovalci avtomobilov, ker so pač zaprti vozovi naj bolj zaželeni.

Vprašnje zamorcev postaja prav zato resno, ker je v Ameriki že zelo mnogo zamorcev, ki jih ne moreta brez nadaljnega spoznanja za pripadnike črnega plemena. Ameriška gospodinja, ki ima majhno trgovnico, se bo takole začudila na-

sproti Evropejki: »Pravite, da v Evropi ni zamorcev in priseljencev? Za božjo voljo, odkod pa potem dobivate gospodinjске pomočnice?«

V Charlestonu je pred staro, rjavo trdnjavo veliko igrišče obkroženo od palm. Tu se smejo igrati samo beli otroci, noben zamorček. Toda bele ženske ne vidiš, same zamorke. Vsi beli otroci so zapuani zamorskim dojljam.

Beli ženi ne pristojta, da se pokaže med zamorsko služinčadjo. Bela žena, ki količak dá na svojo družabno veljavo, v južnih pokrajinah Zedinjenih držav je varuje svojega otroka. Ze za dva dolarja tedenske plače dobi mlado zamorko za varuško. Izučena zamorska kuharica prejme na teden po 6 dolarjev, mora pa znati nekaj več kakor v New Yorku. Zlasti mora znati pripravljati najrazličnejše obložene kruhke. Za zajtrk mora skoraj sleherno jutro pripraviti najrazličnejše tople pecivo. Perutnino je treba živo prinesiti v kuhinjo. Kuharica mora znati pripravljati najfinejše pastete in drobno pecivo. V južnih pokrajinah Zedinjenih držav je kuhinja boljša kakor v Parizu, v New Yorku pa slabša kakor v Berlinu — (v mirni dobi, seveda).

Obeduje v ameriški restavraciji in pozabi plačati. V Ameriki plačaš vedno pri blagajni. ki je tik pri izhodu kjer je pač najbolj mogoče nadzorovati goste. Ko si že zunaj in se hočeš odpeljati s podzemsko železnico, opaziš, da računata nisi poravnal. Vrneš se in vprašaš blagajničnika zakaj te ni opozoril, ko si zapustil restavracijo. Odvrne: »Misliš sem, da ste svoj denar doma pozabili.« — »In če se ne bi bil vrnil?« — »Potem bi nas prav tako veselilo, da ste bili naš gost.« M. S.

Mož, ki vodi usodo Nemčije

Jean Heer, berlinski dopisnik »Journala de Genève« je nedavno napisal za svoj list naslednji zanimivi opis osebnosti Adolfa Hitlerja:

Ena izmed najpresenetljivejših posledic političnega razvoja v Nemčiji je ta, da je Adolf Hitler, preprosti vojak iz prve svetovne vojne, postal vrhovni poveljnik nemške vojaške sile. Marsikdo je bil iznenaden, ko je čul, kdo je prav za prav oče vseh načrtov za zmogovite operacije v sedenji vojni. Ves nemški tisk je kakor v er glas govoril o Hitlerjevem vojaškem geniju, dočim so v inozemstvu raglašau sijejno organizacijo nemške vojske in njeno tehnično dovršenost ter temu dejstvu pripisovali velike nemške uspehe. Treba pa je omeniti še en razlog zanje in to je duh tovarštva, ki vlada v nemški vojski.

Ta duh je značilen za vso vojaško hierarhijo od najnižjega do najvišjega. V višjih vojaških krogih duh tovarštva tesno spaja vojake s politiki, saj je sam Hitler politični vodja in najvišji vojaški poveljnik. V njegovi osebi je združeno vodstvo vojne, zunanje in notranje politike in vodja se bavi tako z diplomacijo, kakor s strategijo. Njegovi podrejeni postučajo samo njega, zato še nikoli ni prišlo do kakega spora med generali in politiki. To je dejstvo, ki ga je treba poudariti, ker je dandanes skoro povsod silno redko.

Hitler prevzema nase odgovornost za vse važne odločitve. Vsako vojaško operacijo je proučil sam s svojimi sodelavci, ako že ni sam izdelal načrta zanj. Odnosaji, ki vežejo Hitlerja z njegovimi generali, so čisto popolnoma zasebna, značaj Vodja pozna vse višje poveljnike osebno in v mnogih primerih jih je ravno or povzdignil do visokega položaja generala ali admirala. Maršal Göring je njegov osebni prijatelj. Često so te osebnosti povabljene h kancelarju na obed ali na čaj ter na iskren prijateljski pomenek. Hitler tu, pozna rod bine svojih sodelavcev osebno ter poseča svoje generale, ne da bi jih poprej obvestil. Tako spozna značaj, vrline in hibe oseb, ki jih je poklical na najvišja mesta v vojski, mornarici in letalstvu. Vodni ni mogoče nikogar vsiliti, on se obdaja z osebami, ki mu njih značaj ugajajo in boji; ko je njih značaj podoben njegovemu, buji jih čeni. Njegovi sodelavci pravijo da je naravnost nemogoče delati z vodjo človeku, ki ne razume takoj in neposredno, kaj hoče vodja izraziti s svojo znano miselno naglico.

Iz vojaških krogov se izvje, da so bili celo med veliko ofenzivo na zapadu poveljniki klicani v generalni štab, kajti vodja se drži iste metode v politiki in v diplomaciji, da je namreč v neprestanih tesnih stikih z načelniki operacij. Često se je zgodilo, da so se generali komaj vrnili s poseta pri vodji, pa je njihov generalni štab moral izpremeniti vse načrte v smislu, kakor je želel vodja, in običajno je zadoščalo samo par besed po telefonu, da je generalisimus izdal popolnoma nove ukaze in navodila, kajti vojaški položaj se je bil med tem že temeljito izpremenil. Te bliskovite spremembe nikoli niso bile brez globokega smisla in generali so bili sami čisto presenečeni nad uspehom, ki je sledil tem poveljem.

Hitler podrobno pozna vse orožje navadnega vojaka. Redno si da predvati nove modele strojníc, metalcev mir in topov; njegovo zanimanje pa velja v enakih meri letalstvu in mornarici, kakor kopni vojski. Da navedemo samo en primer: strogolavec Stuka, nemški bombnik, ki ga je Junkersova tovarna zgradila v Dessau je od svojega postanka do danes doživel že kakih 2000 sprememb, dodatkov in izpopolnitev. Skoro vse te spremembe so bile plod razgovora vodje s konstrukterji in z vojaškimi

Stari maršal Francije

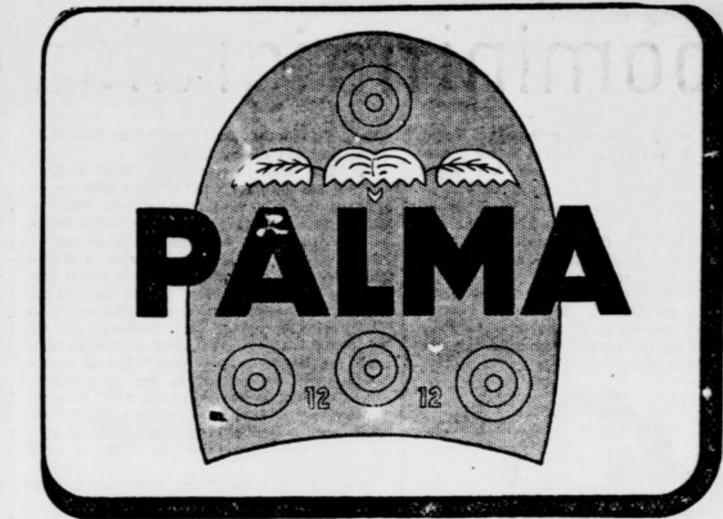
Francoska javnost, ki je sprva z globokim nerazumevanjem sprejela vlado in režim maršala Petaina ter s pikro ironijo omalovaževala njegovo gesto, s katero se je

postavil na čelo države, začena polagoma spoznavati neprecenljivo zaslugo, ki jo je stari vojak izkazal svoji domovini v temnih dneh popolnega razkola in strahovitega poraza. Zdaj priznavajo tudi njegovi nasprotniki, da je rešil enotnost države, ki je bila v onih časih močno ogrožena. V izvestnih krogih je vladalo prepričanje, da bi bil moral maršal prenesti svojo vlado v severno Afriko in od tam poskusti vse potrebno za nadaljevanje vojne. To je bila zelo preprosta misel, ožarjena z videzom junškega podviga, ki je močno privlačila duhove, razburjene in vržene s tira ob grobi narodni nesreči. Maršal Petain pa je znal pravilno in trezno preceniti položaj in je spoznal, da bi taka odločitev le še povečala in razširila strahoto poraza.

Nedostatek zadostnih oboroženih čet ter inčustije, ki bi vojaški sili v Afriki dobavljala dovolj potrebnih sredstev, sta bila glavna razloga zoper nadaljevanje vojne na afriških tleh. Maršal Petain je v takih okoliščinah spoznal, da bi povzročil popoln moralni in politični razkroj domovine, ako bi se udal prvemu nagibu. V prestolnici bi se bila gotovo sestavili drugi vlada kakor pa so stvari stale takrat, se je bilo bati, da bo takih vlad še več. Maršal je mislil v prvi vrsti na to, da reši francosko čast, kajti bil je prepričan, da se narod, ki je izgubil čast, ne more več dvigniti. Za ceno težkih pogojev premirje je rešil francosko brodogije, ter je s tem storil skoro več, kakor se je dalo storiti v prvih trenutkih po strašnem polomu.

Francoski narod je imel v danen, trenutku edino maršala Petaina, ki je užival neomejeno zaupanje, maršal pa je v težavah pokazal izredno moškost da je prevzel vso velikansko odgovornost za usodo Francije ter je s to svojo odločnostjo rešil več, kakor bi se komu drugemu posrečilo rešiti v daleko ugodnejših razmerah. Ugled in splošno spoštovanje je temelj, na katerem stoji njegova vlada, maršalova osebnost je osnova, ki predstavlja danes Francijo.

strokovnjaki. Vodja namreč kaže ogromno smisla za vse kar je novo in je vsak čas pripravljen v temelju spremeniti taktiko ali tehniko svoje vojske. Zdi se, da noče napraviti napake Napoleona, k. se ni hotel zanimati za Fultonov model parobroda. Mladi izumitelji, inženjerji ali učenci, katerih načrti se zde staram strokovnjakom fantastični in pretrani nahajajo v vodji najbolj vnetega pobornika. On jim vliva naguma, ko se večkrat v osebnem stiku z njima za potek njihovega dela. V tem pogledu je nedvomno zelo značilen doživljaj mladjenega mladega inženjerja, ki mu dolguje Nemčija neko zelo važno iznajdbo. Omogoči jo je sam. Hitler, ki je postal pozoren na mladega izumitelja ga hrabil in podpiral v njegovem prizadevanju. Nekoč so mu izročili poziv da hoče kancelar takoj govoriti z njim. Mož je kar v delavni obleki skočil na vlak, se pripeljal v Berlin ter imel v Wilhelmstrasse veliko križev in težav, preder je dopovedal v palači da je on izumitelj dotične važne stvari in da prav njega kliče vodja na pomenek. Posetnik je bil namreč izredno mlad človek v ponošeni obleki in nekoliko zanemarjen, ker skoro šest tednov ni bil zapustil delavnice, v kateri je delal na svojem izumu. Ne glede na te zunanosti je bil takoj sprejet pri fūhrerju in ostal z njim v pomenku dlje nego marsikak odličnik.

Hitler da mnogo na neposredne stike s preprostimi vojaki. Lanski božič je prebil med njimi v Sieghriedovi črti. Često se sam povabi k temu ali otemu poplu nenapovedan. V njegovi prisotnosti se lahko pijejo krepke pijače, dasi je sam popujn abstinent, lahko se je meso, dasi je sam vegetarijanec. Ne kaditi ne sme nihče v njegovih družbi. Tega ne prenese in to je skoro, edina omejitev, ki jo zahteva od svoje okolice.

Usodna napaka tretje republike je bila med drugim tudi ta, da ni dala narodu nikoli moža, ki bi ga ljudstvo lahko spoštovalo in ljubilo. Saj nihče ni prišel do oblasti po drugemnem potu, kakor po zakulisnih spletkah ter po nečednem mešetarstvu, ki je postalo glavna politična umetnost francoskih strank. Vladalo je splošno prepričanje, da francoske prilike ne dovoljujejo postenim in vrlim možem, da bi se povzpeli do odločilnih položajev. Z malimi izjemami se je moral vsakdo lotiti spletkarjenja, ako je hotel imeti količak izgledov, da pride do oblasti.

Maršal Petain ima pred vsemi drugimi osebam to prednost, da v ničemer ni odgovoren za vse hibe, ki so privedle do poloma. Res je sodeloval v vladi Doumerguea, ki je imel dobre namene, pa jih ni mogel uresničiti, ker se ni znal otresti usodnega vpliva poklicnih politikantov. Maršal se je umaknil po neuspelem poskusu, dal pa se je takoj na razpolago vladi, ko je bilo treba popraviti napake, storjene v politiki nasproti Španiji. Položaja tudi tam ni mogel zboljšati, ker se prilike v Parizu niso v ničemer spremenile. Tako je vse dozorevalo do dneva, ko se je pokazalo, da ga med Francozi ni moža, ki bi se mu lahko zaupala usoda države. Edini mož čistih rok je bil maršal, ki ima poleg vsega tudi ta dar, da nikoli ne govori nepotrebnih besed in da njegove besede enako močno vplivajo na čustvo in na pamet najširših ljudskih slojev.

Nepoplačljivo

Teral, vprašan od kralja, kakšne se mu zdijo dvorne slavnosti v Versaillesu, je brez strahu odgovoril: »Ah, sire, nepoplačljivo!«

Presenetite vas dom...
s sodobnimi TUNGSRAM KRYPTON žarnicami! Zadovoljni bodete, ker bo razsvetljava boljša, poraba toka pa manjša.

BOLJŠA LUČ, MANJŠI STROŠKI

Londonške zabave

Neusmiljena vojna, ki poganja Londončane ponoči pod zemljo, je napravila njihove zabave bolj preproste, mnogo manj raznovrstne in pred vsem tudi dražje. Božični večer bodo morali letos praznovati doma namesto v kakšni kavarni ali s kakšno hrupno »partijo«, kakor so bili prej navajeni. Celo na Silvestrovo bodo morali z vso pozornostjo opazovati nebo.

V Londonu pa je navzlic vsemu še vedno mogoče privoščiti si kakšen vesel večer. Do poznih nočnih ur lahko plešeš v plesni dvorani kakšnega hotela, kjer plačaš poleg ostalega zapitka še pet šilingov, če hočeš ostanek noči prebiti na licu mesta v zložitlivi postelji.

Tudi drugače se je program londonških zabav omejil. Vendar pa se vrši vsak dan lepo število klasičnih koncertov, a v gledaliških programih, v listih najdemo neki angleško-poljski balet in neki varieté, ki daje svoje predstave brez odmorov. Kinetografi so otvarjajo ob desetih predpoldne in se zapirajo ob devetih zvečer, zadnje predstave v gledališčih pa se začnejo ob poltreh popoldne.

Da prekinjajo kinematografske predstave tu pa tam letalski napadi, je umevno samo po sebi. Poročevalec agencije United Press poroča, da je vsako predstavo, ki se je je udeležil v zadnjih dveh mesecih, vsaj enkrat ustavila vzbuna. Nikoli pa ni videl, da bi ljudje vstali s svojih sedežev in odhiti v zaklonišča. Večerne predstave v kinematografih niso dobro obiskane, kajti ljudje slijo tedaj čim prej domov. Doma so se ljudje polagoma navadili zabavati se po starih načinih, s kartami in družabnimi igrami. Med knjigami, ki jih Londončani najbolj berejo, so Monksova »Squadrons up«, ki opisuje boje angleških letal z nemškimi letali v Flandriji, dalje Tolichsova »Hoteli so vojno«, »Nasilstvo nad Nizozemsko«, ki jo je napisal van Kleffens, in Maurosova »Francoska bitka«. Priljubljene so tudi detektivske zgodbe.

Tradicionalna božična pojedina s purani bo letos draga in si jo bodo privoščile le redke družine. Za račo pa bo v vsakem primeru še dovolj denarja, in dovolj bo tudi oranž, banan ter orehov za božično mizo.

Trovinne se na vso moč pripravljajo za božične praznike. Računajo z velikim obratom, čeprav bo seveda zaostajal za drugimi leti. V trgovinah z igračami ima vojaški element vodino vlog. Od navažnega topničarja protiletalske obrambe do popolne balonske zapore je dobiti za otroke vse. Darila za odrasle bodo bolj praktičnega značaja, kakor je sklepaj iz izložbe. Tako je med drugim dobiti »sirensko obleko«, sportni površnik na zadržo, v katerega lahko v trenutku zlezeš, ko se oglašajo svarilne sirene.

Lacrimae Christi

V veseli družbi so vprašali Heinejs, kako pride vrsta vina, ki so ga ravno pili, do imena: »Lacrimae Christi« (Kristove solze). »Kristus joče, ako pijejo bogati judje takšno vino!« je odgovoril židovski pesnik.

Kajn

Slavni glasbenik Abel se je neki večer sprehaljal po parku, kjer so ravno nad vse slabo igrali neko njegovo simfonijo. Razburjen zaradi slabega izvajanja je prišel skladatelj glasno psovati, posebno dirigenta. Nekdo, ki je to slišal, vpraša: »Ali veste, kako se dirigent imenuje?« »Kajn mu je ime!« vpjije Abel. »Ali ne slišate, kako me mori?«

Spomini na igralca Verovška

Vselej, ko se približuje Božič, imam v mislih prvi Božič v svetovni vojni, ko sem kot vojak v Gorici izvedel, da ni več — Antona Verovška. Umrl je na nedeljo zjutraj 20. decembra 1914, star šele 48 let. Lani o Božiču je minilo 25 let od takrat. Kolikor vem, je šla ta obletnica neoplačena mimo nas.

Kaj je bil in kaj je pomenil za slovensko gledališče, so pisali časopisi ob njegovi smrti. Moj namen je opisati osebnost stike z njim, ki se mi (vrstilo) v spominu kot kratke bežne slike.

L. 1892, v prvi sezoni, ki je začela v novem deželnem gledališču v Ljubljani (današnja opera), sem se kot desetletni deček nenadoma znašel na deskah. Poslala je po me moja pokojna sestra, ki je bila članica gledališča. Na hodniku pred odrom je že čakalo več otrok na nastop. Jaz sem moral baje »vskočiti«. Navodila sem dobil že kar na hodniku. Otroci — sedem po številu, med njimi dvojce ali troje deklic — smo se po velikosti držali drug drugega za suk-njice. Oder je predstavljal ograjen prostor pred kovačnico.

Prihletil smo na oder in najprej pozdravili prvega kovača: »dober večer, boter!« Bil je pokojni Borštnik. Ljubozljivo se nam je smehljaj ter dejal: »O, to ste pa res pridni otroci!« Nato smo se z istim pozdravom obrnili k drugemu kovaču. Ta se je pa zadržal na nas: »Dajte mi mir!« Bil je Verovšek in to je bilo moje prvo srečanje z njim. Vsega drugega, kar se je še godilo, več ne vem. Vendar mi je ostalo v spominu dosti kratkih igralcev. Predvajali so ljubko igro »Naša krič«, (ne Finzgarjevo).

Ker sem čil torej že zavohal šminke, natičin in plin, me je vlekel spet in spet v gledališče. Drugič sem bil za kulisami, ko je bila prvič vpriporjena Weberjeva opera »Carostrelec« v slovenskem gledališču. Verovšek je igral »Samielca«. Vidim ga, kako prihaja iz garderobe v prvem nadstropju, kjer je sedaj soba ravnatelja opere. Hotel me prestrašiti, zarenčil nad menoj. Kot »Samiel« je bil imponen, vendar se ga nisem ustrašil, kajti slutil sem, da je v tem človeku kaj malo mef. s. ofel. g. Njegova prirojena dobrodružnost je izabila takoj na dan, ko se mi je začel smehljati.

L. 1900 me je moj profesor na Glasbeni matici, tedanji intendant slovenskega gledališča v Ljubljani Matej Hubad, angažiral za zbor in male vloge. Tako sem prišel v neposredno bližino Verovška. Pri premijeri Anzengruberjeve ljudske igre »Cetrta božja zapoved« me je Verovšek vprašal za mišljenje o svoji misli, za kar sem se čutil, čeprav malo v zadregi, zelo počastčenega.

Pred svojimi nastopi je bil Verovšek včasih malo nemiren, hočil je za odrom sem in tja, vendar, kadar je bila vloga posebno prikladna zanj, tega nemira nisem opazil. Takrat se je celo rad šalil, ker je bil gotov uspeha. Nekoč, bilo je pri »Rokovnjačih«, me nenadoma vpraša: »Kaj praviš, ali bo aplavz, ko pridem na oder?« Moj odgovor ni mogel biti negativen, kajti sprejel se ga vedno s ploskanjem. Njegov pojav kot Blaž Mozol, obkleta, za širokim klubokom sopek iz roženkravta in nagejnov, njegovo igranje, njegova priljubljenost, vse to je delovalo bolj od vsake narodne manifestacije. Danes po 40 letih se še vedno rad spominam teh večerov, polnih idealnega narodnega navdušenja. Tudi vse poznejše Govekarjeve dramatisacije in ljudske igre so bile pisane prav za Verovška.

Verovšek je bil velik šaljivec, rad je bil dobre volje in znal se je smejati. Imel je navado da je, če je prihajal, zaletel se od daleč kaj pripovedovati, ali pa iz srca pripoveduje, poslušal sem ga pa bil. Sevoda je pri tem marsikoga, če ni bil dovolj »puzen — potegnil. Pa smo se smejali! Če je bil pa slabe volje, se je rad razburil, malo rentalil, vendar brez hudih posledic.

V igralški loži ga nikoli nisem videl, če pa je bil njegov stalni prostor — če je predstavo gledal — na dijaškem stojišču levo zadaj pod ložami. Tam je stal s nekrižanimi rokami, kakor je tudi na slikah. Rad je nosil — po takratnem običaju — salonsko sukno ali žaket in širok črn klubok. Imel je navado, da je na poseben način stegnil roko in si pogladil lase, včasih tudi z obema rokama.

V letih pred svetovno vojno, ko je Hinko Nučič prijel turmeje skoro z vsem ansambлом slovenskega gledališča, je prišel leta 1911 tudi Verovšek na enodnevno gostovanje v Gorico. Tisti večer smo igrali Kristanovo dramo »Samosvoje«, ki je bila, lahko trdim, tudi pisana za Verovška.

Zivo ga vidim, kako se po prihodu v Gorico zadovoljivo in nasmejan spreha po terasi hotela »pri zlatem Jelencu«, kjer smo stanovali.

Dobro se spominjam tudi njegove 25-letnice leta 1912. Igral je v ta namen Oroslava Bucka v veseligrki »Pri belem konjičku«.

Mnogo njegovih vlog sem tudi sam igral. Vsake sem se lotil z velikim spoštovanjem, ker sem se zavedal, da je isto viogo igral nekoč Verovšek.

Z veliko ljubeznijo hranim še skoro 30 let nekaj njegovih gramofonskih plošč. Tako mi je mogoče, da še danes slišim Verovška, kako modruje kot Blaž Mozol s Frančetom (našim Danilom) o temi: »Kako si more misliti svet?« raj brez vina, ali pa vsaj brez ta grankega!« In na drugi plošči: kako se Boštjan Jež v Govekarjevih »Legionarjih« radi svoje žene Barbice, (gospa Av-

gusta Danilova), ki mu ni dala štrukljeve jesti, odpravi tja na Laško.

Zadnjič sem ga videl leta 1913 v Kraljevic. Bil sem ga počitnicah v Bakru, pa sem se pripeljal v Kraljevico na obisk k Juliju Belettu, ki je pred svetovno vojno rad prihajal tja z Dunaja. Ko se je parnik bližal Kraljevic, sem nenadoma zagledal na obali — Verovška; vendar v prvih trenutkih nisem bil gotov, ali je on, ali ni. Bil je ves spremenjen. Stopim na obalo in res Verovšek me je tudi zagledal ter mi prišel naproti. Njegove prve besede so bile: »Ali me vidiš, kakšen sem? Bolan sem!« Takoj sem se znašel in ga prepračeval, da je takšen, kakor zmerom. »Ne, ne,« mi je ugovarjal, »res sem bolan.« Vendar se je, čeprav bolan še vedno rad šalil. Po poti je nagovarjal neke domače dečke v svoji »madžarščini«.

Ko sva šla z Belettom na kopanje, naju je spremljal tudi Verovšek. Bil je dobre volje in nam je pripovedoval dovpite. Tudi jaz sem nekaj šaljivega povedal in to mu je tako ugajalo, da je rekel: »Tole pošljem pa takoj v Ljubljano,« in si je res zapisal. Med potjo nas je pri hotelu »Zagrebe« zapustil in krenil na levo po takrat še mladem gozdčku. Kašljal je. V šali sem ga

vprašal, če gre igrat »starega Črneta« (Mlinar in njegova hči). Bil je skoro malo užaljen. Dejal mi je: »Ti hudic, se boš zmezne norca delala!« Bilo mi je neprijetno in žal. Ko smo drugič napravili isto pot in se je spet od nas poslovil, je pa že sam rekel, da gre »Črneta igrat«.

Nekoč smo napravili izlet v Crikvenico. Med vožnjo nam je Verovšek govoril o svoji bolezni in povedal da se je prehladil, ko je igral Falstaffa v Shakespearjevih »Veselih ženah windsorskih«. Govoril je o tem, kako je igralec izpostavljen prehladu, ko se mora po končani predstavi hitro preobleči in še vroč in poten zapustiti gledališče, kajti vratar žekomaj čaka, da zapre.

Bližal se je konec počitnic in moral sem nazaj v Zagreb, kjer sem bil tedaj angažiran. Pa sem se šel posloviti tudi v Kraljevico. Pri slovesu z Verovškom sem imel pred očmi najino prvo srečanje v življenju.

Ze se je naš parnik obračal za »vilo Nirvano« (sedanji dom Franje Tavcarjeve) v Bakarski zalivi. a z Verovškom sva si še vedno mahala. mahala. in nisem ga videl nikoli več. Pavel Rasberger

Trigláv in njegov človek

Zrak, svetloba, nekoliko, toplote, voda, rastlinska in živalska hrana ter tla, to je šest čimteljev, ki zavisi od njih človeško bivanje na zemlji. Nobeden izmed njih ne sme manjkati.

Tudi naš človek okoli Triglava je ob izbiri stalnega bivališča povprašal zlas in po treh stvarih. Prvič, da bodo tla dovolj rodovita in da mu bodo nive, glavni element, ki si na njem prideluje hrano, kolikor mogoče blizu. Drugič, da mu bo prebivanje čim topleje, in tretjič, da bo bivališče dovolj prisojno. S teh vidikov so prišle v poštev zgolj naša tri: iz črke proge zemljišč ob glavnih triglavskih rekah ob obeh Savah na eni, a ob Soči na drugi strani velikega razvodja. A tudi po tih dolinah se je človek ustanovil zpet samo tam, koder so bili nekdanji ledniki dolinske strani strogo izpodredili in izgrebili široke, prisojne kotanje.

Bohinjska Soteska

Kar se t'če sončne lege, je triglavskemu človeku d'roma zadosti, da ima sonca le v dobi vegetacije in je spomlad, poleti in v jeseni Cerkev v Soči je n. pr. brez sonca od vseh svetih do Svevčice, a na Bohinjski Beli so po zimni na soncu najvišje hiše le okoli štiri ure na dan. Temu nasproti je soteska Save Bohinjske od Obrn (d. e. kmetiji) do Nomenja tudi spomlad in v jeseni toliko osonca, da je še danes prav slabo naseljena.

Od skrajnih nomenjskih n'iv se razprostirajo po njenem dnu do Mokrega jova smi rotvi z desetimi seniki. Še dalje proti Bledu pa je dno tako temo in osonca da daleč presora le prometu in lesni industriji. Stara, danes opuščena tovarna pot »V Stenah« je bila izsekana skozi stene visoko nad prisojnim levim bregom zlasti zaradi tega, da jo je sonce držalo pozimi čim dlje prehodno. Sedanji cesta kakor železnica držita po dolinskem dnu in prek'kata reko vsaka po dvakrat. V sredi Soteske stoji najjarmotnejša postaja slovenskih železnic, saj so gamsi vsakdanji po t'če nje ne okolice. Lesna industrija se izživlja na veliki vodni žaži in treh žičnih napravah, po katerih skozi sotesko tlesni pozimi h'ode z visokih skalnih robov Jelovice, oziroma Pokljuke.

Bohinj, Bled, Dovje in Trenta: 15.000 ljudi na 660 kvadr. km

Soteska loži naseljeno dvojnato kopanjo Bohinja in kraljevega Bleda, ki se širi med obema Savama in v vnožju Pokljuke in Mežakle. Jeseniškega dela Gorenjske Doline k Triglavu ne moremo računati, ker tu ostro drži vsakebi razsepana Mežakla, zadaj ležeča gornja Radovina je zomet redko naseljena, dela pa drugo dolinsko zvezo Bleda do Mojštrane in Dovjeza, dveh vasi, ki čepita pred vzhodom in triglavskih vrata, a gospodarita tudi delu južnega pobočja Keravank.

Izliv Zadnjice v Sočo in ustje Triglavske Bistrice v Savo sta si narazen skoraj za 20 km značne razdalje, a na vsem tem prostoru ne našel niti ene kmetijske hiše. Šele ob šumni Soči se tenkata vasi Trenta in Sota v trdem boju s prirodo.

Ljudje, ki se trudijo to in v vsakdanjem delu predtavljajo po svojih telesnih in duševnih svojstvih poseben rod, Triglavski človek je po naštetih štirih delih triglavskega znožja razpustavljal okoli 2'00 hiš v 43 bolj ali manj stremenih vaseh in 105 vasih delih. Samostojne kmetije so na pačv redke, največ jih je ob Soči, v divji Trenti, raztrezene v nadmorskih višinah 600 do 1100 m po štirih dolinah na tri ure hoda.

Ljudstva vsega skupaj po teh vaseh ni več ko 15'000 duš. Ta peščica nam postane še celo manjša, če pomislimo, da merilo n'eni prostori, ki se po njih giblje, celih 660 kv. km. Med 25 okrajji Slovenije jih je le devet, ki so tolikrat, oziroma večji ko ta prostor. Po njih živi in dela po 32 tisoč (okraj Dravograd) do 140'000 (Ljubljanska okolica z mestom vred) po triglavskih goratih, loč pa gospodarji in dela komaj četina ljudi, kolikor jih šteje mestna občina celotno.

Po štirih dolinah ležijo njihve travniki, pota in vsaj čisto drugo poleg drugega v njihovem okviru pa se dviga tako malo razčlenjen, visok gorski svet, da se d'ži skupaj na ogromne prostore, ki jih ni mogoče deliti in ti prostori so vsi brez stalno naseljenega človeka tako na široko, kakor kakor drugod med Slovenci.

Dokler niso bile raznovrstne turistijske postojanke, ržzen nekaterih lovskih hiš, planšarskih stanov in gornjskih kočih še vedavno ni bilo sledu človeške bivanja. Tam je razprostrta delata planšarstva, gozdarstva in lova ter se v njej ro-

ka človekova komaj opazi. Še nedavno si mogel tudi hoditi po ves dan, ne da bi srečal živo dušo.

Triglavsko svetišče

Pašne in gozdne planjave, zgetene v eno samo visoko in široko gorsko gmoto, vladajo za Bohinjem in Bledom. Tam da-

lje na severu, med Mojštrano in Trento, pa: Triglava blišče se vrhov!

Razpletene so na strme, težko dostopne grebene sivih, opoklih hribin, na njihovem levem krilu pa štrli v nebo veličastna piramida Triglava.

Liki triglavskih vrhov so tako mnogovrstni, a ploskve planov v njihovem ospredju tako pisane, da bi zastala vsaka roka, ki bi jih hotela podrobno in dostojno opisati. Da jih doumemo vsaj približno, zamejimo jih v duševni predstavi z liki in ploskami enostavnejših oblik, spremenimo trup gorovja v idealno obliko, ki se bo resnici najbolj približala. Ves ta gorski svet se nam zači kakor streha ogromnega svetlišča, streha, ki je na severu najvišja, a nagnjena proti jugu. Severozahodnega vogala svetlišča se na tleži visok gotski stolp Najvišjega med visokimi, podprt z nekoliko nižjim, vendar prav tako daleč vidnim stebrovjem strogo gotskega sloga.

Višina strehe in ogromne mere svetlišča ti bodo stopile pred očmi posebno živo, če se zamisliš v bivališče triglavskega ljudstva. Te vasi so v primeri s Triglavom kakor pitlikavi narod p'avilj'ne dežele Lilliputa, narod, ki mrgoli in gomzi okoli orjaka Gulliverja. Sam vrh Triglava stoji nad njimi tako visoko in od njih tako daleč — vrhu tega je prav malokje prilika, da bi ga opazovali neovirano iz srede vasi — da so bile te razdalje nekdanj naravnost neskončne. Saj ti je treba še danes, ko so razpelane do njega številne udobne poti, najmanj šest, a največ dvanaest ur trde hoje, da prideš na njegovo visoko teme.

Kraljestvo Zlatorogovo

Dolgo vrsto stoletij srednjega veka je bilo ljudstvo maloštevilno ter ni imelo po travnih planotah še nikakršnih gospodarskih oprakov. Kar se t'če samih goli, skalnih vrhov, je pa treba naglasiti tole: Naši predniki romantičnih čustev, ki bi jih vlekla na vrh gora, niso poznali, če pa se jih je domnila njihova puščobna stran ki ne nudi nobenih neposrednih gospodarskih koristi.

Priroda, ki se v dolni smeje, sedi tam zgoraj v odprati močestnosti. Do višjega poznavanja gorske prirode ter njenih zakonov in sil se ljudstvo ni moglo povzpeti, zato je živelo poleg njih v otroško naivnem, bre kriticnem razmerju kakor v ček ob kolensih velkani. V tej skrivnosti polni temi se je lotilo naših prednikov občute magičnega strahu. Posledica, ne pa vzrok kakor misli E. Reclus, pa je bila, da je dal človek vsem pojavom in celo svojim strastem oblike nadprirodne. Čar nedosežnosti gorskih velikanov se je v duhovnem življenju spremenil v kraljestvo nadnaravnih bitij, demonov, dobr h in zlih, stopnjeval se je torej kar v nedotakljivost visoke gorske prirode. J. Kury piše: »čez ves gorski svet, ki ga je priveda človeku vedno in povsod zastirala, je letala temačnost neznanega in skrivnostnega, ki se dela povoda tolikermu strahu in p'raznovrju.«

Temačnost, ki je vladala prvotno že za robni gorskih planot, se je umikala navzgor sporedno, kakor so prod'rale gospodarske potrebe človeka, končno se je skrčila skoraj samo na triglavski vrh. Najbolj rejši podatki o vražah v zvezi z njim, zapisani pri Valvasorju, nam kažejo, kako gosta je bila mreža p'raznovrja, ki je bilo vanjo zapleteno javno mnenje 17. stoletja s samim priateljcem vred. Da se v prvi polovici preteklega stoletja so šteli Bohinčci vsak dvig v triglavsko višine za bogokletno skušnjo ali predn pooseganje v domano duhov, Nesrečni divji lovec

iz Trente, ki je po pripovedki prestopil meje kraljestva Zlatorogovega, spada med prve žrtve človeške predrznosti. Zadržal, ki je po mnenju tedanjega Bohinja okusil kehl slinčnega maščevanja, je bil Tonej Korosec s Koprivnika, ko ga je 6. junija 1822 vrh Triglava ubila strela.

Sedež boga Triglava

Do konca 18. stoletja je bil kult naše gore zgolj stvar preprostega triglavskega ljudstva. Tedaj pa se dočela zorenjska stran visoke izobražence, kakor Zoisa, Linhart in Vodnika, ki so si izbrali Triglav za predmet nadaljnega raziskovanja in razmišljanja.

Vse dotlej se je naše tme pisalo v dija- lektični obliki Terglou ali Terglavu z naglasom na drugem zlogu, šele čim Zoi-sovega kročka so spoznali, da ga je treba po pravilih etimološkega pravopisa pisati za Triglav, zopet z naglasom na drugem zlogu. A prav to jih je speljalo naprej v nepričakovano smer, ki jim je bila silnc dobro došla.

Pri Valvasorju so našli poročilo o bogu Triglavu, ki da so ga častili severni Slovani v danes nemškem mestu štetinu. Iz enakosti imen, tamkaj boga, pri nas pa go-re, in iz razlage imena Bohinj, cesar — tu nekdanj častili »svetlekega boga« — je rodila v njihovih glavah domneva, ki je ni mogoče dokazati, a jo drži marsikateri Slovenec še danes za sveto resnico: da so si stari Slovenci, ko so bili še pogani, predstavljali na naši gori sedež boga Triglava in da je od tega dobila tudi gora svoje dično ime.

Ta veličastna gloriola, ki je z'atila »snežnikov kranjskih sviga poglavarja«, je sicer že obledela in tudi po zlatem zakladu Bogatina si ne dela nihče več skomin. Ali našim narodnim prepoditeljem ter pesnikom in pisateljem je vendarle treba šteti v nesmrtno zaslugu, da je ta zaklad danes razdrobljen po vsem Slovenskem. S'eherni izmed nas hrani v svoji duši po njegov drobec ter ga po svoje neguje in go-ji.

Duhovni kult Triglava se je naposed razvil še v njegovo tvorno negovne. Leto za letom raste število tistih, ki delajo, da postaja njegov vrh naša narodna božja pot. Čar nedotakljivosti se ne drži več niti njegovih prepadnih sten. Naši mladi so jih vse prepežali. Vendar teh drznih plezalcev ne gre devati v isto vrsto z divjim lovcom, ki se je prip'atil potuhnjen tam iz Trente, da bi ugonobil Zlatoroga in se polastil od njega čuvarnih zakladov. Štetj jih moramo k bodri družini Zlatorogovi, ki še danes bdi ob triglavskih zakladih in jih straži.

Dr. Jože Rus

Ob luščenju bučnic

Vničkah, kjer leži otrok, tudi namoči kočice, Treziak je zapovedovala Košenjakova služkinja. »Prvi začemanje v vasi z luščenjem, se pa bo natepla v hram po vsej priliki vsa vas. In obrni se malo! — V tvojih letih mora biti ženska okretna ko maček.«

Treziak je dvignila vekajočega otroka ter ga p'vozila na posteljo, kjer ga je zagradila okrog in okrog s podglavniki, da bi ne padel na tla. Položila pa je kraj njega tudi čunje, ki jih je potegnila iz nič. Ose: duh po človeški vodi jo je rezal v nos. Prvi hip je hotela čunje kje zunaj prezačiti, a godrnjavi glas gospodinjice jo je opomnil, da je v hramu polno važnejšega dela. Obrnila je ničke s predpasnikom, nato pa je stresla vanje bučnice, ki so se sušile na peči. Dvoje ničke so jih bile že polne. Porinila jih je bila pod posteljo. Ko je pometla s peči poslednje kočice, je šla s krnico po vodo. Poškropila je z njo kočice, jih pomešala z rokami, ko so se ji pa zdele dovolj vlažne, je potisnila posodo pod klop ob peči in odšla ven.

Toliko dela je imela ta dan, kakor da bi se pripravljali na gostijo. Z gospodinjico sta pekli kvasecine, in ker ni bilo doma ne gospodarja ne hlapca, je morala hoditi še po piščo v vrh. Jabočnico so imeli sicer doma, a za povečerko je treba dati luščarjem tudi krožico vina, že zato, ker luščijo prvi. Iz šopjaka je prinesla v hišo gostovanjske mize, jih postavila ob steh, namestila ob njih dolge klopi; svete podobe, ki so visele na nekaj krajih nižje, pa je snela s sten. Po nerodnosti bi lahko vrgel kak fantin Devico Marijo na tla, ali bi pa polomil steklo na Srcu Jezusovem.

Otrok se je ves dan drl. Odkar ga je bila vzela iz ničke, se ni pomiril. Kakor da bi mu ležanje v postelji ne prijalo. Očividno se mu je tožilo po uspavajočem

guganju, ki si ga je lahko privoščil v ničkah. Vzlic povoju, s katerim so mu zvezali roke in noge, se je toliko premikal, da so se ničke zibale in to je imel po vsej priliki rad. V postelji pa mu še tako močni zamahi z nogami niso mogli pričarati užitka guganja. Ko se je dril je nekoliko preveč, je prišla v sobo gospodinja. Poiskala je med mokrimi čunjami ogolodan čunje, ga ošinila ter ga potisnila otroku v usta. Vedela je, da je moker in bi ga bilo treba previti, a tako malo časa ji je zmerom ostajalo za deco. Sicer pa je bila mnenja, da otroku ne škoduje, če živi v vlaži. Tudi mlado drevje je lepše uspevalo, če mu je »spodar zalival in gnojil. Več jih je že snodilo v njenem hramu, ki so bili deležni prav takšne nege kakor ta. »Čim bolj otroka carklaš, ga snažiš in umivaš, tem prej ti bo umrl,« je povedala včasih ženski, ki se je obrnila nanjo zavoljo kakšnega nasveta. »Takle pamt ti raste ko glista. Pogled kakšno viničarko. Zjutraj gre na delo, zvečer se vrne. Otrok je ves dan v gnoju in vodi, pa ti izcimi ko žaba, prej ko nas eden.«

Ko se je vrnil gospodar s hlapcem in drvarji iz gozdov, so povečerjali. Delavci pa ta dan niso odšli po večerji domov, kakor druge dni. Obsedeli so za mizo in Treziak je nasula pred nje kup bučnic. Lotili so se jih. Bile so prožne. Lupinje se jim je primerno ovlažilo, a tudi jedra so jim postala voljna. Niso se tria, marveč so se upogibala, da so nohti lahko omeznili z njih lupino.

Ko se je mrak zgostil v noč, so začeli prihajati v hram luščarji. Po dva in po trije so prifinili starejši ljudje. Smehljaje so pozdravljali gospodinjico, in kakšna ženska je stopila k postelji, kjer je prezal mali kričak. Poštegetala ga je pod vratom in zadržala: »Duc-buc-buc-buc!«

Otroci so se ustavljali v priketju. Režali so se, suvali in ščipali, in zdaj pa zdaj se je kak šolar iznebil kluboka. Potegnili so mu ga z glave ter mu ga skrili.

Dekleta so prihajala v sobo posamič, skrivnostno in z velikimi očmi.

Fantje so se vsuli v hram naenkrat. Prezirljivo so jih gledala dekleta. Bili so domači. Niso bili bogve kako možati, pa so se jih domača dekleta otepla. Negotovo so obstali za kakšno minuto pri vratih, od koder so opazovali luščarje, nato so se pa spravili za mizo. Nekateri so se zrinili med dekleta, tisti, ki so bili plašljivi pa so se vsedli skupaj.

Za mizo pri peči so sedeli starejši možje, poveljni gospodarji. Košenjak je bil med njimi. Govorili so o gospodarstvu, o volitvah in o slabi letini, pa tudi o tem, kako gre kmetu iz leta v leto slabše. Ko pa je prišel v sobo s skupino fantov Lepšečjak, godec, ki igra harmoniko, je okrog miz prijateno završalo. Dekleta so se suvala s komolci ter kazala nanj z vzgibi glave. Nasmehnilo so se tudi resni gospodarji. »Se pravi, da bo nočjo tu sila,« je znil proti Košenjaku sosed. »Koder se prikaže tale,« pokazal je Lepšečjaka, »tam delajo janke veter.«

»Ničesar ne vem,« se je izmotaval Košenjak. »To je Julikina stvar.«

Cez čas so bile zasedene vse mize. Koščice so se lomile prasketaje, lupinje je padalo na tla šumotaje, na mizah pa so se nabirali kupi jedrc. Treziak jih je od časa do časa pobrala ter stresla na peč. Ničke so se polgama praznile, in ko je vzela prvo krnico iz zadnjih, so zapeli pred hramom Hvalečinci. V sobi je nastalo čudno vzdusje. Dekleta so se razvnela, ostali luščarji pa niso kazali za Hvalečince bogsgavilne kašne naklonjenosti. Dolevka jabočnice, ki je potevala za mizami, je navdušenje pri dekletih še stopnjevala in tudi one so zapele. Fantje so jim pomagali in glasov od zunaj ni bilo več čuti. Pevci so se zrinili skozi vrata. V sobi je zavladala za hipec tišina, nato so pa zapeli skupno.

Po povečerki so fantje po sobi naglo pospravili. Mize so zložili v uro, luščinje pa so vrgli v priket. Lepšečjak je privlekel od nekod harmoniko, se usedel na okensko polico v sprednji steni ter raztegnil meh. Sprva je samo preizkušal glasove. »Se ti je nspela?« ga je vprašal nekdo. Odkimal je in urezal poskočen cecrli. Mladina se je zavrtela, tla so zajčevala.

Starejši žene so se odhajale ustavljale pri vratih. Niso se mogle odreči pogledu na pleščo. Otroci so sedeli okrog peči. Včasih je udarec širokih plesalnih jank vrgel katerega s klopi. Lepšečjak je pritiskal in pritiskal, zmerom hitreje, zmerom glasneje. Okovani podplati so strgali po podu, plesalci so sopli; suknje so rifotale okrog fantov, janke plesale pa so vihrale po zraku, da je petrolejka pod stropom plašno utripala.

Domači fantje so gledali Hvalečince postani. Med njimi sicer ni prišlo do hudih besed, a oboji so vedeli, da je ozračje napeto. Med plesom, ko je Lepšečjak divje udarjal neko polko, je plesalec iz Hvalečince sunil s komolcem Zmočevega Zepa tako, da sta se zveznila s plesalko po tleh. Ta se je dvignil ter treščil Hvalečince za uho in pričel se je pretep. Harmonika je utihnila, po luči je nekdo udaril s stolom. Zenske so se med vikom in krikom poskrile v šibelj, otroci so popihali ven, po sobi pa je divjala bitka, dokler ni prišel gospodar z lučjo. V roki je držal puško, hlapec pa je stal kraj njega z ročico.

Fantje so se umirili. Pod klopmi so si iskali suknje in kluboke, nato so se pa razšli. Plesa je bilo konec, pravi obracun med fanti pa se je pričel zunan.

L. Koprivce.

Slovanska pradomovina

Kje je ležala in kod se je razprostirala skupna domovina Slovencev, Hrvatov, Srbov, Bolgarov, Čehov, Poljakov, Lužičkih Srbov, Poljakov in Rusov? Kje naj iščemo slovansko pradomovino? Odgovor na to vprašanje ni lahak, ker Slovani nismo imeli sreče, kakor naši zapadni sosedej Nemci, o katerih je leta 98. po Kr. napisal rimski zgodovinar Tacit, kar celo monografijo »Germanio«. Naši pradedje, na žalost, niso imeli svojega Tacita, ki bi bil opisal meje slovanske pradomovine, njih pokolenje in delitev naroda na

gačnega mnjenja pa je moderni hrvatski jezuit o. Stjepan Krizin Sakač, ki izhaja iz Hauptmannove zgodovinske šole in primerja (1. 1940.) krapinsko pripovedko z rusko, nanašajočo se na ustanovitve mesta Kljeva in zabeleženo v 11. stoletju v Nestorjevi kroniki. Tudi na Dnjepru namreč ustanovi trojica bratov na treh grčih mesto Kljev, pri čemer se omenja tudi njihova sestra Lubedj (Labodica). K temu dodaja S. Krizin Sakač še armensko legendo iz 5.—7. stoletja po Kr. o treh bratih, ki so stanovali ločeni vsak v svojih naselbinah, pa so potem ustanovili skupno svetišče. Primerjava ruske legende z armensko pojasnjuje tudi krapinsko pripovedko, trdi S. Krizin Sakač, in po nji etnično sestavljenost in kulturno-religiozno življenje Hrvatov v 7. stoletju našega šteta.

Najznamenitejša slovanskemu poročilu o slovanski skupni domovini je Nestorjeva kronika, končana leta 1116. Ta slavna »povest vremennih let« je pisana v enostavnem meniškem slogu in v strahu božjem, toda razodeva žarko ljubezen do ruske domovine v zavesti nje veličastja in njene bodočnosti. Suhoparne stavke kroničarske prirode prepletajo pobožni citati iz sv. pisma ali pa opisil prigod, ki ne zaostajajo po svoji prirodnosti in svežini za ruskim realizmom 19. veka. Nestorjeva kronika piše o skupni domovini Slovanov približno takole: »Po mnogih letih so se Slovani (Slovani) naselili ob Dunavu, kjer se danes nahaja zemlja Ogrov in Bolgarov. Od tod so se razširili po zemlji in si dali imena po krajih, kjer so se naselili. Tako so prišli in se ustavili na reki Moravi in si dali ime Moravci; drugi pa Čehi in Beli Hrvati ter Srbi in Korotanci so tudi Slovani (Slovani). Ko so namreč Vlahi napadli podunavske Slovence in med njimi ostali ter jih preganjali, so se Slovani vzdignili in se naselili ob Visli ter se imenovali Ljahi; nekateri teh Ljahov so se imenovali Poljani, drugi Ljahi so Ljutici, Mazovšani in zupet

so tudi v stari Rusiji pred 800 leti mislili, da se je nekada skupna slovanska domovina nahajala v srednjem in dolnjem Podunavju, kjer naj bi imeli svoj izvor ne samo južni Slovani ampak tudi Čehi, Poljaki in Rusi, ki so se odeslili z juga na sever. Slava Nestorjeve kronike je dala njenemu poročilu o slovanski pradomovini važnost za stotine let, ker so ga sprejeli skoro vse ostale slovanske kronike, bilo v tej ali oni obliki. Še pred kratkim so mnogi lajki, zgodovinarji in etnografi smatrali Podunavje za zibel slovanskih rodov. S stališča znanstvene kritike krapinska pripovedka o Čehu, Lehu in Mehu ne more imeti zgodovinskega zrna v pogledu slovanske pradomovine, ker je posneta iz čeških kronik in prenesena na jug. Poljske in češke kronike pa so črpale svoje podatke iz ponosnega ruskega vira, »povesti vremennih let«. Pod Vlahi Nestorjeve kronike pač ne smemo razumeti Keltov, ampak kvečjemu Rimljanov, ki naj bi bili Poljake, Ruse in Čehje pregnali iz Panonije in Dacije v Zakarpatje. Saj so v teh deželah stanovali bojeviti Dačani, ki so se hrabro borili proti cesarju Trajanu (107 po Kr.) in ki niso bili slovanskega rodu, ali temu po jeziku vsekakor bližji nego Nemcem ali Keltom. Morda ni izključeno, da se je izvesten del Trajanov umaknil pred napadi Rimljanov v Zakarpatje in se tam posloval. Kaj takega bi bilo morda tako povod za poznejšo pripovedko o selitvi Slovanov iz Podunavja na sever.

Tako smo se v glavnem spoznali s slovanskimi viri o naši skupni domovini, ki nam kot pripovedke brez zgodovinskega jedra ne morejo posvetiti v mrak naše protohistorije, ko smo še nedeljni bivali na nekem velikem ozemlju. Pač pa se more skupno z zgodovinarjem šiščičem z radostjo približati, da je bila pri Slovanih skozi vsa stoletja živa zavest skupnosti pokolenja, sorodnosti krvi in jezika. Ta vseslovenska zavest ni umrla nikdar, ampak je na eni strani vplivala potlačeni slovanski nara-

Dr. Niko Zupančič

plemena, njihove šege in navade. Ali z modernimi etnološkimi metodami se dá na podlagi raznovrstnih kratkih zgodovinskih poročil, morfoloških in leksikografskih izsledkov jezika in prazgodovinskih izkopavin ustvariti tudi slika slovanske skupne pradomovine. Sestavljena je iz raznobarnih kočkov, kakor pester mozaik rane bizantinske dobe.

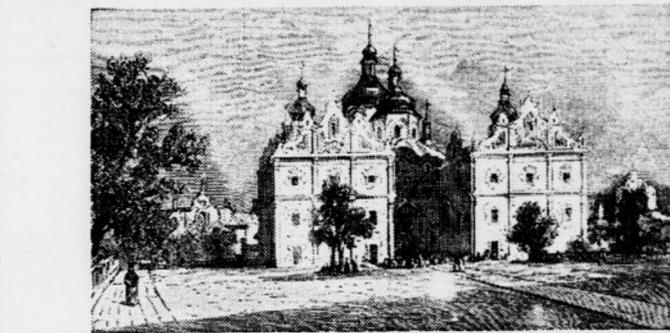
Viri za določitev slovanske pradomovine so domači in tuji; nekateri so po svoji kakovosti in vrednosti dobri in trdni, drugi pa bolj ali manj legendarne prirode.

Slovence lahko zasledujemo nazaj v protohistorično dobo le do 6. stoletja po Kr., t. j. do leta 595, ko so bili že stalno naseljeni v vzhodnih Alpah, v dolinah rek Mure in Drave. Pavel Diakon sporoča v svoji zgodovini Langobardov, da je šel tedaj bavarski vojvoda Tasilo I. z vojsko v pokrajino Slovencev in jasno je, da so se takrat Slovenci razširili do bavarske meje, ki jo moramo iskati ob razvodju reke Drave in Mure na eni, Rience in Sallee na drugi strani. Ker se ob tej priliki imenujejo bivališča Slovencev — Sclavorum provincia, to pač dokazuje že precejšnjo stalnost na novi zemlji, ki je postala njihova last in posest. Globlje nazaj Slovencev kot zgodovinsko ali plemensko individualno časovno ni mogoče zasledovati. Pri Slovencih ni nikakega sporočila o slovanski pradomovini, pač pa se ponašajo naši najbližji bratje in po krvi in jeziku, z izročilom o skupni domovini na jugu, na zunanjem loku Karpatov, iz katere naj bi bili izšli tudi drugi slovanski narodi, posebno Čehi, Poljaki in Rusi.

To je pripovedka o Čehu, Lehu in Mehu (Rusu), ki je vezana na mestece Krapino v hrvatskem Zagorju. Po Gajevi redakciji iz leta 1851. se omenjajo v Krapini trije grčih po imenu Krapina, Psar in Sabac z istolimenimi gradovi na njih. V teh treh gradovih so nekada gospodovali in vladali trije bratje po imenu Čeh, Leh in Meh, ki so bili s svojo sestro Vilino kraljevske krvi domnežnega naroda. Takrat so našo zemljo gospodovali Rimljanji in narod je mnogo trpel pod njihovo nasilno upravo. Zato so se bratje dogovarjali, kako bi se osvobodili izpod težkega rimskega jarma. Ko je bila vstaja že dogovorjena in izdelan program njene izvedbe, je Vilina izdala nakano svojih bratov rimskemu častniku, svojemu ljubimcu. Ko so zarotniki ubili častnika, so Rimljanji začeli zbirati vojsko, da bi osvetili ubitega in pokorili uporni narod. Rimska vojska se je bližala Zagorju, kjer je bila utaborjena trojica bratov s svojim ljudstvom. Ti so spoznali, da bi podlegli kljub največji hrabrosti, pa so se rajši izselili iz rimske države skupno z narodnimi starešinami, župani in odličnimi pristaši. Vedoč, da je narod našega jezika razširjen daleč čez Dunav, so bratje preokračili reko, se razšli na tri strani in ustanovili tri slovanske države. Čeh je postavil svojo prestolnico v svoji zemlji Bohemiji, Leh na Poljskem, a Moskoviči (Rusi) so potomci Meha. Po tej pripovedki naj bi bil pravi izvor vsega našega slovanskega naroda v Krapini in nje okolici.

Ta lepa pripovedka ima več inačic. Vsbinsko skoro isto je sporočil poznanjski šof Boguhval (umrl 1253) z besedami: »V prastarih knjigah stoji zapisano, da je Panonija mati in zibel vseh slovanskih narodov... V teh Panonijah torej so se rodili trije bratje, sinovi kneza Panoncev, od katerih se je prvorojen imenoval Leh, drugi Rus in tretji Čeh. In ti trije bratje, ko se je pomnožil njihov rod, so imeli tri kraljevstva (države): Lješko (Poljsko), Rutenško (Rusko) in Češko, ki jih še danes držijo«. Na drugi strani vedo zopet povedati stari češki letopisci, kakor Dalimilova kronika in rimah napisana med 1282 in 1314, kakor tudi Pukavina kronika iz leta 1374, da se je Čeh, pratec češkega naroda in ustanovitelj češke države, doselil z juga iz dežele Hrvatov. Kakor je bil v srednjem veku običaj, dovodi tudi Dalimil narode iz Azije v Evropo in Slovani, pri Dalimilu imenovani Srbov (Srbi), so se prvotno naselili na Balkanskem polotoku, odkoder so se razširili tja do Rima.

Hrvatski zgodovinarji, posebno F. Šiščič, mislijo, da je Lj. Gaj v svoji poslednji redakciji krapinske pripovedke o Čehu, Lehu in Mehu zadržal vsaj dve različni bajki in sicer eno, ki jo je leta 1745. zabeležil češki književnik Jordan kot nepretrgano izročilo in drugo, ki je očitno narodna pripovedka o Vilini iz okolice Krapine. Šiščič piše, da v variantah pripovedke o Čehu, Lehu in Mehu, ki je bila poznana že v srednjem veku na Poljskem in na Češkem, ne tiči niti trohe zgodovinske istine in da predstavlja prazno izmišljotino. Dru-

Motiv iz Kljeva

godi drugi Pomorjani. Za tem letopis našteva Slovence ob Dnjepru, Pripetu, Dvini, Desni in okoli Iljmenskega jezera ter mesta Novgoroda, namreč Poljane, Drevljane, Dregoviča, Poločane in Severjane, rekoč tako se je razšle slovanski narode. Toruj

dom nado na osvoboditev, na drugi strani pa svobodno Slovence podžigala in moralno silila, da prinesejo pomoč tlačeni ali zasužnjenim bratom.

Univ. prof. Dr. Niko Zupančič

Čarovnik gosli

Pred dnevi je ugasnilo dragoceno življenje največjega češkega virtuozu na gosli in enega največjih reproduktivnih umetnikov današnjega sveta, svetovno znanega Jana Kubelika. Smrt, ki je zadela slavnega goslača v starosti nekaj nad šestdeset let in po težki bolezni, je tudi v sedanjem zamračnem svetu vzbudila številne odmeve. Občinstvo vseh velikih mest sveta, zlasti še vseh kulturnih središč Evrope, je ohranilo v neizbrisnem spominu tega virtuozu, ki so ga imenovali čarovnik gosli in ga primerjali z najslavnejšim goslačem vseh časov, pred sto leti umrlim Italijanom Paganinijem.

Jan Kubelik je imel za seboj bogato človeško in umetniško življenje. V koncertnih dvoranah je začel nastopati že kot desetletni deček. Postal je učenc slovečega češkega glasbenega pedagoga Ševčika, h kateremu so nekoč prihajali učenci z vseh strani Evrope in celo iz Amerike. Jan Kubelik je po dovršenih glasbenih študijah zaslovel kot koncertni virtuoz tudi izven meja svoje ljubljene češke domovine. Kakor mnogi drugi ni njeni sinovi nadarjeni in zavedni češki muziki, je Jan Kubelik poselel daleč v svet slavo češkega imena. S svojimi koncerti v Evropi in v Ameriki je prispeval znaten delež k razširjenju češke glasbe, zlasti Smetane, Dvořaka in drugih velikih skladateljev, ki so črpali iz bogate glasbene tradicije češkega naroda, enega najmuzikalnejših in kulturno — sorazmerno svojemu številu — najpomembnejših narodov Evrope. V teku svoje bleščeče skoraj petdesetletne umetniške kariere je priredil Jan Kubelik ogromno število koncertov, ki mu niso prinesli samo slave, marveč tudi materialno imetje. Zaradi finančne krize pa je imetje v zadnjih letih skoraj izgubil, zato je preživel konec svojega življenja ne le v skrbah zaradi svojega ljubljenega naroda, marveč tudi v gnatih skrbeh, ki so mu skrhale zdravje. Imel je pet sinov in dve hčeri izmed otrok je sin Rajael postal dostojen nosilec njegovega imena, saj se je kljub svoji mladosti povzpnel med prve češke dirigente. Sedaj je ravnatelj češke opere v Brnu.

Jan Kubelik je spisal spomine na svoje razgibano življenje, ki ga je vodilo po širokem svetu in mu je dalo občutiti toliko sijaja, lepote in elegancije. Za temi spominji na prekrasne koncertne dvorane v velikih mestih, na razkošno obličeno občinstvo, ki je z ogromnim navdušenjem sprejemalo njegovo muziko, ne ves vsaj zunanji sijaj življenja slavnega virtuozu, pa se skriva tudi mnogo zanimivih in značilnih človeških doživljanj. Tako je s svojim denarjem in svojim vplivom pripomožnik siskateremu nadarjenemu, a siromašnemu mlademu človeku do umetniške kariere. V svojih spominih omenja med drugimi svetovno znano umetnico Majoje Hall.

»Čprav je minilo več kakor 30 let od tega časa,« pripoveduje Jan Kubelik, »še živo spominjam tistega deževnega jutra v Bristolu (mestu v Angliji, ki je v sedanjih vojni skoraj docela porušeno Op. ur.)« Naslonil sem se na hotelsko okno in

sem gledal na otožno ulico. Bilo je to moje prvo potovanje v angleško provinco. Motila me je tamošnja klima, saj sem bil pravkar prispel iz sončne Italije. Iz tega razmišljanja me je vzbudilo igranje na violino. Sklonil sem se čez okno in opazil, da igra kakšnih petnajst let staro dekletce, po videzu zelo slabotno in blede. Bila je oblečena skoraj v čunjusto obleko, ki jo je malo štčtila od slabega vremena. Na mah je pristopil k dekletu, neki bolehen človek. Videti je bilo, da zbira med ljudmi denar, ker je nekaj vstapl iz čepice v žep, preden je prijel za druge gosli. Tedaj sem videl, da teh dvoje goslačev skupaj igra in berač na ulici. Mož pa tega dne ni dolgo igral ker je kmalu stopil v bližnjo gostilno in pustil dekletce samo. Igrala je Schubertovo »Ave Maria« in takoj sem lahko presodil, da je nadarjena. Iz radovednosti sem stopil na ulico in ji dal pet šilingov. Dekle je zaradito videti je bilo, da ni vajena sprejemati denarja od tujece.

»Vi ste to zaslužili, sem dejal — ker dobro igrate.«

Dekle se je nasmehnilo. Spraševal sem jo o njenem življenju. Najprej je bila nezupljiva, nato pa mi je povedala zgodbo svojega življenja. Njen oče je bil profesor za violino, zaradi pijanstva pa je izgubil službo in uprosiljati sebe in njo. Tako sta prišla na beriško polico. Dejala mi je, da bi hotela postati velika umetnica, vendar pa nima sredstev, da bi se bila izola. Povedal sem ji svoje ime in naročil, da pride jutri z očetom k meni.

Kubelik pripoveduje, kakšna je bila nadaljnja usoda tega dekleta. Postal jo je na svoje stroške v Prago k svojemu znanemu učitelju Ševčiku, ki je takoj spoznal v nji velik glasbeni talent. Pri njem se je izučila goslanja in je postala ena najslavnejših violinskih virtuozin v Evropi. Značilne so besede, ki jih je Jan Kubelik spisal v svojih spominih o življenju med svetovno vojno. Tu pravi med drugim: Kakor ostali Čehi, sem tudi jaz prejel poziv v vojno, vendar se vojne nisem udeležil. Po mojem mnenju je bila vojna vsekdar madež človeške civilizacije, madež, ki nam kaže, da je človeštvo kljub vsem odkritjem, s katerimi se hvali, premalo duhovno napredovalo. Kar se mene tiče, me niso vprašali, ali se bom boril za svojo domovino, marveč so hoteli, da se borim za tiste, ki so stoletja zatirali moj narod. V Pragi so stotine ljudi, ki se niso hoteli vojskovati za Avstrijo v prvi veče. Tisoči Čehov so stopili v angleško, francosko in rusko vojno. Dejal sem si, da me nobena zemeljska sila ne more prisiliti, da bi se boril za zatiralec lastnega naroda, pa naj me stane, kar hoče. Uspelo mi je, da sem se iznebil te prisiljene dolžnosti na dokaj cenen način. Trikrat sem bil pred vojaško komisijo e vedno — me spoznali za nesposobnega. Naposled se odredili, da moram s svojimi koncerti zbrati prispevke za Rdeči križ kar sem storil, ker je Rdeči križ človekoljubna ustanova.

Zanimivi so tudi spomini, ki jih Jan Kubelik obuja na Rusijo. V ruskih velikih mestih je koncentriral pred revolucijo in tudi za časa sovjetskega režima, ko je leta 1927 na vabilo sovjetske vlade priredil koncertno turnejo po Sovjetski zvezi. Kubelik primerja občinstvo, ki ga je poslušalo v koncertnih dvoranah Leningrada in Moskve za časa carskega in za časa sovjetskega režima. »Kakšni razliki med moškimi in ženskami, ki so izstopali od dela in ki imajo oči na očeh ter med nekdanjimi poslušalci: damami v razkošnih tučelah in dragocenih krznih ter možm: v bleščečih krojih! Vendar sem rajši igral v teh siromašnih dvoranah, pred delavci in v šale zaviti ženskami, nego tukaj, ko so me obdajali principi in veliki knezi v sijajnih dvoranah in ko so me lepe dame obspavale z cvetjem in darovi. V stari Rusiji sem igral, ker je bila glasba, sem izvor sreče in veselja. V novi Rusiji sem igral, ker sem čutil, da je to za te, od dela izčrpane ljudi naka vrsta skoraj fizične potrebe.« Kubelik sklepa ta del svojih spominov z naslednjimi besedami:

»V Rusiji se lahko dogajajo veliki preobrati, lahko carstva propadajo in se obnavljajo, toda neka stvar bo ondi ostala večna: ljubezen do glasbe, ki je stara kakor svet in globoko zakoreninjena v ruski duši. Tako da se zdi kakor da izvira iz same zemlje. Pričakujem, da bo Rusija še zelo mnogo storila za bodočo glasbo. Priprčan sem, da nam bo po eni ali dveh generacijah dala glasbo, ki bo ustvarjena iz njenih bolesti in njenih bojev.«

Grški ogenj

Ko je hotel ruski car Igor I. 941. z brodomom preko tisoč ladij izsiliti prehod v Mramorno morje, mu je bizantinski cesar Konstantin VII. postavil nasproti samo nekoliko manjših ladij. Po izročilu jih je bilo šestnajst. S tem smešnim številkom pa je dosegel naravnost uničujoče zmago nad ruskim brodomom. Rusi so morali pobegniti in so izgubili skoraj vse ladje.

To izročilo je seveda pretirano, ima pa nekaj stvarnega jedra. Ni bil poseben pogum z bizantinske strani, ki je Rusom pripravil poraz, temveč posebno orožje, s katerim so tedaj razpolagali Bizantinci, namreč »grški ogenj«.

Dolgo časa si je znanost belila glavo, kakšno je bilo prav za prav to orožje. Po poročilih zgodovinarja Teofana ga je izumil bizantinski vojni inženir Kalinikos iz Heliopolisa okrog l. 670. Po navedbah, ki so se ohranile v izročilu, je bil grški ogenj sestavljen iz žvepla, soli, smole, petroleja in žganega apna. Recept za njegovo sestavo pa so tako skrivali, da niso sodobniki razen o njegovih uničujočih učinkih vedeli o njem ničesar.

Ti učinki so bili za tedanja čas res strašni. Z brzgalckami so brzgalci zmes na sovražnika in od nje se je vžgalo vse. Istočasno so se razvijale pare in plini, ki so bili v zvezi z zrakom silno eksplozivni. Celo v vodi se je zmes vžigala in je gorela še močneje nego na zraku. Vsi poslušali, da bi ta ogenj pogasili, so bili zaman, le s suhim podkom ga je bilo mogoče omejiti.

Za trajno Bizantincem seveda ni uspelo, da bi sestavo svoje uničevalne zmesi prikriti. V 12. stoletju so grški ogenj izdelovali že po ostali celinski Evropi. Uporabljali so ga n. pr. 1149. v bitki pri Montreuil-Bellayju, l. 1193. pa so z njim uničili angleške ladje pred Dieppom. Tudi Arabci so poznali grški ogenj in so ga uporabljali pri osvajanju Pirenejskega polotoka.

Čim bolj se je skrivnost grškega ognja razgrinjala, tem manj strahu je povzročal. Ko so Turki zadnje oblegali Bizanc, mu grški ogenj ni mogel več pomagati. Izgleda je, da bizantinski cesarstvom vred. Ljudje so imeli težaj že mnogo opravka s smodnikom, ki se je Evropa z njim seznanila 150 let prej. Na grški ogenj so nekaj časa popolnoma pozabili. Ko so pozneje skušali doznati njegovo sestavo, so recepte zaman iskali. Dolgo časa so se trudili s to sestavo. Celu v naših časih je bilo mnogo takšnih poskusov. Neki nemški inženir Fiedler je trdil, da je sestavo grškega ognja odkril in l. 1908. si je dal nemški cesar predvajati odkritje. Toda na da, bi mogel grški ogenj v naših časih uporabljati kot uničujoče orožje, se je izjalo. Novodobno orožje, strupeni plini, razstreliva, termične bombe in podobno, je bilo odločno učinkovitejše nego srednjeveška zmes.

Ministrove predpriprave

Ako je Walpole hotel v zbornici s kakim predlogom prodreti, je navadno poprej gospe poslance, ki o njih ni bil gotov, da bodo za njega glasovali, povabil na pojedino. Vprašan zakaj svojim gostom tako močno zaliva grlo, je odgovoril: »To delam, da jih laže upogibam. Tudi pletenčar namoči zvečer vrbove šibice, da so drugi dan bolj upogljive.«

Togal
TABLETE
ugodno učinkujejo zoper:
revmatizem,
hrpio,
boleznih prehlada,
protin,
živčna obolenja,
lumbago,
išijas in glavobol.

Togal tableta ne ublažujejo samo bolečine, temveč pomagajo izločevati sečno kislino. Zaradi tega so doseženi odlični rezultati tudi v zastarelih primerih. Če več kot 6000 zdravnikov, med katerimi je tudi mnogo profesorov, predpisuje Togal tablete, morete tudi Vi z zaupanjem kupovati to zdravilo, ojal tablete bodo pomogle tudi Vam kot so tisočim drugih. Neškodljive so ogal tablete za žilnice, srce in ostale organe, če se uživajo v predpisanih količinah. Vprašajte svojega zdravnika! Dobivajo se v lekarnah. Dr. Stevanović in Pik, Beograd.
Reg. S. br. 2082/38

Odkod naša jugovina?

Poročila z bojišča v severni Africi omenjajo često neki meteorološki pojav, ki ovira vojaške operacije in ki ga domaćini imenujejo »gibli«. To je p. e. i puščaški veter iz notranjosti, ki ima temperaturo do 30 stopinj in napravja življenje za nevaljenega človeka naravnost neznošno. V takih primerih preb valc evropskih hiš skrbno zadelajo vse odpr na, zastrejo okna in zapro vrata, da si ta o napravijo nekako umetno tmo in ha. ki spriče silne vročine na ulici in nekoliko spominja na prijetno noletno in hlad v kleti.

Veter buči do ulicah, stresa okna in vrata in je tako čudno vroč kakor da prihaja naravnost iz pekoveke peči. Ozračje je polno prahu, finega peska in arice. Gosti oblaki ovirajo odhod vročine v višje leze, morje pa dobi nekako motno sviečeno barvo. Sonce sije motno, česar pravijo Italijani »falsa luce«. Z vsami predvidnostnimi ukroti se ljudje poseda, da znižajo vročino v svojih bivališih in na takih 22 stopinj, odože vsa nastanba oblačila in čakajo, da mine vihar. Zrak sam je tako suh, da v trenutku p suhi vsak pot in dihanje postane nekako ahko in prijetno. Zato pravijo Arabci, da daje »gibli« novo moč in preganja truhlost. Polja postanejo topla in rodovitna, človeško telo si o more, bolezni telesa in tebože duše izginejo.

Tako blagodejen je »gibli« seveda samo tik ob obrežju, dočim je v notranosti cezele strahoten pojav. Njegova strahota je široka po nekoliko kilometrov ter sga prav visoko v ozračju. Buzina vetra do ega do 60 km na uro. Z neizračno silo trga veter cele kose puščaških peščenih t. l. jih dviga v zrak in odnaša dalje. N bo žari v cinoblasto rdeči barvi, d čim so skale anpenca nadahnjene z nekako čudno modrino. Ljudje in živali se k maj držijo pokonci. Mase peska in drob e a kamenja dežujejo nanje, peščena mna se jim zaleda skozi obleko do kože, osobi o muko na povzročča prah na očeh. Domičini požejejo po tleh in se zavijejo v svoje težke volnene odeje ter brezmi čno čakajo, dokler se vihar ne p leže. Lahko si predstavljamo, kakšen porazen vpiv ima ta vihar na evropske čit. nek te v jeklenimi šlemi, oblečene v lahko obliko, skozi katero prodira vroči pesek. Se bolj uničujoče deluje na motorje tovornih voz in letal, ki jih ni mogoče tako tesno zaviti, da bi pesek ne prožil do najnejših priprav ter jih ne onespobil za delovanje.

V klimatičnem pogledu pa je »gibli« silno dramatična epizoda v večni borbi med peščeni morjem Sahare in v denim morjem Sredozemlja. V klimatološkem pogledu so ti viharji siloviti napadi Afrike proti južni Evropi. Kadar je meteorološki pritisk v Sahari in v severnem Sudanu dovolj močan, pritisk na Sredozemskem morju in v južni Evropi pa temu primerno šibak, se viharju posreči prodor na vse štiti. Toda njegova zmaga traja le kratak čas. Ko prodira preko morja, izgublja polagoma svoj pravi značaj. Iz popolnoma suhega vetra postane veter poln moče. Ko pride v mrzlejšje pokrajino. Tudi izgubi popolnoma svojo krepolino moč in njeova vroča sopara vtilva izredno moreče na človekove živce. Prijetni »gibli« je postal jugovina, široko, kolin moče. Ko pride v mrzlejšje pokrajine, začne oddajati svojo vlogo. Kar si je pridobil na poti preko morja, mora oddati v podobni dežja. Padavine potem izhlapevajo ter ohlajajo ozračje. S tem udari »gibliju« zadnja ura Evropa pride s svojim hladom v protinapad. Za v Aneninih se rodi prvi nasprotnik, ki so mu Rimljanji dejali aquilo, njih pozni potomci pa a imenujejo »tramontana«. Ta neusmiljeno brijoči veter se vrže na jugovino ter jo zapodi nazaj preko morja v Afriko. Tu odda nedanji vihar svoje zadnje zaloge vlake ter omorči bino rastlinstvo vsaj na obrežju Sredozemlja. Epizoda borbe je dovršena in se v k ogeteku vedno in vedno znova ponavlja. To je slika prizadevanj, ki jih že vekove omeženo v večnem boju ne samo med afriško in evropsko prado, marveč tudi v boju med afriškim in evropskim prebivalstvom.

Včasih pa »gibli« ne izgubi vse svoje vroče sile pri prehodu čez morje. L. 1833. je prihrul nad Italijo s tako vročino, da je opalil vse rastlinstvo S tem je prebivalec Apeninskega polotoka pokazal, do kam bi se razširila peščena oblast Sahare, ako bi ne bilo Sredozemskega morja, ki ukroti divji puščaški veter in ga spremeni v vlaho nosečega. Brez vodne površine Sredozemlja, bi »gibli« zagospodoval noter do Alpi. Dočim sedaj jugovina prinaša potrebno močo na itaIije ter dobavlja tudi afriškemu izhodčju še nekoliko tega b'ago'lova, ki po izjvi Arabcev »napravila polja rodovitna, preganja morebno trudnost in daje človeku novih sil.«

Dr. F. H.

Življenjske osnove našega naroda

Beseda antropologija je premnogi našim ljudem povsem tuja. Znanost o človeku, kakor bi po naše prevedli to besedo, je nekaterim znana zgolj po tem, da njeni zastopniki merijo lobanje živim in mrtvim. Globlji smisel te znanosti je pri nas slabo znan celo v krogih izobražencev, medtem ko se drugod goji na široko in vneto popularizira v knjigah in listih.

Vzlic temu se razvijajo tudi pri nas antropološka raziskavanja in proučevanja, ki se bavijo z našim človeškim materialom in se potemtakem tičejo problemov našega naroda. Na polju slovenskih sodobno antropoloških vprašanj in metod orje ledino priv. docent za antropologijo na Aleksandrovi univerzi g. dr. Božo Škerlj, znan tudi kot znanstveni proučevalec in popularizator evgeničnih problemov in idej.

Njemu je veljal naš predbožični obisk.

hočemo imeti živo vedo praktičnega pomena.

Nato je dejal:

— V drugih, zlasti v severnih državah so v tem pogledu še mnogo dalje. Imajo posebne antropološke raziskovalne inštitute; tak vzor plava tudi meni pred očmi, vendar se bojim, da je do ostvartve še daleč. Pri nas je antropološko delo za sedaj osredotočeno okrog Higieničnih zavodov. V omenjenem inštitutu bi mogli osredotočiti vse raziskavanje našega človeka kot človeka, t. j. kot psihofizične enote, ki pa podlega različnim rasnim,

Dr. Božo Škerlj

V prostorih Poliklinike

V novem posloppu Poliklinike ima naš znanstvenik majhno in snažno sobo, v kateri izvršuje znaten del svojih antropoloških raziskavanj. Predava na univerzi vendar tu zaradi neurejenega položaja antropologije nima posebnih prostorov. Tako ima svojo strokovno knjižnico — edino antropološko knjižnico v Jugoslaviji — v zasebnem stanovanju in jo izpopolnjuje z zasebnimi sredstvi in z zamenjavo svojih razprav. Pravkar se tiska v Rimu že osemdeseti njegov znanstveni opus. Največji del tega dela je pri nas neznan, a citiranje njegovih izsledkov v tujih znanstvenih spisih pričuje, da so v strokovnih krogih opaženi in priznani.

Raziskavanja bioloških osnov Slovencev

— Če me vprašujete o namenu in pomenu sodobne antropologije za naš narod — je dejal g. dr. B. Škerlj, ta menda edini zastopnik človeške biologije v slovenskem znanstvenem svetu, — bi njene cilje in pota na kratko označil takole: Kakor za vsak narod, ima antropologija tudi za našega pomen v tem, da raziskuje te rasne in druge splošne telesne biološke pojave. V novejši dobi pridružuje telesnim raziskavanjem tudi proučevanje normalnih duševnih pojavov pri zdravem človeku, v kolikor so v zvezi z raso in s telesno konstitucijo. Vprašanje bioloških osnov je važno za vsak narod, ki hoče živeti; ono je podlaga za socialno medicino in za higijeno, za populacijsko politiko itd. Do mojega nastopa so se bavili z antropološkim raziskavanjem Slovencev tujerodni znanstveniki št. e. Šole, med njimi avstrijski zdravnik Weissbacher, ki je izmeril okrog 3000 Slovencev in Dunajčan Lebzelter. Za ta raziskavanja je značilno to, da so bili njih predmet samo moški in sicer največ ob priliki rekrutacij. Posamezniki so v antropološke namene merili tudi kakšne stare lobanje. Z antropološkimi preiskavami živih ljudi obeh spolov in otrok sem pričel šele l. 1929. na domačem človeškem materialu. Izvedel sem sistematične preiskave po sodobnih merilih in raziskovalnih metodah in si razširil delokrog na sportnike in telovadce. Zadnji dve leti z ljubeznivo podporo šefa Golnika in banske uprave smotrno opravljam to delo v našem največjem zdravilišču za tuberkuloze, kjer imam material iz vse Jugoslavije.

klimatičnim, geografskim in drugim vplivom. Slovenci smo preveč usmerjeni duhovnovodno, zato take reči pri nas le počasi prodirajo. Antropologija bi morala bolj vstopiti v ospredje, se uveljaviti na naši univerzi, kjer naj bi postala za prirodoslovce obvezen izpitni predmet, kakor je v Nemčiji, na Češkem in drugod in naj bi se poučevala na gimnazijah vsaj v šestem razredu v zvezi s somatologijo.

Nove raziskovalne metode

Naš znanstvenik je pripovedoval, da si stara in nova generacija antropologov nista edini glede delovnih metod. Novi antropologi, ki jim pripada g. dr. Škerlj, pojmujejo antropologijo širje in zahtevajo večjo eksaktnost. Poslušujejo se antropometričnih, opisnih in delno tudi psiholoških metod, streme po tako zvani

biotipologiji, ki jo je vzorno utemeljil rimski antropolog Nicolò Pende, upoštevajo poleg rase tudi konstitucijo in razne druge, socialne tipe (poklicne itd.). G. dr. Škerlj tolači razliko med obema strujama s tem, da se starejša bolj naslanja na intuicijo, mlajša pa bolj na matematično: s številkami (statistiko itd.) hoče priti do konkretnejše in eksaktnije razlage.

— Tako sem nekoč našel kakih petdeset definicij rase: vsaka je imela kak nedoločen pojem. Moje posebno prizadevanje gre za tem, da raso čim bolj konkretiziram in ji dam eksaktno definicijo, ki bo splošno sprejemljiva.

Naše antropologijo čaka še mnogo dela

Doc. dr. Škerlj obdeluje sedaj gradivo obsežne preiskave o pubertetnem razvoju naše mladine med 11. in 19. letom. Za vsako razvojno leto bo postavil neke norme, ki bodo pri nas postavljene prvič. Njegovi izsledki o menarhi (začetku spolne zrelosti), zlasti o vplivu rase, podnebja in zemljepisnih činiteljev na menarho, so vzbudili pozornost v tujini in so bili potrjeni tudi drugod.

— Nečesa ne smemo pozabiti: da so vse stvari močno povezane biološki činitelji s socialnimi. Poslejmo samo tole: Tam, kjer se otroci bolj hranijo z beljakovinsko (meseno) hrano, je začetek spolne zrelosti zgodnejši nego na kmetih. Proučevanje menarhe je pokazalo, da je življenjski standard naših poduradnikov danes približno enak standardu obrtnikov. Tako se biološki srečuje s sociologijo. Pri nas so v tem pogledu danes še velike možnosti raziskavanja. Čaka nas še mnogo dela.

Splošen izsledek antropologije

V razgovoru o sodobnih smotrih te vede je povedal g. dr. Škerlj nekako tele sklepne besede:

— Vprašanje socialnega standarda ima biološko podlago. Antropologi prihajamo k istemu spoznanju, kakor so prišli dušeslovci: vsak posameznik razen enojajčnih dvojčkov, je enkratna psihofizična enota. Kolektivno izenačenje je nenaravno. V kolektivu, ki bi nudil vsakemu enake razvojne možnosti bi tisti, ki imajo večje urojene sposobnosti nujno dosegli višji življenjski standard nego ljudje z manjšimi sposobnostmi. Družba mora upoštevati naravo človeka.

Milan Lipovec:

Božič 1940

Nocoj, pred davnim vekom, je Bog odprl nebo: prekal je zvezdno noč in na zemljo vsul trume svojih varovancev, da vsem pastirjem bo in kraljem dana resnična blagovest In snežnobele so legije nebes poslancev v napevu rajskem zazvenele: Hosana...! Hosana...! Sin Božji, Krist je rojen, greh je strli!

Nocoj, ko v mrak neskončni stoletja so zašla, so v novo zarjo veka sužnji zla, sinovi teme, sil peklenih, ki jim bolest človeštva je neznana — z oblaki več kralih prihrumeli nad narode. Iz grl jeklenih kovinsko pesem zabrneli: Morana — Morana — Sovraštvo seje — človek! Žanje — smrt!

Josip Novak:

Zafrunkelj

Mizar je bil. Kadar se je pa v Globačah zagrenjena duša navetila tega dobne solz, tako da je ušla iz beteznega telesa. Je imel Matevžek dolžnost in pravico, da je pogledal mriča in mu spisal lav co gorečega pečatnega voska na roko. Če se i kaj zganilo, potem mrič še ni bil popolnoma mrtve, in je bilo treba malo počkati, preden je s scolistokom izmeril dolžino za krsto.

Ako ima človek pri kakih stvari kar dvojni zaslužek, potem je jasno da bo nuzi na vse tisto, kar je s stvarjo v zvezi. Kadar je obiskal kakega bolnika, je s prvim očesom opazoval njegove gibe, z napetim ušesom poslušal njegov dih. Potem je pa krenil v krčmo, naročil »pištolo« in dejal:

»Zakaj bi ne pil, ko pa imam bogatna namočena?«

Tekom let si je pri dobrem delu: obiskovanja bolnikov tako zblistril oč, da so njegova »namakanja« začela zjubiti grozo. Nikdar se ni zmotil s svojimi izjavami. Kogar je Skledarjev Matevžek »namočil« je bil zapisan mrtvi.

»Z vragom je v botrnji!« se reki vsč-nje, »pa ga je naučil, kako se zafrunkne.«

»Jasnovidec je,« je popravil besedo uč-

ni občirki tajnik. Vsi so se zagrohotali.

»Kadar je lepo vreme, smo vsi jasnovoci, zafrunkelj je pa samo eden!«

V Globačah najbogatejšega posestnika sin Pepek je obelil na pljučih.

»Golnik!« je vzkljknil zdravnik.

»Figo!« je zakašljajl Pepek Koštun.

»Kaj pa mislite, da bom samo doma puščal ženo? Da mi še kakšno neumnost nopravi!«

Zaman so bile prošnje, zaman so tekle solze.

Uboga ženica!

»Uboga zdravnik, ki ti dobro želi. Na Golniku te čaka zdravje, je rekla, doma te čaka prerani grob.«

»Pške imajo repke! Nisem tako hudo bolan kakor se kaže zdravnik. Seveda se zdaj držl ko angel, kadar bo pa prinesel račun, se bo držl ko vrag.«

Kje je človek, ki bi trmoglavcu zbrljal pamet?

»Freunkelj!«

Kakor razodete je se utrnla prava, reslina misel.

Že hiti proti mizarjevemu c'mprovju.

»Matevžek, kakor križaneta bora te prosim: nemoči mojega starega; pa tako razglaši da čim prej pride no čica do njegovih ušes. Ustrašil se bo, pa bo pomagala.«

»Kaj?« je vzrojil Pepek. Prijazna napoved ga je vrgla kvlišku.

»Mene bo kdo tepel in brcal? Pogled, kaj iz rokava gleda; potnčaj te mišice!«

»Vem, da si hud in močan, ampak proti usodi, ki je na diani zap'ssna, se ne boš mogel boriti. Če si še kdaj dobro, ne potikaj se ponoči izven doma!«

V vaškem zvoniku je udarilo kladivo dvanajstkrat na bron. V globokem smu smrti utrjena krčmarica pri peči. Ni ga človeka, da bi napravil red: nagnal ponočnjaka iz krčme in privlil luč.

Kar si domislil Pepek:

»Otavo imamo pri nas v kopicah. Kakšno bo danes vreme?«

Vstane. Kakor otrok, ki pri prvi hojli lovi ravnotežje, se zažene proti durim. Te'k koraki se iz veže prenosa na cesto. Prišel je trenutek, ki ga je že ves večer tako netrpno pričakoval potuhjeni Matevžek. Zdjaj bo bolnik dobil »arčnice!«

Urno sleče sukno, smukne kot podlasi-va pri zadnjih vratih na dvorišče, šine na cesto, si potine klobuk na očl, pridrja kakor splošen žrebec do široko razkoračene- ga Pepka in ga kresne po nosu, da je kar omahnil. Da bo silika napovedanega prida polnopa, seveda ne pozabi na krepko brco; potem pa zdrvi s hitrostjo preganjanega zajeda dalje po cesti, jo zavije na ovinku na sosedov vrt in nazaj na krčmarjevo dvorišče.

Hvala Bogu, bolje bi ne bil mogel opravi- ti svoje dobrodelne mislije!

Zlektnjen na klopi se zadovoljno smehlja

Resnično je pomagal.

Najprej se je bolnik razsrdil in razburil. Kaj takega! Torej, da ga ima nesramno že namočena? In pi je na njegovo kožo? Čakaj, boter vražji: na medvedovo kožo piješ. Zdjaj pa nalašč na Golnik!

Joh, kakšni mojstri so na Golniku! Malo požogajo v rebrestih, malo stisnejo meh ga napilneho v prsnem košu, pa se začn človek rediti kakor pital puran!

Po šestih mesecih zdravljenja se je Pepek vrnil v domače gore. Skoraj ga niso spoznali. Ta debeli, rdečelčni možak, da je Koštrunov Pepek? Nemogoče! Na zna- go na Golniku tako popravljati ljudi, kdo bi si bil mislil? Kakšne stroje neki imajo?

Nekaj časa je ozdravljenec še živel po novem redu. Kmalu pa je zamrzal okrut- va zdravniška navodila. Nič alkohola, nič nikotina, nič ljubezni — moj bog, vse kar dela življenje prijetno in nam krajša čas — vse je dal Golnik pod zaporo! S pobe- šeno glavo, zagrenjen in pust kakor je- senka megla je racal po vasi in se pri- pravljaj, da sname okove, ki si jih je bil v zdravilišču prostovoljno dal natakni!

In tako je Pepek Koštrun počast zlezel nazaj v svoje stare grehe: že je pil ko go- ba in kadil ko tovarniški dimnik.

Spet je razočarana žena morala poiska- ti mizarja.

»Enkrat si že pomagal, Matevžek, po- magaj še vdrug!«

»Kako? Namočiti ga ne morem; preveč je še zdrav.«

»Vprašanje je, koliko časa bo zdrav! Saj že spet pokakaš!«

Kaj kot kozji rog — ne pravijo zastoj, da si zafrunkelj. Vsa! to naredi da b ponoči ostajal doma! Dobro ti bom plača- la!«

Matevžek je malo pomislil, potem pa je dejal:

»Dobro! Ozdravil ga bom. Ampak ar- nje bodo salamensko grenke...«

Ura gre že na polnoč, pri peči dremlje dobrodušna krčmarica, toda zapome!a go- sta tam v kotu se še nič ne zmenita za njeno opominjajoče zehanje. Toičko si im- ta povedati, kakor da se že dostajta ni- sta videla. Da besede gladkeje teko, si pridno natakata in zalivata grio.

»Veš,« modruje vinjeni Pepek, »ko bi se ne bil pri meni tako grdo zmotil, bi pa nemara res verjel, da se znaš zafrunkniti. Pa še nekaj je, kar me moti: pravi zafrunkelj ti bere bodročnost tudi z diani.«

»Kdo pa pravi, da ne znam? Primaruha, ne samo z diani, še iz kavnine usedline ti preberem, če hočeš!«

Pogledal je proti krčmarici. Glava ji je bila klonila na mizo.

»Škoda, da spi! Skuhala bi nama ka- vo... Pa daj šapo!«

Pepek pomoli Matevžku desnico, ki ima na diani tako nesrečne črte, da je treba zresniti obraz in zmajati z glavo.

»Slabo kaže, Pepek, kaj bi tajil! Sovraž- nike imaš, ki ti strežejo po življenju. Po- gledi rdečo gubo pod palcem!... Veš kaj pomeni?... Da boš še danes tepen, tako da boš krvav nosov prinesel... In brco boš dobil v zaledje, ka se bo kar po- kadilo.«

»Dobro! Ozdravil ga bom. Ampak ar- nje bodo salamensko grenke...«

Ura gre že na polnoč, pri peči dremlje dobrodušna krčmarica, toda zapome!a go- sta tam v kotu se še nič ne zmenita za njeno opominjajoče zehanje. Toičko si im- ta povedati, kakor da se že dostajta ni- sta videla. Da besede gladkeje teko, si pridno natakata in zalivata grio.

»Veš,« modruje vinjeni Pepek, »ko bi se ne bil pri meni tako grdo zmotil, bi pa nemara res verjel, da se znaš zafrunkniti. Pa še nekaj je, kar me moti: pravi zafrunkelj ti bere bodročnost tudi z diani.«

»Kdo pa pravi, da ne znam? Primaruha, ne samo z diani, še iz kavnine usedline ti preberem, če hočeš!«

Pogledal je proti krčmarici. Glava ji je bila klonila na mizo.

»Škoda, da spi! Skuhala bi nama ka- vo... Pa daj šapo!«

Pepek pomoli Matevžku desnico, ki ima na diani tako nesrečne črte, da je treba zresniti obraz in zmajati z glavo.

»Slabo kaže, Pepek, kaj bi tajil! Sovraž- nike imaš, ki ti strežejo po življenju. Po- gledi rdečo gubo pod palcem!... Veš kaj pomeni?... Da boš še danes tepen, tako da boš krvav nosov prinesel... In brco boš dobil v zaledje, ka se bo kar po- kadilo.«

»Dobro! Ozdravil ga bom. Ampak ar- nje bodo salamensko grenke...«

Ura gre že na polnoč, pri peči dremlje dobrodušna krčmarica, toda zapome!a go- sta tam v kotu se še nič ne zmenita za njeno opominjajoče zehanje. Toičko si im- ta povedati, kakor da se že dostajta ni- sta videla. Da besede gladkeje teko, si pridno natakata in zalivata grio.

»Veš,« modruje vinjeni Pepek, »ko bi se ne bil pri meni tako grdo zmotil, bi pa nemara res verjel, da se znaš zafrunkniti. Pa še nekaj je, kar me moti: pravi zafrunkelj ti bere bodročnost tudi z diani.«

»Kdo pa pravi, da ne znam? Primaruha, ne samo z diani, še iz kavnine usedline ti preberem, če hočeš!«

Pogledal je proti krčmarici. Glava ji je bila klonila na mizo.

»Škoda, da spi! Skuhala bi nama ka- vo... Pa daj šapo!«

Pepek pomoli Matevžku desnico, ki ima na diani tako nesrečne črte, da je treba zresniti obraz in zmajati z glavo.

»Slabo kaže, Pepek, kaj bi tajil! Sovraž- nike imaš, ki ti strežejo po življenju. Po- gledi rdečo gubo pod palcem!... Veš kaj pomeni?... Da boš še danes tepen, tako da boš krvav nosov prinesel... In brco boš dobil v zaledje, ka se bo kar po- kadilo.«

»Kaj?« je vzrojil Pepek. Prijazna napoved ga je vrgla kvlišku.

»Mene bo kdo tepel in brcal? Pogled, kaj iz rokava gleda; potnčaj te mišice!«

»Vem, da si hud in močan, ampak proti usodi, ki je na diani zap'ssna, se ne boš mogel boriti. Če si še kdaj dobro, ne potikaj se ponoči izven doma!«

V vaškem zvoniku je udarilo kladivo dvanajstkrat na bron. V globokem smu smrti utrjena krčmarica pri peči. Ni ga človeka, da bi napravil red: nagnal ponočnjaka iz krčme in privlil luč.

Kar si domislil Pepek:

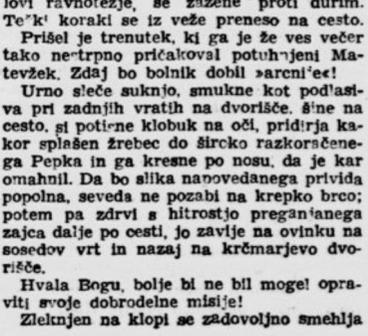
»Otavo imamo pri nas v kopicah. Kakšno bo danes vreme?«

Vstane. Kakor otrok, ki pri prvi hojli lovi ravnotežje, se zažene proti durim. Te'k koraki se iz veže prenosa na cesto. Prišel je trenutek, ki ga je že ves večer tako netrpno pričakoval potuhjeni Matevžek. Zdjaj bo bolnik dobil »arčnice!«

Urno sleče sukno, smukne kot podlasi-va pri zadnjih vratih na dvorišče, šine na cesto, si potine klobuk na očl, pridrja kakor splošen žrebec do široko razkoračene- ga Pepka in ga kresne po nosu, da je kar omahnil. Da bo silika napovedanega prida polnopa, seveda ne pozabi na krepko brco; potem pa zdrvi s hitrostjo preganjanega zajeda dalje po cesti, jo zavije na ovinku na sosedov vrt in nazaj na krčmarjevo dvorišče.

Hvala Bogu, bolje bi ne bil mogel opravi- ti svoje dobrodelne mislije!

Zlektnjen na klopi se zadovoljno smehlja

in poslušaj, kako kolne Pepek na cesti.

»Pomagaj, Matevžek!« začne prositi, ko vse kletvice nič ne zaležejo.

»Zafrunkelj!« si pa misli: »Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal.« In že zasliši cvilenje starega vodnjaka: Pepek si iz- pira krvavi nos.

Ko se vrne v sobo, potegne mizarja za nogo.

»Ne zameri da te budim... ampak mo- ram ti nekaj povedati... Zdjaj verja- mem... in prisežem, če je treba, da si res — zafrunkelj...«

Čudne strahove zdaj gleda Pepek Ko- štrun. Take, da ga zvečer, ko se stemni, ni mogoče spraviti iz hiše. Občutek in fikšno idejo ima, da ga za prvim oglom čaka nekak vampir, ki ga bo kresnil po nosu in brznil v zaledje. Drugače je pa zdrav. In »odprte glave« — kadar se mu zazdeha...

Novičen e v Ameriki

Najteža naloga Rooseveltove vlade je nedvomno ta, kako predčiti in obrazložiti narodu potrebo splošne vojaške dolžnosti ter z njo zvezanega nabora vseh državljanov. Za Ameriko predstavlja ta zakon izredno novost, ki globoko posega v državljanske svobodine, nalaga državljanom izredna bremena ter jim v vsakem pogledu znatno prikraja dosežanje neomejeno svobodo. Takega zakona doslej še nikoli ni bilo v Ameriki in so se vržave kakor en mož branile pred poskusi, ki so hoteli uvesti samo dolžnost krajevne vojaške službe v sklopu ljudske milice. Najpopularnjši predsednikoma Washingtonu in Jeffersonu je zbornica ponovno odklopa namero te vrste. V svetovni vojni je zbornica sprejela zakon o obvezni vojaški službi, dokler traja vojna, nakar je bila ameriška vojska zopet razpuščena in vseh dvašest let Amerika ni imela niti tolike armade, da bi iz nje staleša v času ponovne potrebe lahko sestavila kadre, ki naj služijo kot ogrodje novi vojski. Razmera na svetu so se medtem iz temelja izpremenile, zato je tudi Amerika morala poseči po obrambnem sredstvu splošne vojaške dolžnosti.

Novi zakon predvideva splošno vojaško dolžnost za vse telesno sposobne moške od 21. do 36. leta. Začetni z oktobrom letošnjega leta se bo moralo poslej vsako leto do 1. 1945. javiti k naboru 1.100.000 ameriških državljanov omenjenih letnikov. Letos se je izvršila sestava spisikov, ki ji bo sledil naj prej razporedba, nato pa pravi nabor, ki bo izločil nesposobne. Vsek vplisan nabornik je prejel osem strani dolgo vprašalno polo, kjer je moral podati najnatančnejše podrobnosti o svojih družinskih razmerah, o svojem poklicu, o posebnih zmognostih itd. Pri razporedbi vojaških obvezencev so ustvarile štiri skupine. V prvo spadajo oni, ki iz kakih verskih razlogov ali razlogov vesti odklanjajo vojaško službo z orožjem. Ti bodo pridejeni saniteti, če pa imajo tudi zoper to pomisleke, bodo vporabljeni v civilni službi državne obrambe. V drugo in tretjo skupino spadajo oni obvezanci, ki se jim aktivna služba v vojski zčasno odloži, ker opravljajo važne posle v industriji ali unra- vi ter so nekako nenadomestljivi in oni, ki morajo skrbeti za svoje družine.

Vsi oženenci spadajo v tretjo skupino, razen teh pa tudi oni, ki morajo skrbeti za svoje starše ali brate in sestre ter so slednji v pretežnem delu odvisni od njihovega zaslužka. Kdor živi v divjem zakonu, ki je v nekaterih državah Amerike priznan kot pravnomočna zakonska zveza, je v teh državah prost vojaške službe, v državi New York pa mora služiti, kajti zakonodajca te države ne pozna prvomocenosti divjega zakona. Vendar ima v tem primeru pravico, da za svojo ženo in svoje otroke zahteva z'konito vojaško pod- poro. Kdor je oženjen, pa hoče kljub temu služiti v vojski, lahko proji za sprejem v aktivno službo, vendar se njegova prošnja odbije, ako žena ni sporazumna s tem, da bi moč služil v vojski.

O razporedbi odločajo krajevna povelj- stva, ki natanko poznajo prilike vsakega posameznega obveznika in ki ima tudi nadzor nad zdravniškimi izvidi. Kogar so spoznali za sposobnega in ga proglasili za dolžnega, da takoj nastopi vojaško službo- vanje, dobi pismeni nalog, kdaj se mora javiti vojaškemu obilstvu. Ti nalogi so sestavljeni v zelo vpludnem tonu; končujejo se s pozdravom in s priporočilom, kaj mora novinec vse prinesiti s seboj, kadar nastopi vojaško službo. Nalog priporoča, naj se s seboj vzame le najpotrebnejše v malem kovčegu in med to najpotrebnejše spada v Ameriki: 1 par močnih čevljev, ne več kakor 4 garniture perila, ne več ko 6 parov nogavic, 4 brisače za umivanje in 2 brisači za kopanje, glavnik, ščetko za obleko, za zobe, zobni prašek, pripravo za britje in mlo za britje. Po možnosti naj prinese no- vinec tudi dobro temno volno odejo, ki naj jo zvitjo in z jermenom povezano nosi preko leve rame. Za vse drugo skrbi po- slej država. Dočela pa posebej nagašajo, da je hrana v vojaški službi izvrstna.

Novinec pri vstopu v vojašnico pod- vrže posebnemu inteligenčnemu izpitu. Vprašajo ga po njegovih posebnih zmog- nostih da-li zna kak tuj jezik, zlasti fran- coski in španski, ali ima druž'ne talente, »h je pevec, glasbenik ali igravec, ali je še kdaj nač'loval podrejenim ljudem kot šef in za kak sport se posebno zanima. V službi se ne bo izobraževal samo v vo- jaških stvareh, marveč bo tudi iznočeval svoje znanje v teku službenega leta. Častnik sicer ne bo mogel postiti, pač pa bo lahko nač'loval manjšim skupinam ali na mu bo poverjen posel, ki ustreza njegovim posebnim sposobnostim.

Zabušanstvo je v Ameriki m'čno ot- žko- čeno. Imena nabornih obveznikov so javno nahita, razpisane pa so tudi nagrade po 50 dolarjev za vsakega ki nameni kakvega zabušanta. Prvili službe pravijo da mora- jo mladi Američani priti v službo iz vseh slojev naroda, da se nauče pravega tova- rništva, strpnosti in medsebojnega razume- vanja. Poudarjajo na tudi, da je v'ada stor- lila vse potrebno, da bodo nabori čim manj ovirali normalno življenje naroda in po- sameznika vojaški obvezanci pa, da so dolžni storiti vse potrebno, da bo ame-iška vojska najbolje izvežbana armada sveta. Vojaške dolžnosti so končno oproščeni: podpredsednik Zedinjenih držav, guverneri posameznih zveznih držav, vsi poslanci, poklicni sodniki, duhovniki, izomenci ter vsi oni, ki so bili spoznani za nesposobne.

Niko Bartulović

Hrvatski književniki v Beogradu

Spoštovani gospod urednik!

Pišete mi, da želite posvetiti letošnjo božično številko spoznavanju letošnjih čitateljev s srbskim in hrvatskim kulturnim življenjem. Hočete, da tudi jaz prispevam. Čeprav sem jugoslovanstvo vedno smatral za potenciranje svojega hrvatsva, bi vam bil pred desetimi, dvajsetimi leti brez slahernega pojasnjevanja poslal kakšno povest ali književni esej, prepričan, da tudi Vi (prav kakor takrat vsa naša javnost) menite, da Hrvat, ki živi že več kakor deset let v Beogradu, prav tako predstavlja srbsko kakor hrvatsko kulturno življenje; takisto Srb v Zagrebu. Danes smo se v teh rečeh obrnili nazaj, in če bi se moje ime pojavilo v okviru neke podobne srbskega kulturnega življenja, bi se utegnili oglašiti ugovori s te in z one strani, morda celo tudi kake zlohotne razlage. Zaradi tega, vsevdi zvest svojemu staremu stališču, ki je veljalo pred dvajsetimi leti in ki bo nekot zopet obveljalo, pošiljam članek o tem, kako se mi Hrvti, ki živimo več kot deset let v Beogradu, počutimo v tem okolju; v kakšnem odnosu so tovariši, književniki, nasproti nam in v kakšnem mi nasproti njim. Slednjič še o tem, kakšno je današnje književno življenje pri Srbih.

V Beogradu nas je več Hrvatov književnikov, ki tu stalno živimo: Milan Marjanović, Gustav Krklec, Nikola Šop, Josip Kulundžić, Gvido Tartalja, R. A. Boglić, jaz itd. Mimo nas je še vrsta ostalih umetnikov, kakor so: T. Rosandić, P. Palavičini, Jerolim Mišić, V. Filakovac, Marin Studin, glasbenik Gjuro Tkalčić, gospe Markovica in Katalinić, pevec Pihler itd. Večina nas živi tu deset do dvajset let in smatramo, da smo v Beogradu stalno nastanjeni; nekateri so že formalno dobili beografsko občinsko pravico. Mnogi so zaposleni v državnih ali v drugih javnih službah; na Umetnostni akademiji službujejo Rosandić, Mišić in Filakovac, ostali pa delajo zasebno ali se bavijo s publicistiko in s čisto književnostjo.

Ne samo hierarho, tudi družabno si delimo s srbskimi tovariši iste prilike in neprilike. Smo člani istih književnih in kulturnih združenj, sodelujemo v istih časopisih in izdajamo svoje knjige pri istih založbah.

Srpski književni glasnik je slej ko prej vodilni časopis pri Srbih in v njem sodelujemo skoraj vsi beograjski Hrvti. Pri tem smo docela enakovredni; ni niti malo razlike v tretinju; lahko bi celo rekli, da posvečajo nam še posebno pozornost. Piše vsak tako, kakor hoče: tjejkavsko ali ekavsko, imenuje svoj jezik srbsko-hrvatski ali samo hrvatski, zajema motive, od koder hoče; tudi najbolj hrvatske ali najbolj katoliške. Nikdar se še ni bilo zgodilo, da bi nam zbrisali čeprav tudi najmanjšo oznako ali hrvatsko specifičnost, o čem smo nas v čemer koli motili.

Medtem ko se Kulundžić v zadnjem času le prav malo oglašja, kar čutimo kot minus v dramskem repertoarju, je pri Krklecu nasproti: po petih šestih letih molka je začel smet objaviti pesmi in sicer uspešno. Gvido Tartalja je svoji dobri mladinski literaturi pridružil prav zanimive lirčne domčke bolj »odraslega« značaja, a Nikola Šop se giblje v krogu nekega katoliškega franciskanstva, ki je prav posebno zanimivo ljubitelje lirike na srbski strani. Milan Marjanović je agilen publicistično, kolikor mu dopuščajo razmere, a posebej še vsis melors; to velja na publicističnem področju tudi zame. Sicer pa me, v kolikor utegnem, še vedno mika pripovedna proza. Med mlajšimi književniki je tudi nekaj Hrvatov, ki sodelujejo v ostalih revijah.

Domache pisatelje izdajata v Beogradu v glavnem »Srpska književna zadruga« in knjižarna Gece Kona. »Srpska književna zadruga« ima že tradicijo, da izda v »koluce rednih knjig in v »Savremeničku« vsaj po eno hrvatsko knjigo na leto; tega ni opustila niti v letih najbolj zaprženih plemenskih bojev. Celotno tedaj ne, ko »Matica Hrvatska« ni hotela niti omeniti imena kakšnega srbskega pisatelja, Sicer se je kdaj pa kdaj siljal posamezen glas, češ da je treba odgovoriti z enako ozkosrčnostjo, vendar je pamet velike večine prevladala. Tako je »Srpska književna zadruga« izdala v zadnjem času vrsto hrvatskih pisateljev, kakor so: Križević, Šenoa, Nezor, Šimunović, Ujević, Križev, Domjanić, Alfirević, Nikola Šop, Verde, Škurja, Pihlić, Bartulović, i. dr. Tudi tu tiskajo v tjejkavščini prav kakor v ekavščini.

Knjižarna Gece Kona izdaja domače pisatelje vedel v zbirki »Naša književnost«, v nji je izšlo tudi nekaj hrvatskih pisateljev. Izven te zbirke je izdal Gece Kon vrsto hrvatskih književnikov, med njimi Sibiu Mišića, Kulundžića, Krkleca, Begovića, Bartulovića. Nedavno je jel izdati Zbrane spise Iva Voinovića (doslej dve knjigi). Tudi Državna tiskarna je objavila nedavno »Antologijo hrvatskih pripovedačev« v redakciji dr. K. Georgijevića. Hrvata, ki živi v Novem Sadu; pred tem je izdala Kranjčevića.

Ne bi mogli reči, da je književno življenje v Beogradu danes kaj prida razgibano; sicer pa ni nikjer na svetu. Vzroki so bili ali manj isti: siločna nervoza, nestanovitnost, novi pojavi, ki so še polni negotovosti omejitve v svobodni izražanju, gmotne in druge nevesne skrbi književnikov, drgnina tiska in papirja itd. A tudi ne glede na vse to je beografsko književno življenje na moč slobo organizirano in javni činitelj prav nič ne skrbe zanj. Ne obstoji ne državna ne banovinska nagrada, tudi od države ne prihaja nič izpodbudbe k delu. O domovini za književnike, klubih itd. ni niti besede. Preusodeni so docela semim sebi, a osebni stiki so se že zbog vse večje razmetanosti mesta povsem zrušili. »Udruženje književnikov«, ki je bilo ustanovljeno pred nekaj leti zaradi profesionalnih namenov, se več ne sestaja, a PEN klub prireja razen večerj pri »Srpskem kralju« vsak prvi terek v mesecu le prav redke književne manifestacije. Javnega čitanja ali književnih konferenc ni več; tudi »Udruženje nezavisnih književnikov« se več ne sestaja. Manjše število književnikov se včasih zbere v ureništvu »Srpskega književnega glasnika« ali »S. K. Zadruga«, in to je vse.

Samo dame nam še včasih pripravijo kako književno prireditev. Združenje prijateljice umetnosti »Cvijeta Zuzorić« priredi kdaj pa kdaj literarni večer, posvečen znamenitejšim umrlim pisateljem; takisto »Kolo srpskih sestara«. »Kolarcev Narodni univerzitet« sprejema v svoj redni program tudi pogosta predavanja o književnosti, prav kakor uprava beograjske radijske postaje.

Osebnj stik med književniki je torej zaradi vse večje razmetanosti Beograda prepuščen naključju. Medtem ko je bil Beograd poprej na glasu zaradi svojih bohemskih kavarn in krčm, v katerih so se od jutra do večera zbrali književniki in drugi umetniki — take so bile n. pr. »Moškva«, »Dardaneli«, »Tri šešira«. »Dva jelena« itd. —, je danes ni kavarna, ki bi imela vsaj približno pravico do takega slovesa. To kajpak ne pomeni da bi beograjski literatje postali puščavnikl, marveč je tako: vsak gre na svojo stran, kamor more in s kom utegne...

Produkcija je, kakor se zdi, takisto nazadovala, nemara ne toliko po kvaliteti, kolikor po količini. Vsaj po tem, kar se objavlja. Mladih talentov odnosno kandidotov za talente je več kakor prej, vendar zaradi vsakovrstnih težav in ovir prihajajo teže do besede. Izmed že znanih imen se mnoga oglašajo poredkoma. Nekeč zelo plodoviti prozni pisatelj si ali popolnoma utihnil, kakor Crnjanski Rastko Petrović, M. Kašanin itd., ali pa se oglašuje zgolj sporadično, kakor n. pr. Veljko Petrović, Dragiša Vasić in drugi. Izmed znanih lirikov se včasih oglašja Silma Pandurović, pogosteje pa Desanka Maksimović, Božidar Kovačević, Ž. Milčević, V. Živojinović in Jela Savić Spiridonović. Izmed proznih pisateljev so agilni Gilisorić Božović, Stevan Jakovljević, Petar S. Petrović in Milivoje Ristić, med mlajšimi liriki J. Tufegđić, Radovan Zogović, Gjuro Gavela, Desimir Blagojević itd. Kot dramatik se potpisujata največ znani »duor« R. Plavčić-Gjoković poleg Velmara-Jankovića, Dušana Nikolajevića in Mite Dimitrijevića. Izmed kritikov in eseištov so agilni: Izidora Sekulić, Branko Lazarević, Miloš Savković, Momir

Veljković, Marko Ristić, M. M. Pešić in Nikola Mirković, medtem ko se Milan Bogdanović v zadnjem času ne oglašja. Poseben uspeh zaznamuje v zadnjem letu knjiga Izdore Sekulić »Kronika palanačskog groblja«, živo zanimanje pa je vzbudil tudi roman Matića in Vuća »Gluko doba«, ki opisuje Srbijo in Beograd v dobi Aleksandra Obrenovića.

Nadaljnji razvoj je kajpak odvisen od splošnih razmer v svetu in pri nas. A tudi današnje razmere so poleg mnogih senčnih strani pokazale vsaj to dobro stran, da je med književniki — hrvatskimi prav kakor srbskimi — marsikatera zverka pokazala svoj trag, kakor mi pravimo — sled ki je močno reakcionarna in povsem izven čustvovanja svojega naroda. Srbijanska javnost pa je tolikanj pravilno usmerjena, da se takl pojavi duše v svoji lastni mizernosti. To je vzrok, da javnost pričakuje od književnosti bolj odkrito besedo, v zvezi vsem oviram, ki ji stoji na poti. To pa tembolj, ker so v prejšnjih časih srbski, hrvatski in slovenski književniki stali vedno v prvih vrstah. Načelo, da je književnost izven politike, kajpak ne pomeni, da bi bila književnost izven bojev za pravico in lepoto, za resnico in svobodo, marveč narobe! Prava književnost je bila vsekar na čelu teh bojev in književniki so bili vedno njihovi bardl.

Mi Hrvti v Beogradu, ki smo tudi dobri Jugoslovani bomo seveda delili vse dobre in slabe strani razvoja srbske kulture in ga skušali podpirati. Prepričan smo, da nas naši tovariši Srbi tudi v bodoče ne bodo pri tem ovirali, kakor nas niso dosihmal. V književnih društvih pri natečajih in podobnem nismo doslej opazili, da bi bila kakršna koli razlika med Srbi in Hrvti, čeprav so se v zadnjem času silisale aluzije o vračanju z isto mero. Toda velika večina je še vedno daleč od vsake historije in upamo, da bo tako tudi ostala.

Nemara se bodo našli Hrvtje, ki imajo na drugih področjih drugačne izkušnje; na književnem področju je res tako in tako je prav. Zakaj kulturni delavci morajo biti v konstruktivnosti med prvimi. Mi beograjski Hrvti imamo srbsko književnost prav tako radi kakor hrvatsko in slovensko; vidimo v njih eno samo literaturo. Prepričani smo, da je to edina pot, po kateri utegne naša kultura postati velika no duhu in po vnanjem videzu ter dobiti čim širše možnosti, doseči maksimum svoje učinkovitosti.

pod nami mimo. Me, ki vemo, kaj jim je napisano na čelu. Njihov si in naš. Molči. Res nismo imeli ničesar, bili smo sromajni kakor veter, ki razjen in krvav hiti od kraja do kraja. Samo ozreti se nam je bilo treba, pa smo videli belj enake, kako takisto žalostno in brezupno gledajo okrog sebe in predse, v gorju in tesnobi. Skrušeni smo sedeli kraj vode, med tem ko so se v razbeljeni pripeki odmikali dnevi.

Mimo nas so prihajali ljudje, ki so nas vpraševali: »Kaj je?« »Nič ni.« »Kdo vas je klical semkaj?« »Nič nas ni klical.« »Kaj iščete tu?«

Odgovarali smo jim, da ničesar ne iščemo, kajti ko bi tudi iskali, ne bi dobili, oni pa so nato psovali skozi rumene zobe in nas merili z mračnimi pogledi, ki so jim počevno uhaljali z očesnih koticov. Ti ljudje so imeli svoje hiše, svoja polja, svojo živino in svoje mišljenje o nas, ki je pri nas zbuvalo sovraštvo, ker nas je žalilo in poniževalo. Na njihovi zemlji so kot težaki delali naši očetje in matere od jutra do noči za deset dinarjev plače na dan, in zato so mislili, da smejo tudi z nami delati kaj hočejo, ker so s tem, da so najeli roditelje, dobili tudi nas v zakup. Kadar so pri tem naleteli na odpor, ker mi nismo privolili v to, da bi nas izkoristili za skopo dnino roditeljev, so nas ogročenno gonili s travnikov, kjer smo ležali z rokami pod glavo. Govorili po naše niso znali, a zmerjati so znali, kolikor je bilo le potreba. Jemali so nam obleko, ki smo jo med kopanjem spravljali v vrbovju. Ko smo prišli terjat, kar je bilo naše, so nas tolkli in nam ruvali lase, kakor bi uživali ob naši neml, globoko v notranjost zariti bolečini. Rogali so se nam, nas poniževali, nam razmetavali srčje in tepalca po njih, mi pa smo molčali, gledali predse in mislili. Nad namo so se trgali pajčevinasti poetni oblaki v modro šopje.

»Pozapreti je vas bilo treba!« so govorili in dvigali polne, diakaate pesti. »Zobe bi vam bilo treba izbiti. Kaj bo iz vas, tudi če pojedete tekoča za kruhom po svetu? Kaj bo iz vas, ko ne bo več nikogar, da bi vas redil, ampak boste morali pljuniti v diano, se pripogniti in se sami ogledati za delom? Kaj?«

Nič nismo odgovorili, nje pa je to le še bolj jezilo.

»Potepuhi in ničvredneži boste, kaj drugega?« — Glasjeje od njih so mukale rjave in marogaste krave, nekeje je iskala kosa v rži in sonce se je nagibalo v zaton. Večer je že stal na pragu dneva. — »Kaj drugega?«

Globoko smo pobešali glave, težke od obtožb, ki so padale nanje.

»Kaj drugega?« So nas vpraševali oni in nas trdo stresali za ramena, da bi nam izšli odgovor in nas še bolj ponižali. »Zdaj govorite, ko vas vprašamo. Kadar nas ni, takrat ste gospodariji. Takrat je ni besede, ki je ne bi znali spraviti iz sebe. Zdaj govorite, ko ste med nami in je potreba govoriti da slišimo, kaj hočete.«

Moralj smo govoriti, ker smo bili proti njim brez moči, in mukoma smo cedili besede, lepissime od smole odpora, ki je rasel v nas:

»Kaj bi bilo?« »Kaj?« »Nič. Kaj more biti iz nas.«

Tedaj so nas izpustili, zadovoljni nad našo ponižnostjo in sramoto (od naslade so jim sijale lakomne oči), mi pa, kakor hitro smo bili dvajset korakov od njih, smo jeli pobirati debelo, ostro kamenje in smo ga lučali nanje in na njihove debele lene žene, ki so se vselej zgržale, kadar so nas zadržale. Skozl popoldnevno prirodno so udarjale psovke, ki so z dolgiimi koraki hitete za nami; stiskali so pesti, ko so nas brez konca in kraja gonili po sivozelni širjavi travnika. A vendar so mnogokrat odhajali domov s krvavim čelom in kašnimi, potuhnjenimi očmi, ki so snovale zlo.

»To vam bodi za spomin!« smo vpili za njimi in se iz sreca, široko in navdušeno smejali. »Za tisto o ničvernežih, da nas ne pozabite. Ne mislimo hudo, samo tako, da se vam zahvalimo. Kako vam je všeč?«

Mirovali so in hudobno, premišljeno odgovarjali:

»Dobro, dobro.« »Da, dobro. Kaj morda mislite, da ni dobro? Ali je po vaših mislih samo tedaj dobro, kadar mi trpimo? Tako mislite vi, mi pa ne mislimo tako, v tem je vsa razlika. A niti to ni najhujše. Vse to se bo uredilo. Vsekako se bo uredilo.«

Se vedno so mirovali, kar nenavadno zamisljeni:

»Uredilo se bo, vsekako se bo uredilo.« Vendar smo globoko v sebi čutili, kako gloje nemir, ki tajno dišal po solzi in strahu; in da se ne bi izdali, smo odšli na most, s katerega smo mogli po volji skakati v vodo, leno in mirno za stebri, na katere smo obešali hišce. Voda je bila neznanca, začelena dežela, ki se pravkar odpravljamo vanjo, in to, da smo na podpehah stali nad njo, se nam je zdelo kakor prvi korak in nekaj novega, čeprav ni ničče izmed nas vedel, zakaj se nam tako zdi. Tedaj nismo nič govorili, poslušali smo vodo in bili reeni in mali, kakor da nismo nikoli delali nič drugega, kakor mirno sedeli v sobah in poslušali prisrutne nasvete in stare modrosti, ki ni nikomur do njih.

In mir je prihajal v nas kakor sonce v prostore mraka, ki ga duši s svojo črtno. V ravni črti pred nami so mlini vrtili velika, počasna koleca, ki so nenehoma mela tuje, novo žito. Dekleta v pisanih oblekah in čevljih z nizkimi petami so se prihajala kopat pod brod, zagoreli od sonca in debela od obilne jedi. Slišali smo, kako zlobu-travo in srečno govore med seboj (pravkar so se bile vrnile iz mesta), med tem ko se polivajo z vodo:

»Rokel mi je, da me ima zares rad, samo ves čas je plašno gledal okrog sebe da ga ne bi kdo slišal. Tudi svojo silko mi je dal, blede, sivo silko, na kateri ni ničesar videti. Dva tisoč plače ima, v to je računal tudi novi povček, a jaz sem se smejala in se smejala še zdaj. Kaj me tako čudno gledaš?«

»Tako.« — Tedaj so nas opazile in hitro odpravile niz vodo, nad katero so se v lokih sprepletavale lastovke. Sonce se je isknilo in podrtavalo. Mi smo postali še tišji.

»Ali jo poznas?« »Poznam. Že dolgo je nisem videl.« »In kdaj so se vrnile?« »Res ne vem.«

»Nad levim kolonom ima čisto različno, tenko rdečo proggo (tam je kot otrok imela rano, spominjam se), še zdaj je videti sled,

kadar hodi ali kadar vzdigne nogo, da ni skočila v vodo.«

Toda ljudje so nas iznenadili, nepazno, zaverovane v druge skrbi in raztožene od enoličnega vodnega šuma, ki je bil podobno padanju dežja. Z bosimi podplati so se nam oprezno priplazili nad glave, mi pa smo brez pomišljanja skakali iz višine cmah metrov na gladko, svilenno rečno površino, od katere smo dobivali rane na trebuhu in hrbtu. Voda se je zgrinjala nad nami in se spet razgrinjala. Z rokami sem prestregel dno in se odbil od njeja, toda prsti so mi krvaveli, ko sem jih vzdignil iz vode, ker sem bil zgrabil za razbito steklenico. Klicali so nam:

»Da bi vsaj potonili!... Da bi bila vas rešena teh podvignancev! Da ne bi nikoli več prišli na vrh!«

Prišli smo na vrh in daleč pod mostom izplavali na prodnate peščine, kjer smo čakali večera, potopljeni v tišini, ki je skrivnostno padala na naše misli. Nismo bili utrujeni, to se ne bi moglo reči, ker se nismo balj borbe z ljudmi, ki v zvezi vsemu svojemu prizadevanju, v katero so poglali mnogo truda in poštovanosti, preveč nespretni in slabi, da bi nam prišli do živoga. Čutili smo svojo moč, kako pogajna iz nas kakor listje iz drevoja, ter v večernem somraku puščali žalost v nemar in gledali žerjave, ko so se oddaljavali po temni modrini. Da se nam ni bilo poletje vgnezdilo v udih, bi bili gotovo zmagoslavno vpili čez vodo, ki nas je varovala fer opozarjali nasprotno stranko, da še živimo in da ni niti govora o naši prednji, ker mislimo nadaljevati in vračati vsako sovražnost z novo sovražnostjo.

»Kaj, če bi jim napovedali vojno?« sem vprašal jaz, ki sem čital knjige in se zmerom ukvarjal z nemogočimi zamislimi, ki so navadno zbujele pri drugih smeh. »Če bi napisali vojno napoved na mnogo papirja, ki bi jim jih poneli nametali pred vrata, da bi jih zjutraj našli, ko se prebude in vstanejo. Kako bi gledali drug drugega. Samo spogledovali bi se, reči pa ne bi vedeli niti besede.«

»Taj si prismojen. Kakšno napoved?« »Zakaj bi bil prismojen?« »Zato, ker si. Zato, ker tako govoriš. Zato, ker si sploh prismojen. Da bi vsaj že dan minil.«

Umolknil sem in ogledoval prste, ki so mi še vedno krvaveli. Z nohti sem izkopal ostro, oglato pečeno zrno, ki se mi je bilo zadržalo v kožo, in kri se je jela polazoma ustavljati. Pomislil sem na dekleta, ki so bila ob pogledu na nas odplavala, kakor da bi se bila splašala. Misel mi je obstala na roki ene izmed njih, ki je bila zašla drugi med noge. Toplo je jel vstajati v meni privid nege, objajane od sonca, kako se vlažno pregiblje pod roko. Zakaj so se ustrašile naše bližine?

»Da bi bile vsaj še malo ostale.« sem rekel na glas, ker sem želel da bi bilo tako, a sem bil še premlad da bi bil mogel to, kar sem želel, skriti pred drugimi, kakor so oni skrivali pred menoj. »Ko so bile že tako dolgo, bi bile lahko ostale še dalje.« »Ko bi bile neumne, bi bile ostale. In čemu naj bi ostale?«

Smejali so se mi, toda vsi so mislili isto kakor jaz; to me je pomirilo, hkratu pa znova vznemirilo, ker so mi jele od tega vstajati temne, čudne slike, ki jim nisem vedel pomena. Pozno je že bilo. Vsak izmed nas je občutil svoje telo kot nepotrebno, težko breme, ki se ga ne more rešiti, a ki mu obupno pritiska na ramena. V šali smo zakopali noge v mlačno mokroto peska, ki je bila zadržala mnogo sonca.

Najstarejši je rekel najmlajšemu:

»Ti pojdi prvi domov, tebi ne bodo nič storiili, ker mislijo, da te s silo vlačimo s seboj in kvarimo. Idi, dokler se ti mati ne vrne, bolje je zate in za nas.«

Ker sem bil ta najmlajši jaz, sem se boječe vzpenjal po bregu navzgor, oni pa so se v veliki razdalji pomkrali za menoj, sključeni in temni v gosti noči, ki nas je vse zgrinjala v neprozornost. Na vrhah so čučejno lajali psi. Zelo mnogo zvezd je bilo, veliko več kakor nas, toda nihče se ni spomnil in vprašal, ali tudi njih tako gonijo kakor nas ali žive svoje življenje v miru in pokojnem zadovoljstvu, ki ga nič ne moti. Neslišno smo stopali po mehki prepriji prahu, ki nas je polagoma odvajala v ulice, kjer smo stanovali. Po široki, beli cesti je šel samo en voz, ki se je izdajal sa štrpanjem kose in enoličnim vdhavanjem in izdihavanjem govod, vprežnih v jarem.

»Geografski vestnik« je izšel te dni in ga je Geografsko društvo v Ljubljani pravkar razposlalo svojim članom in naročnikom. Ta strokovni časopis slovenskih zemljepiscev objavlja v letošnjem letniku med drugim razprave Svetzarja Ilesiča (Prirastek prebivalstva na ozemlju Jugoslavije v dobi 1880 — 1931), Oskarja Reye (Padavine na Slovenskem v dobi 1919 — 39), Zvonimira Dugačkega (Naselja i naseljenost Hrvatskog Zagorja), Svete Šuklje (Vinogradna posest v Beli Krajini), Slave Lipoglavšek (Obdelana zemlja v Jugoslaviji), Antona Melika (Objudenost Jugoslavije), Pavla Kunstlerja (Kmetijske kulturne kategorije v Jugoslaviji), Ivana Rakovića (H geologiji Kranjsko-sorškega polja). Podrobnejše poročilo o tej pomenljivi publikaciji bomo še priobčili v kulturnem pregledu.

Mladl Prekmurca« je izdal po daljšem presledku 7.—8. številko, ki prinaša na uvodnem mestu članek Ivana Šiftarja »Večer slovenske besede«. — Miško Kranjec gliosira z umetniimi opombami spomenik, ki so ga prekmurski Slovenci postavili svojim književnikom. Pajin je zastopen s pesnico »Bratu«, dr. Roman Savnik komentira in kritizira v članku »Dvajset let slovenske uprave v Prekmurju« material o tej naši pokrajini v Spominskem zborniku Slovenije, Marika Karčoš objavlja »Pesem vode«, Fr. Gumilar se bavi z ilustracijami legende sv. Ladislava v Turnišču in drugod, Fr. Kralj objavlja pesem »Dekle iz Vlačehac (?)«, Vran pripovedno prozo »Videl sem«, Franc Blkvič pa folklorni sestavek »Eorovo gostiljanec«. Fran Trdko nadaljuje z razglabljanjem »Gospodarskega življenja Prekmurja«, Janko Liška v članku »Nekoliko obračunav« gliosira nasprotja med domačini in priselci v Prekmurju, proces duhovnega vključevanja prekmurških Slovencev v našo narodno skupnost. Šiftar poroča o Kranjčevem romanu »Do zadnjih meja«, F. Šebjanjić pa o srbski izdaji Kranjčevih povesti. »Mladl Prekmurec« je vreden vse pozornosti slovenskega kulturnega občinstva, ki ga zanima ta del naše severne meje.

Desanka Maksimović

Narod

I braća i nebraća, i zvani i nezvani pokazuju prstom na četu gadova i izroda, i vele da našom zemljom samo lopov i odljud hoda, i mnogi naši svetli spomenici i dani stoje izpljuvani.

Ali nije sasvim onako kako se zbori; naš narod nisu te čete lopova i ulizca, ni oni što imaju po deset ordena i po dva lica; naš dobar narod stidom zbog grabeža i nepravdi gori.

Nisu naš narod ni oni po prestoničkim kavanama belišani, nalickani do guše, što skupocena pljučkaju vina i razne opijume puče narod je u selu poglašen i dion ali sav suv i snažan kao drenov.

Ne zovite narodom ni one što traže da im se zbori hvala uz doboše i huke; ni poslednja maika nije za to sina domovini dala; narodu je dosta što zna sve što imamo od čije skovali smo mišice i nuke

Nije on ni po raznim gdarskim prestoljima, odakle se povazdan o bratstvu i pravdi viče; a zaboravljaju se lepe narodne mudrosti i priče štiti su nikle na našim poljima.

Ivan Goran Kovačić

Vino

Pred zidanico sam stojim vuz trte: Ko grode se so moje sreče stite; Si lepi časi pali so ko lišće, Nad kam se vetri joče: leto išće; Si kolci, pod ke mi smo bili skrilli,

Ivo Kozarčanin

Rumeno poletje

Poletje je bilo rumeno od samega tekočega rumenega, povsod razprostrtega pšeničnega zlata. Rumeno je bilo sonce ki se je bleščelo, radostno odražalo v njem, ko se je odmikalo proti nevidnemu cilju. V somraku so bili tudi oblaki rumeni (velike, prezrele pomaranče), samo da se je najpohova rumen rahlo odlivala z rdečico. Krvaveli so žalostno v večernem pokojju, polnem vlažnih izparin in nočnih vonjav. In vse barve so utonile v rumeni: rumena noč, rumeni dan in rumeno jutro, ki zlati hišna okna in zbuja v očeh otročin in poživlja domišljijo.

Nismo imeli govod, da bi pazili nanje, niti ne njiv, bogatih z žitom, da bi pomagali pri delu na njih, kadar prevzema utegnjene roke utrujenosti; niti hiš nismo imeli, da bi jih varovali in krmlili svinje na dvoriščih, poraščenih s travo in plevelem. Ničesar nismo imeli, samo sebe, imelek, ki nam je bil zoolj v breme in ki nismo vedeli kaj početi z njim, ker je sam potreboval pomoči, poletje pa je gorelo silno in rumeno v vznemirjenem žaru, ki je postaljal čedalje močnejši. Vsak novi dan nas je našel enako zaskrbljene in uboge, ceste, polne prahu in voz, so bile sestra, ki so nam segale pod pazduho, razlaščne in tihe. Vem, da me je vsako drevo ob poti poznalo in se veselilo, kadar sem stopal pod njim mimo, kajti veje so za-

Ko koplja v moje telo so zabiti: — Ali vino kušaj iz žalosne trte, Se sreče, toge vu njemu so strte:

Ko grozd lepa i puna i dišeča Je bila naša ljubav, naša sreča; Ko mošt je motna najemopi početka, Slatka, a trpkost v njo se zavlekla; I prošla v togo, kada je zavrela, V srce je pala, ko vino vesela; Ko vino tožna, otrvna, dišeča Je naša ljubav, naša prošla sreča.

Ne smej se preveč, i preveč ne toži, Sam sebe čašo puno vina proži; I kada ti bo toga v srce sela, Od vina duša tvoja bo vesela; I kada boš od radosti zavriskal, Vu vino staro togo boš poiskal; Ne smej se preveč, i preveč ne toži, Sam sebe čašo puno vina prožil

Desanka M. Odović

Bolesna devojčica i proleće

Viti zeleni jablanovi pupe i mirišu, Ispod prozore bela bieza lista; Ja osecam kako raspevana polje dišu, Ja bih napolje, na sunce, jet sve trepti i blista.

Kako sve zove i šumi! Majko pusti me ozelenih su humi, Na livadi zvoniči cveča cvetaju za druge, Čujem prvih ptica pesmu meku, A slavliljev glogas napaja cvetne luge I proletne reke teku

Priroda je sve naledala smogom, Zar ne osečaš kako pupe drvetu? A zemlja odiše prolećnom vlagom Sve jedra, buja, sve cveta, Pusti me majko sred sveta!

Proleću ne mogu odolieti mladosti želje, Moje su nade svetle ko zlatna zvezdana jata;

Uzglavlje mi je tvrdo must me iz postelje, Ne kašljem više majko, niti me groznica hvata. U život ja bih htel.

mišljeno pošumevale v brzem vetru ter preprosto, prisrčno govorile:

»Ti nimaš ničesar, ti si naš. Vsi, ki ničesar nimajo, so naši: Pod nami hodijo mimo, zmerom nekam gredo, a nikoli nikamor ne pridejo. Zime in leta gredo preko njih, kakor gredo tudi preko nas, toda njih pota nimajo konca, ker vodijo v brez-krajnost in neznanost. Oni so naši, me smo njihove. Spaja nas najmočnejša in najstrašnejša vseh vezl: beda. Na dvorišča zavijajo, da dobe koe kruha in se napijejo mleka in spet odhajajo dalje, kajti življenje je kratko poti pa mnogo. Si ži kdaj mislil na to? Sediš in čas zapravliš, misliš pa nikoli ničesar ne, čeprav boš tudi ti nekega dne krenil pod nami za drugimi, ki se zgrinjajo v dolgo vrsto. Prenečeval boš v senenih stogih, na gozdnih jaseh z lisicami in nočnimi pticami, največkrat pa v prahu pod nami, z zakrnelo travo pod glavo. Prav gotovo da pojdeš.«

»Zakaj naj bi šel?«

»Ker moraš iti. Vsi tvoji odhajajo, nihče ni temu ušel, zato pojdeš tudi ti. Proti temu se ne moreš boriti

60 LETNIKOV „LJUBLJANSKEGA ZVONA“

Za Božič je izšel zadnji zvezek šestdesetega letnika naše kulturne revije »Ljubljanski zvon«. Tako je končan jubilejni letnik najstarejšega slovenskega kulturnega časopisa. Jubilej? Življenje drvi dandanes — v času ogromnih zgodovinskih dogodkov — preneha, da bi ostalo še kaj časa za jubilejne spomine. Revija se je spomnila svoje šestdesetletnice v prvi številki z uvodnim člankom svojega urednika, pisatelja Juša Kozaka. Nato pa je stopila z mladostnim korakom k sodobnim vprašanjem in pojavom in se ni več ozirala nazaj v svojo častitljivo preteklost.

Tudi časopisi imajo svoje življenje. So kakor človeška oseba, ki raste in se stara, spreminja svoj obraz, svoje poglede, svoje smeri. Samo da se revija laže pomladi in laže obvaruje pred staranjem kakor človek.

Lahko bi napisali življenjske književne revije. O njenem rojstvu, njenih mladostnih, njenem dozorevanju. Če gre za revijo takega srednjega pomena, kakor je »Ljubljanski zvon«, bi bil tak življenjski več kakor samo op's revije in njenega izhajanja: bil bi zmanjšana, tako rekoč lokalizirana književna zgodovina. Zgodovina rodov, ki so se menjavali ali sodelovali, zgodovina njihovih idej, obzorij, razgledov, smertí, še več: zgodovina njihovih čustev. Kdor bi hotel proučevati razvoj naprednega mišljenja med Slovenci, bi našel v teh šestdesetih letnikih mnogo gradiva. Spoznal bi pota, ki jih je prehodila ta miselnost pri nas. Mogoče bi bilo spisati zgodovino »Ljubljanskega zvona« tudi po razdobjih slovenskih generacij ali pa po »vladanjih« njegovih urednikov. Lahko bi proučevali na njegovih straneh, kako so se razvijale posamezne književne zvrsti, n. pr. poezija, novela, roman, esej, kritika. O vsem tem imamo v teh šestdesetih letnikih obilo gradiva.

Šestdeset letnikov. Se pravi: šestdeset debelih knjig. Če vzamemo kot povprečje, da ima letnik 650 strani (a po navadi so imeli nad 700, skoraj 800 strani), dobimo že s to najnižjo cenitvijo 39.000 strani. Dežansko presega teh 60 knjig 40.000 strani izbrane, literarno kulturne slovenske pesniške, pripovedne in znanstvene besede. Vprav ogromna zakladnica našega naroda. Zato je prav, da se spomnimo tudi sedaj, ob koncu leta, šestdesetletnice »Ljubljanskega zvona«.

Ustanovitev

Novo leto 1870 je prineslo Slovencem prvo številko Stritarjevega dunajskega »Zvona«. Program, ki ga je imel z izdajanjem tega časopisa tedanji prvak slovenske literature Josip Stritar, je prevzel »Ljubljanski zvon«, ki se je ustanovil tega leta v Ljubljani, ker so njegovi ustanovitelji spoznali, da bo dunajski »Zvon« uhljil. (Izhajal je samo do jeseni leta 1870.) Bil je to program izrazito literarne in znanstvene revije. V tedanjih slovenskih razmerah je pomenil tak časopis smelo delo, vendar se je pokazalo, da so razmere že dozorele zanj. »Ljubljanski zvon« se je ustabil, pridobil si je svoj sopotniški krog in razširil naročniški krog: dva čimtelca, ki sta poleg urednika pri vsaki reviji najvažnejša. Njegovi izdajatelji in prvi sodružniki gotovo niso mogli študirati, da jih bo ta revija vse preživela. (Izmed sodružnikov prvega letnika živi samo še bivši minister g. Ivan Hribar.)

Dne 1. januarja 1881 je izšla prva številka »Ljubljanskega zvona«. Njen format je isti, kakor ga ima ta revija še danes. Stanovit format je pri reviji velika prednost. Uredniki so tu podpisani kot izdajatelji in založniki: Janko Kersnik, Fran Levčec in dr. Ivan Tavčar. Dejanjski urednik je bil slovenski trdnega znanja, profesor Fran Levčec, ki je ostal poleg celo desetletje v vodstvu te osrednje slovenske književne revije.

Prva številka

Če si danes ogledamo prvo številko »Ljubljanskega zvona«, vidimo, da je bila dobro pripravljena. Okrog nove revije so se zbrali samji odlični sodružniki. Na uvodnem mestu je pesem »Zvon«, ki jo je napisal x (Simon Gregorčič). Podoba zvona prehaja v simbol Zvona. Pesnik vzkljika Zvonu na pot:

Življenje naš vse spremlja,
Izraz dogodbin raznim daj:
Veselim srečno donj ti,
A tožnim tožno zvonj ti.
Zdaj glas naj tvoj slovesen bo,
Zdaj ml naj, zdaj naj resen bo;
A vedno — kadar kolj poj —
Naj čist in polen glas bo tvoj.

Na to se vrsti začetek zgodovinskega romana Josipa Jurčiča »Rokovnjak«, ki se poleg nadaljuje v vsem letniku. Dalje najdemo naslednje prispevke: Dr. Hinko Dolenc, »Spomini o cerkniškem jezuitu, Ivan Fränke, »Estetika našela pri obliki in stanovanju«; dr. Valentin Zarnik, »Nekoliko črtic iz polpreteklega časa«; Fran Levstik, »Jelenske slovenske zaprave«; Simon Gregorčič, »Pastire« (pesem); dr. Ivan Tavčar, »Otok in Struza«; J. Šuman, »Glasniške postave in njihove preembebe značilno dobo v zgodovini jezika in naroda«; Fran Erjavec, »Rake«; dr. Ign. Klemenčič, »O fotografu«; Fran Levčec, »Prešeren v Nemčiji«; R. Bezenšek, »O novobolgarski literaturi«; J. Jurčič, »Kraljevič Marko u narodnih pjesmah« (poročilo); J.—k (Kersnik?), »Ruski jezik na balkanskem polotoku«; Vojteh Valenta, »Glasbene vestice«; Slovenski glasnik. Vsebinska je resna in kvalitetna, kakor je dotlej slovenske revije niso imele.

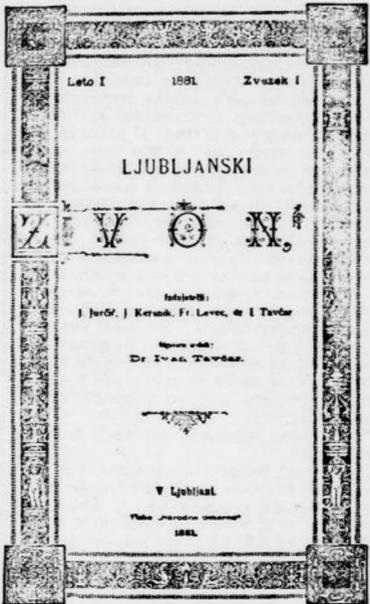
Prvi letnik je pokazal, da je revija te vrste dobila pri nas zadostne razvojne možnosti. Pred kazalom, ki za čulo ne navaja imen sodružnikov, je seznam sodelavcev: zbranih je 46 imen. Tako je bil ustanovljen prvi sodružniški kader naše literarne revije.

Edini se danes živeči iz tega prvega kadra, g. Ivan Hribar je zagal obhajati v LZ serijo člankov »Novišna književna literatura«. Med sodružniki so še bili Janez Trdina, Fran Zhašnik, J. Jesenko, Ivan Šubič, Simon Rutar in drugi.

Dolgoletni razvoj

V drugem letniku navaja seznam sodružnikov že 79 imen. Izdajateljem in založnikom se je pridružil še Josip Stritar.

Kot odgovorni urednik je podpisan Fran Levčec. V tretjem letniku je bilo že 100 sodružnikov. Tu so začela med drugim izhajati odlična »Pisma iz Zagreba« iz peresa prof. Josipa Stareta. V šestem letniku je sodružniški kader narasel na 151 imen. Kot urednik je podpisan samo Fran Levčec. Cele stolpce bi morali napolniti, če bi hoteli vsaj približno označiti vsebino. Časopisu daje o ton in smer realisti. Poleg lepe proze (Trdina, Tavčar, Kersnik itd.) sodelujejo vsi tedanji pomembnejši pesniki, predvsem S. Gregorčič in A. Aškerc. Izmed daljših spisov še živčih sodružnikov bi omenili iz 9. letnika v osmih številkah objavljene zanimive impresije prof. dr. Matije Murka »V provinci na Ruskem«, ki jih še danes prebiramo z užitkom. Prvo desetletje je LZ zaključil s seznamom sodružnikov, ki navaja 211 imen. S takim sodružniškim krogom se je LZ laže povečeval domačim kulturnim vprašanjem. Posebno pozornost zasleduje posej slovensko knjižno produkcijo in odpira poglede zlasti v slovanski svet.

V drugo desetletje je stopil pod vodstvom dr. Ivana Tavčarja, ki je sam prido polnil njegove strani in si očitno prizadeval, da bi napravil iz Zvona idejno izpodobno, kritično, v vsakem pogledu napredno revijo. Leta 1895 je prevzel uredništvo prof. Viktor Bežek, ki se mu je naslednje leto pridružil še dr. Fran Tekavčič, vendar samo za 16. letnik, zakaj leta 1897 ga je zopet urejal samo Bežek. V tem času se začelja v slovenski literaturi čedalje očitnejši prelom med »stariščin« in »mladimi«. Pojavlja se Moderna in med pesniki Bežkovega Zvona se srečujemo psevdonime Aleksander (J. Murn), Aleksej Nikolajev (O. Župančič) i. dr. Na strani 728 letnika XVIII. se prvič pojavi podpis Oto Župančič (pesem »Zimski žarkci«). V lepi prozi se takrat največ oglašajo J. Kostanjevec, Rado Murnik, Zofka Kvedrova, Iv. Pucelj, za slovenske informacije skrbita zlasti dr. Fr. Vidlič in dr. Fran Hleščič.

Z devetnajstim letnikom sta prevzela uredništvo Anton Aškerc, dotlej eden najagilnejših Zvonovcev in Anton Mikuš. Med sodružniki sta že Ivan Cankar in Ivan Prijatelj. Hrvat Milan Marjanović (danes publicist v Beogradu) pribličuje tu svoje informativne članke iz hrvaške literature. Dvačlet letnik je uredil sam Aškerc, vendar mu je Moderna že vtišnila viden pečat. V tem letu je Župančič zapel svojo »Pesem mladine« in mladi so šli po Pre-

šernovem vzgledu k literaturi visoke umetniške note. V tem letniku je O. Župančič razvijal svoje misli o Kettejevih poeziji, Ivan Vavpotič objavil vtise s pariške svetovne razstave, pojavila se je rubrika za upodabljanje umetnost, živahno je sodeloval Podlimbarski, Rus Akli Volynski je poslal iz Petrograda izviren sestavek o ruskih novelistih, še živčih patriarh českich kritikov prof. Jan Vobornik pa je priložil daljšo študijo o Jaroslavu Vrchlickem. Leta 1903 je prevzel uredništvo Fran Zbašnik. Sedaj se čuti v reviji popoln prodor Moderne. Značilno je, da je najbolj obilno zastopana lirika. Kdor prelitava te letnike, bo s posebnim presenečenjem odkril liriko Vlad. Levstika, ki je danes le redko komu znana, čeprav bi v knjižni izdaji daleč odtehtala prenekatero današnje pesniško zbirko. Leta 1907 je objavil v Levstik v LZ svoja obsežna pisma iz Pariza. Ivan Tavčar pa je skušal prekositi »sodobne« z romanom »Izza kongresa«.

S tridesetim letnikom je se zopet izvršila sprememba v redakciji: vneti zvonci v slovenski literaturi je postal dr. Janko Štebinger. Sodeluje že druga generacija »modernistov«. Posebno plodovit je Anton Debeljak, ne le kot pesnik, marveč tudi kot informator o zapadnih literaturah na podlagi neposrednega stika z njihovim knjižnim svetom. V prozi se uveljavljajo Cankar, Ivan Lah, Pucelj Premk.

Nov duh nastopa z letom 1918 »v zarah Vidovih«, ko so prevzeli uredništvo A. Loboda-Melik, Milan Pucelj in Oto Župančič. A. Debeljak je začel letnik s pesmijo »Narodu«:

Ali ti veliki čas je prešinel
sice in razum,
ali stoletni tvoj strah je izginel,
prezvel te pogum?
Narod o narod, sodba zdaj tvoja se piše,
zapiši jo sam!

V novi državi je prevzel uredništvo LZ dr. Joža Glonar, za njim pa Fran Albrecht, ki je krepko zvonil do leta 1932, ko je nastala nepotrebna »krizaa«. Zdaj je tri številke uredil Alfonz Gspan, leta 1933 pa je v Zvonovi deželi vladal triumvirat: B. Borke, A. Gspan in Tone Selškar. Leta 1934 je urejal Zvon dr. A. Ocvirk leta 1935 pa je prevzel uredništvo pisatelj Jus Kozak, ki stoji na čelu Zvona še danes in si uspešno prizadeva, da bi mu kljub občutni nadprodukciji v slovenski revalni književnosti dal mesto, ki je dostojno njegovemu slovesu. V njem se predvsem udeležujejo mlada pesra, ki so zorela ali še zore ob velikih spremembah evropske zgodovine.

»Ljubljanski zvon« je še vedno potreben.

Urednik Jus Kozak je v svojem jubilejnim članku primerjal kulturne revije z nekakimi urbarji. Kakor so leti kazali stanje tedanjega narodnega premoženja, kažejo revije vsakokratno stanje kulture, gibanje njenih idej, višinske rezultate lepe književnosti, smernice in metode kritičnega duha v narodu. Zato so revije zlasti pri našem narodu nujna in zaslužna kulturna naprava. In »Ljubljanski zvon« je v vseh razdobjih svoje, danes že častitljive preteklosti, v vseh nevarnih in prelojnih časih kot svobodna tribuna progresivno usmerjenih književnih našlejših opravičeval svoj obstoj. Potreben nam je tudi danes, v njem se uveljavljajo mladi talenti, v njem prihajajo do izraza različni očetni progresivni tendence našega prelomnega časa. Nobena slovenska revija ni mogla in ne bo mogla nadomestiti Zvona, ki združuje v sebi preteklost in sedanjost, bleščeče tradicije in mladostni virgon k mlademu, novemu življenju duha in družbe.

Ob šestdesetletnici te revije smemo po vsej pravici želiti, da vsi, ki jim progresivna kultura ni samo beseda, pomagajo v teh močno neugodnih časih vzdržati LZ in ga podpreti kot svobodno tribuno mlade književnosti med Slovenci!

Belokranjski Božič

Pozdravljena, Krajina Bela, od snega prebeljena!

Hotel bi te videti tudi tedaj, ko zdiš v samotni pozabljeni in zapuščenca. Tudi v dnevi otožnosti in sanjavoosti: bi te hotel obiskati, da ne boš tako osamljena. Oglejati bi si hotel tvoje bele kačaste poti v čas, ko se v blečavi ne ločijo od holmov in njiv. Nisem jih še vide, zasneženih, od sani in škornjev steptanih. Nisem se hodil ob tvojih potokih nežuboreh in, v skorjo ledu spremenjenih. In lisaste breze, kako se ravnaajo v zimo, kako se otresajo snega in zmrzali? Gole, osmukane drobnih listov, se pripogibajo pod pezo mrzce gmote žablonno ječe v ledenem vetru po odkritih, nezavetnih holmih tudi one zapuščene, brez tovaršije vso dolgo zimo. Kako vam je pri srcu, breze žalobne? Brajda, brajda — z žalostjo se bratite, v tugo zavijate. Zakaj v gorice zanaate bečo srca v krajino in pomanjkanje. Jetiče vinogradi jetičel. Niste nam dali plodnih sadov jagod napetih in zlahtnega soka. Z jalovostjo si se ponela sloveča rozga metliška neprodne so v leto tegob in težav tvoje klce odganjale gole kilave štrncije. Zajokaj rozga krivencasta, kajti v času najhujšem si domačinu s hudim pomagala. Ne zakriva luza arščena, goričja neprodne ne štiti trtja gotofnega — ne ubraniš stamu ju in zasmeha pred tujcem!

Pokaži se, Krajina Bela, oč snega prebeljena!

Niso se še oglasili božični zvonovi, ko sem stopil z gazi na posest Belokranjca. Da vidim njegov obraz in njegov dom, da občutim njegov praznik. Vdignati sem se mu hotel takrat, ko je sam v svoji hiši in z obratim licem, v praznični noši in očičnih škornjih čaka božica; ko ne prireja festivalov in ne vabi tujcev, ki mu vsiljujejo priučen korak in prišepetane kretnjo. Naj vidim, domačin, kako se smeješ in kako sediš za ognjiščem na sam sveti večer.

Vesel sem mu stopil v hišo, praznil in se razgledal: pokaži se, človek belokranjski, oglej si gosta, posadi ga za mizo in mu prinesi vina. Mir si zaspal na peči, da ne vidiš človeka in ne čuješ pozdrava. Pa saj sediš za mizo, čemernost prevzetna! Da nisi

pozabil običaja, kako se odzdravi in sprejme posetnika — čuješ, domačin gosta božičnega. Kje skrivaš družino, lesence, da ne vidim belih rokavcev, ne čujem božičnih molitvic...? Pokaži gospodinjino in drobič, da si vočimo dobro in srečo za praznik!

Komaj se zave domačin, da je stopil v hišo tujec in da čaka pred vrati božični večer. Počasi se izmota izza mize, prijano pozdravi prišleca, a na obrazu mu leži zaskrbljenost. Pregnati bi jo hote in pokazati gostu veselo lice, začudni bi se rad in radostno nasmešnil. Pa ni vesel človeka, ki je prestopil prag neavbljen nocoj nima zaupanja v vero, ki naj bi z gostom božičnim prinesla srečo v hišo. Praznina v shrambi in votla klet ne moreta sprejeti tujca kakor bi se spodobilo. Dvakrat hudo je govorjaru, zjokal bi se, da ni mečak v težkih letih. Zato poprosi, naj ne zamerm, naj se vendar vsedem, naj ga ne zapuščem in mu ne odnaam sreče. Naglo je stopil iz hiše in se vrnil s posodo.

Ni poklical družine. Dvakrat je našel in ko sva si napila, sem dvignil čašo proti svetlobi, pokusil sem kapljo in razumel: ni pridekla domačega, iz krčme mi gostitelj nosi pijačo. Domačin pa je sklonil glavo

nad mizo in mi ni branil oditi iz hiše. Jadni moj Belokranjec, trdo te je zvilja jesen, še trše te bo grabila zima. Kako naj ti, siromaku, pomagam!

Otrošlo se je sonce vsiljivih meglic, vrglo svetlobo po krajini in posulo pot z dragotinami. V vseh barvah so miglale, se iskri-le, spreminjale in motile pogled. Otipljivo so se odražale na snežni belini, nagroma-

dene in razmetane po vsej preorani poti, da bi zavlede popotnega: ne pestuj misli nesrečne, ne delaj jalovih računov — skloni se, človek, naberi bogastva. Krajino boš rešil in njeno ljudstvo!

Sklonil sem se pri najgostejšem žepu nalahno, brez šuma. Razkrečič sem prste na široko in jih pokrli, dragotino — počne dlanjo, da me ne ena ne prevar. Uknil sem jih v skrčeno pest in jih stisnil k sebi. Bogastvo je bilo rezno ko trup mizro kakor sovražstvo. Stopil sem naglo s povešeno glavou in misli na rešeno krajino. Na vsakem oknu pustim dragotino, v vsako vežo prikladem praznik...

Todaj so sonce zakrile meglice, s poti je pobešlo bogastvo. Ustrašil sem se: Bojce sem razklenil prgišče — dlan je bila mokra nekaj kapljice je padlo na pot. Ugrela se je bogatija in stopila; ne trohe ljubezni ne prenese, razpadla je ob prohem: nasti! Na belem snegu pa je zapustila umazan madež...

Ni leka, Krajina Bela, od snega prebeljena, ni pomoči! Mrzel je božič in trpka bo pomlad.

Nagnil sem se nad zasneženo potjo da pred nočjo dohitim Metliko. Ni meči prenesti prejedke misli v samot: V prvi hram ob poti bom stopil: dai, Jank, pobratim, prinesi črnine da utopim grenkobo. Ne odreče Janko gostoljubnosti nista mu utrpeli shramba in klet toliko da b zavruil gosta. Tam počakam božične zvonjenje. M. L.

RADIO

Torek, 24. decembra

Ljubljana, 7: Jutrnji pozdrav, napovedi, poročila — 7.15: Pisan venček vseh ljudskih zvonov (plošče) — 12: Iz čeških oper (plošče) — 12.30: Poročila obave — 13: Napovedi obave — 13.15: Salon k kvartetu — 14: Poročila — 17: Trenutek zbranih misli (Radijski orkester) — 18.15: Božične pesmi izvata kvartet k'arinetov, solo poje g. Anton Šadovič ev. — 19: Napovedi — 19.03: Zvonjenje (plošče) — 19.15: Božični praznik miru — pretilavanje (g. Rudolf Dostal) — 19.35: Ljudske božične pesmi s spremljevanjem harmonija (Kvartet sester Stričarjevih) — 20.15: Svetonocnice, bere pesnik Silvin Sardenko — 20.30: V svitu jaslice Sodel je radijski komo ni zbor in radijski orkester. — 22: Božični pozdrav — 22.10: Božične pesmi poje trnovski cerkveni zbor (s spremljevanjem harmonija) — 23: Božične pesmi iz raznih dežel (plošče) — 24: Prenos polnočnice iz cerkve Sv. Petra v Ljubljani.

Beograd 19.40: Proslava božiča v Vojni akademiji — 20.30: Harmonija — 21.55: Godalni kvartet — 22: Dvofakove pesmi — 24: Polnočnica — Zagreb 17.15: Božična glasba — 20: Petje in re ita jza. — 21: Kantata. — 22.30: Prenos zrnica. — 24: Polnočnica — Praga 20.35: Božični koncert — Sofija 19.50: Klavirski koncert in petje — 21.30: Laika in p' sna muzika. — 19.15: Orkestralni koncert. — 22: Koncert berlinske filha monije. — Rim 19.30: Božična glasba.

Sreda 23. decembra

Ljubljana 9: Jutrnji pozdrav, napovedi. — 9.15: Simfonična glasba (plošče). — 9.45: Verski govor (g. dr. Lenček). — 10: Prenos cerkvene glasbe iz stolnice. — 11.50: Obisk pri J. S. Bachu (plošče). — 11.45: Tamburaški orkester (pevski sol: ga. Jančar). — 12.30: Praznični koncert (radijski orkester). — 13: Napovedi. — 13.08: Praznični koncert. Sodelovali bodo g. prof. M. Lipovšek in radijski orkester. Dirigent D. M. Šijanec. — 14: Striček Matiček kram-

lja in prepeva do 14.30. — 17: Sedanja vojna in mislonsko delo cerkve (g. dr. Jože Gracer). — 17.20: Prenos z razstave kantarčkov-vrvivcev). — 17.30: Praznični zvoki (plošče). — 18: »Cvetoča noč«. Božična igra. — 19: Napovedi. — 19.05: Plošče. — 19.25: Božične pesmi (Zbor cerkve sv. Jožefa, solo ga. Angela Hauc ob sprem levanju harmonija). — 20.15: Jos. Haydn: Godalni kvartet D-dur (škrjančkov kvartet). — 20.30: Koncert. Sodelujejo g. Stan-ko Prek (kitara) in radijski orkester. — 22: Napovedi. — 22.05: Slovenski zvoki (plošče).

Beograd 20: Prenos opere iz Narodnega gledališča. — Zagreb 17: Božična glasba. — 20: Božične pesmi. — 20.30: Koncert po željah. — 22.15: Narodna glasba. — Praga 18.25: Koncertni večer. — Sofija 19.50: Mali orkester. — 20: Beethovnov koncert. — 21: Lahka glasba. — Berlin 19.10: Puceljjeva opera »La Boheme«. — 23.10: Nočna oddaja.

Četrtek, 26. decembra

Ljubljana 9: Jutrnji pozdrav, napovedi. — 9.15: Prenos cerkvene glasbe iz franč. cerkve. — 9.45: Verski govor (g. dr. Gvido Rant). — 10: Iz Dvofakovih del (plošče). — 10.45: Trbovelski pevski jazz kvartet in Cimermanov kvartet. — 11.45: Pevski zbor »Gospodstvo zvona«. — 12.30: Objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Operetni napevi. Sodelujejo: ga. Dragica Sokova, Jean Franc, član ljublj. opere in radijski orkester. Dirigent D. M. Šijanec. — 17: Kmet in javna bremena (dr. Fr. Pergar). — 17.30: Gorenjski trio (g. Janez Ahačič tenor in duet Jožek in Ježek). — 19: Napovedi, poročila obave. — 19.30: Slovenska ura: radijski komorni zbor in radijski orkester. Dirigent D. M. Šijanec. — 21.15: Citraški trio »Vesna«. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Za veselo rajanje (plošče). Beograd 19.40: Narodna glasba. — 20: Humor — 21.10: Ga. Zlata Gjungjenac poje jugoslovske pesmi. — 22: Lahka in plesna muzika. — Zagreb 17: Božične pesmi. — 20: Zvočna igra. — 21.30: Božična glasba. — Praga 18.25: Pester glasbeni spored. — Sofija 19.45: Simfonični koncert. — 21.30: Mali orkester. — 22: Ples. — Berlin 19.10: Koncertni večer. — 21.10: Lahka glasba. — 23.10: Nočna oddaja. — Rim 19.35: Zvočna igra. — 21: Skladbe za čelo. — 21.45: Lahka glasba.

Petek, 27. decembra

Ljubljana 7: Jutrnji pozdrav, napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček vseh ljudskih zvonov (plošče). — 12: Slovenski odmevi (plošče). — 12.30: Poročila obave. — 13: Napovedi. — 13.02: Citraški dueti (Kosi Ivan, Fleišman Jožica). — 14: Napovedi, poročila. — 14.10: Tujkopromotno poročilo: Dolenska za smučarja in zimskega turista. — 18: Zonska ura: Kaj je prineslo leto 1940 slovenski ženi (ga. Elza Dobovšek). — 18.20: Okrogli napevi (plošče). — 18.40: Francosčina (g. dr. Staniko Leben). — 19: Napovedi, poročila obave. — 19.25: Nac. ura. — 19.50: Za planince: Prva pomoč v steni (g. dr. Bogdan Breclj). — 20: Pevski koncert: ga. Pavla Lovšetova, pri klavirju g. prof. M. Lipovšek. — 20.45: Reprodukcion orkestralni koncert. — 21.15: Kvartet mandolin (M. Antunovič). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Beethoven in Čajkovski (plošče). Beograd 19.40: Bosanske pesmi. — 22.20: Simfonični koncert (škerjančova glasba). — 22.50: Plesna muzika. — Zagreb 17.45: Pevski koncert. — 20: Ples. — 20.30: Koncert ruske glasbe. — 21: Domači skladatelji. — 22.15: Narodne pesmi. — Praga 18.25: Koncertni večer. — Sofija 19.50: Mali orkester. — 20: Verdijeva opera »Othello«. — Berlin 19.10: Pester glasbeni spored. — 21.10: Drobne melodije. — 23.10: Lahka glasba. — Rim 19.45: Simfonični koncert.

Križanka št. 47

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
17				18		19						20			
		21			22		23				24	25			
26	27		28			29				30	31			32	
33		34			35						36		37		38
39				40						41	42		43		
			44	45			46		47	48	49				
50		51		52			53			54	55			56	57
			58		59		60			61			62		
		63		64			65		66			67	68		
69	70		71			72		73			74				75
76		77				78				79				80	
81						82						83			

Vodcravno: 1. del roke. 5. Napoleonov priimek. 13. posvetilo v s. edem veku. 17. ime pesnika Medveda. 19. slovenski pisatelj. 20. sredozemska rastlina. 21. beseda iz molitve (molitel). 23. številka. 24. telesna straha. 26. nada. 28. tuja kratka za »števila«. 29. dvoboji (množ.). 31. številka 32. kratka za »ad verbum«. 33. naša pokrajina. 35. umrli srbski patrijarh. 37. pripadniki starega naroda. 39. albanski paša, ki so ga umorili v Parizu l. 1920. 41. nasprotno od vojne 41. telefon ki klic 43. planota v Aziji. 44. nadležna žuželka. 46. adverb. 48. trojica. 50. svatovanje. 52. veznik. 53. leno vedenje. 55. kratka mere za tekočino. 56. del obraza. 58. grški boz vo'ne. 60. sodna žival. 61. pripadniki staroslovskega plemena. 62. prosvetna ustanova. 63. sin'ska narodna igra. 65. sveta slika. 67. otrok. 69. mednet. 71. reka v Nemčiji. 73. uradni solis. 74. p'ika na koži. 75. veznik. 76. italijan-ki fizik. 79. uravitelj dvora pri Frankih. 81. francoško mandno področje. 82. velika žival (množ.). 83. stari vek.

Navpčno: 1. del ladje (množ.). 2. številka. 3. številka. 4. veter. 6. žuželka (množ.). 7. inicijali natega izumitelja. 8. Schopenhauerjevo ime. 9. gorje v

Pionir zračnih višav

Letošnji Božić poteče 30 let, odkar se je na poletu nad Beogradom smrtno ponesrečil prvi slovenski pionir letalstva Edvard Rusjan. Bil je sin sončne Gorice in je izhajal iz skromne delavske rodbine. Tudi njemu je bila usoda naučnica neveseli očetov delež. Vse življenje se boš ubijal, s svojimi žulji boš množil bogastvo tujega gospodarja, ob koncu pa boš popolnoma izčrpan v pomanjkanju pričakoval samo še usmiljene rešitelje, da ti prestrže nit trudapolnega življenja. Mladi Rusjan pa se je s svojo vztrajnostjo in nadpovprečno nadarjenostjo rešil te usode in si izvolil drugo, ki jo obeležuje skoro še večja tragika. Postal je pionir letalstva v tistih časih, ko so bile peroti kovinskih ptic še šibke, ko njih zmogljivost še od daleč ni bila proučena in ko jih letalcem še skoro popolnoma neznanj vplivi elementa, ki si ga je bil človek pravkar začel osvajati. Po kratkem, toda uspešnem delu je Edvard Rusjan položil svoje mlado življenje na žrtvenik letalske tehnike.

Začel je svojo pot s sportom, ki je bil tedaj dostopen tudi našemu delavcu. Zavzel se je za kolesarstvo in postal navdušen dirkač. Po tem ovinku je dospel do letalstva, ki ga je privlačilo z neznanjo silo. Kot zaveden narodnjak je hotel, da njegov izum koristi našemu narodu, zato je odšel v Srbijo in jel iskati stikov, ki bi mu pomogli uresničiti njegove smeje sanje in načrte. Dve leti pred nesrečnim padcem se je seznanil z letalskim konstruktorjem Mihailom Mercepom, ki mu je omogočil nakup motorja za letalo izdelano po Rusjanovih načrtih. Porabil je skoro dve leti, da je dovršil letalo ter mu vgradil v Parizu kupljen motor. Jeseni l. 1910. je že poskušal prve krajsje polete, ki so obetali najboljšje. Ko se je dobro izveščal v pilotiranju, je v Zagrebu priredil prvi javni polet, ki je izpolnil vse njegove nade. Dosegel je polno priznanje tehničnih krogov ter dobil iz inozemstva kopico laskavih po-

nje izkoriščanje plinske struje s pomočjo gole reakcije, kakor jo je porabil inž. Campinija za praktične namene precej problematično. Zato je potrebna neka druga rešitev, ki jo je omogočil neki jugoslovanski izum.

Ta obstoji v naslednjem: Ako namreč, za razliko od raketnega aviona inž. Campinija, plinska struja ne teče popolnoma svobodno, marveč samo napol svobodno po koveksni površini ustrežajočega krila, tedaj struja ne deluje samo zaradi reakcije, marveč izziva na površini krila depresijo ter s tem tudi znatno silo dvigalno, odnosno, po potrebi, tudi vlaka. Šele ta izum omogoča pravilno in praktično izkoriščanje plinske struje za namene vojnega in civilnega letalstva, kar je toliko

važnejše, ker je »generator plinske struje« z vsemi svojimi pomožnimi napravami več nego dvakrat racionalnejši od današnjega eksplozivnega motorja. Razen tega dela lahko z najtežjimi vrstami tekočega goriva, ev. tudi z zmetlim ogijem, tako da bo letenje po tem izumu najmanj kakih šestkrat cenejše, pa tudi znatno varnejše od sedanjega. Prihranek se pojavlja nadalje tudi v tem, ker se ustvarja depresija na zunanji strani krila s pomočjo omenjenega umetnega toka skoro brez »škodljivega odpora«, ki pri današnjih letalih daleč presega količino »koristnega odpora«. Naposled pa je morda najvažnejše to, da bo vzgona novega letala s strujnikom neodvisen od brzine samega aparata.

F. Bratina, Beograd

Trogirski opanki

Lipe ti su mlade K.šćevanke one nose rod. na, na kajis opanke.

Ko sem prvič rojal na Lenik, je bila ob obnem moja prva pot do pra. em k.škem tu. Dokler drž. p. prot. R. goz. ni, se nekam sre. oijke te zamotilo, toda ko moras zaviti na sever, pr. u. Orijak. in Leniku, tedaj pa le napenjaj oči kam bo postavil no. o. Ce izbi. a. malo k. m. n. se ti bo izmuznilo izpod stopa. in te prav pošteno položalo po gležnju. Na ostru robovih bos je težko oddržati ravnotežje. Treba je torej iskati, kakim posej, k. pa so le redko posejane. Mislite, da je taka pot prijetna? Za turista že, ki v svojo zabavo nalašč izbira plezalne ture. Toda za kmete in vse ostale, ki živimo v teh krajih ni ta stvar tako idealna. Ni baš prijetno če moram n. pr. zaradi kakšnega uradnega spisa dve uri pre. kakovati luknje škrbine in brinje. Pisala mi je teta: »Zavidam ti, ko pišeš kako skačeš preko rožmarina in v. eh. teh blagodišnih rastlin.« Prekletu ma o zavidanih vrednih posej! Cisto nič romantike ne vidim v tem kako so postali čez en teden moji novi čevlji popolnoma nemogoči in gležnji so mi krvaveli.

Spomnila pa se je Jere Tadića, da bi se morlo v tej stvari precej pridmoči. Dobro je vedela da je hola v usnjenih podplatih do teh škrbinah ostrih robovih in luknjah nemogoča. Na praznik sv. Blaža je šla v Trogir na sejem. Zvečer ko je čakala pri njenem ognjišču ko je prihajala na oslu in se ustavila pred hišo. Vsa rdeča mi je izročila svetlojavne čevlje: »Vidiš, to so čevlji za kamenje. V teh osle skači če že res nočeš nikoli mirovati.« Ozledovala sem iz trdega rumenega usnja izdelane čevlje s trdim črnim gumijastim podplatom. Imenujeto se »trogirski postoli« ker take prodajajo samo v Trogiru v onih tesnih uličicah, kjer so ena poleg druge same »posolarske radnje«. Prebivalci ob morju te vrste čevljev ne nosijo niti sami Zagrci. Oni doli jih z zaničevanjem imenujeto opanke čeprav pravih iz črev spletenih opank že davno več ne nosijo.

Sedaj sem lahko brez skrbi za svoje noze skakala in preskakovala luknje in erme. »Opanki« ste bili kot nalašč prikrpani za kraska tla.

Odočila sem se da se bom šla z n. m. pobahat v Rogoznicu, čim prej, d. kler so že nove. Šele sedaj sem imela čas za ozledovanje olik teh meni do edaj neznanih drevca. Celo naš Gregorčič mi je naekrat postal s svojo Oliko tako domače, da ga šele sedaj lahko prav razumem in doživljam isto. Čeprav mi je že marsikatera vrstica ušla iz spomina, tu sem jih vendar spet sestavila in vsi l. pot. olikje sem občutila samo pod olikami. V poznejšem času se mi je v podzavesti stalno vsiljevala v osrednje med holo sem to mehanično ponavljala kot korčično smešno? Ženske mamlato rožni venec ja. pa Gregorčiča. Da nisem imela na nogah trogirskih opank ne bi imela zani česa. No v Rogoznici sem bila b. d. č. razočarana. Trdno sem bila prepričana, da bodo z veseljem govorili: »Glejmo, glejmo, celo meštrovica nosi opanke. Ne sramuje se nas.«

Toda takrat se nisem vedela da R-čani ne marajo Vlahov nas, ki nismo č. ti. ki ob obali čeprav imamo do morja le po ure. Potemtakem seveda ne marajo niti opank. Toda tega jaz seveda nisem vedela. Sai sem živela šele nekaj tednov pod Lenikom.

Tako pa sem vsa srečna pripela čez nasip v R. Začela sem govo iti kar s prvimi starimi ribiški očaki, ki so krpali mreže. Toda pošali so nekako ne. o. n. Niti najnovejše vesti iz b. i. j. i. h. niso zanimale.

Šla sem pr. h. kovačji. V zač. tku n. j. izaren, je tudi on čez nekaj časa obmolknil in temno gledal v žerjavico.

Zenske ki so leno o. sedale pred hišami so me v svojem brazdelju niso gledale. Kaj neki imate danes, vsi ti čudaki? Nerodno mi je postalo.

Spomnila sem se na b. a. t. ki mi je nek. v otroških letih rad zalagal svoje filozofske umotvore. Enkrat sem ga bila že do erla sita pa je za konec d. d. l. še to: »Predstavi si da si na ogromnem sred. onu, ljudi naokoli vse č. n. o. t. b. e. da po. šlieto na drugo stran. Korakati ne moraš na sred. o. n. b. r. a. t. i. n. s. Si la k. p. d. stavilš kam boš dala roke, kako bi prestavljala noze ker si misliš da te vsak gleda?« Smejala sem se te b. d. r. i. j. i. t. a. k. r. a. t. in dočala da te moriš kaj takega v. k. l. i. t. e. v. njegovi neumni pameti.

Tokrat sem se nehote spomnila resničnosti onih besed. Pred vsemi temi mrko. gledimi ribarji in pred vsemi temi le. m. i. b. a. n. i. r. i. m. i. sem se počutila strašno neokretno. Vse mi je bilo na poti, najbolj na opanki. Mislite, da nisem oparila kaj merilo vašo oči ve lone že sk? M. i. t. e. da nisem videla vaših zaničevalnih posledov, vi n. a. n. i. g. o. l. i. r. i. b. a. r. i. j. Opanki so vam na poti. Evo vam jih evo jih! — bi najrašti lokala S. t. a. k. t. i. n. o. l. u. b. e. z. n. i. t. o. je pripelala Jere s kakšnim v. s. l. e. m. s. m. jih n. l. j. a. l. a. in no. i. o. — sedaj pa tako razoč. anje. Toda z. k. a. j.?

Trgovci mi je razložili: »Zakaj nosite opanke? To nočilo pri nas samo b. a. t. i. in notem oni Vlahi. Vi pa ste meštrovica.«

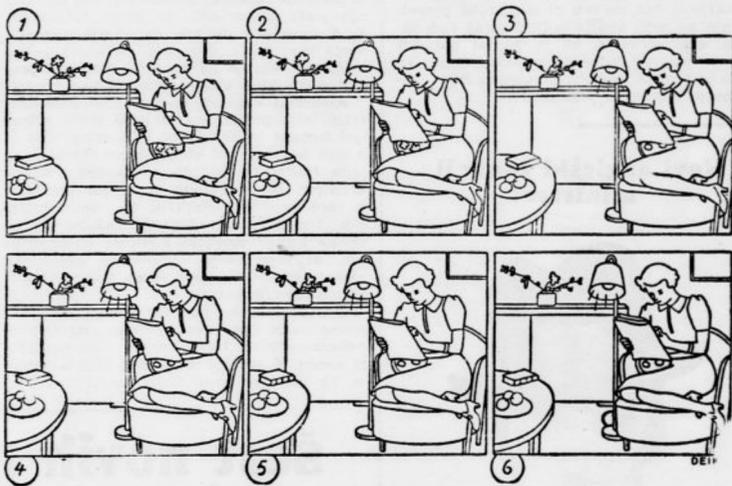
Te besede me niso poboljšale. Opanki so mi prihrastili k. s. r. u. in nosila sem jih do. l. e. P. r. i. z. n. a. j. h. b. e. s. e. d. v. R. ni bilo več. Če šele »sreča« mi n. i. n. i. o. d. z. v. a. l. j. e. V. a. s. sem hotela govoriti s kakim k. r. o. j. o. k. i. m. r. i. b. i. č. e. m. mi je obrnil svoj gol. h. r. e. b. Prava rada sem se z. v. o. l. a. v. a. l. a. d. o. m. o. v. na. l. e. n. i. k. k. m. i. m. »Vlahome. Setaji so mi naj. n. o. n. a. r. i. a. r. i. a. l. i. n. i. n. e. h. a. d. i. m. v. R. ali pa naj si objujem kak lepše, mestne čevlje.

»Lakaste in z visokim peto, kaj ne? Po teh luknjah, kaj ne?« Še vedno se nisem poboljšala.

Bilaj se je konec šolskega leta. Iz s. e. s. k. e. r. a. n. a. č. l. t. v. a. sem dobila poziv, naj se nemudoma javim v njihovih uradih. Samo mene kličete, kaj neki je ta č. e. z. a. Gos. n. o. d. n. a. z. o. n. i. k. m. e. je ozledal izpod očal. č. u. d. o. v. i. t. o. s. m. e. n. o.

»Prišla je pritožba radi Vas.«
»Mene so tožili?«
»Da, vas.«
»Moji vašeni?«
»Ne, pritožba je bre. p. r. a. v. e. z. a. p. d. i. s. t. N. a. m. e. s. t. o. p. o. d. p. i. s. a. je označen »Rogozni-

Kdo zna dobro opazovati?

Na prvi pogled so vse te slike popolnoma enake, toda pri natančnem opazovanju vidimo, da se v raznih malenkostih med

seboj razlikujejo. Vsaka naslednja slička se od prejšnje razlikuje v dveh malenkostih. Ali jih znate najti?

KALODERMA
Gelee
Specialno sredstvo za nego rok

Skrivnostna telefonska številka

Gospod Jože si je dal napejati telefon v svoje stanovanje, toda ker ne mara, da bi klicali razni nadležni ljudje, svoje telefonske številke ni dal zapisati v imenik. Ko ga je nekoč neki znanec prosil, da bi mu to številko odkril, mu je Jože rekel: »Naravnost ti številke ne povem, toda če si hočeš malo razbijati glavo, jo lahko sam najdeš. Tu imaš na listku devet raznih števil, toda moje telefonske številke ni med njimi. Lahko pa s pomočjo teh števil ugotoviš tudi moje, seveda če si dovolj odprte glave!«

Na listku, ki ga je gospod Jože izročil svojemu prijatelju, so bile naslednje številke:

- 4039
- CG07
- 1353
- 9590
- 5964
- 0448
- 7816
- 8285
- 2771

Ali veste znali vi odkriti telefonsko številko gospoda Jožeta?

Brzovjavno naročilo

Jože Redkev ima tovarno za motorna kolesa in majhne avtomobile. Ker nima dosti kapitala, naroča vse potrebno seveda v zadnjem trenutku, navadno kar brzovjavno. Tudi to pot je napravil tako. Za sto vozil obrest je potreboval kolesa. Svojemu dobavitelju je sporočil:

»Pošljite za sto vozil tri sto koles. Redkev.«

Dobavitelj je bil znan kot hladnokrven možak, toda to pot je vzrojil. Kaj vendar misli, človek prismuknjeni? Toda njegov uradnik je malo pomislil in ugotovil, da naročilo ni tako neumno. Kakšna kolesa je moral poslati?

Kako hitro je vozil avto?

Starejši gospod je ves prestrašen prihitel k prometnemu stražniku in mu začel pripovedovati:

Izprehajal sem se po cesti, počasi, tako da bi na uro prehodil kvečjemu 3½ kilometra. Tedaj pa pridrvi mimo mene avto, ki je imel številko 2-8765. Le malo manjkalo, da me ni podr. Še zdaj še ves tresena ob misli, v kakšni nevarnosti sem bil. »Pa vsaj veste, s kakšno hitrostjo je avto vozil?« ga je vprašal prometni stražnik. »Če ugotovimo, da je vozil prehitro, bo kaznovan. Drugače vam ne morem pomagati.«

»To se bo dalo izračunati.« je dejal gospod. Od trenutka, ko je svignil mimo mene, pa do trenutka, ko je izginil za bližnjim vogalom, sem napravil devet korakov, od tam dalje pa sem imel do vogala še 171 korakov.«

Stražnik je vzel svinčnik v roko, nekaj časa računal in potem zmagovalno rekel: »Prehitro je vozil! Zašil ga bomo! S kakšno hitrostjo je vozil avto?«

Ali znate računati?

S samim presojanjem se lahko zmotite. Zlasti če gre za nevsakdanja uganjanja. Dali vam bomo nalogo, ki jo lahko tudi vsakdo izračuna, da ne bo samo na slepo sklepal.

Koliko, na primer, tehta pajčevina, ki sega od meseca do zemlje? Ali je mogoče po obsegu in teži držati to pajčevino v ključici zvito v eni roki? Presodite malo! Pravilnost svoje presoje lahko takoj ugotovite s preprostim računom, ker vam bomo dali tudi potrebne podatke. Mesec je oddaljen od zemlje 335.000 kilometrov. Niti pajčevine je debela dvestotinko milimetra. Njena specifična teža je 1, torej tolikšna kakor specifična teža vode. Ali je bila vašna presoja vsaj približno pravilna.

Potniki in postaje

Grahovo, Prahovo, Lahovo in Mahovo so postaje na železniški progi, ki je najbrž na nobenem zemljevidu ne boste odkrili. Tucat gospodov, ki se med seboj poznajo, se pelje od začete postaje Strahova. Na postajah izstopijo omenjeni gospodje, in sicer takole: Gospod Klobasa in gospod Pipec v Prahovem, Smola, Dreta in Ocvirec v Grahovem, gospodje Cumbek, Blažič in Tepez v Lahovem, gospodje Ovca, Lakota, Trehub in Picek pa v Mahovem. V dveh izmed teh postaj so padle naslednje opazke: »Dobro, da so gospodje Blažič, Pipec in Lakota že izstopili...« je dejal Dreta. Gospod Klobasa je pripomnil: »Smola in Trehub sta očitno vesela, da se lahko peljeta še naprej. Gospod Tepez pa je tako izstopil na prejšnji postaji.«

Kakšen je od Strahova vrstni red postaj, na katerih so omenjeni gospodje izstopali?

Tehten vzrok

Ko je ubogi krojač zapustil jedno zemeljsko dolino polno grenkobe in solz, in se s tem tudi ločil od svoje ljubodne žene, se nepoti naravnost v paradizi Peter ga vpraša: »Si bil v vlačah?« »Ne, toda bil sem oženjen!« »No, to tudi velja!« pravi Peter in smesti krojača v nebesa.

Kar prisločki skopuh hoče izrabiti usodno priliko in se spopusti skozi nebeška vrata. »Le počasi le počasi pravi Peter. »Kje na je tvoja izumrtina iz vlač?« »Saj je tudi krojač ni imela!« Ta pa je bil vendar oženjen! »Oženjen?« Jaz sem bil trikrat!« »Proč proč!« zakriči Peter. »V paradizu ni prostora za norčije!«

Velika ponižnost

Na nekem potovanju krajšice Elizabete ji je prišel naproti župan mesta Coventry z velikim spremetvom in jo sitašno vodil v mesto. Morali so preko malega potoka. Županov konj se je nagel in hotel biti toda župan ga je ostro potegnili nazaj. Krajšice se je koni zasmilil: »Gospod župan, privoščite vendar kontu malo okropilite. Ponižni mož se je odkril, globoko prikloni in menil: »Nikdar ne bom tega domislil dokler ni pil poprej konj vašega Veličanstva!«

Letalec Edvard Rusjan

nudb. Ostal pa je zvest svojemu domoljubju ter odpoval v Beograd, da pred srsko javnostjo pokaže svoj odlični izum. Za polet je bil določil prvi dan pravoslavnega Božiča, toda ni se mogel dvigniti v zrak zaradi slabega vremena. Zvedrilo se je šele tretji dan in dasi je še vedno pihal močan veter, Rusjan ni hotel več čakati. Kriki navdušenja so se izpremenili v krike groze. Toda tega obupa Rusjan ni več slišal. Privezan na svoje letalo, je končal svoje življenje komaj v svojem 24. letu. Daroval je sebe, da odkupi tiste, ki so nadaljevali započeto delo. Srbska zemlja je sprejela slovenskega mladeniča v svoje naročje...

Komaj je preteklo trideset let od prvih uspešnih poletov naših prvih letalcev Rusjana, M. Čepa in Rusa Sikorskega, ki je v istem času delal na izpopolnitvi letala z eksplozivnim motorjem in propelerjem, že se na obzorju kaže novo načelo mehaničnega letenja: letalo z novim termodinamičnim motorjem brez propelerja. V začetku tekočega meseca so namreč Italijani prinesli poročilo, da je polkovnik-pilot Mario De Bernardi z uspehom preizkusil nov tip letala »brez propelerja in brez motorja«. V tem primeru gre za tako zvano »srakneto letalo«, ki se giblje zaradi reakcije plinske struje. Načelo je znano že iz l. 1896., ko je tako raketno letalo projektil slavnih ruskih izumiteljev Konstantin Ciolkovski iz Kaluge, mož, ki je s svojimi izumi dokazal, da živi daleč pred svojo dobo.

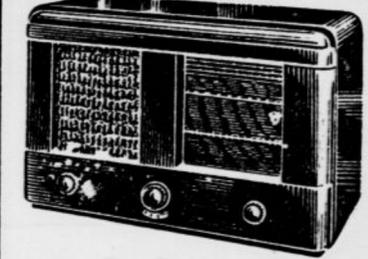
Preizkušeni Italijanski avton je bil izdelan po načrtih inž. Campinija v tovarni Caproni. Brzina je pri preizkusu znašala več ko 500 km na uro. Za te vrste letala je namreč dosti lažje doseči večjo, nego manjšo brzino, zaradi česa je praktična uporaba takih letal zelo omejena. Vseokoli bo zanimivo, ako na kratko obrazložimo bistvo takega »generatorja struje«, ki naj v bodočnosti zamenja današnji eksplozivni motor in njegov vijak. »Generator plinske struje« je neke vrste motor za pretvarjanje toplotne energije v energijo gibanja, ker se v njem takisto vrši zgorevanje plinske mešanice pod pritiskom, samo da se eksplozija ne vrši v cilindru, marveč s pomočjo konične cevi za eksplozijo, ki se odpira pod kotom okoli 10 stopinj.

Ta de Lavalova naprava služi tudi pri parnih turbinah za ekspanzijo pare in je po današnjem stanju tehnike najbolj smotno pretvarjanje potencialne energije pritiska in toplotne v energijo gibanja. Izgube pri tem pretvarjanju znašajo samo par odstotkov, plinska struja pa vsebuje po svoji kinetični formuli skoro vso v plamnikih pridobljeno energijo. Vendar pa je nadalj-

XIX
stoletje

Zena je ona, ki določa okus in kulturo svojega časa.
Za sodoben dom si izbere

4-ELEKTRONSKI SUPER SPREJEMNIK

ORION
RADIO 150

RADIO d. z. o. z., LJUBLJANA,
Miklošičeva cesta 7.
RADIOVAL, LJUBLJANA,
Dalmatinova ul. 13.
ANTUN BREMEC, CELJE
Miklošičeva ulica 2.
L. LUŠICKY, MARIBOR,
Koroška cesta 11.

čane. Vsebinska pritožbe je bila na kratko sledeča: Pod Lenikom živi učiteljica N. N., ki prihaja po službeni opravilih v R. Vsako ušivo pastirico nagovarja, ob vsako vaščanko se obregne, niti z umaranci ribiči je ni sram govoriti. Običaj se njenemu stanju neprimerno, kajti nosi op. n. d. itd. Cenjeni naslov naj opozori im. n. o. a. no itd. ...

»Ne bodite razočarani, tovariši ca.« mi je rekel nadzornik. »Naš človek si ni zrel za demokratizem.«

Se sem odhala pod olikami v opankah, kajti čakala sem, da bo kateri R-čan izumil posebne čevlje, v katerih bi laiko nemoteno skakala preko kamenitih ogrinj, in da bi bili vseno neodržani, leni, fini, mestni čevljički.

Ko sem odhala na novo službeno mesto, sem napisala svojemu nad. d. i. k. u. listič, ki sem ga pustila na šolski mizi: »Opozoriam vas, ne nosite trogirskih opank posebno, če boste šli v R.«

Toda kmalu sem spoznala da je bila vsa ta moja skrb odveč. Moj naslednik mi je poslal dopisnico, v kateri so je zgrajal, kako sem se neki drznila pisati take neslanosti.

Kdo izmed nas učiteljev ni bil se tako povzela in se kupil te svinjske, smrdljive vlačke panke?

Pozdravila Vas tovariš N. N. C. v. l. P. i. v. k. o.

Moč govora

Nadškof canterburyski je nekoč vprašal igralca Bettertona: »Kako je vendar mogoče, da gledališki igralci govorijo same izmišljene stvari, pa vendar občinstvo tako ganejo, da duhoven na prižnici s popovedovanjem same resnice tega nikdar ne more doseči?«

»To je vendar popolnoma umljivo!« je odgovoril Betterton. »Mi igralci govorimo na odru o izmišljenih stvareh, kakor da bi bile resnične. Vi, duhovni, pa govorite o resničnih stvareh,«

Platonična ljubezen

Trdijo, da je Benedikt XII. nagovarjal Petrarko, naj se oženi z oboževano Lavro. Pesnik pa je baje ta dobrohotni nasvet odklonil z motivacijo, da bi utegnile zakonske intimnosti ugasiti ogenj ljubezni in tako zmanjšati blaženstvo, ki ga opaja občudovanje te prekrasne ženske.

Zaman pranje

Varhi je v družbi govoril o tajniku Pavla III., monsinjorju Ambrogiju, »ki je vse zmogel, kar je hotel, in je vse hotel, kar je zmogel.«

»Med premnogimi drugimi darovi.« je pripovedoval, »je nekoč dobil festdvest srebrnih umivalnikov z vrči vred.«

»Kako je vendar potem mogoče,« so ugovarjali, »če ima toliko umivalnikov, pa vendar nima čistih rok?«

Inflacija

»Čakajte vendar, da pride vaš sin k pravi pameti preden ga oženite!« pravi Londončan sosedu. »Gotovo ne!« ga ta zavrne; »ako čakam tako dolgo, da pride k pameti, se gotovo ne bo hotel več ženiti!«

Rešitev

»No, kaj pa počne ubogi Patrik?« je vprašal Irec znanca. »Ah, ubogi hudič! na vesala je bil obojen, pa si je vendar življenje rešil s tem, da je poprej umrl!«

Trdnjava Bardia

Demonško samotna puščava — Naselbina s plitvim zalivom ter enim samim pomolom

Bardia ali Porto Bardia, kakor jo imenujejo Italijani, je najvzhodnejše pristanišče Cirenajke. Leži tik ob egiptski meji. Tu je pravo naravno pristanišče, globok, cevast zaliv, ki se je zajedel v 200 m visoko puščavno ploščad. Rdečkaste, prepeleke.

skoraj navpične čeri

obdajajo. Človeku se ta slika s svojo izrazito lepoto vtisne v spomin.

Cisto zgoraj na steni, daleč v morju leži vas Bardia. Snežno bele hiše s moderno mošejo so v krasnem kontrastu s temno modrim nebom, rdečimi skalami in svetlo zeleno vodo v luki. V ozadju zaliva ležijo v dolinski zarez skladišča in lope. Kajti Bardia je

važen trgovinski kraj

notrajnost dežele, Fort Capuzzo, oazo Kufro i. t. d. Pristanišče ima samo en pomol in ob njem lahko pristajajo le lažje enote vojne mornarice, ki ne segajo globoko v vodo. Večje ladje se morajo zadržati v zalivu. S čolni preplavljajo ljudi, živali in blago na kopno.

Neki švicarski novinar se je pred časom pripeljal v Bardio z lačjo, ki je v Tripolisu naložila čete domačinov iz Italijanske Somalije. Ljudje so bili veseli, da so dobili spet trdna tla po noge, kajti vožnja je bila

izredno viharna.

Več nego enkrat so drugopletki vojaki nagovarjali kapitana, naj jih odloži na kopno, kajti če že morajo umreti, potem store to rajši v svojem običajnem elementu puščave. Kapitan pa je moral napraviti baš nasprotno, ladja je morala zavoljo nevarnih čeri voziti čim dalje od obale. Komaj so vojaki stopili na kopno, so stvorili krog in sredi tega počočega ter z rokami tleskajočega kroga je

zaplesal moški ali ženska s kratkimi, ritmičnimi trziljaji. Prizor je bil komičen, a obenem s svojo melanholično strastnostjo v skladu z demonško samotnostjo puščave. Vojaki so se priselili z ženami in otroki ter vso opremo, ki jo zahteva potovanje skozi puščavo.

Na dnu doline je stala carinarna, hišica

iz lesa, pred njo pa kot edino rastlinstvo, dve bodičasti drevesci. Ves ponosen je carinski častnik razkazoval svojim obiskovalcem svoj vrt.

majhen, skrbno obdelan košček zemlje.

Vsaka rastlina je bila z bodečo žico in klobukom iz mrežaste žice zavarovana proti vsakovrstnim škodljivcem. Nedvomno je junaštvo pričakovati tu — zetje. A kako naj bi si ljudje drugače preganjali čas, ko vozijo tu mimo parniki komaj vsakih štirinajst dni? Danes, ko grme na Bardio od vseh strani topovi in se vsipajo nanjo in

na njene utrdbe hombe,

o dolgem času seveda ni več govora. Bilo je šele zgodaj predpoldne, a vročina je bila že neznošna. Vojaki kamion je pripeljal švicarja v vas, da mu ni bilo treba pokazati do nje po ozki skalni poti. Zgoraj vodi široka, obalna cesta, ki jo je dal zgraditi pokojni maršal Balbo do egiptške meje. Na vrhu je krasen razgled v notranjost — gričevnato, kamenito puščavo.

Umetno zimsko spanje

Posledice vbrizgov inzulina pod kožo toplokrvnih živali

Finskiemu raziskovalcu dr. Sulmolainenu je z vbrizgi inzulina in spojin te snovi z magnezijevim kloridom uspelo pri toplokrvnih živalih povzročiti umetno zimsko spanje.

Inzulin je zbudil pozornost vsega sveta. ko je American Frederic Grant Banting 1. 1922. odkril, da je to edino res učinkovito lečilo za sladkorno bolezen. Pridobil je to snov iz trebušne slinavke psov in jo je kmalu z uspehom preizkusil na ljudeh. Sedaj pa je dr. Sulmolainen za inzulina našel novo, zelo nenavadno uporabo. »Zimsko spanje«, v katero je uspaval manjše toplokrvne živali z vbrizgavanjem te snovi ali njene spojine z magnezijevim kloridom. Je trajalo zelo dolgo. Dr. Sulmolainen je svoje poskuse delal zlasti z ježi, ki so po

injekcijah spali tako dolgo, dokler so bili v hladini omari v temperaturah okrog ničle. Če jih je dal v prostor s kakšnimi 22 stopinjami Celzija, so se počasi zbudili.

V naravi je opaziti na drugih toplokrvnih živalih nekaj podobnega. Če prenesemo n. pr. spečo mrtovično iz njene dupline, kjer vlada običajno temperatura 10 do 11 stopinj, v toplejši prostor, je opaziti na njej različno dihanje šele pri 21 stopinjah, pri 25 stopinjah prične smrčati, pri 28 stopinjah se prične stegovati, pri 31 stopinjah pa se zbudi.

Domnevati je, da se da postopek dr. Sulmolainena, po katerem se količina sladkorja v živalski krvi zmanjša za več nego polovico, uporabiti za vse toplokrvne živali, ki pozimi spijo.

Zanimivosti

Polžem v splošnem ne priznavamo posebne moči. Eden izmed polžev pa more s samim jezikom drobiti trde školjke. Najprvo obdela takšno trdo lupino s silno, ki vsebuje kislino, potem pa nastavi nanjo jezik kakor pilo in drgne toliko časa z njim sem in tja, da školjko prepilji. Jezik tega polža je za takšno delo posebno primeren, ker je na njegovih površini preobilno majhnih kitičnih zobčkov.

Ameriški kapitan Backer je v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja prvič pripeljal banane iz Kingstona v Evropo. Mož je o tem poročal: »V obrežnih mestih Mehike jedo ljudje te sadeže z mesom kakor krompir. Na mehiških trgih jih ponujajo v vseh mogočih oblikah, ne samo rume-nih, temveč tudi rdeče in takšne, ki so velike kakor človeški komolec poleg drugih, ki niso večje od malega prsta. Te nimajo lupine, temveč samo kožico. Večje banane ljudje kuhajo.«

Z uro si lahko podnevi v sončnem vremenu vsak čas brez kompasa ugotovimo nebesne strani. Urno kazalo obrnemo proti soncu. V sredini kota med tem kazalom in 12. uro gre smer proti jugu.

»Ali si moreš misliti večjo neokusnost? Predstavil se mi je šele potem, ko sem dovolila, da me je trikrat po'jubil.« (Söndagsnisse Strix)

Šest novih mest v Italiji

Imenovali jih bodo po fašističnih prvakah

Zavod za gradnjo stanovanjskih hiš v Italiji poroča da bodo v Milanu v kratkem času položili temelje za šest novih mest.

Vsako teh mesto bo naselbina za delavce ter bo imelo 15 do 20 tisoč prebivalcev.

Prvotno so nameravali zgraditi samo štiri mesteca ter jih imenovati po znanih prvakah fašistične stranke, in sicer po očetu zunanjega ministra Ciana, Arnaldu Mussoliniju, Italu Balbu ter Guglielmu Oberdanu, znanem iredentistu, ki so ga obesili v Trstu. Največja naselbina naj bi dobila ime po bratu min. predsednika, pokojnem Arnaldu Mussoliniju.

Običaj, da se mesta imenujejo po znanih osebnostih, so si Italijani izposodili v Ameriki, kjer je ta sistem zelo priljubljen. Saj je znano, da je dobila ameriška prestonica ime po ustanovitelju Zedinjenih držav, Washingtonu. V Evropi se sicer nihče ni domislil, da bi imenovali kakšno mesto po Napoleonu Bonaparte, toda v Nemčiji se neko mesto že imenuje Hindenburg in v največjem času so tudi poljski Lodz prekrstili v Litzmannstadt. Mesto Hindenburg je bilo prej poljsko. Imenovalo se je Zabrze.

V Rusiji imajo že niz mest, ki nosijo imena po osebnostih novejšje zgodovine. Spominimo se samo na Leningrad in Stalinabad. Na Balkanu imamo tudi nekaj mest, ki so jih imenovali po velikih možeh Carigrad se imenuje po cesarju Konstantinu Velikem. Povodiv se je prej tudi imenoval Filipopol. V današnji Rusiji pa imajo tudi mesto Gorki, dočim se Rumunsko mesto imenovali Ghika po znani knežji roduvini.

Politika

Ko je Franklin prosil Friderika II. za pomoč Ameriki, ga je monarh vprašal: »Za kaj, gospod doktor, se bo uporabil denar?« — »Da izvolujemo prostost, prirojeno pravico človeštva!« — Friderik nekoliko pomislil, potem pa odvrne: »Jaz sem kralj in ne morem svoji obrti škodovati. Rodil sem se da vladam. Ljudstvo mora biti pokorno.«

Kakor se vzame

Sosed vpraša sosedo, kako se kaj godi v njegovi hiši, odkar mu je žena zbolela. »Ne posebno dobro! Moja žena se boji, da bi umrla. A mene je strah, da mogoče vendarle ostane pri življenju. Zato sva oba potra.«

Zdravilo

Poklicali so ponoči zdravnika k bogatašu, ki je bil nenadoma zbolel. Zdravnik ga preišče in vpraša, ima li tek in ali dobro spi. Ko bolnik temu pritrdi, meni zdravnik: »Zapisal vam bom nekaj, kar vas bo rešilo vsega tega!«

»S kom držiš — z materjo ali z očetom?«
»Oprosti — jaz sem nevtralna...« (Gauchele)

Igralnica nad oblaki

Ozadje tajnih samomorov — Hazardne igre v aeroplanu

Policija je v Los Angelesu v zadnjih časih postala pozorna na vrsto samomorov v krogih imovitih moških in žensk. Vzrokov za te samomore ni bilo mogoče doznati. Policiji so sicer namignili, da stoji za njimi bivši trgovec z žitom, Robert Playford, toda o njem ni mogla policija ugotoviti nič sumljivega. Živel je neoporečno in je imel zadostne dohodke kot vodilna moč v neki banki. Neki zasebni detektiv Carlton pa se od tega videza ni dal prevartiti. Na svojo pest je moža opazoval in zbiral podatke o njem. Nekega dne je zvedel, da se Playford v družbi več oseb zvečer pogosto vozi v okolico Los Angelesa. Detektiv si je najel avto in je Playforda na takšem izletu zasledoval. Playford in njegovi trije spremljevalci so se ustavili v neki gostini, tja je pozneje stopil tudi Carlton, a ni opazil nič sumljivega. Može so si bili naročili mrzlo večerjo in so se potem vrnili v mesto.

Dva tedna pozneje se je Playford v nekem baru seznanil z veselim gospodom, ki se je predstavil kot Alexander Maxwell iz Bostona in ki je dejal, da je v Los Angelesu na poslovnem potovanju. Playford ga je takoj povabil na nočni izlet z avtomobilom, med vožnjo mu je razodel, da so on in njegovi prijatelji strastni ljubitelji hazardnih iger. Hazardne igre pa so v Kaliforniji prepovedane, zato se jim morejo posvečati le z največjo previdnostjo. V tem oziru bo Maxwell doživel še nočjo presenečenja. Avtomobil je vozil do nekega zasebnega letališča, kjer je že čakalo letalo. »To je moje presenečenje«, je izjavil Playford in se je veselil začudenja, ki ga je kazal njegov gost. Še bolj vesel je bil njegove izjave, da je tudi sam strasten igralec hazardnih iger. Može so stopili v letalo in tam so začeli igrati. V leteli igralnici je Maxwell izgubil 78.000 dolarjev, pri tem

pa je ugotovil, da je Playford nevaren sleparski igralec, ki je svoje žrtve obiral s prevejanimi trikovi. Tedaj se je razodela tudi skrivnost samomorov.

Maxwell se je od lopova poslovil kar najbolj ljubeznivo, spremenil se je nato spet v detektiva Carltona in je dal Playforda še isto noč po policiji potegniti iz postelje. V sodni razpravi, ki se je pravkar zaključila, so ugotovili, da je slepar obiral sedem imovitih oseb do kosti, v treh letih si je s slepasko igro pridobil 750.000 dolarjev. Kazen je bila temu seveda tudi primerna.

»Pepe mi je rekel, da mi manjkajo samo peroti...«
»... da postaneš angel ali gos?« (Söndagsnisse Strix)

Novi angleški zunanji minister

Potem, ko je angleška vlada določila lorda Halifaxa za poslanika Velike Britanije v Washingtonu, je bil imenovan za novega angleškega zunanjega ministra Anthony Eden

Bileamov osel

Pridirgar Durnet je razlagal poglavje o Bileamovem oslu in si prizadeval dokazati, da je res govoril. Neveren deček se prične smejeti. V jezi ga Durnet sunje z nogo. »Vi morate samo dokazati,« zakriči razjezen deček, »da je Bileamov osel govoril, ne pa, da je brcal!«

Dediščina

Prj narekovanju oporoke je določil zakonski mož: »Moja žena naj bo edina dedična, toda s pogojem, da se po poteku zalovanja takoj zopet omoži. Tako sem vsaj zagotovljen, da bo moja smrt obžaloval vsaj en človek.«

Poroka na povelje Napoleona Bonaparta

Odkritje v rodbinski kroniki cesarja

V družinski kroniki Napoleonovega generala Davoustja je neki švicarski novinar odkril poročilo o poroki, ki jo je zapovedal Korz in ki ga ne omenja noben življenjski tega nasilnika.

Bonaparte je bil tedaj še konzul, pravkar je pripravil ekspedicijo na San Domingo. Vodstvo te ekspedicije je hotel izročiti možu svoje najljubše sestre Pavline, generalu Leclercu. Leclerc pa ga je prosil, naj vodstvo izroči rajši komu drugemu, ker namerava vzeti svojo povsem mlado, edino sestro iz penzionata in poskrbeti, da se čim prej poroči.

»To ni nobena ovira,« je dejal konzul. »Vašo sestro poročimo že jutri. Stvar je torej urejena. Pripravite se, da popotirijem odpotujete. Jutri zvečer bo vaša sestra poročena. Ta trenutek še ne vem s kom, lahko si pa mislite, da ji najdem dobro partijo.«

Leclerc je zaman ugovarjal.

»Obžalujem gospa, toda moram vam povedati, da vaš sin v šoli ne prestopa meče krogljice iz papirja v svoje tovarise...«
»Gospod profesor, to pa je dedna obremenjenost. Njegov oče je namreč artilerijski oficir...« (Allerre)

Slutnje o smrti

Čudni in temačni primeri iz življenja

Iz preteklosti so nam znani mnogi primeri za napovedi in slutnje smrti, ki so se uresničile. Tako je znani protestantski župnik David Fabricius, ki je užival svetovno slavo kot astrolog in astronom, napovedal, da bo umrl 7. maja 1617. Da bi tej usodi ušel, je poskušal vse mogoče. Vse dneve je ostajal doma in samo zvečer proti desetini je za trenutke stopil na prag, da bi ujel nekoliko svežega zraka. V takšem trenutku ga je omenjenega dne umoril neki Hoyer.

Podobno je končal astrolog Stoeffler, ki je bil izračunal, da ga bo smrt zagrabila nekega osmočnega dne 1. 1530. Ves ta dan je prebil pod varstvom prijateljev v hiši. Dan je skoraj minul, ko je segel Stoeffler po neki knjigi na polici. Polica je padla s stene in je zadela astrologa tako nesrečno na glavo, da je ostal na mestu mrtev.

V nekem gradu princa Radziwilla v Galiciji je visela slika, ki je predstavljala Sibilo iz Kume. Mlado dekle, ki jo je bil princ počel, se je te slike strašno bala. Na dan svoje zaroke je to zaročencu po-

vedala. Ta jo je prešerno zvlekel v sobo, kjer je slika visela, rekoč: »Tega strahu se moraš odvaditi...« Vse je planilo v sobo in se ni menilo za prestrašene klice mladega dekleta, ki so jo skoraj s silo potavili pod sliko. Nekdo pa si je dovolil šalo, da je zaloputnil vrata. Od tega strlesja, ki je padla slika s stene in je zadela zaročenko tako nesrečno na senca, da je v nekoliko minutah umrla.

Okrog 1. 1865. je v Sarteanu živel neki Sassaroli, ki si je najel tretje nadstropje neke hiše, ki je pripadala kanoniku Boccheriniju. Tu se je sestajala vsak teden družba 35 ljubiteljev glasbe, ki ji je bil Sassaroli za dirigenta. Že po prvi skušnjaji v novih prostorih se je vedel Sassaroli zelo razburjeno. Trdil je, da se bo hiša v kratkem podrla. Hišni lastnik je pozval uradno komisijo, ki je stavbo natančno pregledala in izjavila, da je strah neutemeljen. Na dan, ki ga je bil Sassaroli označil za dan nesreče, se je orkester spet polnoštevilno zbral, vendar pa je bil dirigent tako razburjen, da se po tudi drugi prestrašili in so se dali pogovortiti, da z njim poslojpe zapustijo. S tihim glasom jih je pozval, naj gredo po stopnicah počasi in brez trenjenja. Komaj je zadnji izmed mož zapustil hišo, se je ta s silovitim trščem podrla....

Primeren odgovor

Ko je nekoč Ludovik XV. pregledoval svoje grenadirske čete, je bil slučajno v njegovem spremstvu tudi angleški poslanik. Kralj postoji pred vojakom, čigar obraz je bil pokrit z brazgotinami, ter ponosno pravi Angležu: »Priznajte, gospod poslanik, tem ljudem je že na obrazu zapisano, da so najboljši vojaki v Evropi!«

»Toda, sire,« se je priklonil Anglež, »kaj bo pa Vaše Veličanstvo reklo o tistih, ki so jim te rane zadali?«

Duševni učinki

Ko je Rivarol zvedel, da se je zastrupil nadškof mesta Toulouse, je rekel: »Prav gotovo je požrl eno izmed svojih maksim.«

Kaj je težje?

Lord Bruyer je menil: »Rajši vprašam starega moža, kdaj bo umrl, kakor pa postarano žensko, ki bi pa še rada ugajala, kdaj se je rodila.«

Poskus

»Kaj hočeš s tem grdim ptičem?« vpraša sosed pekovo, ko je prinesla s trga domov krokarja. »Moj mož in jaz,« je odgovorila, »hočeva videti, je li res, da učakajo krokarji starost nad 100 let.«

»Mladi mož — kopiranje je strogo prepovedano!«
»Saj ne kopiram — beležim si samo telefonsko številko modela...« (Gauchele)

Napoleon napade Egipt

Za sodobne vojne ladje, ki zmorejo tudi nad 40 vozlov hitrosti, je Sredozemsko morje majhno in ozko. Nobena večja pomorska formacija ne more nepaženo od enega konca na drugega. Če bi se slučajno ne zasacili sovražni rušilci ali podmornica, jo kaj kmalu zavajajo ogledniška letala, ki takoj sporočijo svoje morju, da se bliža sovražnik. Tako je danes, še pred nedavnim je bilo drugače.

Napoleon Bonaparte

Slavni Napoleon Bonaparte, edini čovek, ki je nosil na svoji epistoli vse vojaške čine od prvega do zadnjega, je postal po svojih velikih zmaganih v Italiji in v vojni z Avstrijo, najpopulnejši človek Francije. Napoleon je bil akat. general francoske republike. Njegovе slavne zmage, ki si jih je priboril v Italiji proti številni avstrijski vojski, so ga napravile polboja francoskega naroda. Z armado, ki je bila gola in bosa, sestradana in dokler ni prevzel od voajstva, tudi slabo vodena, je premagal mali Kurzičan sino cesarstvo in razotvil svoji domovini velik del Italije.

V tistih časih je vialod Francijo iz treh diktatorjev sestavljali direktorji. Tei trojici pa Napoleonova slava ni pusila mirno spati. In čimboli je njegova slava rasla, kar se je tudi sam zavedal, tembol so bili prepričani, da bi ga b'o treba »likvidirati«. Anglija je bila od f'an oske revolucije dalje v neoprestani vojni s Francijo. Baš takrat pa sta se dve državi prepirali, kateri naj bi pripadal Egipt.

Mlademu in ambiciozemu Bonapartu je direktorji predložili naj gre v Egipt in naj ga osvaji za Francijo. Veleli so da premisljuje o zavzetju sveta, o slavi Aleksandra Velikega, njegovi poti v Indijo in so si mislili: na ta način se ga najlj'žje iznebimo.

Takrat je križaril po morju slavni admiral Nelson

Za takratne razmere je bila taka eksplozija več nego drana. Obesena po svoji tajni policiji, da namerava Francija zavzeti Egipt, je ukazala Anglija svoemu slavnemu admiralu Nelsonu, da mora za vsako ceno preprečiti ta morski »porač«, da mora napasti francosko transportsno brodovje in ga potopiti do zadnjega na dno Sredozemnega morja.

Francioz so dobro vedeli, kakšna nevarnost jih čaka. Zato pa so bili tudi pripravljeni na vse. Napoleon je razdelil ekspedicijsko na dva dela, tako da bi moral vsaj en del zavzeti Egipt, če bi se srečali z Napoleonovim brodovjem na odprtém morju.

Ob 7 uri zvečer dne 27. maja 1798 je odplul prvi del francoskega brodovja pod poveljstvom generala Desa. Brodovje je imelo 70 jadrnic, 3000 vojakov, 300 konj in nekaj topov. Takrat pa mornarji in vojniki se niso vedeli, kam morajo zapeljati. Šele 40 milj od francoske obale so smeli odpreti zapечатeno naredbo, v kateri je bil označen cilj odprave. Trejega junija istega leta je priplul ta del brodovja pred Malto. Tri dni pozneje pa je priplula vsa ostala francoska flota iz Toulona, ki je obsegala 13 bojnih ladij, 8 fragat in večje število transportnih ladij. Vse francoske brodovje je štele okrog 400 ladij z 10.000 mornarji.

Kopna vojska na teh ladijah pa je štela 40.000 mož in 2800 konj. Poveljstvo nad njo je bilo poverjeno generalu Bonaparte. Ko se je ustavil pred Malto, je postal Napoleon brez oklevanja svojega adjutanta na otok in zahteval brezobzorno predajo. Razlogov za tako zahtevo je bilo več. Malta je dopuščala An ležem, da so novaki na otoku mornarje za svojo mornarico podpirali in francoske emigrante vzela je v zaščito ruskega carja, ki je bil sovražnik mlade Francije. itd.

Malta se je vdala brez odora. Napoleon je svečano vikorakal v mesto, razvil francosko zastavo na trdnjavskem stolpu in se osvobodil ujetih Arabcev in Turke ter jih uvrstil med mornarje svoje mornarice. Nelsona pa ni bilo od nikoder. Francioz so ostali na Malti celih osem dni. V tem času so se vse vojne in transportne ladje založile s pitno vodo in rezervno hrano. Ko je bilo vse pripravljeno, je dal Bonaparte naredbo in odromna 400 ladij broječa flota je odplula po Sredozemnem morju proti Aleksandriji. Za varovanje Malte je pustil 4000 vojakov s potrebnim številom častnikov.

Napoleon se je zanašal na srečo

Brodovje je odplulo kar tja v en dan. Vsak trenutek bi se bil lahko pokazal na obzoru Nelson s svojim brodom. Nihče pa na francoskih ladijah ni bil miren. Čeprav so ščitile transportne brodovje francoske vojne ladje pod poveljstvom admirala Briera. Tudi Napoleon o a »klicca je pokazala bojazan, on pa je mimo djal: »Verujem, da me varuje moja srečna zvezda. Ona bo prisilila Nelsona, da bo odplul okrog po morju ne da bi nas srečal.« — In res, Nelson je bliđil po morju. V

tistih časih še ni bilo parnikov, letal, niso poznali brzolava in radija. Iskat, koga na debelem morju in ga tudi najti, je bilo včasih zelo težko. Nelson je poznal dve dvakrat srečal francosko mornarico pred Abukirrom in Trafalzarom in jo obakrat uničil, ker tam pač ni bilo Napoleona in njegove srečne zvezde, ki ga je odvdala v Egipt in ga tudi živega in zdravega vrnila Franciji.

Medtem ko je Napoleon zavzemal Malto, je Nelson plul proti Aleksandriji in okrog Sirije misleč, da bo tam ujel francosko brodovje. Ko je Napoleon zvedel za to, je dejal tistim, ki so se bali srečanja z Nelsonom: »Ali vam nisem rekel? Moja srečna zvezda nas je obvarovala velike nesreče! Nesreča bi mogla biti v resnici velika. Mnogo močnejši in spretnjši v pomorskem vojevanju od francoske vojnemornarice, ki je spremljala transport bi jih bil Nelson vse »odpremil« na dno Sredozemskega morja in zvedovina bi šla po čisto drugi poti. Bleščeta Napoleona karjiera bi bila prekinjena že v začetku. Čeprav bi bili francoski mornarji in častniki še tako hrabri, je bila njihova naloga otežkočena radi tega, ker so spremljali tako veliko brodovje, katerega je imel Nelson potopiti.

Kako so se Francozi izkrcali

Vznenmirjeni po misli, da bi se moral Nelson vsak trenutek pokazati, so se začeli Francozi takoj po prihodu na cilj izkrcavati. Čeprav je bila obala skalovita in so bili na njej verjetno skriti mame-luki, je Napoleon ukazal vojaštvu, naj se takoj izkrcra ne glede na slabo vreme, ker da bi se moral vsak čas pojaviti Nelson. V razburkano morje so soustili čolne in izkrcavanje se je začelo. Obala se je zdelapusta, nikjer ni bilo videti žive duše. To je obetalo lahek posel, čeprav se je predpostavljalo, da je Nelson obvestil mame-luke o francoski nameri. Cim pa so se čolni prepolni vojaštvu začeli premikati proti obali, se je zaslislalo strahovito streljanje. Skriti za skalami so Arabci in Mameluki dobro merili na sovražnika, ki je predstavljal dobro tarčo. Čeprav so se čolni nemirno igrali na morskih valovih v trenutku se je voda pordečila in začeli so so bolesteri kriči prvih ranjencev. Kljub temu, da se je računalo z odmorom pri izkrcavanju, je bilo iznenadenje vseeno veliko. Ker Nelson ni srečal francoskega brodovja na odprtém morju, je obvestil mame-luke, kakšna nevarnost jim preti.

Čolni prepolni vojaštvu, ki se ni moglo braniti nevidnemu sovražniku, so bili kot rečeno odlična tarča za izvrstne strelce na obali. Svinec je frtal od vseh strani. Voda na te bila še pregloboka, da bi mogli vojniki prečkati iz čolnov in se dokomati do obale. Nastal je kritičen položaj, kakor nastane vedno pri luđeh, ki so napadeni a se ne morejo braniti. V prepolnih čolnih tako zapostavljenih luđi

je nastal nemir in je obstojala nevarnost, da se prevrnejo. Cesar pa ni dosegla sila je dosegla zvitost. Vsi za eruvani v borbo s čolni, ki so se skušali približati obali, niso opazili mame-luki in Arabci drugih čolnov polnih vojaštvu, ki so se bližali drugim točkam obale.

Po streljih iz pušk je Napoleon spoznal, da sovražnik ni tako številčen. Zato je ukazal napad z drugih strani: vsi vojniki naj čimprej poskačejo v vodo in naj se čimprej povzpnejo na obalo. Napad z bokale je takoj uspel. Borba je bila krvava. Ladijsko topništvo se ni moglo udeležiti zaradi viharnega morja. Z obale se je slislalo divje rjovenje mame-lukov in Arabcev, ki se niso prestrašili niti tako velike mornarice in številnih čolnov polnih vojakov, ki so se bližali obali Egipta. Večeli so, da je sovražnik močnejši, niso pa hoteli dopustiti, da bi se izkrcal brez žrtve.

Vojniki, 40 stoletij gleda na vas...

Vse njihovo lunastvo pa je bilo zaman. Čolna vojska je pristala. Vojniki so skakali v vodo držeč puške visoko na glavami. Branilci so bili napadeni od vseh strani, pa so se še vedno držali. Pač a ne izprobo se te ožli okrog njih sovražnikov obroč sovražnika, ki je bil prav tako lunastki in ki mu je poveleval mlad že slaven vojkovodja. Boj je bil potem kratek. Branilci so popadali do zadnjega.

Takrat šele, ko je na morju in na obali izgubil okrog sto svojih vojakov, je moral Napoleon vikorakati v stari Egipt, kjer je pod slavni piramidami našel svoj slavni ukaz vojski: »Vojniki, štirideset stoletij gleda na vas z vrhov piramid...«

Admiral Nelson

Rodili so se pod božično zvezdo

Pri mnogih narodih je razširjena prazna vera, da božični otroci niso srečni. Zimski sončni obrat je bil starij Germanom čas zle moči. Tudi stari Galci so verovali, da to ni srečen čas, in oba naroda sta bila istega mnenja, da imajo otroci, rojeni v dneh okoli sončnega obrata, slabe pogoje za življenje.

Med božične otroke je spadal cesar Friderik II. Hohenstauf, sin Henrika VI., de-dič Apulije in Sicilije, kateremu je pomagal na cesarski prestol češki kralj Premysl Otakar I. Rodil se je 26. decembra 1194 v Palermu. Starše je kmalu izgubil. Varuh mu je bil papež Inocenc III., pod čigar nadzorstvom so Friderika vzgajali. Nikoli ni smel biti otrok; komaj mu je bilo štirinajst let, so ga že iz političnih razlogov proglasili za polnoletnega ter ga ponudili nemškim knezom za cesarja. Toda potem se je moral dva in štirideset let boriti za prestol, najprej s knezi, s katerim ni imel niti jezika skupnega, ker je bil italijansko vzgojen, pozneje pa s papežem in lombardskimi mesti. Umrl je sredi bojev, v katerih je padel tudi njegov sin.

Lepa kneginja Elizabeta Bavarska, ki je bila rojena v božični noči leta 1837, je živela ob boku avstrijskega cesarja Franca Jožefa I. svojega soproga, ki je ni nikoli razumel. Na bregu ženevskega jezera jo je umoril italijanski anarhist Lucheni.

O božiču je Meksiki zagledal luč sveta poznejši španski polkovnik Avgustin Iturbido, ki se je leta 1809 postavil na čelo revolucijskega boja proti španskemu kolonialnemu gospostvu v Meksiki. Leta 1822 se je dal proglasiti za meksikanskega cesarja kot Avgustin I. In dve leti nato so ga ustrelili uporniki v Queretaru na istem kraju, na katerem so po 43 letih usmrtili njegovega naslednika Maksimilijana I. Avstrijskega, brata Franca Jožefa I., pusto-lovskega nadvojvode-pesnika.

Najbolj pustolovski življenje izmed vseh božičnih otrok je živel baron James Harden-Hicky, rojen 25. decembra 1848 v Parizu. Po svojem očetu, kalifornijskem zlatokopu, je podedoval poldrug milijon dolarjev. Z njim je kot trindvasetletnik ustanovil glasoviti satirični časopis Tri-boulet. V njem je izbojeval slavni boj z Aurilom Scholom, ki je bil predmet vsakdanjih pogovorov v francoski družbi. Ko so ga kot nadležnega tučca iz Francije izgnali, je šel na potovanje okoli sveta, se dal leta 1893 proglasiti za kralja otoka Trinitada, poskušal zbuditi zanimanje Angležev za gospodarsko izkoriščanje otoka in se slednjim zastupil v njihovi krčmi v San Pazu, ko mu je vse izpodletelo. V žepu je imel deset dolarjev, ki so mu ostali od vsega premoženja.

Peter Cornelius, skladatelj lepih božičnih pesmi in opere »Kalif iz Bagdada«, se je rodil o božiču 1824 v Mainz. Umrl je ubog in nepoznan leta 1874. Šele po njegovi smrti so njegove skladbe ocenili in priznali.

Je pa tudi doletel božičnih otrok, ki jim je bila usoda naklonjena. Med njimi je bil francoski pisatelj Scribe, ki je obogatil o-

s tri sto petdesetimi veseloigrami in ki mu je razmeroma ne bog ve kakšni talent pridobil priznanje in finančne uspehe, kakršno niso dosegli niti resnični geniji.

Tudi Claude Martin je bil otrok božiča. Kot sin revnega sodarja se je rodil l. 1732 v Lyonu. S sedemnajstimi leti se je dal vpisati med vojake, prišel v Indijo, se odlikoval pri zavzetju otočja Pondicherry, bil povišan v polkovnika, stopil v službo naboba šušah-el-Daulaha in je poveleval njegovemu topništvu v vojni proti Tippe sahibu. Umrl je kot angleški generalni major in vsemogučni predsednik vlade v juliju leta 1800.

Podobna usoda se je začela prestati na sveti večer 1634 na grškem otoku Samu. Takrat se je ondi rodil grškemu mornarju Falkonu sinu Konstantinu. Ta Konstantin Falkon je prišel l. 1659 v Siam, kjer se je udeležil upora domačinskega generala Chakrija proti cesarju. Pod njegovim vplivom je navezal Siam stike z Evropo, postal leta 1684 poslanec k kralju Ludoviku XIV., ki je 1687 ustanovil v Siamu francosko posla-ništvo. Falkon je bil predsednik vlade kralja Chakarija, reorganiziral mu je armado, toda njegove in francoske težnje, da bi se v Siamu razširilo krščanstvo, so povzročile takoj upor. Falkon je bil umorjen in Siam je spet pretrgal zveze v Evropo.

Ob božiču se je rodil tudi slavni angleški fizik Newton, nemški pesnik Ernst Moritz Arndt in Thomas Murner, satirik in revolucionar svoje dobe, nemiren duh, ki je prehodil celo Evropo. Cesar Maksimilijan ga je l. 1505 kronal kot pesnika, strassburški najznamenitejših splov »Nova Germanica«, v katerem je Murner dokazoval, da je v Alzaciji močna francoska stranka in da ima Francija pravico do te provincije; vse izvode razen šestih je dal sežrati. Murner je umrl leta 1537 v Oberahrhelmu v Alzaciji, kjer se je bil rodil v božični noči leta 1475. Zapustil je bogato in dragoceno delo star, v Rimu za kozami.

Za Augusta Goetheja, ki se je rodil 25. dec. v revolucijskem letu 1789, kot sin velikega pesnika, ni bila božična zvezda srečna. Bil je sicer velmarsiški svetnik, oženil se je bogato, ampak živel je zmerom samo v senci svojega slavnega očeta in umrl v oktobru 1830, komaj dobrih štirideset let star, v Rimu za kozami.

Z Goethejem je v zvezi še eno božično dete, Charlotta Stein, ki je prišla zaradi svoje razmerja do Goetheja v nemško literaturo. Charlotta se je rodila v noči med 24. in 25. decembrom 1742.

Poprava

Pesnikun je prosil Pirona, naj pregleda njegove verzice. »Kar s križcem označite, kar bi se vam ne zdelo prav!«

»Ko je dobil rokopis od Pirona nazaj, ni bilo na njem nobenega križca. Na mladeničevo vprašanje, zakaj tako, je Piron odgovoril: »Saj vendar nsem mogel napraviti iz te stvari pokopališča!«

Taborišča za vojne ujetnike v Nemčiji

Med vsemi vojujočimi državami ima Nemčija največ vojnih ujetnikov. Zato je nastal važan problem, kam s temi luđmi, ki imajo normalni življenjski p'tek in kako jim preskrbeti dovolj živil ter prihraniti bivališča. Pri znanem nemškem smislu za organizacijo in pri dravstvenih izkustvih iz svetovne vojne, ko je Nemčija takisto imela na milione vojnih ujetnikov, to vprašanje ni delalo prevelikih težav. In reči se mora, da so bile nemške oblasti kaj kmalu kos temu prečnemu problemu. Danes ima Nemčija nad poldrug milijon vojnih ujetnikov, kaj med tem je izp'šla na svobodo vse Poljake, Belgijce in Nizozemce, razen častnikov, ki so ostali v ujetništvu za Francoze, to vrašanje še ni rešeno, zato je pretežni del ujetnikov francoske narodnosti.

Vsa taborišča z vsemi vojnimi ujetniki so podrelena posebnemu oddelku nemškega vrhovnega poveljstva, ki nosi naziv ujetniki stroje v smislu mednarodnega sporazuma sklenjenega l. 1929 v Ženevi. Ta pogodba določa, da so ujetniška taborišča vedno pod nadzorstvom komisije sestavljenih iz nevtorcev. V konkretnem primeru imajo v taborišča na Nemškem dostop ameriške komisije, ki ob izbruhu vojne je Amerika prevzela zaščito britanskih in francoskih interesov. Vsi ujetniki so razdeljeni v kakih 120 taboriških pose-
bsei Nemčiji poleg tega pa je še nekoliko taborišč v zasedenem delu Francije. V načelu so častniki popolnoma loženi od množice in častnikov tudi ni mogoče štiti kakršnekoli delu dočim je mogoče dolžno izvrševati dela, ki mu jih odraža nemška vojaška uprava razen neposrednih frontnih ter utrdilnih del.

Častniki so po pretzmem delu nastajajo ob starih gradovih po vojašnicah in ob barakah. Vsakemu taborišču načelno so možnosti štabni častniki, pri čemer se za ta mesta izbirajo oni častniki, ki so v svetovni vojni sami živeli v ujetništvu. Tem jim je duševno stanje ujetnika bolj dostopno, da vedo kako je treba postopati z nesrečniki. Prebivalce častniškega taborišča je treba primerno zaposeliti v taborišču samem, zato je uprava otv'rla ravnovrstne šole in tečaje, na katerih poučuje lejo nemški učitelji ali učitelji iz vrst ujetnikov. Najbolj priljubljeni so razni tečaji za učenje tujih jezikov, za vsak-
solce, ki jim je vojna prekinila študij, pa so urejena predavanja po posameznih strokah in je preskrbljeno, da se bodo ujetim visokošolskim šteta ta leta v študij, ako so redno obiskovali predavanja v taborišču. Ako bo vojna dolgo trajala, se bodo ti tečaji razvili v prava vseučilišča, ki jim bi diake dobavljala operativna vojska. Samo o sebi je umevno, da so ujetniki, ki se smejo gibati samo na omejenem prostoru taborišča, zelo potrebni zabave in razvedrila. Pri vseh večjih skupinah so zato urejene knjižnice in čitalnice, diletantska gledališča, orkestri in pevski zbori. Za sotrudnike ni težko najti v vseh častniških taborih znaten odstotek profesorjev, igralcev, glasbenikov in škd teljev.

Vsak častnik-ujetnik dobiva isto plačo, ki jo prejema nemški častniki enake službene stopnje, le da se mu prejemki ne izplačujejo v pravi nemški veljavi, marveč v posebnem taboriščnem denarju, ki zuna ni nikolišnje veljave. Za ta denar si ujetniki lahko kupijo v taborišču kantini jedi in pičaje, in vsakdanjih potrebščin. Znano je, da so Francozi zelo vačni luđje, Francoski ujetniki so si doleje pribadili že preko 2 milijona frankov, ki jih je taboriška hranilnica odkaala svoicem ujetnikov v Franciji. Zdravstveno stanje ujetnikov je doslej zadovoljivo in po uradnih podatkih ne tvorijo bolniki niti enega celeza odsotka. Te ena teža vsakogar se po dvakrat na mesec kontrolira in kdor je izubel na težji, mu predlože o dodatni obrok k hrani ali ca ga premešče v taborišču, kjer mu podnebje bolj prija. Praviloma stanuje v eni sobi največ do 12 častnikov. Generali imajo posebna bivališča in niso vezani na taborišča, onim častnikom, ki so se udeležili že vrve svetovne vojne, se dajejo posebne sobe ako si tega žele.

Prehrana je v splošnem e-aka kakor lo ima nemška nadomestna vojska: za zajtrk kava in kos črnega kruha, za obed enotna nemška jed krompirjeva faha, zelenjava in košček mesa za večerjo pa juha ali kava kruh z m'zgo in košček klobase. Častniki jedo v svojih sobah kamor jim strežniki prinesejo jed. Posodo in pribor si morajo po vsaki jedi sami očistiti. Hrana je nekoliko en-lična pravijo ujetniki, toda v d'njih okoliščinah ne more biti drugačna. Nekaj zelo važnega je za ujetnike vsakdanja pičta, ki je pri-
de vsak dan za dva polna železniška voza in lo je treba vedno sorotiti sortirati ter iz centrale poslati v posamezna taborišča. S tem delom je zaposlenih na sto-
line vojakov, ki k'rnaj zmanjšajo d'lo. Za odgovor je vsakemu vojaku dovoljno pisati po štirikrat na mesec v tem raz-
vobu vsakdo odpršile lahko po dve do-
smilci in po dve p'smi, katerih vs-
bina je seveda podvržena skrbni cenzuri.

Zivljenje moštva v ujetništvu je b'stveno drugačno. Moštvo ni omejeno na taborišča, marveč je ra deljeno na manjše skupine, ki so zaposlene v industriji, v poljedelstvu, pri javnih delih, na železnicah in na cestah. V splošnem je to življenje dosti lažje, saj je človek na ta način ves dan delaven v svem poklicu in se samo večer s'x'mni, da prav za prav ni svoboden, ko mora na v-eleje spat in ko ve, da ga stražijo. S častniki vred živi v taboriščih je kakih 250.000 luđi, do im jih je 1.250.000 porazdeljenih po vsej državi v večje ali manjše d'lovne skupine. Vsaka skupina stanuje v obližju, kjer dela. Ono moštvo, ki je zaposleno pri kmet-skem delu, dobiva hrano pri dotičnem gospodarju, vrača pa se vsak večer na skupno ležišče. Ujeto moštvo ima iste prejemke kot nemški delavci, le da jim odbijejo izvesten odstotek, kolikor morajo plačevati nemški delavci za socialne datjave in za davke. V oklicih Berlina je zaposlenih kakih 40.000 Francozov v različnih delovnih skupinah, ki korakajo vs k dan v sklenjenih vrstah v tovarne in domov.

Vsak vojak dobi v taborišču dorečen kartotečni list, na katerem so zabeleženi

njegovi osebni podatki, odtisi pravo in kar je še potrebno za identifikacijo za primer pobeга. V taborišču za moštvo se posveča glavna pozornost zdravstvenemu stanju luđi. Pri pr'rodu so jih pred vsem očistili mrčesa, nato so jih cepili proti raznim boleznim, ki se rade pojavijo tam, kjer žive množice luđi na tesnem. D'e veliki baraki sta v taborišču določeni za bolnišnico, kjer postuje kakih 20 francoskih zdravnikov. Težko bolni in vojni rohabljeni pridejo pred mešano komisijo, v kateri so poleg Nemcev zastopani tudi Švicarji, ki odloča o tem, ali se izp'sti domov ali pa še nadalje ostanejo v ujetništvu. Vračajo se preko Švice v n'z sedeno Francijo. V vsakem taborišču so si-mumovno velike delavnice za obč'no, perilo in obutev. Tu dela pod nadzorstvom dveh nemških podčastnikov 200 krojčev in 120 čevljarjev, ki večino dela porav-
ljajo občnose obleko in obutev.

Vsi ujetniki imajo posebno v časti kuhinjsko barako, kjer kuhajo francoski kuharji za svoje rojake na francoski način. Če vprašamo kuharja, kakšna je hrana, se nasmeje: »Se ni tako slaba, če pomislimo, da smo v ujetništvu.« Prebivalstvo taborišča, ki ne hodi na delo in nima stalnega dela v oskrbovanju in čiščenju, skrbi za razvedrilo ostalim vojakom. Med tednom se vadijo zbori, orkestri in igralske družine, da ob nedeljah prireja-
jo svojim tovarišem koncerte in predstave. Umetniških moštvi tudi tu ne manjka, saj so med ujetniki prav znana imena, ki jih je človek prejšnje čase čisto čital na oglašnih deskah najznamenitejših francoskih gledališč in koncertnih oratorijev. Tudi za pouk je obilno poskrbljeno. Najbolje so obiskani zopet jezikovni tečaji, pa tu-
di ostali tečajji imajo dovolj interesov.

Iz vsega tega da si ne smemo usvariti slike, kakor da vlada v taborišču nekako neskaljeno zadovoljstvo. Svoboda je najdražji dar in to občutijo vojni ujetniki dvojni, saj ne vedo, koliko časa bodo morali bivati v ujetništvu. V tem pogledu so ujetniki veliko na slabšem od kazencev. Pretrezna večina pač teko prenaša to življenje, pa naj bi bilo še tako polno raznega udobja. Kdorkoli pride v taborišče, ga obsuje množica, ki ima na ustih vedno isto vprašanje: »Koliko časa še...? In ravno na to vprašanje ne ve nihče zanesljivo odgovora. Ko se ob 22. uri pogave vse luči in se trudni luđje stezejo do svojih ležišč, se tu pa tam komu izloje globoko iz srca »buben vzdih«, misli stotisočev na domovino in ljubljeno Francijo, ki je vsakemu Francozu zapo-padek največje sročce.

A. F.

Rešitev naših ugank

(Glej 17. stran „Jutra“)

Rešitev naloge: Kdo zna dobro opozovati?

Pri sliki 2: Samo še tri jabolka so na mizi in luč je prižgana. Pri sliki 3: Cvetlica v vazi se je nagnila na desno in v naslanjaču je bliazina z drugačnim vzorcem. Pri sliki 4: Dekle v naslanjaču ima čevlječke z zaponko in ugriznila je v jabolko. Pri sliki 5: Na mizi je druga knjiga in dekle je pomaknilo svojo zaplestnico više. Pri sliki 6: Časnik v dekletovi roki ima tri liste in vrvice električne napeljavice leži na tleh.

Rešitev naloge: Skrivnostna telefonska številka.

V vsaki navpični vrsti so vse številke od 0 do 9 razen ene. Manjkajoča je vselej številka iz telefonske številke gospoda Jožeta. V prvi vrsti manjka 3, v drugi 1, v tretji 2, v četrti tudi 2. Telefonska številka gospoda Jožeta je torej 3122.

Rešitev naloge: Brzjavno naročilo

Dobaviteljstvo razburjenje je bilo čisto odveč, kajti naročilo ni bilo prav nič dvoumno. Če bi bilo treba poslati kolesa za 100 motorjev, bi jih bilo treba le 200. Ker je koles 100 več, kakor bi jih bilo treba za 100 motorjev, odpade torej teh 100 koles na avtomobile. Naročilo je bilo torej mišljeno za 50 motornih koles in za 50 avtomobilov.

Rešitev naloge: Kako hitro je vozil avto

V času, ko je gospod napravil 9 korakov, je avto prevozil razdaljo 9 in 171 korakov, torej skupaj 180 korakov. Napravil je torej dvajsetkrat tolikšno pot kakor gospod. Ker je gospod hodil s hitrostjo 3½ kilometra na uro, je avto vozil dvajsetkrat hitreje ali 70 kilometrov na uro.

Rešitev naloge: Ali znate računati

Najprej zračunamo težo enega kilograma nitri, da dobimo po formuli o prostornini valja, da tehtata 0.019 grama. Vsa nit tehtata torej okoli 7.7 kilograma. Premer kroglice s specifično težo 1 in težo 7.7 kilograma bo znašal 26 cm. Torej lako klobčič držimo v eni roki zaradi obsega in zaradi teže.

Rešitev naloge: Potniki in postaje

Ker je gospod Dreta izstopil v Grahovem in pripomnil, da so Blazek, Pipec in Lakota že prej izstopili, je Grahovo najbolj oddaljeno od Strahova. Ker je Klobasa omenil, da se Smola in Treuh pobjeta še naprej, mora biti Prahovo druga postaja od Strahova. Ker je gospod Tepež že prej izstopil, mora biti Lahovo prva postaja. Kot tretja postaja prihaja v poštev le še Mahovo.

Četrta božja zapoved

Na večer pred bitko, ki so o njej vedeli, da bo huda in krvava, je prišel zelo mlad častnik k poveljniku Turennu in ga prosil za dopust, češ da mu je oče hudo zbolel. »Naj bo!« mu pravi Turenne, »kajti zapisano je: Spuščaj očeta in mater, da boš dolgo živel na zemlji!«

ŠKODA

Nadaljuje nemoteno svoj program

Dobavlja: Celotne električne centre in njih dele. — Celotne industrijske naprave. — Posamezne dele in pomožne naprave. — Železne konstrukcije in transportne naprave vseh vrst. — Gradbene stroje. — Vozila. — Obdelovalne stroje. — Precizno orodje. — Lite in kovane dele v vseh velikostih i. d.

Serijski izdelki kot so Deselovi in elektromotorji. — Plinski motorji. — Drobilci. — Posnemalniki za mleko. — Precizno orodje. — Kolesa in košarnice garniture za ozko-račne železnice. — Motični ključi. — Nakovalja. — Osebnih in tovornih avtomobilov

so v Jugoslaviji vedno v zaogji.

Generalno zastopstvo Škodovih zavodov:

JUGOŠKODA A. D.

ZAGREB, Boškovičeva 32/1

Telefon 67-51

Prodaja elektromotorjev v Ljubljani: **L. Paulič**

Prodaja avtomobilov v Ljubljani: **E. Rosa**

Državna hipotekarna banka

Kraljevine Jugoslavije

(prej Uprava fondov) Ustanovljena leta 1862.

Centrala v Beogradu

Glavne filijale: Zagreb, Ljubljana, Split, Sarajevo, Cetinje, Novi Sad, Skopje, Banja Luka, Zemun in Niš.

Filijale: Kragujevac, Petrovgrad, Valjevo in Čačak.

Agencije: Pančevo, Bitolj, Prijepolje, Šabac, Leskovac in Zadar.

Banka upravlja z vsemi državnimi in javnimi skladi; pupilnimi, depozitnimi in cerkvenimi kapitali; z denarjem občin, samostanov, ustanov i. t. d.

Emitira obveznice in založnice.

Sprejema hranilne vloge.

Dovoljuje posojila na nepremičnine, a občinam in samoupravnim ustanovam — posojila na doklade in dohodke.

Izvršuje vse ostale vrste bančnih poslov.

Bilančna vsota z dne 30. novembra 1940

znaša 27.256.000.000 — dinarjev.

Bančna obratna sredstva znašajo 14.625.000.000 — din.

BANKO UPRAVLJA SAMOSTOJEN UPRAVNI ODBOR

ZA VSE BANČNE OBVEZE JAMČI DRŽAVA

PORTLAND CEMENT

- je najpopolnejši in najbolj ekonomičen gradbeni material, ki ustreza vsem zahtevam
- moderne gradbene tehnike in omogoča
- izvajanje najdrznejših stavbnih konstrukcij in najraznovrstnejših izdelkov

CEMENT A. D.

LJUBLJANA — BEOGRAD — ZAGREB — SPLIT

Podpirajmo

obe podružnici

CMD

v Mariboru

Mal' položi dar domu na oltar!

Pozor, mesarji in nakupovalci surovih kož!

Kupujem surove domače svinjske kože v vsaki množini in po najvišjih cenah!
IVAN PREŠERN - TOVARNA ČEVLJEV - KRANJ

ZAHTEVAJTE ŽIMO SAMO Z ZAŠČITNO PLOMBO
STERILIZIRANO

ZADRUŽNA TOVARNA ŽIME D.D.
STRAŽIŠČE

STERILIZIRANO 115°C

NAŠA ŽIMA JE
HIGIJSKO OČIŠČENA IN
STERILIZIRANA NA PARI 115°C. NE DIŠI.
JE BREZ MAŠČOBE IN FERMENTOV, PO CENI.

SABA RADIO
PRECIZNOST IN KVALITETA!
SODOBNI APARAT
Z NAJPOPOLNEJŠIM GLASOM!

Generalno zastopstvo in skladišče:
RADIO BREMEC - CELJE
Zastopniki
Radio Luški, Maribor, Koroška 11,
Radio Zupan, Mojstrana,
Edward Fischbacher, Trbovlje.

Otomane modroce vrhne in spodnje — ima najceneje na zalogi
SEVER, Marijin trg 2

Oglejte si izložbo

Velika izbira kovčegov za potovanje, ročnih torbic, aktovk, listnic, denarnic, nahrbtnikov, gamaš, ovratnikov, vrvic in nagobčnikov za pse itd.

Ivan Kravos
MARIBOR
ALEKSANDROVA CESTA 13 — TELEFON 22-07

SREČEN BOŽIČ IN USPEHA
POLNO NOVO LETO
ŽELI VSEM SVOJIM
PRIJATELJEM

**GOSTILNIČARSKA
PIVOVARNA D. D.
LAŠKO**

Uspešno oglaševanje le v »Jutru«!

STROJNO PODJETJE

FRANC

KREMŽAR

DELAVNICA POLJEDELSKIH STROJEV

ŠT. VID NAD LJUBLJANO

Telefon šte. 705. * Ustanovljeno leta 1909
Čekovni račun številka 17.909

VSEM KMETOVALCEM
ŽELI VESELE BOŽIČNE
PRAZNIKE IN SREČNO
NOVO LETO TER SE ZA
NADALJNO NAKLONJE
NOST TOPLO PRIPOROČA

**ITALIJANSKE
HARMONIKE**

Dobra glasba
samo
z italijanskimi
harmonikami!

Pojasnila in prodaja po boljših trgovinah te stroke
CASTELFIDARDO

Harmonike Frontalini

N. FRONTALINI & FIGLI

NUMANA (Ancona)

Iščemo
zastopnike za samoprodajo.

Harmonika visokega razreda

Glasbena naklada Specialne izdaje za harmonike

Nagrajena tovarna harmonik

Fratelli Galanti
MONDAINO (Forlì)

Sprejmemo zastopnike za samoprodajo ali agente.

Prvovrstna harmonika!

Fratelli SCANDALLI
CAMERANO (Ancona)

največja italijanska tvornica harmonik — dobavlja v vse modele klavirskih harmonik in harmonik na gube.
Zastopnike za nekatere še proste rajone sprejmamo.

Izdelki visoko kvalitetne znamke svetovnega slovesa

SETTIMIO SOPRANI

se dobivajo v vseh najboljših trgovinah z glasbilo v Jugoslaviji
Kataloge pošlje na zahtevo zastopnik:
G. FOLICARDI, Erdedijeva ulica 1, Zagreb

Naziv tvrdke Comm. **PAOLO SOPRANI e FIGLI** (Castelfidardo)

(ustanov. 1863), ki je prva na vsem svetu razširjala te instrumente, jamči za dovršenost eleganco in polnost zvoka. — Zahtevajte našo znamko pri svojem dobavitelju!

(ustav. 1865.) **Tovarna harmonik** Sprejmemo vseh modelov in sistemov zastopnike.

Cav. CESARE PANCOTTI
MACERATA

TOVARNA HARMONIK delniška družba

V. SOPRANI di SILVIO & Co.
RECANATI

Harmonike vseh modelov in sistemov. — Agent za samoprodajo se sprejme.

TOVARNA HARMONIK

BONTEMPI UBALDO & figli
CASTELFIDARDO

Harmonike največje sposobnosti. — Katalog na zahtevo. Iščemo zastopnike.

Accordiana - Melodiosa
CASTELFIDARDO

Klavirske harmonike in harmonike na gube. Sprejme se zastopnik.

TOVARNA HARMONIK

F. SERENELLI & FIGLI
CASTELFIDARDO

Katalogi na zahtevo. Išče se zastopnik.

En poskus vas bo prepričal o prednostih

VICTORIA-HARMONIKE tvrdke
DARI & PICCHIETTI
CASTELFIDARDO
Katalog na zahtevo.

Marotta Silvio & Figli
TOVARNA HARMONIK CASTELFIDARDO

Išče se zastopnik.

FRATELLI BORSINI
CASTELFIDARDO

najbolje vpeljana italijanska tovarna klavirskih harmonik in harmonik na gube vseh modelov in sistemov.

TOVARNA HARMONIK

DITTA FONTANELLA
PESARO — VIA MANZONI 29

Najvišja odlikovanja. Zastopnika za samoprodajo sprejmemo.

Nagrajena tovarna harmonik

Fratelli BALLONE BURINI
CASTELFIDARDO

Klavirske, kromatične in diatonične harmonike. — Išče se zastopnik.

Nagrajene harmonike
P. Fico secco,
Castelfidardo
Katalog na zahtevo.

LA FISARMONICA Potenza Picena (Macerata)

Harmonike vseh modelov
Katalogi na zahtevo. — Iščejo se zastopnik.

Posteljno perje

po din 10.—, kemlično očiščeno din 14.—, čehano in kemlično očiščeno din 29.—, 39.—, 60.—. Belo in sivo gosje perje in puh dobite najugodnejše pri »LUNAC« — MARIBOR, samo Glavni trg 24-a. **VZORCI BREZPLACNO!**

NAJPOPOLNEJŠE HARMONIKE SVETA

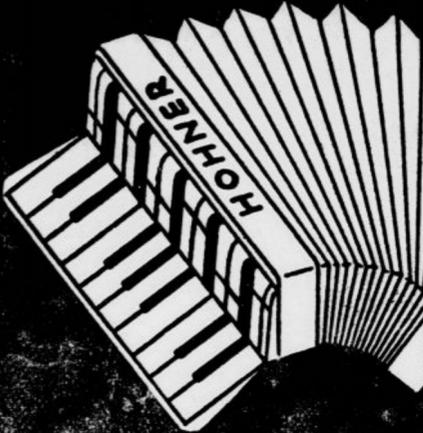
HOHNER

GENERALNO ZASTOPSTVO

SCHNEIDER

ZAGREB, NIKOLIĆEVA 10

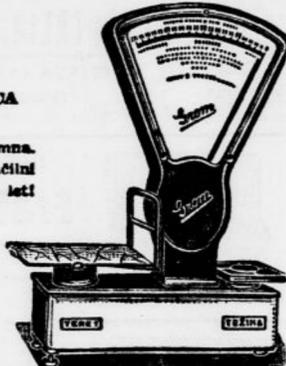
ZAHTEVAJTE BRESPLAČNI CENIK

GROM

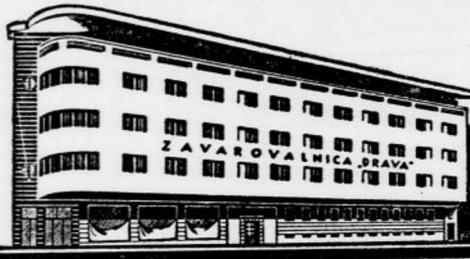
AVTOMATSKA TEHTNICA
Najdovršenejši izdelek.

3 ležaji iz dragocenega kamna.
Najnižja cena! — Ugodni plačilni pogoji! — Garancija 10 let!

Tvornica tehtnic
J. ŠEBEŠČEN
SUBOTICA
Zahtevajte ponudbe!

»**DRAVA**« je prava
ZAVAROVALNICA MALEGA ČLOVEKA

MARIBOR, Sodna ulica (v lastni palači)
Vašim dragim za Božič — življenjsko polico »Drave«
ZAHTEVAJTE PROSPEKTE IN OBISK ZASTOPNIKOV!

19 palač v Beogradu

nam je zaupanih v nujno prodajo. Cene se gibljejo od 1.500.000 do 9.000.000 din. Renta od 6 do 9% letno, ugoden hipotekarni dolg. Obvestila dajemo samo resnim interesentom. »Argus«, Beograd, Prestolonaslednikov trg 1, tel. 20-528.

RADI VELIKE IZBIRE NIZKE CENE!

Najnovejši otroški in igračni vozčki, dvokolesa, šivalni stroji, prevozniki, tricikli, pnevmatike. — Ceniki franko!
TRIBUNA F. B. L. Ljubljana, Karlovska 4

SREČEN BOŽIČ IN USPEŠNO NOVO LETO ŽELI

ADOLF PRAH

TOVARNA VOLNENIH IN BOMBAŽNIH KLANIN

KRANJ

Svinjske kože!

KOT VSAKO LETO KUPUJEM TUDI LETOS VSAKO MNOŽINO SVINJSKIH KOŽ PO NAJVIŠJI DNEVNI CENI

RAFAEL BATISTIČ
STRAZIŠČE PRI KRANJU
TELEFON: KRANJ 50

PRED ODDAJO VASIH ZALOG PONU-
DITE! — ISTOČASNO ŽELIM VESEL
BOŽIČ IN SREČNO NOVO LETO!

V hladnih dneh vas kozarček

BERMET-VINA

obvaruje gripe — Gostilničarji ga imajo
uaroče že majhen sodček. — Zahtevajte
ovsod le

**BEKMET B. MARINKOVA iz SREMSKIH
KARLOVCEV Fruška gora.**

Vesele božične praznike in srečno
novo leto vam želi

Egiđij Šušteršič
sobilnikarstvo

Stanovanje: Strossmajerjeva ulica
Delavnica: Breg št. 14 — Telef. 3101

Pozor kmetovalci!

Gre za izredno važno zadevo! V naših krajih pridelamo premalo žita in sploh malo hrane. Komaj 1/3 do 1/2 pridelamo, ostalo pa moramo kupovati v kmetijsko aktivnih krajih na jugu naše države. Vedno težje je dobiti hrano. Zato je potrebno, da doma pridelamo, kolikor le moremo veliko.

Da dobimo boljše pridelke, moramo izdatno gnojiti. Gnojenje samo s hlevskim gnojem ni zadostno. Zato moramo gnojiti predvsem z nitrofoskalam -Z in apnenim dušikom.

Kmetovalci, posežite takoj v čim večji meri po tem zelo učinkovitem gnojilu, ki se še za enkrat ni podražilo.

JADRANSKA PLOVIDBA D. SUŠAK

Brzobjavi: Jadroplov Telef. 2-36, 2-37

Vzdržuje brzo parobrodsko zvezo s Sušaka v Dalmacijo in obratno.

Redna zveza v vseh smereh domače obale, za vsa kopališča in letovišča.

Potniško-tovorne proge vzdolž cele naše obale, v zvezi z vsemi otoki.

Prvovrstna prehrana — dobra postrežba.

Vozne rede in pojasnila dajejo: Direkcija družbe na Sušaku, vse agencije na morju ter vsi uradi družbe »Putnik« in »Wagons Lits«.

44.000.000 dinarjev

reci: štiri in štirideset milijonov
JE ZE IZPLAČALA

LJUDSKA SAMOPOMOČ

ZAVAROVALNA ZADRUGA Z O. J.

V MARIBORU, v lastni palači

ZAVARUJE ZDRAVE OSEBE:

1. za dosmrtno zavarovanje v starosti od 16 do 80 let. Polna zavarovalna vsota se izplača v slučaju smrti po dovršeni karenčni dobi ali dovršenem 85. letu.
2. za dosmrtno zavarovanje s skrajšanim plačevanjem na 10, 15, 20 in 25 let v starosti od 16 do 65 let: polna zavarovalna vsota se izplača ob smrti zavarovanca ali z dovršenim 75. letom.
3. za doživetje in smrt v starosti od 16 do 60 let na 10, 15, 20, 25, 30, 35 in 40 let. Polna zavarovalnina se izplača ob smrti zavarovanca oziroma po poteku dogovorjenih let.
4. za doto od 1. do 16. leta in se zavarovalnina izplača z dovršenim 21. letom.

Rezervni fond znaša nad 7 milijonov din

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO PROSPEKTE! — SPREJEMAMO ZASTOPNIKE!

Kdor se zavaruje, shranjuje!

Špedicijsko podjetje

Ocarinjenje

uvoznih in izvoznih pošil k in to hitro, skrbno in po najnižji tarifi. Revizija pravilnosti zaračunanja carine in vse informacije brezplačno.

Vilharjeva c. št. 33 (nasproti nove carinarnice). Telefon: 24-59

TURK

LJUBLJANA

prevzema:

Prevažanje

vsakovrstnega blaga, kuriva, strojev, selitve v Ljubljani in izven Ljubljane z vozovi in avtomobili in to hitro ter po nizki ceni.

Masarykova c. št. 9 (nasproti tovarnega kolodvora). Telefon: 21-57

Prosto javno skladišče

Vskladiščenje

raznega blaga kakor tudi pohištva v lastnem, mestne trošarine in uvoznine prostem javnem skladišču. Oskrba in kaso povzetij.

Kotnikova ul. št. 12 (nasproti mestne elektrarne). Telefon: 30-73

SPORT

O praznikih — mir...

Na sportnih terenih bo življenje dva dni počivalo Slaba vest za smučarje-tekmovalce

Sportniki so redkokdaj mirni in največji prazniki so običajno zarje dnevi najvažnejših ali najlepših nastopov. Saj je že po stari tradiciji tako, da samo kratko lahko navežejo neposredne stike s široko javnostjo, ki jih sicer re utegne spremljati pri njihovem delu. Neodoljiv praznik, to sta ona dva dneva, ko jih lahko gledamo vsi, samo ob nedeljah in praznikih prihajajo pristihi in prijatelji k spominom, da vidijo sudove njihovega dela.

O božiču, teh najlepših praznikih v letu, pa to pravilo tudi ne velja! Praznik nima spoštujajo z redkimi izjemami tudi

sportniki, tembolj seveda letos! O skoraj ves svet trepeta pred grozotam vojne virove in je le malo narodov tako srečnih, da bi ta božič lahko praznovali v miru in zadovoljstvu. Zdi se, kakor da je letos ta božični mir še posebej dragocena uteha za vse in zato so se tiheemu veselju in skromnemu zadovoljstvu enodušno pridružili tudi naši sportniki. De bodu potem takoj spet napočili bele poljane in letne ploskve ter z novimi silami manifestirali za krepitev duha in telesa u za — mir med narodi.

Zmorskosportna zveza je prejela obvestilo ministra za telesno vzgojo, da je finančni minister odklonil otvoritev kreditov za podporo, ki jih je minister za telesno vzgojo dovolil ZSSJ za izvedbo sprejema in za mednarodno smučsko sezono pri nas in našo udeležbo v tujini, v višini, kakor je bila določena v državnem proračunu. S tem je usoda naše zimskosportne sezone zapuščen, kajti naše organizacije so brez sredstev, izvedba državnega prvenstva, naša udeležba na svetovnem prvenstvu in v tujini bo sploh odpovedana, da celo o pripravi smučarjev v primernih tečajih ne more biti nobenega govora.

V času, ko se v banovini Hrvatski dajejo sportu milijonske vsote, ko so na razpolago sredstva za podporo različnih lokalnih sportnih prireditelj v srbskih krajih, ni sredstev za podporo smučarstva, ki je važen delež ena najbolj udomačenih sportnih panog, temveč je z njim povezana cela vrsta naših turističnih krajev, ki imajo edino s smučanjem možnost vzdrževanja zimске turistične sezone.

Po sklepu seje upravnega odbora ZSSJ, ki je bila snodi bodo glede na to, da zveza ne more računati na nobeno denarno podporo iz proračunskih sredstev, odpovedana vsa tekmovalca za državno prvenstvo kakor tudi vsa udeležba naših tekmovalcev na prireditvah v tujini in seveda tudi gostovanja tujih ekip pri nas.

vzdržali napornega treninga, ki jim je bil za dosego vrhunskih rezultatov potreben! Pokvarili so si bili srce, živci jim niso bili v redu, želodec ne deluje več pravilno itd. Za tako počenjanje imam samo eno obzornost: zločin je to nad narodovim telesom in klubskim in drugim funkcionarjem, ki tako pojmujejo svoje dolžnosti, treba za večne čase prepovedati dostop na igrišča, za storjene grehe jih pa pozvati na strog odgovor. Nagibi, ki to gospodo vodijo, izvirajo iz kriminalne ambicioznosti in bojne želje, dvigniti samega sebe z povprečnosti in sijati kot voditelj na narodovem nebu — za vsako ceno in z vsemi sredstvi, k čemur naj pripomore ubogi atlet na tekalšču!

Naj mi nihče ne ugovarja: če se oino preveč posvetili masi, ne bomo imeli čle, ki bi nas na zunaj reprezentirala. To ne drži. In da ne drži, so dokaz naše telovadne organizacije, ki so se prvenstveno posvetile vzgoji množice brez ozira na njene uspehe. Iz te tako dobro pognojene zemlje so sami rasli odlični posamezniki, pa smo imeli mednarodne telovadce že tedaj, ko slovenskega športa še nikjer ni bilo. Prav telovadci so edini, ki so nam priborili že lepo število zlatih, srebrnih in bronastih olimpijskih kolajni!

Zavedam pa se predobro, da je tako pojmovano delo v klubu težka stvar, ki zahteva strokovnega znanja, mnogo visokoonacionalne zavednosti in globoke ljubezni do atletike in sporta sploh. Šele ko bo to vsa vodstva naših klubov v takih rokah, bo prišel zlati več naše atletike, ki ji ga iz vsega srca čimprej želimo!

V nekaj vrstah

O plavalnem mitngu med ljubljansko Ilirijo in beograjskim Bobom, ki je bil v nedeljo popoldne v Beogradu, smo na kratko poročali že v ponedeljski številki našega lista. Pri tem se nam je pri prvi disciplini, ki so jo plavalci, in sicer na 200 m prsno vrnila majhna pomota. Popraviti je treba namreč, da sta prvi dve mesti zasedla Bijeljki iz Boba in Herzog iz Ilirije s časoma 2:52.4 in 2:52.6 (ne pa 3:02.4 in 3:02.6, kakor je bilo objavljeno najprej), tosej s časoma, ki daleč prekašata doslej običajne znamenke na tej progi.

V hokeju na ledu so imeli otvoritveno prireditev v Beogradu v soboto večer, ko sta se v prijateljskem dvoboju srečali ekipi BTK in Teniškega kluba iz Starega Bečjeja. Beograščani so z lahkoto zmagali z 11 : 1.

V italijanskem nogometnem prvenstvu so bili v nedeljo zabeleženi naslednji izidi: Ambrosiana - Livorno 3 : 0, Novara - Tristina 0 : 0, Napoli - Roma 2 : 1, Genova - Torino 4 : 0, Juventus - Atalanta 3 : 1, Lazio - Venezia 4 : 1, Fiorentina - Bari 4 : 0, Bologna - Milano 4 : 2. — Na prvem mestu v tabeli je še zmeraj Ambrosiana, potem pa sledijo Bologna, Juventus, Fiorentina, Atalanta, Torino itd.

Veščinski table-ten-ki turnir je bil v Mariboru v nedeljo 22. decembra med ISSK Mariborom in SK Železničarjem. Turnir se je vršil v telovadnici v Krekovi ulici in se je končal z visoko zmago ISSK Maribora v razmerju 12 : 0, v setih 24 : 1.

SPORTNI PLES V MURSKI SOBOTI ODPovedAN

Ze 16. let je bil vsako leto 1. februarja sportni ples v Murški Soboti. Vodstvo SK Mure v Murški Soboti pa smatra, da so časi danes prenesli in zato niso primerni za tako prireditev, tako da je sklenilo, da v tej plesni sezoni ne bo priredila tega splošno priljubljenega in v Soboti največjega plesa.

Vodstvo SK Mure upa, da jo bo javno prav razumela in še zmeraj podprla, kadar jo bo naprosilo.

Slovenska nogometna zveza. Svojm članom, vsem funkcionarjem, sodnikom, igralcem in prijateljem nogometnega sporta želi vesele božične praznike in mnogo uspehov v novem letu — upravni odbor SNZ.

Zbor nogometnih sodnikov SNZ. Vsem kolegom prijetne praznike in uspešno Novo leto!

Sekcija ZNS želi vsem članom prav vesele božične praznike in srečno Novo leto! Predsedstvo in upravni odbor SK Ilirije želi članstvu in prijateljem kluba prav prijetne božične praznike.

SK Mars. Uprava kluba želi vsem svojim gg. odbornikom, igralcem, članom in simpatizerjem prav vesele in zadovoljne božične praznike.

ZSK Hermes. Predsedstvo kluba ZSK Hermes želi svojemu članstvu in svojim sekcijskim ter prijateljem kluba vesele božične praznike in srečno Novo leto!

SK Jadran želi vsem aktivnim igralcem, članstvu kakor tudi prijateljem kluba vesele božične praznike. Predsedstvo.

Odbor SK Celja želi vsemu svojemu članstvu in prijateljem kluba vesele božične praznike in srečno novo leto.

Izšla so »Pravila nogometne igre« z razlago in slikami, ki sta jih spisala nogometna strokovnjaka gg. Lado Macorati in Pero Škerli. Pravila so luksuzno opremljena ter vsebujejo na 86 straneh temeljno razlago vseh situacij iz nogometne

igre. Knjiga, ki je opremljena z nad 50 klišej, se dobi pri Zboru nog. sodnikov ter stane din 25. Naročila naslovite na Zbor nog. sodnikov, Ljubljana, poštni predal 136.

»Avto in sport« (11. in 12. številka) je izšel. Vsebina: Skrite želje. — Pinski generator v praksi. — O startu pozimi. — Daimler in Benz. — Nove garaže mestnega

avtobusnega podjetja v Mariboru. — Itd. Rezen teh člankov je še več krajših sestavkov in razno zanimivo gradivo iz avtomobilske stroke ter nekaj važnih obvestil in objav za članstvo. Posamezne številke so po din 6, letna naročnina pa znaša din 60. Uredništvo in uprava sta v Ljubljani, Aleksandrova c. 4.

Sokolstvo

Sokolstvo v Celju

Tretje najmočnejše sokolsko središče v Sloveniji je Celje. Tam dajeta danes dve sokolski društvi, Celje-matica in Celje I. Skupno štejta 533 članov in 221 članic, med njimi po 61 telovadcev in telovadnic. Daje imata še 94 nar. šolajk v. 53 nara. čanje. 18. dec. v. 149 deklet. Tako šteje celjska družina skoraj 1233 pripadnikov ali nekako 75% vsa a matneza prebivalstva. Za te ovadno v stvo skrbi 19 vaditeljev in 13 vaditeljic. Telovadni prostori pa so deloma sokolska lastnina, deloma se telovadi v šolskih telovadnicah.

Sokolstvo v Celju je staro nad 50 let in je vedno igralo vodilno vlogo v svojem okolju. Skoda da se etos zadnjih letnih razmer ni morel izvesti in da zlet celjskega sokolstva Letos ima celjska sokolska župa svojo 30letnico za seboj in lahko gleda na plodove svojega dela s ponosom Organizirala je v tih desetletjih vso širno celjsko okolico v sokolskih vrstah in vodi tudi s koska društva v Posavju od Zgoria do Dobve.

Celjska župa izdala svoj lastni »Sv. sinik«, ki je z decembrskega številka za luč deset letnik slovesa izhajajo. Številka poroča o vaditeljskih tečajih, ki so bili v župi in so pripravili vaditelstvo na njegove velike naloge. Dalje je običen članek o sokolskem domu v Gornjem tiku Celja, kjer se celjski Sokol telovadi pred osvojenjem; danes deluje »amkaj društvo Celje I. V tem domu ima župa tudi svoje tečaje in sične prireditve za župne edince. Dalje obeta list rane pregleda med njimi tehničnega, prostetnega itd. Tudi mladini je prihranjen njen kotiček.

Tečaji za članice. V Mariboru bo od 2. do 6. januarja zvezna tečaj za tekmovalke višjeza oddelka dočim bo ravno tak tečaj nekaj dni dopreli v Beogradu (od 28. do 31. t. m.) v drugi po ovci januarja pa bo enotedenski tečaj članice za stariše, ki se za lahko udeležijo tudi stariše naraščalnice. Iz vsake župe bosta sprejeti po dve priateljenci. K. a. i. k. i. b. bo tečaj, bo določilo žensko načelstvo saveza po številu prijav in položaju žup. odkoder bo največ prijavljenih. Prijava do 4. januarja na načelnitvo saveza SKJ v Beogradu.

Ljubljanski Sokol priredi tudi letos svoj tradicionalni Silvestrov večer z izbranim sporedom. (—)

Sokolsko društvo Ljubljana III (Bežigrad) priredi v sredo 25. t. m. ob 17. v svojem domu ob Tvrševi cesti pravilniko mladinsko igro v 4 dejanjih »J. rke«. Vstopnina 6 in 3 din. Starsi, pripeljte svojo deco, ki se bo dobo zabavala d e uri gledajoč kaj vse je doživel Jurček v pravilničnem carstvu!

Sokol Ječica. Na Stefanovo popoldne ob pol 16. bojo uprizarili marjvi igralci in igralke Sokola burko v treh dejanjih »Maks v škripcih«. Obiskovalcem le pripravileno cela vrsta smešnih prizorov in zapletitav. Vabimo zato vse na užitek porcije smeha in dobre volje. — Preteklo nedeljo je socialni odsek Sokola obdaroval za vraznike potrebne družine in deco z živili in obleko. Obdarovanih je bilo 15 družin, ki so prejele darove v vrednosti nad štiri tisoč dinarjev. Osebi se zahvaljuje darovalcem in se pripoča za bodoče darove.

Naraščaj Ljubljanskega Sokola izdaja svoj lastni list, ki mu je naziv »Sokolska mladina«. Mladi naraščajniki pišejo sami vanj in ga sami razmožujejo. Ta o se vadijo tudi na važnem propagandem in publicističnem področju za svoje kasnejše udelestvo v članskih vrstah. Pa nikarte misliti, da je naraščajski mesečnik Ljubljanskega Sokola kar tako. Človeka kar razveseli, kako resno misli današnja sokolska mladina. Skoda, da »Sokolska mladina« ne izhaja v večji nakladi in tiskana: gotovo bi po nji sezil z velikim veseljem tudi ostali tiseči naraščajnikov v slovenskem sokolskem zboru. Želimo, da bi se korčno le posre. lo, najti sredstva za uredništvne te tih gijene želje vseh naraščajnikov in njihovih prijateljev.

Savzne naraščajke tečaje za vaj: na orodju razpisuje savezno načelstvo za januar in sicer od 2. do 9. januarja v Ljubljani in Beogradu. V Ljubljani bo tečaj za župe v Sloveniji ter župe Bičovar, Karlovac, Sušak, Solit, Šibenik, Varaždin in Zagreb. dočim bo za vseh prostih

13 žup predeana ista snov na tečaju v Beogradu. Namen tečajev je da b. do naraščajniki seznanjeni z glavno za najvišji (IV.) oddelk naraščajkin o od njih tekem na vs. sokolskem zletu 1. 1941 v Beogradu.

Soferski tečaj beograjskih sokolskih društev spajajo v okvir sokolskega obrambnega dela. Kakor je »Jutro« že svoječasno poročalo, je bil pred dvema mesecma z dobrih urpkih končan prvi tek tečaj. Priredilo ga je matično društvo v svojem sokolskem domu in se ga je udeležilo veliko število tečajnikov. Po tem tečaju je takoj pričel drugi, ki bo končan t. dni in se ga udeležuje 20 bratov in 9 sester; teoretična in praktična snov je že predelana in se tečajniki pripravljajo na zaključne izpite.

Uspela telovadna akademija v Zagrebu. Ero izmed vodilnih z greobnih lok liskih društev Sokol L. ki se je moral pred nekaj mesci izseliti iz svojih dos danjih prostorov in se je zopet na taji v validi dvojni pravoslavne celkavne obline v Zagrebu in je nekajmesecnem t. d. m. telu že zopet pokazal znake sv. jaza trdnega notranjega zdravja. Telovadna akademija ki jo je priredil 14 t. m. je v vseh ozirih uspela. Po st. o. v. ni in g. o. ni strani si je družvo zopet pridobilo ves svoj prejšnji sloves in možnost da n. d. a. n. a. r. v. o. i. k. a. r. b. o. v. e. v. a. d. stilo vsakega pravca Sokola, ko bo videl da gre tudi v Zagrebu sokolsko delo nemleno svojo zahtano pot naprej.

Nučičeva proslava v Zagrebu

V soboto večer se je vršila v Hrvatskem Narodnem gledališču v Zagrebu proslava 40letnice umetniškega delovanja slovenskega rojaka, igralca in režiserja Hinka Nučiča. Pokroviteljstvo proslave je imel, kakor znano, zagrebki župan M. V. Starčević. Obisk Nučičevega večera je pokazal, da priznani umetnik uživa v hrvatski prestolnici najhitejšo simpatije. Med udeleženci je bilo opaziti tudi soprogo, predsednika vlade dr. Mačka, dalje podpredsednika Hrvatske seljačke stranke inž. Avgusta Kočutiča, zastopnika župana in razne druge ugledne osebnosti. Mnogi so poslali jubilantno čestitke, med njimi na prvem mestu ban dr. Subašić, župan Starčević, dalje ljubljanska gledališka uprava, redakcija »Jutra« itd. Jubilantu so priredili njegovi tovariši na odprti sceni slavnostni sprejem, na kateri so imeli pozdravne govore poleg intendanta arh. Aleksandra Freudenreicha zastopniki igralških organizacij. Iz Ljubljane so prišli na Nučičevo proslavo ravnatelj ljubljanske drame Pavel Golia, profesor France Koblar in dramatik in režiser dr. Bratko Kreft. Jubilant je bil naravnost zasipan s cvetjem in darovi. Bil je na vsaj predstavi predmet živahnih in navdušenih ovacij.

Po slavnostnem aktu je bila predstava znane Calderonove drame »Zalajski sodnik«, v kateri je Hinko Nučič odlično igral vlogo kmeta Pedra Crespa. Zagrebški listi so že nekaj časa pred slavnostjo priobčevali članke o umetniškem pomenu Hinka Nučiča.

Snežne razmere

Poročilo TPZ v Ljubljani in Mariboru, ter SPD 23. XII. 1940.

Kranjska gora, 810 m: —10, sneži, 8 cm snega, pršič, drsališče uporabno.

Radovljica, 470 m: —6, oblačno, drsališče uporabno.

Bohinj-Sv. Janez, 520 m: —6, oblačno, 3 cm snega, srež, jezero za drsanje uporabno.

Bohinj-Zagradec, 700 m: —10, oblačno, 8 cm snega, srež.

Bohinj-Rudnica, 800 m: —10, oblačno, 5 cm snega, srež.

Bohinj-Zlatorog, 530 m: —7, oblačno, 5 cm snega.

Dom na Komni, 1520 m: —12, oblačno, 15 cm snega, pršič.

Gorjuše, 1600 m: —7, oblačno, vetrovno, 5 cm snega.

Kamniška Bistrica, 601 m: —8, oblačno, 10 cm snega, pršič.

Skofja Loka, 350 m: —7, oblačno, 10 cm snega, pršič.

Polzevo, 620 m: —10, sneži, 25 cm snega, pršič.

Sodražica, 550 m: —7, sneži, 40 cm snega, pršič.

Mozirska planina, 1344 m: —9, oblačno, 15 cm snega, pršič.

Deset let priprave za daljino 54.42 m

(Ponatis iz spomence Sh Ilirije, izdane ob vstopu v 30. letu obstoja)

Med številnim zanimivim gradivom, ki je objavljeno v jubilejnem almanahu SK Ilirije o priliki vstopa v 30. leto obstoja in o katerem smo na tem mestu že pisali pred dnevi, je pritegljal pozornost vseh poznavalcev krasen članek zaslužnega klubovega člana, ponovnega prvaka in rekorderja ing. Milana Stepaniča, ki se je s svojim metom v kladivo na 54.42 m kot prvi jugosloven uvrstil med najboljšje metalce kladiva na svetu. Gospod inženir v tem članku ni samo razodel, s kakšno vztrajnostjo in voljo je dolgo leta gojil to svojo disciplino, temveč nanašal v njem tudi vsrdo dragoceniha navetov za vse priustase krajšice vseh sportov — lahke atletike. Iskrenih navetov prav za prav za vse prave sportnike, katerih število je v sedanjem času žal tako malo. Smatramo, da bo mo ustrezni tudi našim čitateljem, če jih seznanimo z glavno vsebino tega sestavka, ki ga je najzadnje naših najidealnejših in najvztrajnejših še zmeraj aktivnih sportnikov, G. inženir piše med drugim:

Dolgo vrsto let sem porabil za naporno iskanje pravega načina, še bolj pa za borbo z lastnimi napakami, kadar in kolikor sem jih uspel v bistriški samotri odkriti.

Pomudil sem se malo delj pri svojem tehničnem razvoju, ker želim mlajše atlete opozoriti na neodpušljivo napako, ki jo zagrešijo s tem, da se mnogo premalo posvetijo tehnični plati svojih disciplin. Popolnoma napačno je naziranje, da za odlični rezultat rabiš silo. Nasprotno je res: tehnično in ritmično pravilno izveden gib zahteva najmanj sile, ker dopušča samo delovanje onih mišičnih skupin, ki so za akcijo neobhodno potrebne, dočim ostale skupine mirujejo. Karakteristika slabo izvedenega giba pa je v istočasni delovanju potrebnih in nepotrebnih mišic in slednje pri tem delujejo protivno prvini ter jim odvzamejo učinkovitost pri določeni akciji. Iz tega logično sledi, da bomo porabili mnogo več sile, če bomo hoteli isti rezultat doseči s tehnično nepopolnim gibom, kakor ga dosežemo s tehnično dovršenim. Tako sem si n. pr. letos na tekmovalstvu, kjer sem vrgel kladivo 49.50 m, pretegnil oboje tetivi, da sta me boleli še ves teden. Kolikokrat pa sem letos metal piko 50 m, me ni bolela niti ena mišica. V Carigradu sva z don Pedrom mogla že točno 15 ur po tekmovalstvu zopet uspešno trenirati.

Za letošnje svoje poljšanje se moram predvsem zahvaliti dobitju, da sem svoj trening v metanju kladiva usmeril popolnoma v tehnično plat in to tako dosledno, da si nisem dovolil niti izmeta, marveč sem vedel samo obrat. To je pri kladivu mogoče, ne pa pri drugih metih, razen event. pri disku. Smisel tak način vezbanja vsekakor ima, saj moreš vplivati na metalno orodje samo tako dolgo, dokler ga držiš v rokah. Tako zvano »natepavanje« t. j. ne prestando metanje, na rezultat v treniranju pa ne vodi nikamor in je baš ono n. pr. vzrok, da nadarjeni zagrebški metalci diska in krogle nikakor ne morejo napredovati. Moj trening ima svojo veliko dobro stran tudi v tem, ker mi dovoljuje, da pri dem na tekmovalstvo živčno popolnoma svež še nobeno leto nisem dosegel tako popolne koncentracije za čas izvajanja meta kot letos. In še eno: če ne veš, kakšna daljina ti je dosegljiva, se ob slabem metu ne jeziš in nisi razočaran — že normalna daljina ti da občutek zadovoljstva in sigurnosti, ki sta poslednja stopnja na poti do velikega rezultata.

Moram reči, da me je jako čudilo, ko se je bilo pisalo, da moj celjski rezultat 54.64 m ne bo službeno priznan. Le čemu toliko razburjanja? Ali ni bolj važna, da sem sploh vrget? — Sam za sebe smatram celjski rezultat s tega stališča popolnoma enakovrednim carigraskemu, ker se zavedam, da bi vrget vsaj toliko, če bi metal

iz železnega kroga, pogreznjenega 2 cm v zemljo, in to iz enostavnega razloga, ker se v »prospisnem« krogu počutim kolosalno varnega, mnogo bolj, kot v krogu, ki kot je bil v Celju, samo začrtan na tla. Dobremu tovarišu in atletu Pleteršku nikakor niti najmanj ne stejem v zlo, da mi ni pripravil službeno pravilnega kroga, saj sem mu bil tudi že takrat izjavil, da sem zadovoljen z začrtanim, da ne bi po nepotrebnem oviral brzega poteka legega tekmovalca. In — ker resnično cenim samo rezultate, postavljene v ostri borbi na carigraskih 54.42 m mnogo višje, kot pa celjskih 54.64.

Več kot zadovoljen z letošnjimi rezultati, posebno s carigraskimi, tudi nisem. Zavedam se namreč, da ta met tehnično niti izdaleka ni bil uspel. Bilo je mnogo napak, ki sem jih dolno že uspel popraviti, nekatere pa imam še v delu. Zato pa težko pričakujem prihodnje sezone!

Vrednost tega rezultata na letošnji svetovni listi je znana. Sredi septembra sem bil drugi, ob koncu sezone pa peti na svetu. Mislim, da tega ne gre podcenjevati, ker moramo upoštevati, da mnogi, ki bi bili po lanski listi pred menoj, letos zaradi vojne niso mogli trenirati. Isto velja za olimpijske igre. Če ne bi bilo vojne, bi se olimpijada letos bila vršila, atleti bi bili normalno trenirali. In to v deželah, kjer je atletika na visoki razvojni stopnji, kjer atletom, zlasti še, ko se pripravljajo za olimpijado, nudijo vse mogoče uobnoosti in ugodnosti, ki so za dosego svetovnega rezultata potrebne. Jaz imam samo svoje telo in svoj razum, zato dvomim, da bi bil mogel vzdržati v taki »konkurenci«. S tem pa seveda ne mislim reči, da pričakujem in zahtevam vse ono, kar drugod nudijo svojim atletom, posebno boljšim, ki se že po svoje neke vrste profesionalni, kot sem marsikje imel priliko ugotoviti. Samo take pogoje, v katerih živim in tekmujem sam, smatram za edino častne in vredne pravega sportnika-amaterja.

Tu bi želel povedati še nekaj besed o svojem gledanju na atletiko, posebej na slovensko. Atletikid kot eni mnogih vej telesne vzgoje je naloga v prvi vrsti vzgajanje vseh pripadnikov naroda v telesno in duhovno zdrave posameznike s sredstvi, ki so ji na razpolago in ki morajo biti zadostna. Trdim, da mora biti poudarek na vlogi mase, brez ozira, ali je sposobna, doseči vidnejše rezultate, ali ne. Važno je, da razvijemo vsakega do njemu dane skrajne meje in mu s tem ustvarimo pogoj za popolno, dolgo zdravje. Naslednja stopnja šele naj bo vzgoja porbenosti in končno čisto zadnja pa vzgoja posameznikov — posebno nadarjenih — za vrhunske rezultate, ki pa naj služijo samo kot propagandno sredstvo za pritegnitev mase. — Pa bi mi kdo rekel: če bomo masi kazali odlične posameznike, bo spet odpadel — kot se to tudi danes redno dogaja — vsak, ki bo čutil, da ni sposoben, postati »zvezdnik«. Zato pa je treba odpraviti in zatreti zvezdnitvo in odličnim vrhunskim atletom odrediti samo tisto mesto in vrednost, ki jo v resnici zaslužijo. Ne smemo več vzgajati v klubih samo nekoliko zvezd, ki notirajo na sportni borzi bajno visoko, ves ostali narod pa mora stati ob strani in se zadovoljevati s klavnro vlogo gledalca. Če danes pride takle »povprečnež«, čigar telo je neobhodno potrebno telesne vzgoje, na igrišče, se nihče ne zmeni zanj, ali pa samo tako dolgo, dokler ne ugotovi, da »iz ntega itak ne bo nič«. In vendar ima tudi on prav tolikšno pravico do telesne vzgoje, kot nadarjeni zvezdnik, ki je absorbiral ves interes in sredstva kluba, kateri ga često tako izčrpa, da mu končno omaga zdravje zaradi prenapornega telesnega udeleženja in se po kratkem sljanju na sportnem nebu mora odpovedati sportu, neredko pa celo — zateči v bolnico. Tako sem pred kratkim povpraševal, kje se nahajajo nekatere naši vidnejši atleti, ki so lani veselo oživljali naša tekalšča. Izvedel sem, da so morali atletiko sploh opustiti, ker niso

IZŠLA je nova pesniška zbirka Alojza GRADNIKA

ZLATE LESTVE

Pesnik, ki je danes poleg Otona Zupančiča prvak slovenske pesniške besede, se je v tej zbirki še bolj kakor v prejšnjih poglabil v večne skrivnosti življenja. V nepozabnih verzih opeva Gradnik v tej zbirki našo domačo zemljo in njenega človeka, lepoto prirodnih razpoloženj, moč človeške strasti in naše neutočno hrepenenje za bregovi večnosti. Človek in priroda, življenje in smrt, ljubezen in vera, kmet in njegova zemlja — ti večni pesniški motivi so dobili v novi Gradnikovi zbirki krasen umetniški izraz. Kdor ljubi slovensko besedo, bo gotovo uvrstil »Zlate lestve« med svoje najljubše knjige, saj so »Zlate lestve« ena najlepših pesniških zbirk, kar jih je izšlo zadnja leta.

»Zlate lestve« se dobe v vseh slovenskih knjigarnah in v večjih knjigarnah v Beogradu in Zagrebu. V celo platno vezan izvod stane 50 din, v polusnje vezan 75 din, v celo usnje vezan izvod (izšlo je samo 100 numeriranih izvodov na belšem papirju) pa 100 din. — Naročila sprejema tudi: NARODNA TISKARNA — Ljubljana, Knafljeva ulica št. 5.

Motvoz Grosuplje želi vsem svojim čitateljem srečen Božič!

Nase gledališče

DRAMA

Torek, 24.: zaprto.
Sreda, 25. ob 15.: Mali lord. Mladinska predstava. Znižane cene. Ob 20.: Romeo in Julija. Izven. Znižane cene.
Četrtek, 26. ob 15.: Krog s kredo. Izven. Znižane cene. Ob 20.: Revizor. Izven. Znižane cene.
Petek, 27.: zaprto.
Sobota, 28.: Ugrabljeni Sabinke. Izven.
 V sredo na božič bodo uprizorili popularne mladinske predstave »Mali lord« s Simčičevo, »Sričice«, »Skrbinskom« v glavnih vlogah. Zvečer bodo imeli ljubiteljske klasične prilike videti dogmno predstavo Shakespearjeve tragedije »Romeo in Julija« z Janom in Vido Juvanovo. V četrtek popoldne bo na sporedu Li-Esing-tao-Idabundova kitajska igra »Krog s kredo« s šaričevno in Janom. Zvečer na praznik bodo igrali po daljšem odmoru duhovito Gogoljevo satiro na korupcijo ruskega uradništva »Revizor«. V glavnih vlogah Daneš, Cesar, Nabžoka in Levarjeva, vlogo Božičinskega bo igral tokrat Fran Milčinski.

OPERA

Torek, 24.: zaprto.
Sreda, 25. ob 15.: Friderika. Izven. Gostovanje J. Gostiča. Ob 20.: Fidelio. Znižane cene.
Četrtek, 26. ob 15.: Angel z avtom. Mladinska opereta. Izven. Ob 20.: Vesele žene windsorske. Izven.
Petek, 27.: zaprto.
Sobota, 28.: Traviata. Izven. Gostovanje Zlate Gjunjenčeve.
 Dnevna blagajna v operi bo poslovala danes 24. t. m. samo od pol 11. do pol 13. V sredo na božič bodo uprizorili popularne Leharjevo spevoigro »Friderik« z Ivančičevo in Gostičem v glavnih partijah. Zvečer bodo peli po daljšem času Beethovenovo opero »Fidelio« z Laboševo in Franciom v glavnih partijah. V četrtek popoldne bo prva repriza mladinske operete »Angel z avtom«, ki sta jo napisala Maks Simčič in Lojze Mav. V glavnih vlogah: Janko, Anžovar, Eričičeva in Plinečki, glavni otroški vlogi bosta igrala tokrat Joško Bajde in Jelica Bedenski. Zvečer bodo uprizorili Nicolajjevo komično opero »Vesele žene windsorske«.

Opoznamo na gostovanje Zlate Gjunjenčeve, ki bo pela v soboto zvečer Verdijevo »Traviato«, eno izmed njenih najbolj draganih opernih partij. Alfreda bo pel Franc, ometa pa Janko.

SENTJAKOBKO GLEDALIŠČE
Sreda, 25. ob 16.: Princiska in pastirček. Popoldanska predstava.
Četrtek, 26. ob 16.: Princiska in pastirček. Popoldanska predstava.
Nečedja, 29. ob 16.: Princiska in pastirček. Popoldanska predstava. Ob 20.15: Gospa ministrica. Premiera.

MARIJORSKO GLEDALIŠČE
Torek, 24.: zaprto.
Sreda, 25. ob 15.: Plička in Tonček. Znižane cene. Ob 20.: Habakuk. Premiera. Izven.
Četrtek, 26. ob 15.: Na cesaričin ukaz. Znižane cene. Ob 20.: Habakuk.

Objave

Zahvalnojavljamo učiteljstvo se v imenu revne šolske mladine vse monim, ki so s svojimi velikodušnimi darovi omogočili priveditev tamnešnje božičnice, najtopleje zahvaljuje. Posebno zahvalo dolguje predvsem kr. banski upravi ter tvičkam Meden V., Zibert A., Breznik V. in Fabiani-Jurjevec.

Za odkup božičnih in novoletnih čestitk je podarila družina dr. Vinka Vrtaunca revnemu dijaku primerno vsoto.

Namesto božičnih in novoletnih čestitk je prof. dr. Božidar Lavrič podaril za družstvo slepih v Ljubljani 200 din. (—)

Namesto venca na grob blagopokojnemu dr. Antonu Koročcu je podaril g. Petrič Ivan, industrijalec v Borovnici, za občinske ubože 300 din ter za občinski odbor Rdečega križa 200 din.

Kinematografi

Kranj. Kino Narodni dom predvaja danes in jutri dva prekrasna monumentalna filma in sicer »Robespierov padelec« in »Begunec iz Alcatraz«. Predstave vsake ob 16., pol 17. in 21. uri.

Bled. Zvočni kino predvaja za božič dvojni spored: Na božični dan ob 15. in 20. uri globoko zasnovani mladinski socialni film »Brezdomci«, ob 17. uri »Trader Horn«. Na Štefanovo ob 17. uri »Brezdomci«, ob 15. in 20. uri »Trader Horn«.

Dolenji Logatec. Zvočni kino Sokol bo predvaja za božične praznike v sredo 25. t. m. ob 16. in 20.15. Šlager sezone »Pesem zlatega zapada«, v glavni vlogi Jeanette MacDonald in Nelson Eddy. Dodatek Foxov tednik in odkritje spomenika v Ljubljani. Rezervirajte si vstopnice! Prihodnji spored v soboto in nedeljo »Ulica brez radosti«.

Ljutomer. Zvočni kino Sokolski dom predvaja na božič 25. t. m. ob 16. in ob 20. in na Štefanovo 26. t. m. ob 16. glasbeni vefilm »Veliki valček«. Dodatek Foksov tednik. (—)

Ptuj. Zvočni kino bo predvaja na božič in na Štefanovo ob 16. pol 16., pol 19. in pol 21. uri ruski vefilm »Volga, Volga...«. Film je gashana in pesna senzacija z umetniškim ansamblom iz operete »Pastir Kmetija«. Za dodatek zvočni tednik in kulturni film.

Hrastnik. Zvočni kino Sokol bo predvaja oba božična praznika dva v vefilmu, in sicer »Bel Ami« in »Vesele karavane«.

Novo mesto. Kino »Doma« v Sokolskem domu. Božični program I. Glasbeni vefilm »Premiera Madam Butterfly« (Pesem ljubezni). V glavni vlogi slavna pevka Maria Cebotari. Predstave za božič ob 16., 18. in 20.15. in v petek 27. t. m. ob 20.15. II. Remek delo filmske umetnosti »Maria Antoinetta«. V glavnih vlogah: Norma Scherer in Tyrone Power. Predstave: na Štefanovo ob 16. 18. in 20.15. v soboto 28. t. m. ob 20.15. ter v nedeljo 29. t. m. ob 16. 18. in 20.15. Pri vseh predstavah Foxov zvočni tednik.

Ribnica. Sokolski zvočni kino bo predvaja za božične praznike v sredo in četrtek ob 15.15 in 20. monumentalni vefilm delo slavnega režiserja Cecil B. De Millea »Union Pacific«. Za dodatek kratak zabavni film.

Iz Novega mesta
RADIO brez poštne takse
 Prvoletno poštno takso plača tvrdka Matija Vahter, Novo mesto, ako kupite istotam do 5. januarja l. 1941. najnovjši radio znamke Mendel, Philips ali Standard.

Iz Ptuja
 Starokatoliška služba božja bo na Štefanovo ob 9. uri v mali dvorani Narodnega doma.

Oseba vest. Prispela je lektorica za poučevanje italijanščine gđ. Maria Vittoria Tascari ter bo pričela poučevati italijanščino na tukajšnji gimnaziji.

Pogreb dobre žene. V četrtek so spremljali pri Sv. Urbanu pri Ptuj na poslednji poti blago gospo Josipino Bezjakovo, vdovo po nadučitelja in mater g. dr. Vrečkove in tukajšnje učiteljice-vrtnarice gđ. Justine Bezjakove. Pogreba se je udeležilo mnogo učiteljstva iz Ptuja in bližnje okolice, šolska deca ter številni tamkajšnji vaščani. Pokojnica je bila splošno priljubljena, kar je pričal tudi pogreb. V najljubšem govoru se je poslovil od nje ob odprtem grobu domači župnik g. Razbornik. Dobri ženi naj bo lahka domača zemlja.

Dve krašno uspeli in bogati božičnici. V sredo so naše kolačice privedile božičnico. Velika sokolska prosvetna dvorana je bila polna, ko je stopila na oder učenka meščanske šole in se zahvalila kolačicam za trud, ki ga žrtvujejo v blagor najrevnejšim. Vrstili so se nato lepi prizori, ubrano petje pod taktirko g. Hasla, deklaracije in druge točke, ki jih je izvajala deca pod vodstvom učiteljstva. Obdarovanih je bilo 220 najrevnejših otrok iz Ptuja in bližnje okolice z obleko, čevlji in drugimi potrebščinami. Darila so predstavljala vrednost 16.000 din. — V četrtek je bila druga božičnica, ki jo je priredila podružnica CMD v Ptuj. Tudi ob tej priliki je bilo med najrevnejšo šolsko mladino razdeljeno razno blago v vrednosti 12.000 din. Mladini je spregovoril vzpodbudne besede ravnatelj g. Kveder.

Za zimsko pomoč so darovali J. Srpina Spruschina 100 din, primari dr. Kuhar pa 200 din namesto venca na grob dr. Koršču.

Privlačnost trgovskih izložb. Pred leti so bile izložbe ptujskih trgovcev dosti zanemarjene. Zadnje dobo so se te tudi v tem pogledu mnogo izboljšale. Trgovci so spoznali pomen lepo urejenih izložb in to delo poverili dipl. aranžerju g. Rosenfeldu. Zelo lepe izložbe so za letošnje božične praznike.

Kršna slava pionirskega bata Jona. V četrtek je naš pionirski batalion poslal svojo kršno slavo Zbralo se je v vojašnici mnogo meščanov. Ob pol 10 uri sta opravila cerkvene obrede prav slavni prota in katoliški kuraj, malor. Zlatkovič da se sprejmorejo vojakom naglašajoč hunačke podvige naše vojske v preteklosti. Potem je bila v občinski štiberni družabna prireditvev kjer je v imenu rezervnih oficirjev in Sokola čestita dr. Frano Salemun. Govorili so še prošt g. Greif, ravnatelj gimnazije g. Alč in akademik g. F. Gunzer. Proslava je uspela kar najlepše.

Smrt marljivega obrtnika. V soboto smo pokopali ključavničarskega mojstra g. Karla Karbo, ki je umrl 19. t. m. po dolgi bolezni. Pokojnik je bil doma iz Radolavca in se je po vojni naselil v Ljutomeru, kjer si je kmalu pridobil glas dobrega in solidnega obrtnika. S pridnim in neumornim delom ter s treznostjo je ustvaril svoji družini lep dom. Postavil je hišo z delavnico, ki jo je neprestano izpopolnjeval s stroji in napravami. Toda pred leti se ga je lotila zavrtna bolezen, ki ji ni mogel nikjer najti leka. Mora je delo v delavnici pustiti, le nadziral je še do zadnjega. Smrt ga je rešila trpljenja, vzela ga je njegovi soprogi, rojeni Rusinji, ki jo je bil pokojnik privedel s seboj iz ruskega ujetništva, skrbnega moža, sinu Valiku, ki je že stopil v njegove stopinje pa ljubečega očeta. Častna udeležba pokojnikovih stanovskih tovarišev in drugih na pogrebu je pričala, kak ugled si je pridobil Karba v Ljutomeru in okolici. Nekaj časa je bil pokojnik tudi član občinskega odbora. Pevski zbor mu je zapel pred hišo in na pokopališču lepi žalostinski slovo. Ohranimo marljivemu obrtniku časten spomin! Njegovi družini naše sožalje.

Božičnica. Na prošnjo Kola jugoslovenskih sester je združenje trgovcev po svojem delavnem predsedniku g. Vilarju nabral med ljutomerskimi trgovci lepe zneske 8790 din za božično revni deci. V ta namen so darovali po 1000 din v gotovini ali blegu tvrdke Viar Veno, Seršen Ivo, Senčar Ciril, Martušič Ivo, Žitke Matija in Wir Franc, po 500 din: Pušenjak Ludolf, Sinigoj Ignac, Pučnik Anton, Kukovec Viktor, po 200 din Berenji Štefan in Čerček Julijana, po 150 din Puconja Anton, po 140 din knjigarna Panonija, po 100 din Šumak Mirko. Od tega zneska so dobile ljudske šole na Cvenu, Stari cesti in Cezanjevih ter meščanska šola skupaj 2200 din. Ostanek 6590 din je šel za božičnico na obeh ljudskih šolah v Ljutomeru in za vzdrževanje šolske kuhinje, ki bo po božiču začela delovati. Razen zgoraj omenjenih trgovcev sta darovala za božičnico še mag. Bolko 200 din in Mestna hranilnica 1500 din. Združenje trgovcev pa je iz svojih sredstev poslalo obmejnima šolama v Gornji Radgoni in Stozovcih 3000 din, prvi 2000, drugi 1000 din za prireditve božičnice. Vsem darovalcem izreka Kolo jugoslovenskih sester prisrčno zahvalo!

Kaj bi se razburjal? Sovražil me je. Nikoli ni ravnal z menoj kakor z bratom. Niti beliča mi ne bi bil dal. Ob raznih priložnostih me je izkušal umoriti. Samo zvestoba in vdanost mojih služabnikov me je rešila.

Trenutek, prosim, mu je podpolkovnik segel v besedo. »Pravkar ste rekli, da vam ni da!« denarja. Vendar pa vem, da ste imeli obilo sredstev. Odkod so izvirala?

To je moja stvar, je hladno odvrnil Vasinta. Princ je tudi tajil, da bi bil kdaj spletkaril zoper brata. Prav tako je zanikal, da bi bil prejšnji dan sprejel v hotelu kake Indijce. »Nikar ne verjemite vsega, kar vam Šihab pripoveduje o meni. Ta človek me sovraži, ker ve, da mu pokažem vrata tisti mah, ko postanem šikharški radža.«

Nato je zatrdil, da je šel v svoj oddelk, ko se je vlak premaknil, in lga ni več zaustil. »Kdaj ga niso zjutraj o polni desetih zbudili. Čeprav si je Lee na vso moč prizadeval, vendar ni mogel dokazati mlademu človeku nobenega protislovja.«

Ali morete po vsem, kar ste slišali, še dvomiti, da je on morilec? je Luke trpko vprašal, ko so zapustili Vasinto.

Ko bi repli, da je neotesan paglavček, je srdito odvrnil Lee. »Toda bi se s tem docela strinja. Nič me ne bi bilo veselilo kakor vzeti tretiko in mu izprhati hlače! Toda dokazov zoper njega nimamo.«

Dokazi so lepa reč, je pa tudi nekaj, kar imenujemo notranje prepričanje. »Samo s tem nikar ne začenjajte, dečko moj.« Lee je stresel glavo. »Navadno se skriva pod krinko notranjega prepričanja zmerom je osebna želja. Vasinto ne bi bilo treba ukrasti draguljev, ko bi bil umoril brata. Ti bi bili potem tako in tako njegovi.«

Luka je pograbil mrzel strah. Žal mu je bilo, da se je kdaj zatekel k Leeju po pomoč. Služabnike so zaslišali drugega za drugim. Prvi je prišel na vrsto Seragah Ali. Šihabov strežaj. Govoril je dobro angleški, tudi bister je bil zelo in je v vsakem oziru izkušal pomagati preiskavi. Toda njegovi odgovori niso prinesli ničesar novega. V glavnem je samo potrdil gospodarjeve izpovedbe.

Abdul, radžev kuhar, je imel kakih štirideset let in je bil, kar vsi kuharji na svetu, rofen in dobrodušen človek. Angleščina mu je gladko tekla, a ga je bilo težko razumeti. Trdil je, da je med hrupno zabavo v hotelu spal in se nato z drugimi služabniki vred v taksiju odpravil na postajo. Potem je legel v salonu na tla in spal tam do jutra.

Abdul je bil hkratu čuvar whiskyja. V Southamptonu je bil spravil na ladjo zabo! Glenyrdreva ki so ga snotoma poplili. Po izkranju v New Yorku je bil radža zelo nesrečen, dokler se ni gospod Imbrie odpravil domov in mu v ročni torbici prinesel štiri steklenke. Fno je neterzo visokost takoj odločil, ostale pa je dal Abdulu naj jih spravil. Kuhar jih je bil položil v lepenkasto škatlo, ki jo je postavil v svojo omaro za obleko.

»Ali je bila omaro zaklenjena?« »Ne, a vsi razen Šihaba al Zuria smo vedeli, da pije radža whisky, in nihče se ne bi bil drznil dotakniti kake steklenke.«

Prva steklenka je zelezla komaj za prvi dan malo pred večerjo je njegova svetlost zahtevala drugo. Ko je Abdul stopil v svojo sobico po novo

steklenko, je našel v škatli samo še dve; tretjo je bil med tem nekdo ukradel. Radža je malone pobesnel, ko so mu naznanili izgubo, a reči ni mogel ničesar, ker se je bil, da ne bi Šihab al Zuri kaj zvedel. Ukazal je Abdulu, naj zanese četrto in zadnjo steklenko h gospo Morvenovi. Ona naj mu jo shrani, dokler ne pride v vlak. Gospod Imbrie pa naj vzame med svojo prtljago še nekaj steklenk v Washington.

Luke se je srdito namuznil. Kot čuvar whiskyja njegove visokosti je bil po tem takem tudi on sumljiv v podpolkovnikovih očeh.

Po Abdulu so zaslišali Dubana, knezovega komornega slugo. Bil je malone iste starosti kakor Abdul in v Ramavarmovi službi že izza njegovih deških let. Podoba je bilo, da je svojemu gospodarju v sakem oziru zvest in zan-sljiv sluga, ki opravlja zanj vse posle in zna pred vsem molčati. Pripovedoval je, s kakšno slastjo se je radža okopal in kako sta mu služabnika nato pomagala obleči indijske halje ter obesila njegov frak v omaro.

Radža je po kopeli stopil v sosednjo sobo, da se pomeni z gospodično Morvenovo in njeno materjo, Duban pa je po svoji navadi legel spat na hodniku pred gospodarjevimi vrati. Toda hodnik je bil tako ozeč, da ni mogel nihče skozi, ne da bi stopil na slugo. Radža sam je čez nekaj časa z brco zbudil Dubana in mu velel, naj gre ležat v razgledni prostor na zadnjem koncu vosa. Nato je šel z damama v svojo sobo. Duban je bil izvršil ukaz. Njegov brat Azis je snal zraven njega. Kolikokrat je v ak obstal, se je bil Duban prebudil, vendar ni videl ali slišal ničesar, kar bi se mu bilo zdelo sumljivo. Tudi uradnika tajne službe sta prebrala večino časa v razglednem prostoru.

Azis, Dubanov brat, je bil tudi njegov pomočnik. Bil je dobrodušen dečko, a ne zelo pameten. Angleški govoriti ni znal. Lee si je vzel Seragaha Alija za tomača ter ga izprašal, ne da bi zvedel kaj novega.

SAMO PRAVO ORIGINALNO
TINTENKULI
 »TIKU« PATENT — NALIVNO PERO
 »TIKU« patent nalivno pero za pisanje, risanje in kopiranje ima rdeči prstan z vtičnim imenom »Tintenkuli«!
 Din 115.— / 150.—
NAJLEPŠE DARILO ZA VSAKEGA!
 »Logos« — Beograd
 Fah 368 Tel. 25-459

pomeni na trgu nalivnih peres največje mojstrstvo. Kdor piše z »LUXOR« GRAND VISIBL E ima pri tem veliko zadovoljstvo. Je lep in dober, njegovo srbno izdelano zlato pero drsi gladko po papirju.
 Če torej kupujete nalivno pero, tedaj kupite svetovno znano »LUXOR« nalivno pero, katero dobite v vsaki boljši strokovni trgovini.

MAL' POLOŽI DAR DOMU NA OLTAR!

Pri kašlju
REMEDIA
 Quajacol SIRUP
 v tem originalnem zavitku Dobiva se v vseh lekarnah
 Glavno zastopstvo za Slovenijo: Apoteka Bahovec — Ljubljana.

Misterij žene, ki se NIKDAR NE POSTARA

Nobene gube, nobene brazde v 45. letul Gladka, jasna in čista koža mladega dekleta! Videti je kakor čudež a ima vendar svoje znanstvene vzroke. To so magični učinki »Biocela« — presenetljivega odkritja glasovitega dermatologa Biocel je dragocen naravni pomladilni element, ki ga mora imeti vsaka gladka in napeta koža. Zdar je v vsaki tubi poznate kreme Tokalon ter Vam redi in pomlajuje kožo ko spite. Vsako jutro ko se zbudite, ste videti mlajši. Gube in brazde so kakor izbrisane.
 Čez dan uporabljajte dnevno hrano za kožo Tokalon (ki ni mastna), da napravite svojo kožo svežo in jasno, da Vam odstrani zjedalce in vso nesnago kože. Pomladite se za deset let in ostanite mladi! Napravite konec ohlapnim mišicam lica. Rešite se uvenelega polti. Pridobite si svet jasno in čvrsto lice ter mehko lepoto iz dekliške dobe. Navdušeni boste zaradi prvih magičnih učinkov obeh hran za kožo Tokalon. Ako ne bo tako se Vam denar povrne.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D. V LJUBLJANI

Podružnice: Beograd, Bled, Kranj, Maribor, Novi Sad, Split
 Vloge obrestuje po 4% vezane na odpoved po 5%
 Dovoljuje kratkoročne kredite v tekočem računu - Eskontira trgovske menice
 NOVE ULOBE OBREŠTUJE NAJUBOJNEJE
 DELNIŠKA GLAVNICA DIN 20.000.000.—
 Vršri vse bančne posle najkulantneje

IZGINULI RADŽA

Kriminalni roman

»In potlej?«
 »Ko smo se odpeljali iz Newarka, se je njegovi visokosti zahotelo kopeli. Te želje mu nisem mogel izbiti iz glave. Rekel je, da je to poslednja priložnost pred sprejemom. Njegova služabnika sta bila pri njem in sta mu podajala vse, kar je zahteval. Več vam ne morem povedati, ker sem potem sam legel počivati.«
 »Ste dobro spali?«
 »Ne. Skoraj oči nisem zatislil, dokler ni vlak prišel v Washington; šele tedaj sem globoko zaspal.«
 »Ste kaj slišali, ko ste brez spanja ležali na postelji?«
 »Samo običajni ropot, ki ga povzroča vlak med vožnjo.«
 »In kako je bilo davi?«
 Nič posebnega nimam povedati, gospod Map-pin. Sluga me je zbudil o polni desetih, kakor sem mu bil naročil. Pouchil sem skodelico kave, prigriznil kruhek in se oblekel. Njegova visokost mi je bil rekel, da ga ne sme nihče buditi. Šihab je bil izrekel te zadnje besede s tihim glasom in se je zdaj komaj premagoval, da ni zahteval. »Kar se je potlej zgodilo, veste sami.«
 »Želite še kaj vprašati?« se je Lee obrnil k podpolkovniku.
 »Imate kako razlago za to, da je kovčeg z dragulji izginil?« je podpolkovnik vprašal Šihaba.
 Indijec je skomignil z rameni. »Niti sanja se mi ne, o čem so se smeli dogovarjali v prostori princ-a Vasinta. Zelo bozati je in časa je imel več kot dovolj, da je uterjal naročiti ljudi, ki so ob železniški progi čakali, kdaj jim kdo vrže kovčeg iz

vlaka. Z gotovostjo domnevam, da se je to zgodilo nia kraju, ki je bil že prej natančno določen.«
 Lee, podpolkovnik Walkley in Luke so nato krenili v priklopljeni voz, da zaslišijo Vasinto. Zali mladi človek jih je sprejel s tako neprikrito ošabnostjo, da je podpolkovnik od togute zaripnil v obraz. Celo Lee se je nemalo jezil zaradi tega. Snel je naočnike ter jih odihnil in obrisal z ž-pno rutico. Tako je pridobil časa, da se je zbral.
 »Sodim, da sta zaradi bratovega izginjenja hudo razburjeni?« je nazadnje prijazno izpregovoril.
 »Kaj bi se razburjal? Sovražil me je. Nikoli ni ravnal z menoj kakor z bratom. Niti beliča mi ne bi bil dal. Ob raznih priložnostih me je izkušal umoriti. Samo zvestoba in vdanost mojih služabnikov me je rešila.«
 »Trenutek, prosim, mu je podpolkovnik segel v besedo. »Pravkar ste rekli, da vam ni da!« denarja. Vendar pa vem, da ste imeli obilo sredstev. Odkod so izvirala?«
 »To je moja stvar, je hladno odvrnil Vasinta. Princ je tudi tajil, da bi bil kdaj spletkaril zoper brata. Prav tako je zanikal, da bi bil prejšnji dan sprejel v hotelu kake Indijce. »Nikar ne verjemite vsega, kar vam Šihab pripoveduje o meni. Ta človek me sovraži, ker ve, da mu pokažem vrata tisti mah, ko postanem šikharški radža.«
 Nato je zatrdil, da je šel v svoj oddelk, ko se je vlak premaknil, in lga ni več zaustil. »Kdaj ga niso zjutraj o polni desetih zbudili. Čeprav si je Lee na vso moč prizadeval, vendar ni mogel dokazati mlademu človeku nobenega protislovja.«
 »Ali morete po vsem, kar ste slišali, še dvomiti, da je on morilec?« je Luke trpko vprašal, ko so zapustili Vasinto.
 »Ko bi repli, da je neotesan paglavček, je srdito odvrnil Lee. »Toda bi se s tem docela strinja. Nič me ne bi bilo veselilo kakor vzeti tretiko in mu izprhati hlače! Toda dokazov zoper njega nimamo.«

»Dokazi so lepa reč, je pa tudi nekaj, kar imenujemo notranje prepričanje.«
 »Samo s tem nikar ne začenjajte, dečko moj.« Lee je stresel glavo. »Navadno se skriva pod krinko notranjega prepričanja zmerom je osebna želja. Vasinto ne bi bilo treba ukrasti draguljev, ko bi bil umoril brata. Ti bi bili potem tako in tako njegovi.«
 Luka je pograbil mrzel strah. Žal mu je bilo, da se je kdaj zatekel k Leeju po pomoč. Služabnike so zaslišali drugega za drugim. Prvi je prišel na vrsto Seragah Ali. Šihabov strežaj. Govoril je dobro angleški, tudi bister je bil zelo in je v vsakem oziru izkušal pomagati preiskavi. Toda njegovi odgovori niso prinesli ničesar novega. V glavnem je samo potrdil gospodarjeve izpovedbe.
 Abdul, radžev kuhar, je imel kakih štirideset let in je bil, kar vsi kuharji na svetu, rofen in dobrodušen človek. Angleščina mu je gladko tekla, a ga je bilo težko razumeti. Trdil je, da je med hrupno zabavo v hotelu spal in se nato z drugimi služabniki vred v taksiju odpravil na postajo. Potem je legel v salonu na tla in spal tam do jutra.
 Abdul je bil hkratu čuvar whiskyja. V Southamptonu je bil spravil na ladjo zabo! Glenyrdreva ki so ga snotoma poplili. Po izkranju v New Yorku je bil radža zelo nesrečen, dokler se ni gospod Imbrie odpravil domov in mu v ročni torbici prinesel štiri steklenke. Fno je neterzo visokost takoj odločil, ostale pa je dal Abdulu naj jih spravil. Kuhar jih je bil položil v lepenkasto škatlo, ki jo je postavil v svojo omaro za obleko.
 »Ali je bila omaro zaklenjena?«
 »Ne, a vsi razen Šihaba al Zuria smo vedeli, da pije radža whisky, in nihče se ne bi bil drznil dotakniti kake steklenke.«
 Prva steklenka je zelezla komaj za prvi dan malo pred večerjo je njegova svetlost zahtevala drugo. Ko je Abdul stopil v svojo sobico po novo

steklenko, je našel v škatli samo še dve; tretjo je bil med tem nekdo ukradel. Radža je malone pobesnel, ko so mu naznanili izgubo, a reči ni mogel ničesar, ker se je bil, da ne bi Šihab al Zuri kaj zvedel. Ukazal je Abdulu, naj zanese četrto in zadnjo steklenko h gospo Morvenovi. Ona naj mu jo shrani, dokler ne pride v vlak. Gospod Imbrie pa naj vzame med svojo prtljago še nekaj steklenk v Washington.
 Luke se je srdito namuznil. Kot čuvar whiskyja njegove visokosti je bil po tem takem tudi on sumljiv v podpolkovnikovih očeh.
 Po Abdulu so zaslišali Dubana, knezovega komornega slugo. Bil je malone iste starosti kakor Abdul in v Ramavarmovi službi že izza njegovih deških let. Podoba je bilo, da je svojemu gospodarju v sakem oziru zvest in zan-sljiv sluga, ki opravlja zanj vse posle in zna pred vsem molčati. Pripovedoval je, s kakšno slastjo se je radža okopal in kako sta mu služabnika nato pomagala obleči indijske halje ter obesila njegov frak v omaro.
 Radža je po kopeli stopil v sosednjo sobo, da se pomeni z gospodično Morvenovo in njeno materjo, Duban pa je po svoji navadi legel spat na hodniku pred gospodarjevimi vrati. Toda hodnik je bil tako ozeč, da ni mogel nihče skozi, ne da bi stopil na slugo. Radža sam je čez nekaj časa z brco zbudil Dubana in mu velel, naj gre ležat v razgledni prostor na zadnjem koncu vosa. Nato je šel z damama v svojo sobo. Duban je bil izvršil ukaz. Njegov brat Azis je snal zraven njega. Kolikokrat je v ak obstal, se je bil Duban prebudil, vendar ni videl ali slišal ničesar, kar bi se mu bilo zdelo sumljivo. Tudi uradnika tajne službe sta prebrala večino časa v razglednem prostoru.
 Azis, Dubanov brat, je bil tudi njegov pomočnik. Bil je dobrodušen dečko, a ne zelo pameten. Angleški govoriti ni znal. Lee si je vzel Seragaha Alija za tomača ter ga izprašal, ne da bi zvedel kaj novega.

SLAVIJA

jugoslovanska
avaro a na banka

želi svojim poslovnim prijateljem vesele praznike in srečno novo leto
Generalno ravnateljstvo v Ljubljani
Tyrševa cesta - Gajeva ulica 2
Tel.: 21-75, 21-76, 2-77.
Spreme nove sodelceve

Robota

Beseda 1 din, davek 3 din, za šifro ali dajanje naslov 5 din. Najmanjši znesek 20 din

Vsak kupovalec

Pohišta
Največja izbira posameznih komadov, omar, postelj, kuhinjskih kredenc, stolov, otroških postelje itd. Se priporoča »Sava«, mizarstvo, Miklošičeva. 33957-12

Pozor!

Pohišta
»SAVA«
Največja izbira posameznih komadov, omar, postelj, kuhinjskih kredenc, stolov, otroških postelje itd. Se priporoča »Sava«, mizarstvo, Miklošičeva. 33957-12

Pozor!

Pohišta
»SAVA«
Največja izbira posameznih komadov, omar, postelj, kuhinjskih kredenc, stolov, otroških postelje itd. Se priporoča »Sava«, mizarstvo, Miklošičeva. 33957-12

Pozor!

Pohišta
»SAVA«
Največja izbira posameznih komadov, omar, postelj, kuhinjskih kredenc, stolov, otroških postelje itd. Se priporoča »Sava«, mizarstvo, Miklošičeva. 33957-12

Mreže za postelje

dobite nanesene v Komenskovi ulici 34. Izdelovanje posteljnih mrež, vzglavnikov, blazinic, mreže se sprejmejo v popravilo. 33797-12

Prodaj

4 nove kuhinjske opravne, 1 pleškano »spalnico«, 2 moderni iz orehovih korjenic Pecenca, Tičkolodrova Jarja Menzga, h. št. 61. I. nadstropje, Mavsar. 33979-12

Prodaj

2 spalnice, 2 otomani, šivalni stroj, pisalni stroj, trojevske streljaze in pulte, stenske ure, jedilnice, 2 staromestne in 2 nove (krasno izdelane) Lužnice, peči, orisiralno veliko kinozvočnik, majolice, večje zbirke nemških znanstvenih in leposlovnih knjig, razno pohištvo itd. Vse dobro ohranjeno. ABC, Ljubljana, Medvedova c. 8 (poleg kolodvoza). 33983-12

Lepe hrastove

plohe 15 kub. metrov od 5 do 8 cm širine, prodajatelj, Vižmarje, št. Vid. 33954-15

Jescenove hlode

od 18 cm navzgor stalno kupuje B. Kolb, št. Vid n. Ljubljano. 33758-15

Kupim

ca. 72 kv. m hrastovih ali bukovic, paketovalnega materiala, formata, za rabljenih ali dobro ohranjenih. Ponudbe poslati na Anton Demar, Rakec. 33906-15

Parcele

Beseda 1 din, davek 3 din, za šifro ali dajanje naslov 5 din. Najmanjši znesek 20 din

Licenco

za ribji lov proti plačilu 1000 v bližini Ljubljane. Nadzoroval bi tuji revir. Ponudbe z navedbo revirja in cene na ogl. odd. Jutra pod »Revir«. 33652-17

Naročajte Ing. Prejzleje

preparate:

- »Mikrotan« proti mišim in podganam,
 - »Rusoline« proti ščurkom in švabom,
 - »Pulecin« proti bolham in stenicam,
 - »Mortomolje« proti moljem in dr. mrčesu,
 - »Oniscin« proti prašičkom in ribicam,
 - »Anobin« proti lesnemu črvu,
 - »Merulina« proti hišni gobi,
 - »Negnile« proti gnitju krompirja, repe itd.
 - »Lepuzin« maža proti zajcu,
 - »Ranobran« drevesna maža za rane, Polz
 - »Cepilno smolce« itd. itd.
 - v ostalih slučajih po predhodnem posvetu.
- Vse preparate sestavljam samo po naročilu.
- Pool. agronom Ing. Prezlj, specialist za rastlinske bolezni (fitopatolog) — Ljubljana, Wolfova ul. 3 — tel. 34-73, št. ček. rač. 13.382. — Uradne ure: 8.—12.

Kompletno trgovino

mešane blaga na Dravskem polju oddam v našem ali prodam. Potrebno 20.000.—. Ponudbe na področju Jutra v Mariboru pod »Trgovina«. 33897-17

Gostilno

dam v najem v industrijskem kraju na prometni točki. V postev prijedlo Dalmatinci. — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Z novim letom«. 33909-17

Vinotoč

vzajem v najem. Zanesljiva plačila! — Zmožna garancija! — Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Denar in sarancija«. 33942-17

V najem

se odda v Koroški ul. 19 šupa 12x14 m, hlev in soba. Veliko avtoriče. Odda se tudi ranjše skladišče v bližini Kon greznara trsa. Informacije Kolezijska ul. 19. Trnovo. 34015-17

Samostojna

gostilničarka v zvezi na prometni točki kjerkoli gostino v našem eventualno kupi ali priročno kot družabno. Ponudbe na področju Jutra v Celju pod znakom »100000«. 34032-17

Dobro trgovino

na deteli v mariborski obliki kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra v Mariboru pod »Gotovina«. 33674-19

Gostilno in

mesarijo v eni hiši, z inventarjem ali brez, blizu glavnega trga, v mestu, ki ima 5000 prebivalcev, oddam v našem Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Prihaja«. 33869-20

Prodaj

dobro idočo večjo gostilno. Ponudbe na upravo Jutra pod šifro »Gorenjsko 333«. 33913-19

Trgovine, industrije

hotela, restavracije, gostilne, menze, krčme, parfumerije, drogerije, vinarne, mesnice, pekarnice, žage, mline, hiše, vile, posvetila, večposlovna, rudniške prodaje in posredovanje na kupno, vestno in uspešno. Poslovna Pevke kovič, Zagreb, Hlaca. 33915-19

Mlekarstvo

dobro upelano, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Dobrodošče«. 33923-19

Lepe lokale

in stanovanje, primerno za zohodravni ali konfekcijsko trgovino v sredi trga oddam v našem. Druškovič Ivan, Slov. Konjice. 34029-19

Prostorn lekal

za trgovino, event tudi stanovanje (ali stanovanje posebej), oddam. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Ugodno«. 34006-19

Sredi Kamnika

oddam prostorno skladišče, primerno tudi za obrtniško delavnico. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Skladišče v Kamniku«. 34005-19

Motorni mlini

in pripadajoči kompleks, tako ugodno prodam. Lepla lega, pogon na vpojni plin (Sauggass) Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »120.000«. 33875-20

Kupim hišo

od 2-0.000 do 400.000.— nazaj z vrtom. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Lahko hipoteka«. 33709-20

Donosno hišo

od pol do milijona kupim. Popis, donos in položaj pošiljate na ogl. odd. Jutra pod »še letos«. 33708-20

Motorni mlini

in pripadajoči kompleks, tako ugodno prodam. Lepla lega, pogon na vpojni plin (Sauggass) Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »120.000«. 33875-20

Hišo z vrtom

kupim, 150.000 do 250.000.— sprejmeta na stanovanje in malo vzvišena sončna lega. Večje stanovanje le v visokem pritličju. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Sončna lega«. 33690-20

Imam napredni

trgovski, stanovanjske hiše, vile, parcele, lokale in gostilne v strogem centru mesta, na periferiji in kmetijska posestva. Nasilodine in ugodno kupite ali prodate skozi posredovanje Jančar Marija, Sv. Petra cesta 27. Telefon 47 38. 33747-20

Vila

v kranjski sončni legi na Gorenjskem ugodno prodam. Dopis na področju Jutra Maribor pod »Krasen razgled«. 33950-20

V bližini Celja

so napredni 3 manjše gozdne parcele, gospodsko posestvo z enostrešno stanovanjsko hišo, park, sadovnjak, zelenjadni vrt in nekaj travnika, dale gostilna s trgovino in posvodom državnih cest. Celje, Konjice. Pojasnila date Rustia, Celje, Dečkov trg št. 4. 34031-20

Hišo - vilo

enonadstropno, z vrtom — prodam za Bežigradom. 2 minuti do avtošola. Cena 800.000 din. Pojasnila date Lander, Rimska cesta 7. 33983-20

Učije, parcele,

prosta za prodajanje ali za izvedbo posestva. Kupite ali prodajte najkvalitetnejše v realiteta pisarni P. Pristavec, sodno zapriščeni izvedenci, Ljubljana, Gorenjskega c. 3. Telefon 23-81. 33839-20

Pričakuje

novoletno številko mesečnika »POSESTA«, ki izide v povečanem obsevu. Zahtevaite list na odelj pod »Realiteta pisarni« Posesta, Ljubljana, Miklošičeva, cesta 4/II. telefon 21-82. 33815-20

Na krasnem mestu,

in sredi Ljubljane, je na prodaj parceli za širinsko stanovanje. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Načrti na razpisno«. 33731-20

V Ljubljani

kupim manjše hišo z nekaj vrta. Cena 200-300 tisoč din. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Možnost povečave«. 33730-20

Tovarniško poslojje

rednje veliko s stanovanjem in precej orovno za povečanje v močno sodno slijo opremljeno z vseh stroji in opremljenim električno razsvetljavo in jernem kraju Slovenije. Blizu železnice le napredni obratki se prodajo. Jutra »37« na ogl. odd. Jutra. 33813-20

Stalno vodno moč

za pogon polnopravne kmetije v zasebnem domu v bližini nekdanjih vodovodov. Kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Vodna moč«. 33893-20

Večje posestvo

na Celju napredni na mlemel hribočku, Zgank Hironimus 16. p. l. v. 33669-20

Novo pet-

stanovanjsko t. t. n. prodam tik ob tramvaju, v vsem pritliklami in komfornim. Ponudbe pošiljate na ogl. odd. Jutra pod »Do nos 6 odd. t. 33714-20

Hišo z gostilno

dobro idočo večjo gostilno. Ponudbe na upravo Jutra pod šifro »Gorenjsko 333«. 33913-19

Dvostanovanjsko

hišo prodam s stavbno parcelo v bližini nove cerkve v Šiški po ugodni ceni. Svoji naslov oddate na ogl. odd. Jutra pod »še izselim«. 33713-20

Parcelo

ob cesti na Rožnik takoj prodam. Sub svet. Dovoljenje z izdajanje dvostanovanjske huse Resni kupci pošiljate svoji naslov na ogl. odd. Jutra pod »Prodaj za lastno ceno«. 33712-20

Prodaj parcelo

primerno za zidavo dvoetaz. hi. vie v bližini stare cerkve v Šiški. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »22«. 33710-20

Kupim hišo

od 2-0.000 do 400.000.— nazaj z vrtom. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Lahko hipoteka«. 33709-20

Donosno hišo

od pol do milijona kupim. Popis, donos in položaj pošiljate na ogl. odd. Jutra pod »še letos«. 33708-20

Motorni mlini

in pripadajoči kompleks, tako ugodno prodam. Lepla lega, pogon na vpojni plin (Sauggass) Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »120.000«. 33875-20

Hišo z vrtom

kupim, 150.000 do 250.000.— sprejmeta na stanovanje in malo vzvišena sončna lega. Večje stanovanje le v visokem pritličju. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Sončna lega«. 33690-20

Imam napredni

trgovski, stanovanjske hiše, vile, parcele, lokale in gostilne v strogem centru mesta, na periferiji in kmetijska posestva. Nasilodine in ugodno kupite ali prodate skozi posredovanje Jančar Marija, Sv. Petra cesta 27. Telefon 47 38. 33747-20

Vila

v kranjski sončni legi na Gorenjskem ugodno prodam. Dopis na področju Jutra Maribor pod »Krasen razgled«. 33950-20

V bližini Celja

so napredni 3 manjše gozdne parcele, gospodsko posestvo z enostrešno stanovanjsko hišo, park, sadovnjak, zelenjadni vrt in nekaj travnika, dale gostilna s trgovino in posvodom državnih cest. Celje, Konjice. Pojasnila date Rustia, Celje, Dečkov trg št. 4. 34031-20

Hišo - vilo

enonadstropno, z vrtom — prodam za Bežigradom. 2 minuti do avtošola. Cena 800.000 din. Pojasnila date Lander, Rimska cesta 7. 33983-20

Stavbno parcelo

prodam v Ljubljani zaradi družinskih razmer. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 33876-20

Prodaj hišo

z velikim vrtom v Ljubljani za 350.000 din. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 34000-20

Gozdno posestvo

kuša J. Brisan, Maribor, Loška ulica 13. Posredovalci dobrodošli. 33540-20

Vodna moč

izrečno »stina 70 do 700 PS se odda na Gorenjskem. Ponudbe pošiljate na ogl. odd. Jutra. 34014-20

Vogalna parcela

0,08 kv m v severnem delu mesta se takoj prodaja iz priložnosti. Izvedba Tyrševa 33974-20

Realiteta pisarna

Jager Celje, dr. Berjavova 4. Svoda hiš v vili 6 eta nov, a parcelo 600.000 31 stanov. z 2 parcelama 400.000 din. 4 stanov. z vrtom 300.000, 20.000, 35.000, 2 stanov. z vrtom 200.000, 2 stanov. z parcelo 125.000, krasno inozdravno in kmetijsko posestvo z velikim gozdom in stanovanjem, stavarišča v mestu in okolici velike troskeve hiše — obširna skladista, pripravna za industrijo. 34035-21

Dve stavbni parceli

za širinsko stanovanje. Pa pužna lega, ugodno napredni. Vse informacije dale realiteta pisarna Kunaver Ljudvik, Cesta 29, okt. št. 6, tel. 37-33. 33984-20

Večji stavbeni kompleks

in par parcel v Kranju takoj prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 34004-20

Parcelo

11.000 m2 ugodno stavbišče, pol kilometra od Kranja, prodam. Dopis na ogl. odd. Jutra pod šifro »J. Ke. 34002-20

Parcela

878 m2 v Ljubljani ulici, Jutra nezadnjača parcela, levo, napredni. Vrataški Medvedova 5-b III. Vdvojal 34009-20

Obri

Beseda 1 din, davek 3 din, za šifro ali dajanje naslov 5 din. Najmanjši znesek 20 din

Prodaj podjetje

brez konkurence, ki obratuje. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Plačilo 36«. 33837-36

Stanovanje

Beseda 1 din, davek 3 din, za šifro ali dajanje naslov 5 din. Najmanjši znesek 20 din

Dvob. stanovanje

s kabineto kopalnico in vsemi pritliklami v novi hiši med policijo in temno oddam takoj ali pozneje. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »8000«. 33882-21

Dvob. stanovanje

lepo, oddam s 1. janu arjem ali februarjem. Mirtič stranski za 280 din v Novim Jaršah št. 61. 33857-21

Dvob. stanovanje

se odda s 1. decembrom. Verstovškova 25. 34017-21

Stanovanja

Beseda 1 din, davek 3 din, za šifro ali dajanje naslov 5 din. Najmanjši znesek 20 din

Iščem

za takoj eno obno stanovanje s pritliklami v št. Vidu, v Vižmarjevi ul. neposredni okolici. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Nuja«. 33978-21a

Soba odda

Beseda 1 din, davek 3 din, za šifro ali dajanje naslov 5 din. Najmanjši znesek 20 din

Gospodična

dobi za instrukcije stanovanje z vrtom. Naslov v vseh posl. Jutra. 33656-23

Opremljeno sobo

v strogem centru, s so uporabo kopalnice in telefona, oddam. Naslov v vseh posl. Jutra. 33839-23

Garoniero

popolnoma separirano, oddam 1. januarja. Resljeva cesta 6, hišnik. 33992-23

Sostanovalca

sprejem. Gregoričeva ul. 7/II., št. 13. 33922-23

Dve gospodični

ali srednjeboje stanovanje z vrtom. Naslov v vseh posl. Jutra. 33975-23

Lepo sobo

opremljeno, s posebnimi dodatki, v poslovalnici Kolonelice, oddam na Mirju. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 33944-23

Mizarske stroje

skupin in to trčno šilo, skobelni stroj (poslovalni) in debelinski ter 3 ali 4 stranske skobelne stroje ter rezalni in vrtalni stroje. V postev pridemo le novosti stroji na krogu. Če ne, ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Mizarski stroje«. 33547-29

Lesna industrija,

3 trostranski skobelni stroji na izmenski pogon in vdelani elektromotorjem na pot iz Nemčije po starim valjem nemške konstrukcije. Srečala spremlja Ljudvik Hladič, Ljubljana, Cesta 19 oktobra 13. I. leton 17-44. 33281-29

Sivalni stroj

nao rabljen poceni prodaj. Nova trgovina, Tyrševa 36, vsprti Gospodarske zveze. 33826-29

Parno lokomobile

dobro ohranjeno za 35 do 45 kv. kurjava na drva in železovino, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra v Mariboru pod »35-45«. 33894-29

Pisalni stroj

»Dobro ohranjen prodaj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 33966-29

Kupujem

Sauvatomotor na drva z enim letom delovanja in

OKLIC!

Prostovoljna dražba nepremičnin

Na predlog dedičev se bodo v zapuščinski zadevi po pok. Hriberniku Janezu, posestniku pri Sv. Barbari št. 10, prodale na prostovoljni javni dražbi spodaj označene nepremičnine za pristavljeno izključno ceno.

Dražba bo dne 10. januarja 1941 ob 9. uri popoldne v sobi št. 2

okrajnega sodišča v Škofji Loki.

Ponudbe pod izključno ceno se ne sprejmejo.

Za potrditev prodaje si pridržijo dediči osem dni premisleka. Varsčina je treba položiti v gotovini pri sodišču.

Izkupilo je izplačati sodišču v treh obrokih, prvega v enem mesecu po dražbi, drugega v dveh in zadnje tretjino v treh mesecih od dneva dražbe.

Ostali pogoji prodaje se smejo vpogledati pri okrajnem sodišču v Škofji Loki med uradnimi urami.

Predmet dražbe:

Nepremičnine vložna številka 6. k. o. Sv. Barbara je arondirano posestvo, obstoječelz posloplj, hiše, hleva, kovačnice, kozolca, štirih gozdnih parcel v izmeri 28 ha 24 a 89 m², pašnika z lesom 7 ha 76 a 41 m², dveh sadnih vrtov 1 ha 30 a 95 m, dveh travnikov s sadjem 1 ha 51 a 99 m² in njiv 1 ha 96 a 96 m².

Gozdovi so zaraščeni s sečnim smrekovim, hrastovim in bukovim lesom.

Izključna cena Din 381.838.25.

Varsčina Din 38.000.—

OKRAJNO SODIŠČE V ŠKOFJI LOKI, ODD. I.
dne 17. decembra 1940.

ZAHTEVAJTE BRESPLAČNI PODOČNI CENIK
NAJPOPOLNEJŠE GLASBILA
NAJVEČJE DONACE STROČNE TVARKE
SCHNEIDER
K. B. DVORSKI ODEAVITELJ
ZAGREB NIKOLIČEVA IO

SREBRO, OKRAGE KAMNE
in nakovrstni
ZLATO
kupuje
do najvišjih cenar
JOS EBERLE
Ljubljana, Ljubeva -
na Sv. Petru »Sloba«

CELULOIDNE
ČITE ZA VRATA

CELULOID
V PLOŠČAH
naročate pri
F. Zrnc
Ljubljana,
Kopitarjeva ul. 1
Telefon 38-66.

Kreditni zavod

za trgovino in industrijo

Liub'jana, Prešernova 50

Telefon: 37-81, 37-82, 37-83, 37-84

B. zojavni naslov: KREDIT LJUBLJANA

Podružnica BEOGRAD, Uzun Mirkova ul. 10

Telefon: 29-154

Brzojavni naslov: KREDIT BEOGRAD

Obrešтовanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predumi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic, kuponov, nakazila doma in v tujino, safe-deposits itd. itd.

SPREJME SE

trgovsko nabražen uradnik z znanjem v tovarniških obratnih zadevah.

Izključno le pismene ponudbe na Jugoslovanske tvornice gume — družba z o. z. — Kranj.

Dotrpel je naš predobri in ljubljani soprog, oče, bratranec, stric in svak, gospod

Ivan Zirkelbach
mag. nadoficijal v pokoju

Pogreb dragoga pokojnika bo iz Zal, kapelica sv. Petra, v torek, dne 24. decembra popoldne ob 3. uri, na pokopališče k Sv. Križu.

D. M. v Polju, dne 22. decembra 1940.

KRISTINA roj. ČAMER, soproga; **LJUBICA, NEDA, BOZENA** in **KRISTINA**, hčerke — in ostalo sorodstvo.

Brez posebnega obvestila.

Dotrpela je naša zlata, dobra mamica, babica, prababica, tašča in sestra, gospa

Marija Bračić

vdova po nadučitelju

Pogreb nepozabne bo v torek 24. decembra ob pol 15. uri popoldne, iz kapelice na Pobrežju v rodbinsko grobnico.

Maribor, Pilštajn, Sv. Trojica, Sv. Lenart, Dunaj, 23. decembra 1940.

Rodbine:

BRACIČ, REGVAT, ARKO, LIČAR, KIRBISCH, BERCE, HOLLEBORN

STROJE ZA OBDELAVO LESA kakor za mizarstvo, kolarstvo, sodarstvo itd. ter žagine naprave dobavi v najboljši izvedbi

ROBERT RAZNOŽNIK
Ljubljana
Pražakova ul. 8-I
Telefon 3554

PREMOG
KOKS — DRVA
audi

I. Pogačnik
BOHORICEVA 6
Telefon 20-59
Postrežba brezhibna

Od Vas je potrebno, da imate obleko vedno kot novo zato jo pustite redno kemično čistiti ali barvati v tovarni

JOS. REICH
Ljubljana
Poljanski nastp 4-6
Pralnica — svečnikarnica

NAJPOPOLNEJŠE HARMONIKE SVETA
HOHNER
GENERALNO ZASTOPSTVO
SCHNEIDER
ZAGREB, NIKOLIČEVA IO
ZAHTEVAJTE BRESPLAČNI CENIK

INSERIRAJ V „JUTRU“!

Venci žalni
od 100 din dalje
Rezano cvetje

v največji izbiri
cvetličarna PAVLIN,
CELOVSKA CESTA št. 68. — SSKA,
nasproti gasliškega doma.

Srečne in vesele praznike želi
gradbeno in tesarsko podjetje
Karel Kavka, stavbenik
Ljubljana — Zibertova 11 — tel. 20-50.

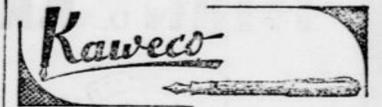
Dotrpel je moj ljubli mož in naš skrbni oče, gospod

Franjo Vilar
trgovec

Pogreb bo v torek, dne 24. t. m. ob 2. pop. iz Zal, kapelica sv. Marije, k Sv. Križu.

Ljubljana, Ljutomer, Velike Lašče, Pudob, dne 23. decembra 1940.

Zalujoče rodbine:
Vilar, Ožbolt, Furlani, Regarček

polnilno pero — Vas vedno razveseli!

AVTOMOBILISTI POZOR!

Ugodno se prodaja:

- 1 SAUER DIESEL, 4 cyl., 3 1/2 tonski,
- 1 OPEL BLITZ, dolga šasijsa z aparatom za metan,
- 1 OPEL BLITZ, srednja šasijsa,
- 1 TATTA, 2 cyl., limousina,
- 1 FORD A, poltovorni, zaprt,
- 1 FORD A, limousina, 4 vrata.

Vsi avtomobili so v brezhibnem stanju.

Poizve se:

AVTO ŠOLMAN & Co.
Celje
Mariborska 5 — telefon št. 241.

Boljše brije in dalje traja ...

Alcose
533 BEST QUALITY
Made of finest Swedish Steel

010
008
006

Zahtevarite novost britvico
ALCOSO

Čenjenim obiskovalcem hotela
»JADRAN« JELSA
želimo
vesele božične praznik in srečno novo leto
Vdani **B. P. 2UFTO**

ZELIM cenj. odjemalcem vesele praznike in srečno novo leto
KALČIČ FRANE
tovarna testenin
LJUBLJANA

Srečen božič in novo leto želi vsem svojim odjemalcem
FRANJO TRBUHA,
specialna delavnica ki-basarskih strojev — Zagreb, Maksimirska cesta 11 — Telefon 5106.

Mestni pogrebni zavod
Občina Ljubljana

Nelzprosna usoda nam je iztrgala iz naše sredine vzorno ženo in vzorno mater, nadvse ljubljeno

Martino Raič

roj. FRANČIČ
SOPROGO PROFESORJA

Pogreb nepozabne pokojnice bo v torek, dne 24. decembra 1940, ob 3/4. uri popoldne, iz kapelice sv. Andreja na Zalah, k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 23. decembra 1940.

Zalujoči:

SLAVKO, soprog; **DUŠAN, MILIVOJ, DRAGAN**, sinovi; **SMLJANA**, snaha.

Znanstvena banka kraljevine Jugoslavije a.d.

Podružnica Ljubljana, Gajeva ulica 6

Telefon števil. 20-30

Podeljuje

obrtnikom, obrtnim podjetjem ter obrtnim produktivnim in nabavjalnim zadrugam razne vrste posojil in kredite na tekoče račune

Sprejema

od vsakogar vloge na hranilne knjižice in tekoče račune, katere obrestuje po 4 - 5%. Vse vloge so vsaki čas razpoložljive brez vsake omejitve.

Mislimo na najhu šo morilko našega rodu

in

POMAGAJMO

Protituberkulozni ligi

v MARIBORU

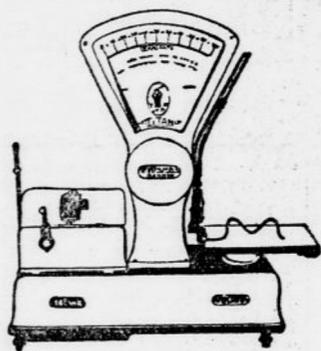
Za naše morje!

Podpirajmo

**JADRANSKO
STRAŽO**

MARIBORU

TITAN D. KAMNIK

Domači izdelki

Zastopnik:

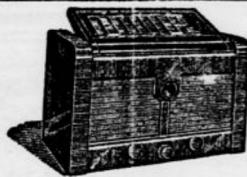
RIKO DEBELAK,
Ljubljana, Tyrševa cesta 67

Preizkušene

**avtomatske
tehničice**

iz najboljšega materiala —
ležaji iz aharov. Garancija 2 leti.

Priporočamo tudi nainovjše velike
elektromline za kavo — fino mletje

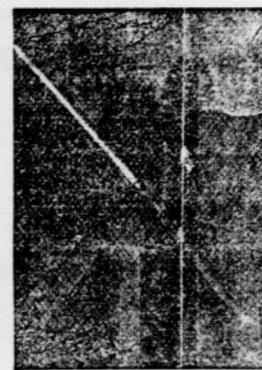
Za **BOZIC**

najugodnejše si nabavite radioaparati pri

„Tehnik“ **Jos. BANJAI,**
Ljubljana — Miklošičeva cesta 20.

Prodaja tudi na obroke!
Velika izbira otroških vozičkov.
Posebni oddelek za smuči in smuč.
potrebščine!

**INDUSTRIJA
POZOR!**

Prečno opremlite Vaša p. n.
podjetja z gasilskimi aparati — zahtevajte ponudbo od tvrdke

ANDREJ ZUPAN,
Ljubljana, Celovška c. 50.

katera dobavlja motorne brizgalne, Universalne ročnike in naprave za gašenje s kemično peno točno po predpisih že komisijsko odobrene.

VESELE BOŽICNE PRAZNIKE
in SREČNO NOVO LETO
želi vsem cenj. odjemalcem
tv. PROMET,
Ljubljana — nasproti križevniške cerkve.

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi vsem odjemalcem

Elektroinstalacija

PINTERIC P. — elektro podjetje
MARIBOR, Slovenska 24, Telef. 27-14

Uprava hotela „PRAG“
v BEOGRADU

VESELE BOŽICNE PRAZNIKE IN
SREČNO NOVO LETO ŽELI VSEM
SVOJIM CENJ. OBISKOVALCEM

Prodaja dvostanovanjske hiše

Dne 8. januarja 1941 ob 11. uri dopoldne bo v NOvem MESTU na kraju samem v Krekovi ulici št. 3

PROSTOVOLJNA JAVNA DRAŽBA

nepremičnin vlož. št. 647 k. o. Novo mesto, namreč pritlične dvostanovanjske hiše z drvarnico in vrtom.

Izključna cena 90.000.— din

Varščina 9.000.— din

Dražbeni pogoji so vsakomur na vpogled pri okrajnem sodišču v Novem mestu v sobi št. 20 in se tam dobe vsa druga pojasnila.

Posojilnica Narodni dom v Mariboru

Z. Z. O. J.

Najstarejši denarni zavod v Mariboru

Rezerve blizu 12.000.000 dinarjev

Največji slovenski pupilarnovarni denarni zavod

**MESTNA
HRANILNICA
LJUBLJANSKA**

Vloge na hranilne knjižice, tekoče račune, domače hranilnike. Pupilarni oddelek. Posojila na hipoteke, menice in lombard.

Za vloge in obveze hranilnice jamči

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA

NI REKLAMA,

o tem boste ugotovili z Vašim posetom. da ste zares najceneje postreženi v na novo otvorjeni

trgovini z železnino

kakor: vso kuhinjsko posodo, jedilni pribor, opreme za kopalnice, pohištveno in stavbeno okovje, orodje za vse stroke obrtništva itd.

Vabi in priporoča se Vam

Železnina

SEKAVČNIK FILIP

Ljubljana, Cesta 29. okt. (Rimska c.) 19

Avtomobilisti

za vse, kar rabite za Vaš avto in motor, se oglasite pri

Bahar, Ljubljana

Celovška c. 38

Gospodsvetska 3.

Snežne verige

Voda - 30%

Grelci za stekla

Od Morave do Save
od Dunava do Drave
proti kašlju vzemi

Karamele Rave

Zavoječek din 5.— v lekarnah.

Pozor, praktična novost!

Za mizarje, pleskarje in za vse, ki žele imeti krasno pohištvo po zelo nizki ceni! — Z našimi »GUPFO« od-tisnimi papirji se da napraviti imitacijo krasnega naj-dražjega žlahtnega lesa v mnogih vzorcih. — V Ljub-ljani vam izgotovi tako opravo VOJSKA STANE, PLESKAR, GRADIŠČE ST. 3, kakor tudi v vseh dru-gih krajih imamo že mnogo stalnih odjemalcev. — Vsakemu praktično pokaže izdelavo iz »GUPFO« pa-pirja, daje vsa pojasnila, vzorce brezplačno ter spre-jema naročila zastopnik

JANKO VIVODA, Kamnik — Sotna 70

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi vsem svojim odjemalcem, čla-nom in prijateljem

**Vinarska
in kletarska
zadruga r. z. o. z.
v Metliki**

OROZARNA J. PASTUOVIC
ZAGREB — JURISIČEVA ULICA 1
Orožje za lov, šport in obrambo, Mauser, Browning in drugi samokresi. Lovske puške znamenitih inozemskih tvornic. Zračno orožje za strelski šport, pokončevanje vrabcev in podobnih škodljivcev. Alarmni samokresi za plašenje (moralno obrambo) kot tudi proti vlatu — brez dovoljenja. Potrebščine za lov in turizmo. Esterijsko in trajno svetleče magnetske žepne svetilke. — Katalog (80 strani, 350 slik) pošlje-mo priporočeno proti naprej poslanih 10.— din, ki jih pri naročilu nad 300 din vrnemo. Na nečitljive in neresne dopise ne odgovar-jamo.

Vsem svojim cenjenim odjemalcem in po-slovnim prijateljem želimo vesele božične praznike in srečno novo leto!

Zagrebska proizvodnja vrpea
L. ŠTERN I DRUG
KARLOVAC

Vsem cenjenim odjemalcem in prijateljem želi vesele božične praznike

B. Motoh
trgovina z mešanim blagom
LJUBLJANA Krekov trg 11

CONTINENTAL

na ugodne
mesečne obroke
Ivan Legat

Ljubljana,
Prešernova ulica 44,
Maribor, Vetrinjska 30

TEMPO

najaktualnejši veliki italijanski ilu-strirani časopis; izdaja v italijansčini ali nemščini, 48 obilno ilustriranih strani in 8 barvanih. Cena 5 din.

Božična številka

v dvojnem obsegu po običajni ceni. Dobite ga v vseh knjigarnah in pri prodajalcih časopisov.

STROJE

za obdelovanje lesa

za izdelovanje ladijskega poda (Dreiseitige Hobelmaschine, Dickthobelmaschine, Fräsmaschine, Bandsägemaschine, Abrichtmaschine) nove ali rabljene v dobrem stanju KUPIM ZA TAKOJ. — Ponudbe na oglasni oddelek »Jutra« pod šifro »Strojgotovina«.

POŠTNA HRANILNICA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE

CENTRALA V BEOGRADU, podružnice v Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu, Skoplju, Podgorici in na Sušaku.

GLAVNI POSLI POŠTNE HRANILNICE:

SPREJEMA HRANILNE VLOGE in jih obrestuje po 4%. Na vloge do 2000.— din ni mogoče staviti zabrane niti doseči zastavne pravice.

VRŠI PREKO ČEKOVNIH RAČUNOV najhitreje in najceneje vplačila in izplačila tako v državi kakor v inozemstvu.

DAJE POSOJILA na podlagi državnih in od države zajamčenih vrednostnih papirjev.

IZPLAČUJE KUPONE z državnih vrednostnih papirjev.

VZDRŽUJE POSLOVNE ZVEZE s poštnimi hranilnicami in velikimi de-narnimi zavodi po vsem svetu.

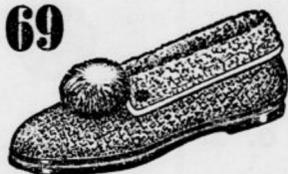
ZA VSE VLOGE PRI POŠTNI HRANILNICI JAMČI DRŽAVA

* Srečen Božič

45

7252-57
Visoke hišne copate za otroke iz
toplega volnenega dubla.
Od štev. 27 do 30 din 39.—
Od štev. 30.5 do 34 din 45.—
Z obšitim podplatom :
Od štev. 27 do 30 din 45.—
Od štev. 30.5 do 34 din 49.—

69

72286-24
Tople ženske hišne copate iz mehke
klobučevine z gumijastimi podplati.

49

7117-42
Udobne hišne copate iz križastega
dubla. Gospodom po napornem delu
za odpočitek doma zelo potrebne.

99

5461-64883
Zelo topli deški čevlji iz telečjega
boksa, kombinirani s toplim blagom.

89

7155-49
Ženske visoke tople hišne copate iz
križastega dubla z usnjenimi pod-
plati.

269

2927-64850
Praktični moški nizki čevlji iz go-
vejega boksa z usnjenimi podplati in
petami.

149

6662-44722
Trpežni čevlji za dečke iz telečjega
boksa, z usnjenimi podplati in pe-
tami.

Od štev. 27 do 30 din 149.—
Od štev. 30.5 do 34 din 169.—
Od štev. 34.5 do 39 din 199.—

129

2405-66115
Udobni ženski nizki čevlji iz črnega
ali rjavega boksa s pentijo na ristu
iz krotko usnja.

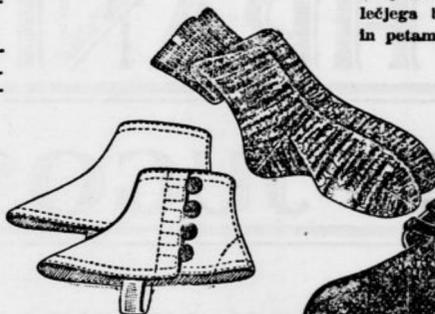
369

9679-64728
Elegantni moški čevlji iz finega to-
lečjega boksa z usnjenimi podplati
in petami.

169

8935-64618
Trpežni ženski čevlji iz govejega
boksa z močnimi usnjenimi podplati
in nizkimi petami. Odlično služijo za
vsak štrpac.

Praktični in topli
moški gamaši
Cena din
29.—, 49.—

169

4267-68004
Visoki moški čevlji z močnimi gum-
ijastimi podplati in petami, kombi-
rirani z usnjem in gumiranim platnom.
Morejo odlično služiti za vsako težje
delo.

Naše nove gumijaste igračke

SO TAKO LEPE, LAHKE IN PRAKTIČNE, DA BODO
BREZPOGOJNO RAZVESELILE VSAKEGA OTROKA.
S ČEVLIJ darujete tudi igračke

Bata